༄། །དྲང་བ་དང་ངེས་པའི་དོན་རྣམ་པར་འབྱེད་
པའི་བསྟན་བཅོས་ལེགས་བཤད་
སྙིང་པོ་བཞུགས་སོ། །

༡

《辨了不了義善說藏論》

宗喀巴大師造

法尊法師譯

（上）

Printed for free distribution by
The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation
11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.
Tel: 886-2-23951198 , Fax: 886-2-23913415
Email: overseas@budaedu.org
Website:http://www.budaedu.org
This book is strictly for free distribution, it is not for sale.

འགོ་བརྗོད་གསལ་བྱེད།

༄༅། །དེ་ཡང་བསྟན་བཅོས་འདི་མཛད་པ་པོ་མཉམ་མེད་ཤར་ཙོང་ཁ་པ་ཆེན་པོ(1357-1419) ནི་རྒྱལ་བ་དབང་པོའི་ཏོག་གི་སྨྲིན་ཕྲར་སྙིགས་མའི་དུས་སུ་མདོ་སྔགས་ཟུང་འབྲེལ་དུ་སྤེལ་བའི་ལུགས་བསྐྱེད་དུས་སུ་སྨིན་ཏེ། བསིལ་ལྡན་ཁ་བའི་ལྗོངས་སུ་སྤྲུལ་བའི་གློས་གར་མངོན་དུ་མཛད་ཅིང་། ཟབ་མོ་ལྟ་བའི་རྣམ་གཞག་ཉི་མ་ལྟར་གསལ་བར་མཛད་པ་ལ། དང་པོར་འཆོལ་བའི་ཚུལ་མཛད་པའི་སྐབས་ཉིད་ནའང་བླ་མ་རེད་མདའ་བ་ལ་སོགས་པའི་མིའི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་དང་། རྗེ་བཙུན་འཇམ་པའི་དབྱངས་ལ་སོགས་པའི་ལྷའི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་མང་པོའི་གསུང་གི་བདུད་རྩི་བཞེས་པའི་སློ་ནས་མདོ་དང་དགོངས་འགྲེལ་འཕགས་བོད་ཀྱི་དབུ་མའི་བསྟན་བཅོས་ཆེ་བ་རྣམས་ལ་ཕྱོགས་རེ་བ་དང་རགས་པར་མ་སོང་བའི་གསན་སྦྱོང་མཐར་ཕྱིན་པ་མཛད་དེ་དགུང་ལོ་ཞེ་གཅིག་གི་དུས་སུ་བུདྡྷ་པཱ་ལི་ཏར་བརྟེན་ནས་ཟབ་མོའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་དོན་ཇི་བཞིན་དུ་རྟོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་གློང་བརྡོལ་བའི་ཚུལ་མཛད་ཅིང་། འཆད་རྩོད་རྩོམ་གསུམ་གྱི་སློ་ནས་ཟབ་མོ་དབུ་མའི་ལམ་བཟང་འདི་ཉིད་རྨང་ནས་ཉམས་པ་སླར་བསོས་ཏེ་འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་གཞུང་གི་སྙེར་འགྲེལ་དུ་རྩ་འཇུག་གི་རྣམ་བཤད། བོད་ཀྱི་ལྟ་བའི་འདོད་ཚུལ་གྱི་འཁྲུལ་སེལ་དུ་ལྷག་མཐོང་ཆེན་མོ། རང་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བའི་སྙིང་པོ་མ་ནོར་བར་སྐྱོང་བའི་དོན་དུ་ལྷག་མཐོང་ཆུང་ངུ། དབུ་སེམས་ཀྱི་ལྟ་བའི་ཕྲ་རགས་དང་དྲང་ངེས་ཀྱི་དོན་གསལ་བར་བྱེད་པའི་ཆེད་དུ་

ལེགས་བཤད་སྙིང་པོ་སྟེ་ལྟ་བའི་ལེགས་བཤད་ཆེན་པོ་ལྟ་མཛད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བསྟན་པའི་སྙིང་པོ་དྲི་མ་མེད་པ་འདི་ཉིད་དུ་ལྟའི་བར་ཉི་ཟླ་ལྟར་གསལ་བར་མཛད་དོ།།

བྱེ་བྲག་ཏུ་བསྟན་བཅོས་འདི་ཇི་ལྟར་མཛད་ཚུལ་ནི། དགུང་ལོ་ང་གཅིག་གི་དུས་སུ། རྣམ་ཐར་དད་པའི་འཇུག་ངོགས་ལས། དབྱར་གནས་སེ་ར་ཆོས་སྡིངས་སུ་བཞུགས། སྐུ་མཚམས་ཤིན་ཏུ་དམ་པར་མཛད། གསང་འདུས་རིམ་ལྔ་དང་། མ་རྒྱུད་ཀྱི་རྫོགས་རིམ་འགའ་ཞིག་གསུངས། དེར་གསོལ་བ་འདེབས་པ་མང་པོའི་ངོར་དབུ་མ་རྩ་ཤེའི་རྒྱ་ཆེར་འགྲེལ་མཛད་པར་བཞེད་ནས། གཞུང་གི་རིགས་པའི་གནད་ཕྲ་མོ་རྣམས་ལ་དཔྱད་པ་ཞིབ་ཏུ་མཛད་པས། རིགས་པ་ཕྲ་མོ་འགའ་ཞིག་ལ་དོགས་པ་ཅུང་ཟད་དཔྱད་དཀའ་བ་བྱུང་ནས། བླ་མ་དང་རྗེ་བཙུན་འཇམ་པའི་དབྱངས་ལ་གསོལ་བ་ཤུགས་དྲག་ཏུ་བཏབ་པས། སྐབས་ཤིག་ན་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་ མདོའི་སྟོང་ཉིད་ཉི་ཤུའི་འགྲེལ་ཆུང་རྣམ་ས་གསེར་བརྒྱ་མའི་ཡི་གེའི་བཀོད་པའི་རྣམ་པར་བར་སྣང་ཁྲིག་གིས་གང་བར་གཟིགས་པ་ཡང་ཡང་བྱུང་བས་རྩ་ཤེའི་རིགས་པ་ཤིན་ཏུ་ཕྲ་བ་རྣམས་ལའང་དོགས་པ་ལྷག་མ་མེད་པར་འབད་མེད་དུ་ཆོད་སོང་གསུང་ངོ་།། དེ་ནས་སླར་དུ་གསུང་རབ་ཀྱི་དྲང་ངེས་རྣམ་པར་འབྱེད་པའི་བསྟན་བཅོས་དང་། རྩ་ཤེའི་རྣམ་བཤད་ཆེན་པོ་མཛད་ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར་དང་གཞུང་ལས་ཀྱང་། གཞུང་ལུགས་མང་ཐོས་རིགས་པའི་ལམ་དུ་ཡང་། །ངལ་བ་མང་བསྟེན་མངོན་པར་རྟོགས་པ་

ཡི༔ ༑ཡོན་ཏན་ཚོགས་ཀྱིས་མི་དམན་དུ་མས་ཀྱང་། །འབད་ཀྱང་རྟོགས་པར་མ་གྱུར་གནས་དེ་ནི། །འཇམ་མགོན་བླ་མའི་དྲིན་གྱིས་ལེགས་མཐོང་ནས། ༑ཤིན་ཏུ་བརྩེ་བའི་བསམ་པས་བདག་གིས་བཤད། །ཅེས་པ་ལྟར་རྗེ་བཙུན་འཇམ་པའི་དབྱངས་ཀྱི་མན་ངག་གིས་བརྒྱན་པའི་ལེགས་བཤད་རྨད་དུ་བྱུང་བ་འདི་ཉིད། སེ་ར་རྗེ་བཙུན་པའི་མཁས་གྲུབ་རྣམ་ཐར་སོགས་སུ་མཁན་པོ་གཡག་ཡུའི་སློབ་མ་གཡག་ཕྲུག་སངས་རྒྱས་དཔལ་བའམ་གཡག་མི་ཕམ་ཆོས་ཀྱི་བླ་མ་ཞེས་པ་ས་སྐྱའི་མཁས་པ་གཡག་གཞོན་གཉིས་ཀྱི་ནང་ཚན་དེས་རྗེ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ལ་དྲང་ངེས་ལས་བརྩམས་པའི་དྲི་བ་མང་དུ་ཞུས་པའི་ལན་དུ་བསྟན་བཅོས་འདི་བརྩམས་པར་བཤད་ཚུལ་ཡང་སྣང་ངོ་༎

གང་ལྟར་འཇམ་མགོན་བླ་མས་བསྟན་བཅོས་འདི་མཛད་ནས་གཟབ་བཤད་སྤྱི་ཁྲིར་གནང་བ་རྒྱལ་ཚབ། མཁས་གྲུབ། འཇམ་དབྱངས་ཆོས་རྗེ་གསུམ་ག་ལས་བརྒྱུད་ཚུལ་བྱུང་ཞིང་། རིམ་གྱིས་ཚོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་དགེ་ལུགས་པའི་བཤད་གྲྭ་ཕལ་མོ་ཆེར་འཆད་ཉན་གྱི་རྒྱུན་མ་ཆད་ཅིང་། ད་ལྟའི་ཆར་ཕྱི་རྒྱལ་ཡུལ་གྲུ་ཁག་ཏུའང་འདི་ལ་དོན་གཉེར་དང་ཞམས་ཞིབ་བྱེད་མཁན་མང་དུ་འཕེལ་བཞིན་པ་དེ་ལྟར་ཡང་། ད་ལམ་གཞུང་ལུགས་རབ་འབྱམས་སྨྲ་བ་ལ་གཞན་དྲིང་མི་འཇོག་པའི་མཁས་པའི་མཁས་པ་ཆེན་པོ། ཡོངས་ཀྱི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན། བཀའ་དྲིན་དང་ཐུགས་རྗེའི་བདག་ཉིད། འཕགས་ཡུལ་སེར་བྱེས་མཁས་སློབ་གྲྭ་ཚང་གི་མཁན་ཟུར་དོན་གྱི་ སྔགས་དུ་མཚན་ནས་སྨོས་ན་སྐྱབས་རྗེ་དམ་པ་བློ་བཟང་ཚེ་

རིང་དཔལ་བཟང་པོ་མཆོག་གི་ཞལ་སྔ་ནས་ལ་དོན་གཉེར་ཅན་མང་པོས་གསོལ་འདེབས་ཡང་ཡང་ཞུས་པར་བྱ་བྲལ་ཁང་ཚན་དུ་བཀའ་ཁྲིད་སྩོལ་རྒྱུའི་དགྱེས་ཞལ་བཞེས་སྐབས་ཉེར་མཁོའི་དཔེ་དེབ་དག་ཐོན་ཞིག་དགོས་གལ་ཆེ་བ་བརྟེན་སེར་སྐད་གྲྭ་ཚང་གློག་ཀླད་སྡེ་ཚན་ནས་དཔར་འགྲེམས་གནང་བའི་པར་གཞིའི་མ་ཕྱི་གཡར་པོ་གནང་སྟེ་བར་བཙུག་ས་བཅད་བླངས་ཏེ་ཡིག་གཟུགས་བརྗེས་བསྒྱུར་གྱིས་བསྒྱུར་ཞུས་སྐབས་བྱ་བྲལ་ཁང་ཚན་གྱི་སློབ་གཉེར་བ་ཁ་ཤས་ཀྱིས་གཙོ་བོར་ཞོལ་པར་གསར་དང་དེ་བཞིན་སྟག་ས་དང་ལྷ་ར་རྡྭ་སི། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་པར་མ་བཅས་ལ་ཞིབ་གཏུགས་ཀྱིས་པར་ཞུས་གང་གཟབ་བགྱིས་ཏེ་ཐེ་ཚན་ནང་པའི་ཤེས་ཡོན་བདེ་རྩ་ལྡན་ཚོགས་ནས་ པར་འདེབས་རྒྱབ་སྐྱོར་སྐྱབས་འཇུག་ཞུས་པར་བཀའ་བཞེས་མཐུན་འགྱུར་གནང་ ང་བ་དེ་ལྷ་ནའང་ཞུས་སྒྲིག་ཐད་བསམ་བཞིན་མ་ཡིན་པའི་ནོར་འཁྲུལ་འབྱུང་ངེས་པས་གཟུར་གནས་མཁས་པ་དག་ལ་སྙིང་ནས་འཚགས་ཤིང་དགོངས་འཆར་འཛེམ་མེད་ལྷུག་སྩོལ་ཡོང་བའི་རེ་འདུན་བཅས་དཔེ་སྐྲུན་གསལ་བྱེད་དུ།

སྤྱི་ལོ་ 2002 ཟླ་ 9 ཚེས་ 2 ལ།

དཀར་ཆག

འགོ་བརྗོད་གསལ་བྱེད།

མཆོད་བརྗོད་དང་རྩོམ་པ་དམ་བཅའ་སོགས ༡

མདོ་སྡེ་དགོངས་འགྲེལ་ལ་བརྟེན་པའི་ཕྱོགས ༢

མདོ་སྡེ་ནས་ཇི་ལྟར་གསུངས་པ་དགོད་པ ༢

མདོ་སྡེ་ལ་འགལ་སྤོང་གི་དྲི་བ ༢

འགལ་བ་དེ་སྤོང་བའི་ལན ༥

ངོ་བོ་ཉིད་མེད་ཚུལ་གང་ལ་དགོངས་ནས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་པ་བཤད་པ ༥

མདོར་བསྟན་པ ༥

རྒྱས་པར་བཤད་པ ༨

དེ་དག་གི་དཔེ་བསྟན་པ ༡༣

གང་ལ་དགོངས་ནས་མ་སྐྱེས་པ་སོགས་སུ་གསུངས་པ་བཤད་པ ༡༥

ངོ་བོ་ཉིད་གསུམ་གྱི་ངོ་བོ་ངོས་བཟུང་བ ༡༦

དེ་དག་གིས་གྲུབ་པའི་དོན་ཞུས་པ ༣༧

མདོ་དགོད་པ ༣༧

དེའི་དོན་ཅུང་ཟད་བཤད་པ ༣༢

མདོའི་ཚིག་དོན་ཅུང་ཟད་བཤད་པ ༣༢

དྲང་ངེས་ཀྱི་ཚུལ་ཅུང་ཟད་བཤད་པ ༣༥

དེའི་དོན་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བའི་ཚུལ ······ ༣༥

སློབ་དཔོན་ཐོགས་མེད་ཀྱིས་གཙོ་བོར་དགོངས་འགྲེལ་ལ་བརྟེན་ཚུལ ······ ༣༥

དེ་ལ་བརྟེན་ནས་དེ་ཁོན་ཉིད་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་ཚུལ ······ ༣༦

མཐའ་གཉིས་སྤོང་ཚུལ་སྤྱིར་བསྟན་པ ······ ༣༦

བྱང་ས་ནས་བཤད་པའི་ཚུལ ······ ༣༦

སྒྲོ་སྐུར་དུ་ལྟ་བའི་ཚུལ ······ ༣༦

དེ་གཉིས་འགོག་པའི་ཚུལ ······ ༣༧

བསྡུ་བ་ནས་བཤད་པའི་ཚུལ ······ ༣༨

ཕྱོགས་སྔ་མ་དགོད་ཅིང་དེའི་དོན་ལ་དྲིས་ལན་བྱ་བ ······ ༣༨

ལན་བཏབ་པའི་ཕྱོགས་དགག་པ ······ ༣༩

གཞན་གྱི་གྲུབ་མཐའ་ལ་འགལ་བ་བསྟན་པ ······ ༣༩

རང་གི་གྲུབ་མཐའ་ལ་འགལ་བ་སྤང་བ ······ ༤༡

དེ་དག་ལས་གཞན་པའི་གཞུང་ནས་བཤད་ཚུལ ······ ༤༦

མདོ་སྡེ་རྒྱན་ལས་བཤད་པའི་ཚུལ ······ ༤༦

དབུས་མཐའ་ལས་བཤད་པའི་ཚུལ ······ ༥༣

སྒྲོ་འདོགས་ཀྱི་མཐའ་བྱེ་བྲག་ཏུ་དགག་པ ······ ༥༥

དགག་བྱ་སྒྲོ་འདོགས་ངོས་བཟུང་བ ······ ༥༥

དེ་ཇི་ལྟར་འགོག་པའི་ཚུལ ······ ༦༣

དགག་པ་དངོས། ༦༣
དེ་ལ་རྩོད་པ་སྤང་བ། ༧༠
དེས་གསུང་རབ་ཀྱི་དྲང་ངེས་འབྱེད་པའི་ཚུལ། ༧༧
བློ་གྲོས་མི་ཟད་པའི་བསྟན་པ་ལ་བརྟེན་པའི་ཕྱོགས། ༨༥
མདོ་སྡེ་ནས་ཇི་ལྟར་གསུངས་པ་དགོད་པ། ༨༥
དེའི་དོན་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བ། ༨༨
མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་མདོའི་དོན་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བ། ༨༨
རྟེན་འབྱུང་གི་དོན་རང་བཞིན་མེད་པའི་དོན་དུ་བཀྲལ་ཚུལ། ༨༨
དེ་ཉིད་གསུང་རབ་ཀྱི་དོན་གྱི་སྙིང་པོར་བསྟགས་པའི་ཚུལ། ༩༥
དེའི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་རྣམས་ཀྱི་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བའི་ཚུལ། ༡༠༠
དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པའི་འཕགས་པའི་གཞུང་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བ། ༡༠༡
སློབ་དཔོན་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བ། ༡༠༡
དོན་དམ་པར་གང་ཟག་དང་ཆོས་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་ཇི་ལྟར་བཤད་པ། ༡༠༡
ཐ་སྙད་དུ་ཕྱི་རོལ་གྱི་དོན་ཡོད་མེད་ཇི་ལྟར་བཤད་པ། ༡༠༥
དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་འགོག་པའི་རིགས་པའི་གཙོ་བོ་གང་ལ་བྱེད་བསྟན་པ། ༡༠༩
ཞི་བ་འཚོ་ཡབ་སྲས་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བ། ༡༡༡
དོན་དམ་པར་གང་ཟག་དང་ཆོས་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་ཇི་ལྟར་བཤད་པ། ༡༡༡
ཐ་སྙད་དུ་ཕྱི་རོལ་གྱི་དོན་ཡོད་མེད་ཇི་ལྟར་བཤད་པ། ༡༡༣

མདོ་སྡེ་དགོངས་འགྲེལ་གྱི་དོན་ཇི་ལྟར་བཤད་པ ༡༡༦

དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་འགོག་པའི་རིགས་པའི་གཙོ་བོ་གང་ལ་བྱེད་བསྟན་པ ༡༢༢

རིགས་པའི་དགག་བྱ་ངོས་བཟུང་བ ༡༢༢

དེ་ཇི་ལྟར་འགོག་པ ༡༢༨

ཐལ་འགྱུར་བའི་འཕགས་པའི་དགོངས་པ་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བ ༡༣༠

གང་ཟག་དང་ཆོས་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་ཇི་ལྟར་བཤད་པ ༡༣༠

གང་ཟག་དང་ཆོས་ལ་རང་བཞིན་འགོག་པའི་ཁྱད་པར་བཤད་པ ༡༣༠

རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་འགོག་པའི་

ཁྱད་པར་ཡིན་པར་བསྟན་པ ༡༣༠

དགག་བྱ་དེ་ངོས་བཟུང་ནས་ཇི་ལྟར་མེད་པར་བསྟན་པ ༡༣༣

ཀུན་བཏགས་དང་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་སྒྲོ་འདོགས་ཀྱིས་བཟུང་ཚུལ་བསྟན་ནས

དེ་མེད་པར་བསྟན་པ ༡༣༣

ཉན་ཐོས་ཀྱི་སྡེ་སྣོད་ལ་བརྟེན་ནས་ཀྱང་བདག་མེད་གཉིས

གསུངས་པའི་དོན་བཤད་པ ༡༣༨

དེ་ལ་བརྟེན་ནས་འཕགས་པའི་དགོངས་པ་འགྲེལ་ཚུལ

ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་བསྟན་པ ༡༥༡

བདག་མེད་རྟོགས་པ་དང་བདག་འཛིན་ཕྲ་རགས་སོགས་ཀྱི་

ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཁྱད་པར ༡༥༡

ཕྱི་དོན་འཛིན་ཅིང་ཀུན་གཞི་དང་རང་རིག་ཁས་མི་ལེན་པའི་

ཐུན་མོང་མིན་པའི་ཁྱད་པར་ ༡༥༩

རང་རྒྱུད་ཁས་མི་ལེན་པའི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ཁྱད་པར་བཤད་པ་ ༡༦༧

རང་རྒྱུད་བཀག་པའི་བྱུང་ཚུལ་དང་དེའི་དོན་ཇི་ལྟར་བཤད་པའི་གཞན་ལུགས་ ༡༦༧

རང་ལུགས་ཀྱི་བསྒྲུབ་བྱ་སྒྲུབ་པའི་རྟགས་ཡོད་པ་དང་

རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྟགས་མེད་ཚུལ་ ༡༧༣

རྟགས་ཀྱིས་བསྒྲུབ་བྱ་སྒྲུབ་པ་ཡོད་ཚུལ་ ༡༧༣

རང་རྒྱུད་ཀྱི་རྟགས་ཁས་མི་ལེན་པའི་ཚུལ་ ༡༧༧

ཚུལ་དེ་ལ་མདོ་སྡེ་རྣམས་དང་འགལ་བ་སྤང་བ་ ༡༩༩

དགོངས་འགྲེལ་དང་འགལ་བ་སྤང་བ་ ༡༩༩

དེ་དང་བྱམས་ཞུས་ཀྱི་ལེའུ་གཉིས་མི་མཚུངས་པར་བསྟན་པ་ ༢༠༡

དོན་དམ་དུ་གྲུབ་པར་འགོག་པའི་རིགས་པའི་གཙོ་བོ་གང་ཡིན་བསྟན་པ་ ༢༡༠

རིགས་པའི་གཙོ་བོ་ངོས་གཟུང་བ་ ༢༡༠

དེས་རང་མཚན་འགོག་ཚུལ་ ༢༡༣

བཀག་པའི་རང་བཞིན་མེད་པར་བསྒྲུབ་བྱ་ཡིན་མིན་བསམ་པ་ ༢༢༢

※目次※

辨了不了義善說藏論卷一……………………………1
辨了不了義善說藏論卷二……………………………41
辨了不了義善說藏論卷三……………………………84
辨了不了義善說藏論卷四……………………………130
辨了不了義善說藏論卷五……………………………177

《辨了不了義善說藏論》

宗喀巴大師造
法尊法師譯

《辨了不了義善說藏論》卷一

敬禮師長妙音

樂生乘雲及金胎　無身主同繩腹等
宣唱憍音於三有　傲慢威嚴諸天眾
尚由略瞻如來身　猶如日光映螢火
妙冠敬依足下蓮　我禮能仁天中天
智悲藏底難測度　菩提行浪極湧漾
善說寶藏妙音尊　及紹聖海我敬禮
善開佛語二車軌　故令如來最勝教
如日光顯遍三地　敬禮龍猛無著足
受持二種大車軌　啟瞻部洲智慧眼
聖天勇師及佛護　清辯論師月稱足
世親安慧與陳那　法稱師等瞻部嚴
持佛教幢不隱沒　諸智者王皆敬禮
頗有多聞諸教法　於正理路亦勤習

༄༅། །ན་མོ་གུ་རུ་མཉྫུ་གྷོ་ཥཱ་ཡ། བདེ་འབྱུང་སྤྲིན་ལ་ཞོན་དང་གསེར་གྱི་
མདངས༑ །ལུས་མེད་བདག་པོ་ཐ་གུའི་ལྟོ་ལ་སོགས། །སྲིད་ན་དྲེགས་པའི་ང་རོ་
ཆེར་སྒྲོག་པའི། །སྨྲ་པས་འཁྲིད་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་གང་གི་སྐུ། །མཐོང་བའི་
མོད་ལ་ཉི་མས་མེ་ཁྱེར་བཞིན། །མཛད་པར་གྱུར་ཆེ་མཛེས་པའི་ཚོད་པན་
གྱིས༑ །གང་གི་ཞབས་པད་གུས་པས་སྟེན་བྱེད་པ། །ཐུབ་དབང་ལྷ་ཡི་ལྷ་ལ་
ཕྱག་འཚལ་ལོ། །མཁྱེན་བརྩེའི་གཏིང་མཐའ་ཤིན་ཏུ་དཔག་པར་དཀའ། །བྱང་
ཆུབ་སྤྱོད་པའི་རླབས་ཆེན་ཆལ་ཆིལ་གཡོ། །ལེགས་བཤད་རིན་ཆེན་གཏེར་གྱུར་
འཛམ་པའི་དབྱངས། །རྒྱལ་ཚབ་རྒྱ་མཚོ་ཆེ་ལ་གུས་ཕྱག་འཚལ། །བདེར་
གཤེགས་གསུང་རབ་ཚུལ་གཉིས་ཤིང་རྟའི་སྲོལ། །ལེགས་པར་ཕྱེ་བས་རྒྱལ་
བའི་བསྟན་པ་མཆོག །ས་གསུམ་འགྲོ་ན་ཉི་ལྟར་གསལ་མཛད་པ། །ཀླུ་སྒྲུབ་
ཐོགས་མེད་ཞབས་ལ་སྤྱི་བོས་འདུད། །ཤིང་རྟ་ཆེན་པོའི་སྲོལ་གཉིས་ལེགས་
བཟུང་ནས། །འཛམ་གླིང་བློ་གསལ་བྱེ་བའི་མིག་འབྱེད་པ། །འཕགས་པ་ལྷ་
དང་དཔའ་བོ་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས། །ལེགས་ལྡན་འབྱེད་དང་ཟླ་བ་གྲགས་པའི་
ཞབས༑ །དབྱིག་གཉེན་ཞབས་དང་བློ་བརྟན་ཕྱོགས་གླང་དང་། །ཆོས་ཀྱི་
གྲགས་པའི་ཞབས་སོགས་འཛམ་གླིང་རྒྱན། །ཐུབ་བསྟན་མི་ནུབ་རྒྱལ་མཚན་
འཛིན་པའི་མཆོག །མཁས་པའི་དབང་པོ་རྣམས་ལ་གུས་པས་འདུད། །གཞུང་
ལུགས་མང་ཐོས་རིགས་པའི་ལམ་དུ་ཡང་། །ངལ་བ་མང་བསྟེན་མངོན་པར་

內證功德不下劣 然終未達此深處
由師妙音思善見 以悲愍心我當說
欲證諸法真實慧 無比說者當敬聽

《護國問經》云：「**空性寂靜無生理，眾生未解故漂沒，悲尊以多百方便，及百正理令彼悟。**」謂諸法真如，極難通達，若不通達，難脫生死。由見此故，大悲大師，以多方便及多理門，令彼解悟。故諸智者，應當勵求了解真實之方便。此復要辨佛經了不了義。辨彼二義非唯經說此是了義，此非了義，便能辨別。若不爾者，諸大論師造論分辨了不了義，皆無義故。經中安立了不了義之理多不同故。又如經說，此是此者，唯依彼語不能安立決定應爾。總既不定，別於了不了義，唯經說云此是

རྟོགས་པ་ཡི། །ཡོན་ཏན་ཚོགས་ཀྱིས་མི་དམན་དུ་མས་ཀྱང་། །འབད་ཀྱང་རྟོགས་པར་མ་གྱུར་གནས་དེ་ནི། །འཇམ་མགོན་བླ་མའི་དྲིན་གྱིས་ལེགས་མཐོང་ནས། །ཤིན་ཏུ་བརྩེ་བའི་བསམ་པས་བདག་གིས་བཤད། །བསྟན་པའི་དེ་ཉིད་རྟོགས་པའི་རྣམ་དཔྱོད་ཀྱིས། །སྨྲ་བ་ཟླ་མེད་འདོད་རྣམས་གུས་པས་ཉོན།།

ཇི་སྐད་དུ་འཕགས་པ་ཡུལ་འཁོར་སྐྱོང་གིས་ཞུས་པ་ལས། སྟོང་པ་ཞི་བ་སྐྱེ་བ་མེད་པའི་ཚུལ། །མི་ཤེས་པས་ནི་འགྲོ་བ་འཁྱམས་གྱུར་པ། །དེ་དག་ཐུགས་རྗེ་མངའ་བས་ཐབས་ཚུལ་དང་། །རིགས་པ་བརྒྱ་དག་གིས་ནི་འཇུག་པར་མཛད། ཅེས་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་དེ་བཞིན་ཉིད་ནི་ཤིན་ཏུ་རྟོགས་པར་དཀའ་བ་དང་། མ་རྟོགས་ན་འཁོར་བ་ལས་མི་གྲོལ་བར་གཟིགས་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཅན་གྱི་སྟོན་པས་ཐབས་ཀྱི་ཚུལ་དང་རིགས་པའི་སྒོ་དུ་མ་ཞིག་གིས་དེ་ཁོང་དུ་ཆུད་པ་ལ་འཇུག་པར་གསུངས་སོ། །དེའི་ཕྱིར་རྣམ་དཔྱོད་དང་ལྡན་པ་དག་གིས་དེ་ཉིད་ཇི་ལྟར་ཡིན་ཁོང་དུ་ཆུད་པའི་ཐབས་ལ་འབད་དགོས་ལ་དེ་ཡང་རྒྱལ་བའི་གསུང་རབ་ཀྱི་དྲང་བ་དང་ངེས་པའི་དོན་རྣམ་པར་ཕྱེད་པ་ལ་རག་ལས་ཤིང་། དེ་གཉིས་རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ཡང་འདི་ནི་དྲང་བའི་དོན་ནོ་འདི་ནི་ངེས་པའི་དོན་ནོ་ཞེས་གསུངས་པའི་ལུང་ཙམ་གྱིས་ནུས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། གཞན་དུ་ན་ཤིང་རྟ་ཆེན་པོ་དག་གིས་དྲང་ངེས་འབྱེད་པའི་དགོངས་འགྲེལ་བརྩམས་པ་དོན་མེད་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་དང་། གསུང་རབ་ལས་དྲང་ངེས་ཀྱི་འཇོག་ཚུལ་མི་མཐུན་པ་དུ་མ་གསུངས་པའི་ཕྱིར་དང་། འདི་ནི་འདིའོ་ཞེས་གསུངས་པ་ཙམ་གྱི་ལུང་གིས་དེ་ལྟར་གཞག་པར་ནི་མི་

此者，亦不能成立故。故佛授記，能辨佛語了不了義，諸大論師解釋了不了義。又了義經義，若作餘解，所有違難不作餘解，義定唯爾。所有能立，皆善決擇，當隨彼論而求密意。故究竟者，須以無垢正理而辨。若宗違理，其師不堪為定量故。諸法真實，須有證成正理而成立故。由見此故。經云：「**苾芻或智者，當善觀我語，如鍊截磨金，信受非唯敬。**」

如是辨了不了義分二：

甲一、依止《解深密經》，甲二、依止《無盡慧經》。

初中又二：乙一、列經所說，乙二、解釋經義。

初又分四：丙初、問經離相違，丙二、答離相違，

ནུས་ལ་དེའི་ཚེ་སྐྱི་ལ་དེ་ལྟར་མ་ཕྱེ་བ་ན་བྱེ་བྲག་དྲང་ངེས་ལ་ཡང་འདི་འདིའོ་ཞེས་གསུངས་པ་ཙམ་གྱིས་ཀྱང་སྒྲུབ་པར་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་གསུང་རབ་ཀྱི་དྲང་ངེས་འབྱེད་པར་ལུང་བསྟན་པའི་ཤིང་རྟ་ཆེན་པོ་དག་གིས་དྲང་ངེས་ཀྱི་དགོངས་པ་བཀྲལ་ཞིང་དེ་ཡང་ངེས་དོན་གྱི་གསུང་རབ་ཀྱི་དོན་གཞན་དུ་འདྲེན་པ་ལ་གནོད་བྱེད་དང་། གཞན་དུ་དྲང་དུ་མི་རུང་བར་དོན་དེར་ངེས་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་རིགས་པས་ལེགས་པར་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ཞིག་གི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་དགོངས་པ་འཚོལ་དགོས་པས། མཐར་གཏུགས་ན་དྲི་མ་མེད་པའི་རིགས་པ་ཉིད་ཀྱིས་དབྱེ་དགོས་ཏེ། རིགས་པ་དང་འགལ་བའི་གྲུབ་མཐའ་ཁས་ལེན་ན་སྨྲ་བ་པོ་ཚད་མའི་སྐྱེས་བུར་མི་རུང་བའི་ཕྱིར་དང་། དངོས་པོའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱང་འཐད་པས་སྒྲུབ་པའི་རིགས་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་དང་ལྡན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དོན་གྱི་དབང་འདི་གཟིགས་ནས། དགེ་སློང་དག་གམ་མཁས་རྣམས་ཀྱིས། །བསྲེག་བཅད་བརྡར་བའི་གསེར་བཞིན་དུ། །ལེགས་པར་བརྟགས་ལ་ང་ཡི་བཀའ། །བླང་བར་བྱ་ཡི་གུས་ཕྱིར་མིན། །ཞེས་གསུངས་སོ།།

དེ་ལྟར་ན་དྲང་ངེས་འབྱེད་པ་ལ་གཉིས། མདོ་སྡེ་དགོངས་འགྲེལ་ལ་བརྟེན་པའི་ཕྱོགས་དང་། བློ་གྲོས་མི་ཟད་པས་བསྟན་པ་ལ་བརྟེན་པའི་ཕྱོགས་སོ༑ ༑དང་པོ་ལ་གཉིས། མདོ་སྡེ་ནས་ཇི་ལྟར་གསུངས་པ་དགོད་པ་དང་། དེའི་དོན་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ལ་བཞི། མདོ་སྡེ་ལ་འགལ་སྤོང་གི་དྲི་བ། འགལ་བ་དེ་སྤོང་བའི་ལན། ངོ་བོ་ཉིད་གསུམ་གྱི་ངོ་བོ་ངོས་

丙三、明三自性體，丙四、白彼結成義。今初：

《解深密經》云：「世尊以無量門，曾說諸蘊所有自相、生相、滅相、永斷、遍知。如說諸蘊、諸處、緣起、諸食亦爾。」如是又說：「曾說諸諦所有自相、遍知、永斷、作證、修習。曾說諸界所有自相、種種界性、非一界性、永斷、遍知。以無量門，曾說三十七菩提分，所有自相、能治所治、及以修習，未生令生，生已堅住不忘，倍修增長廣大。世尊復說一切諸法皆無自性、無生無滅、本來寂靜、自性涅槃。未審世尊，依何密意作如是說：一切諸法皆無自性，無生無滅、本來寂靜、自性涅槃。我今請問如來斯義，惟願如來哀愍解釋說一切

གཟུང་བ། དེ་དག་གིས་གྲུབ་པའི་དོན་ཞུས་པའོ། །དང་པོ་ནི། དགོངས་འགྲེལ་ལས། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་རྣམ་གྲངས་དུ་མར་ཕུང་པོ་རྣམས་ཀྱི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱང་བཀའ་སྩལ། སྐྱེ་བའི་མཚན་ཉིད་དང་། འཇིག་པའི་མཚན་ཉིད་དང་། སྤང་བ་དང་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་ཡང་བཀའ་སྩལ། ཕུང་པོ་རྣམས་ཀྱི་ཇི་ལྟ་བ་དེ་བཞིན་དུ་སྐྱེ་མཆེད་རྣམས་དང་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་དང་ཟས་རྣམས་ཀྱི་བར་ཡང་བཀའ་སྩལ། དེ་བཞིན་དུ་སྦྱར་ནས་བདེན་པ་རྣམས་ཀྱི་རང་གི་མཚན་ཉིད་དང་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་དང་སྤང་བ་དང་མངོན་དུ་བགྱི་བ་དང་བསྒོམ་པ་དང་ཁམས་རྣམས་ཀྱི་རང་གི་མཚན་ཉིད་དང་ཁམས་སྣ་ཚོགས་པ་དང་ཁམས་དུ་མ་དང་སྤང་བ་དང་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་དང་། བྱང་ཕྱོགས་སོ་བདུན་གྱི་རང་གི་མཚན་ཉིད་དང་མི་མཐུན་པ་དང་གཉེན་པོ་དང་མ་སྐྱེས་པ་སྐྱེ་བ་དང་སྐྱེས་པ་གནས་པ་དང་མི་བསྐྱུད་པ་དང་སླར་ཞིང་འབྱུང་བ་དང་འཕེལ་ཞིང་ཡངས་པ་ཉིད་ཀྱང་བཀའ་སྩལ་ལ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་ཉིད་མ་མཆིས་པ་ཆོས་ཐམས་ཅད་མ་སྐྱེས་པ་མ་འགགས་པ་གཟོད་མ་ནས་ཞི་བ་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཞེས་ཀྱང་བཀའ་སྩལ་ལགས་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཅི་ལ་དགོངས་ནས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་ཉིད་མ་མཆིས་པ་ཆོས་ཐམས་ཅད་མ་སྐྱེས་པ་མ་འགགས་པ་བཟོད་མ་ནས་ཞི་བ་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཞེས་བཀའ་སྩལ་སྙམ་བགྱིད་ལགས་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཅི་ལ་དགོངས་ནས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་ཉིད་མ་མཆིས་པ་ཆོས་

法，皆無自性、無生無滅、本來寂靜、自性涅槃，所有密意。」

此文顯示有諸經中說一切法無自性等，亦有經中說諸蘊等，有自相等。文似有違，實須無違，故問依何密意說無性等。即由此文義亦請問依何密意說有自相等。此中自相，支那大疏等說是別相，不應道理。經於遍計所執時，顯然說為自相安立故，遍計所執亦有別相，應不可說遍計執是相無自性故。種種界性，非一界性，疏中雖作他解。然依下文，是十八界，及以六界。不忘，即不失念。

丙二、答離相違分二：

丁初、釋無自性所有密意，丁二、釋無生等所有密意。

ཐམས་ཅད་མ་སྐྱེས་པ་མ་འགགས་པ་གཟོད་མ་ནས་ཞི་བ་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཞེས་ཀྱང་བཀའ་སྩལ་བའི་དོན་དེ་ཉིད་བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་བདག་ཡོངས་སུ་ཞུ་ལགས་སོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །འདིས་ནི་མདོ་སྡེ་ཁ་ཅིག་ཏུ་ཆོས་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་སོགས་སུ་གསུངས་པ་དང་། ཁ་ཅིག་ཏུ་ཕུང་པོ་ལ་སོགས་པའི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ལ་སོགས་པ་ཡོད་པར་གསུངས་པ་གཉིས་སྒྲ་སོར་བཞག་ན་འགལ་ནའང་འགལ་བ་མེད་དགོས་པས་ཅི་ལ་དགོངས་ནས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་སོགས་སུ་གསུངས་ཞེས་དྲིས་ཏེ། དེས་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཡོད་པ་སོགས་སུ་གསུངས་པ་ཡང་ཅི་ལ་དགོངས་ནས་གསུངས་པ་དོན་གྱིས་ཞུས་སོ། །འདིར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཅེས་པ་རྒྱ་ནག་གི་འགྲེལ་ཆེན་སོགས་ལས་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་མཚན་ཉིད་ལ་བཤད་པ་ནི་རིགས་པ་མ་ཡིན་ཏེ། མདོ་ཉིད་ལས་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་སྐབས་སུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ལ་གསལ་བར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་དང་། ཀུན་བརྟགས་ལའང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་མཚན་ཉིད་ཡོད་པས་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཀུན་བརྟགས་ལ་བཤད་དུ་མི་རུང་བའི་སྐྱོན་དུ་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །ཁམས་སྣ་ཚོགས་པ་དང་དུ་མ་ལ་འགྲེལ་པ་རྣམས་ཀྱིས་གཞན་དུ་བཤད་ཀྱང་འོག་ནས་འབྱུང་བའི་མདོ་དང་སྦྱར་ན་ཁམས་བཅོ་བརྒྱད་དང་ཁམས་དྲུག་ལ་བྱའོ། །མི་བསྐྱུད་པ་ནི་མི་བཞེད་པའོ། །

གཉིས་པ་ལ་གཉིས། ངོ་བོ་ཉིད་མེད་ཚུལ་གང་ལ་དགོངས་ནས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་པ་བཤད་པ་དང་། གང་ལ་དགོངས་ནས་མ་སྐྱེས་པ་

初又分三：戊初、略標，戊二、廣釋，戊三、顯喻。今初：

《解深密經》云：「**勝義生！當知我依三種無自性性，密意說言一切諸法皆無自性。所謂相無自性性，生無自性性，勝義無自性性。**」謂依三種無自性，說無自性。

《決擇分》云：「**問：世尊依何密意說一切法皆無自性？答：由依彼彼所化勢力故說三種無自性性。**」《唯識三十頌》云：「**即依此三性，立彼三無性，故佛密意說，一切法無性。**」

有人釋云：「**《般若經》等，說一切法皆無自性者，意說一切世俗諦法，非說勝義。**」此違《解深密經》，及無著兄弟諸論，亦出龍猛父子等宗。以問依何密意說無自性者，是雙問依何密意說無自性，及

སོགས་སུ་གསུངས་པ་བཤད་པའོ།། དང་པོ་ལ་གསུམ། མདོར་བསྟན་པ་དང་། རྒྱས་པར་བཤད་པ་དང་། དེ་དག་གི་དཔེ་བསྟན་པའོ། །དང་པོ་ནི། དགོངས་འགྲེལ་ལས། དོན་དམ་ཡང་དག་འཕགས། ངས་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་རྣམ་པ་གསུམ་པོ་འདི་ལྟ་སྟེ། མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་དང་སྐྱེ་བ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་དང་དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་ལ་དགོངས་ནས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའོ། ཞེས་བསྟན་ཏེ་ཞེས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་གསུམ་གྱི་ལ་དགོངས་ནས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་སོ། །བསྡུ་བ་ལས་ཀྱང་། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཅི་ལ་དགོངས་ནས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཞེས་གསུངས་ཤེ་ན། སྨྲས་པ་འདུལ་བའི་དབང་གིས་དེ་དང་དེར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་རྣམ་པ་གསུམ་ལ་དགོངས་ནས་གསུངས་ཏེ་ཞེས་གསུངས་ཤིང་། སུམ་ཅུ་པ་ལས་ཀྱང་། ངོ་བོ་ཉིད་ནི་རྣམ་གསུམ་གྱི། །ངོ་བོ་ཉིད་མེད་རྣམ་གསུམ་ལ། །དགོངས་ནས་ཆོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་ནི། །ངོ་བོ་ཉིད་མེད་བསྟན་པ་ཡིན།། ཞེས་གསུངས་པས། གང་དག་ཤེར་ཕྱིན་ལ་སོགས་པའི་མདོ་རྣམས་ལས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་པ་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་དགོངས་ཀྱི་དོན་དམ་པ་ལ་དགོངས་པ་མིན་ནོ་ཞེས་འཆད་པ་ནི། དགོངས་འགྲེལ་དང་ཐོགས་མེད་སྐུ་མཆེད་ཀྱི་གཞུང་དང་འགལ་ཞིང་འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་ལ་སོགས་པའི་ལུགས་ལས་ཀྱང་ཕྱི་རོལ་ཏུ་གྱུར་པའོ། །འདི་ལྟར་ཅི་ལ་དགོངས་ནས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་པ་དྲིས་པ་ནི་ཅི་ལ་བསམས་ནས་ངོ་བོ

無自性之理。答亦次第答彼二義。釋初義時，謂色乃至一切種智，無量無邊諸法差別，說彼一切無自性者，攝為三種無自性中。由宣說彼無自性，理易於了解故，總攝為三無自性。彼三亦攝勝義世俗一切法故。必當如是解者，以般若經等於五蘊、十八界、十二處，一切諸法，一一皆說無事、無性、無體，尤說空性，法界、真如等勝義，一切異門皆無自性。如是諸經宣說諸法無自性之法中，說無勝義，誰有心者，能作彼說。

戊二、廣釋：

若凡所說無自性諸法，皆三無自性攝。何等為三？無自性理復如何耶？釋初無自性，《解深密經》云：「**云何諸法相無自性性？謂諸法遍計所執相。何以故？此由假名安立為相，非由自相安立為相，是故**

ཉིད་མེད་པར་བསྟན་པ་དང་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་ཚུལ་དྲིས་པ་ཡིན་ལ། ལན་གྱིས་ཀྱང་དེ་གཉིས་རིམ་པ་བཞིན་སྟོན་པ་ལས། དང་པོ་འཆད་པ་ནི། གཟུགས་ནས་རྣམ་མཁྱེན་གྱི་བར་གྱི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་གསལ་བའི་དབྱེ་བ་མཐའ་ཡས་པ་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་དམ་རང་བཞིན་མེད་དོ་ཞེས་གསུངས་པ་རྣམས། ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་གསུམ་དུ་འདུ་ཞིང་དེའི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་ཚུལ་བཤད་ན་གོ་སླ་བར་དགོངས་ནས་ངོ་བོ་མེད་པ་གསུམ་དུ་བསྡུས་ཏེ། དོན་དམ་པ་དང་ཀུན་རྫོབ་པའི་ཆོས་ཐམས་ཅད་དེ་གསུམ་གྱིས་བསྡུས་སོ། །དེ་ལྟར་མཛོད་དགོས་པ་ཡང་ཡུམ་གྱི་མདོ་ལ་སོགས་པར་ཕུང་པོ་ལྔ་ཁམས་བཅོ་བརྒྱད་སྐྱེ་མཆེད་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་རེ་རེ་ནས་དངོས་པོ་མེད་པ་དང་རང་བཞིན་མེད་པ་དང་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་ཤིང་། ཁྱད་པར་དུ་སྟོང་པ་ཉིད་དང་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་དང་དེ་བཞིན་ཉིད་ལ་སོགས་པ་དོན་དམ་པའི་རྣམ་གྲངས་ཐམས་ཅད་སྨོས་ནས་དེ་དག་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་པས༏ མདོ་སྡེ་དེ་དག་ལས་ཆོས་རྣམས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་པའི་ཆོས་ཀྱི་ནང་ན་དོན་དམ་མེད་དོ་ཞེས་སེམས་དང་ལྡན་པ་སུ་ཞིག་སྨྲ།

གཉིས་པ་ནི། གལ་ཏེ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་པའི་ཆོས་རྣམས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་གསུམ་དུ་སྡུད་ན་དེ་གསུམ་གང་ཡིན་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་ཚུལ་ཇི་ལྟར་ཡིན་སྙམ་ན་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་དང་པོ་བཤད་པ་ནི་དགོངས་འགྲེལ་ལས། དེ་ལ་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་གང་ཞེ་ན། ཀུན་བརྟགས་པའི་མཚན་ཉིད་གང་ཡིན་པའོ། །དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། འདི་ལྟར་དེ་ནི་མིང་དང་བརྡས་

說名相無自性性。」

此初二句問答，遍計所執即相無自性。何以故？徵其因相，答所遮品，謂非由自相安立；能成立品，謂由假名安立。如此經文如是分段，下二相時，亦當了知。遍計執上所無之相自性者，謂由自相成立或安立。此中所說有、無自相，是以觀不觀待名言安立而分，然名言安立，亦非定有。安立之理與中觀應成派師，凡有皆是名言安立之理，極不相同。其有、無自相之義，亦不相同。然有此宗之有自相執，定有應成派宗有自相執。或於少事不如前執，而有後執。

釋第二無自性，《解深密經》云：「**云何諸法生無自性性？謂諸法依他起相。何以故？此由依他緣力故，有非自然有，是故說名生無自**

རྣམ་པར་བཞག་པའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་གྱི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་རྣམ་པར་གནས་
པ་ནི་མ་ཡིན་པས་དེའི་ཕྱིར་དེ་ནི་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་ཅེས་བྱའོ་ཞེས་
གསུངས་ཏེ། ཚིག་དང་པོ་གཉིས་ཀྱི་དྲིས་ལན་གྱིས་ཀུན་བརྟགས་མཚན་ཉིད་ངོ་
བོ་ཉིད་མེད་པར་བཤད་ནས། དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན་ཞེས་པས་དེའི་རྒྱུ་མཚན་དྲིས་པའི་
ལན་དུ་དགག་ཕྱོགས་ནས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པ་དང་སྒྲུབ་ཕྱོགས་
ནས་མིང་དང་བརྡས་བཞག་པ་ཡིན་པའི་རྒྱུ་མཚན་གསུངས་སོ། །མདོ་ཡི་
དམིགས་འབྱེད་པ་འདིས་འོག་མ་གཉིས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱའོ། །ཀུན་བརྟགས་ལ་
མེད་རྒྱུའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའམ་གནས་པ་
ལ་བྱའོ། །འདིར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་མེད་བསྟན་ཚོད་ནི་མིང་དང་བརྡ་
ལ་ལྟོས་ནས་བཞག་མ་བཞག་ཡིན་ལ། བཞག་པ་ལ་ཡང་ཡོད་པས་མ་ཁྱབ་ཅིང་།
འཇིག་ལུགས་ཀྱང་ཐལ་འགྱུར་བས་ཡོད་པ་རྣམས་མིང་གི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་
བཞག་པ་དང་ཆེས་མི་མཐུན་པས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་མེད་ཀྱི་དོན་ཡང་
མི་མཐུན་ནོ། །འོན་ཀྱང་འདིའི་རང་མཚན་གྱིས་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ཡོད་ན་ཐལ་
འགྱུར་བའི་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པར་འཛིན་པ་ཡང་ཡོད་ལ་གཞི་འགའ་ཞིག་སྔ་
མ་ལྟར་མི་འཛིན་ཀྱང་ཕྱི་མ་ལྟར་འཛིན་པ་ནི་ཡོད་དོ། །ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་གཉིས་པ་
ནི་དགོངས་འགྲེལ་ལས། ཆོས་རྣམས་ཀྱི་སྐྱེ་བ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་གང་ཞེ་ན།
ཆོས་རྣམས་ཀྱི་གཞན་གྱི་དབང་གི་མཚན་ཉིད་གང་ཡིན་པའོ། །དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན།
འདི་ལྟར་དེ་ནི་རྐྱེན་གཞན་གྱི་སྟོབས་ཀྱིས་བྱུང་བ་ཡིན་གྱི་བདག་ཉིད་ཀྱིས་མ་ཡིན་

性性。」

依他起上所無之生性，或自性生者。謂非自然，即自然生，亦即自生。如《攝決擇分》云：「**諸行皆是緣起性故，由緣力生，非是自生，故名生無自性性。**」此宗是於依他起上，由無如上自性生之自性故，說為無性，非由無自相安立，說為無性。

釋第三無自性，有二道理。初立依他起為勝義無自性。《解深密經》云：「**云何諸法勝義無自性性？謂諸緣生法，彼由生無自性性故，說名無自性，即由勝義無自性性故，亦名無自性。何以故？勝義生！於諸法中，若是清淨所緣境界，我顯示彼以為勝義。依他起相，非是清淨所緣境界，是故亦說，名為勝義無自性性。**」

謂依他起由無勝義自性故，說名勝義無自性。若緣何法修習，能

པས་དེའི་ཕྱིར་དེ་ནི་སྐྱེ་བ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་ཅེས་བྱའོ་ཞེས་གསུངས་སོ། ། གཞན་དབང་ལ་མེད་རྒྱུའི་སྐྱེ་བའི་ངོ་བོའམ་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་སྐྱེ་བ་ནི་བདག་ཉིད་ཀྱིས་མ་ཡིན་པས་ཞེས་གསུངས་པས་བདག་ཉིད་ཀྱིས་སྐྱེ་བའོ། །དེ་ནི་རང་དབང་གིས་སྐྱེ་བ་ཡིན་ཏེ། བསྡུ་བ་ལས། འདུ་བྱེད་རྣམས་ནི་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རྐྱེན་གྱི་སྟོབས་ཀྱིས་སྐྱེ་བ་ཡིན་གྱི་རང་གི་མི་སྐྱེ་བ་ནི་སྐྱེ་བ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་ཅེས་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །གཞན་དབང་ལ་རང་བཞིན་གྱིས་སྐྱེ་བ་དེ་འདྲ་བའི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་ཀྱི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་མེད་པས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་པ་མིན་པའི་ལུགས་སོ། །ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་གསུམ་པ་ལ་འཇོག་ཚུལ་གཉིས་ལས། གཞན་དབང་ལ་དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་བཞག་པ་ནི་དགོངས་འགྲེལ་ལས། ཆོས་རྣམས་ཀྱི་དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་གང་ཞེ་ན། རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་ཆོས་གང་དག་སྐྱེ་བ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་ཀྱིས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་དེ་དག་ནི་དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་ཀྱིས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཡང་ཡིན་ནོ། །དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། དོན་དམ་ཡང་དག་འཕགས། ཆོས་རྣམས་ལ་རྣམ་པར་དག་པའི་དམིགས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་དོན་དམ་པ་ཡིན་པར་ཡོངས་སུ་བསྟན་ལ། གཞན་གྱི་དབང་གི་མཚན་ཉིད་དེ་རྣམ་པར་དག་པའི་དམིགས་པ་མ་ཡིན་པས་དེའི་ཕྱིར་དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་ཅེས་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །གཞན་དབང་ནི་དོན་དམ་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་མེད་པས་དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཞེས་བྱ་

盡諸障，即為勝義。緣依他起修習，非能清淨諸障礙故。

若爾！何不安立遍計所執亦名勝義無自性？答：若唯由非清淨所緣境界，而安立者，實有彼難。然為破除邪分別故，依他非是清淨所緣，立為勝義無自性，不立遍計所執。所以者何？謂緣依他起上，遍計執空，數數修習，能淨諸障，如是亦緣有法依他，疑彼亦是清淨所緣，故是勝義。遍計執上無彼疑故，無彼疑過。譬如定解聲是無常，能遣計聲常執，然唯緣聲，則不能遣常執，而無相違。依他起相，於清淨所緣為勝義之勝義理中，雖不成立，然於所餘勝義理中成不成者，下當廣說。

立第二勝義無自性理，《解深密經》云：「**復有諸法圓成實相，亦**

སྟེ། དོན་དམ་པ་ནི་གང་ལ་དམིགས་ནས་གོམས་ན་སྒྲིབ་པ་ཟད་པར་འགྱུར་བ་ཡིན་ན་གཞན་དབང་ལ་དམིགས་ནས་གོམས་པས་སྒྲིབ་པ་དག་པར་བྱེད་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

འོ་ན་ཀུན་བརྟགས་ཀྱང་དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་ཅིའི་ཕྱིར་མི་གཞག་ཅེ་ན། རྣམ་པར་དག་པའི་དམིགས་པ་མ་ཡིན་པ་ཙམ་གྱིས་འཇོག་ན་བདེན་ཡང་། ལོག་རྟོག་དགག་པ་ལ་ལྟོས་ནས་གཞན་དབང་རྣམ་པར་དག་པའི་དམིགས་པ་མིན་པས་དོན་དམ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་བཞག་གི་ཀུན་བརྟགས་མ་བཞག་གོ། །ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། གཞན་དབང་ཀུན་བརྟགས་ཀྱིས་སྟོང་པ་ལ་དམིགས་ནས་བསྒོམས་པས་སྒྲིབ་པ་དག་པར་འགྱུར་བར་ཤེས་པ་ན། དེ་ལྟ་ན་ཆོས་ཅན་གཞན་དབང་ལ་ཡང་དམིགས་དགོས་པས་དེ་ཡང་རྣམ་པར་དག་པའི་དམིགས་པར་འགྱུར་བས་དོན་དམ་པར་འགྱུར་རོ་སྙམ་དུ་དོགས་པ་སྐྱེ་ལ། ཀུན་བརྟགས་ལ་དེ་འདྲ་བའི་དོགས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དོགས་པ་དེའི་སྐྱོན་ནི་མེད་དེ། སྒྲ་མི་རྟག་པར་ངེས་པས་སྒྲ་རྟག་འཛིན་བློག་ཀྱང་སྒྲ་ལ་དམིགས་པས་རྟག་འཛིན་མི་ལྡོག་པ་མི་འགལ་བ་བཞིན་ནོ། །གཞན་དབང་རྣམ་པར་དག་པའི་དམིགས་པ་ལ་དོན་དམ་དུ་བྱས་པའི་དོན་དམ་དེར་མ་གྲུབ་ཀྱང་དོན་དམ་གཞན་དུ་གྲུབ་མ་གྲུབ་ནི་འཆད་པར་འགྱུར་རོ། །

དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའི་འཇོག་ཚུལ་གཉིས་པ་ཡང་དགོངས་འགྲེལ་ལས། གཞན་ཡང་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད་གང་

名勝義無自性性。何以故？勝義生！若是諸法法無我性，說名諸法無自性性，即是勝義。言勝義者，謂一切法無自性性之所顯故。由是因緣，說為勝義無自性性。」

此說諸法法無我性圓成實相，由是清淨所緣境界，故是勝義。由是諸法無我自性之所顯示，所安立故，亦名諸法無自性性，故名勝義無自性性。

又《解深密經》云：「**若勝義諦相與諸行相一向異者，應非諸行唯無我性，唯無自性之所顯現，是勝義相。**」又譬喻時，唯於無色立為虛空，說亦如是安立無我。以於有為有法，斷除法我，無戲論之滅，即安立為法無我性圓成實相，極顯然故。若許此經說真實義是為了義，而不安立唯破所破，即是不變圓成實性，反說不待破除所破，唯

ཡིན་པ་དེ་ཡང་དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་ཅེས་བྱའོ། །དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། དོན་དམ་ཡང་དག་འཕགས། ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ཆོས་བདག་མེད་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི༑ དེ་དག་གི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་ཅེས་བྱ་སྟེ། དེ་ནི་དོན་དམ་པ་ཡིན་ལ་དོན་དམ་པ་ནི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་ཀྱིས་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ་ཡིན་པས་དེའི་ཕྱིར་དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་ཅེས་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། ། ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ཡོངས་གྲུབ་ནི་རྣམ་པར་དག་པའི་དམིགས་པ་ཡིན་པས་དོན་དམ་པ་ཡང་ཡིན་ལ། ཆོས་རྣམས་ཀྱི་བདག་གི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པས་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ་སྟེ་དེ་ཙམ་གྱིས་བཞག་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཞེས་ཀྱང་བྱ་བས་དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཞེས་བྱའོ། །ཡང་དགོངས་འགྲེལ་ལས། གལ་ཏེ་འདུ་བྱེད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་དང་དོན་དམ་པའི་མཚན་ཉིད་ཐ་དད་པ་ཡིན་པར་གྱུར་ན་ནི། དེས་ན་འདུ་བྱེད་རྣམས་ཀྱི་བདག་མེད་པ་ཙམ་དང་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཙམ་ཉིད་དོན་དམ་པའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་པར་ཡང་མི་འགྱུར། ཞེས་གསུངས་ཤིང་། དཔེའི་སྐབས་སུ་ཡང་ནམ་མཁའ་གཟུགས་མེད་པ་ཙམ་ལ་འཇོག་པ་བཞིན་དུ་བདག་མེད་འཇོག་པར་གསུངས་པས། ཆོས་ཅན་འདུས་བྱས་ལ་ཆོས་ཀྱི་བདག་རྣམ་པར་བཅད་ཙམ་གྱི་སྤྲོས་པ་མེད་དགག་ལ་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ཀྱི་ཡོངས་གྲུབ་འཇོག་པར་ཤིན་ཏུ་གསལ་བའི་ཕྱིར། མདོ་འདིའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་དོན་བསྟན་པ་ངེས་པའི་དོན་དུ་འདོད་བཞིན་དུ་འགྱུར་མེད་ཡོངས་གྲུབ་དགག་བྱ་བཅད་ཙམ་གྱི་བཅད་ལྡོག་ནས་མི་འཇོག་པར། བློའི་ཡུལ་དུ་འཆར་བ

於心現自然成就，實為相違。

此宗圓成實，唯由破除諸法我性，說名諸法勝義無自性。非所破自性，由無自相而說為無自性。

戊三、顯喻：

三無自性喻如何等。《解深密經》云：「**譬如空華，相無自性性，當知亦爾。勝義生！譬如幻像，生無自性性，當知亦爾，一分勝義無自性性，當知亦爾。勝義生！譬如虛空，惟是眾色無性所顯，遍一切處，一分勝義無自性性，當知亦爾，法無我性之所顯故，遍一切故。**」

遍計所執如空華者，是喻唯由分別假立，非於所知喻其全無。依他如幻，至下當說。圓成實喻，文中自顯。

དགག་བྱ་བཅད་པ་ལ་མི་ལྟོས་པར་སྒྲུབ་པ་རང་དབང་བ་ལ་འདོད་པ་ནི་འགལ་བའོ།། ཡོངས་གྲུབ་འདི་ནི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་བདག་གི་ངོ་བོ་རྣམ་པར་བཅད་པ་ཙམ་ཡིན་པས་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཞེས་གསུངས་ཀྱི། དགག་པའི་རང་གི་ངོ་བོ་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་མེད་པས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་མི་བཞེད་པའི་ལུགས་སོ། །

གསུམ་པ་ནི། ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་གསུམ་པོ་དེ་དཔེ་ཇི་དང་འདྲ་བ་ནི་དགོངས་འགྲེལ་ལས། དེ་ལ་འདི་ལྟ་སྟེ་དཔེར་ན། ནམ་མཁའི་མེ་ཏོག་ཇི་ལྟ་བ་དེ་ལྟ་བུར་ནི་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་བལྟ་བར་བྱའོ། །དོན་དམ་ཡང་དག་འཕགས། དེ་ལ་འདི་ལྟ་སྟེ་དཔེར་ན། སྒྱུ་མ་བྱས་པ་ཇི་ལྟ་བ་དེ་ལྟ་བུར་ནི་སྐྱེ་བ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་བལྟ་བར་བྱའོ། །དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་དེ་ལས་ཀྱང་གཅིག་ཀྱང་བལྟ་བར་བྱའོ། །དོན་དམ་ཡང་དག་འཕགས། དེ་ལ་འདི་ལྟ་སྟེ་དཔེར་ན། ནམ་མཁའ་ནི་གཟུགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཙམ་གྱིས་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ་དང་ཐམས་ཅད་དུ་སོང་བ་ཇི་ལྟ་བ་དེ་ལྟ་བུ་ནི་དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་དེ་ལས་ཆོས་བདག་མེད་པས་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ་དང་ཐམས་ཅད་དུ་སོང་བ་གཅིག་བལྟ་བར་བྱ་སྟེ། ཞེས་སོ། །ཀུན་བརྟགས་ནམ་མཁའི་མེ་ཏོག་དང་འདྲ་བ་ནི་རྟོག་པས་བཏགས་པ་ཙམ་གྱི་དཔེ་ཡིན་གྱི་ཤེས་བྱ་ལ་མི་སྲིད་པའི་དཔེ་མིན་ནོ།། གཞན་དབང་སྒྱུ་མ་དང་འདྲ་ཚུལ་ནི་འཆད་པར་འགྱུར་ལ་ཡོངས་གྲུབ་ཀྱི་དཔེ་དོན་ནི་དཀྲུས་ན་གསལ་ལོ། །ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་

經說皆無自性，其無自性之理，當如是解。若不爾者，說三自性皆由無其自相安立名無自性，是於宣說無自性經，如言執義。若如是者，獲得無見，或斷滅見，俱謗三性，成無相見故。若依他起無自相者應無生滅，故謗依他起。若圓成實無自相者，應非諸法本性。

若謂縱許無自相見謗餘二性，云何亦謗遍計執耶？若餘二自性無自相者，應無彼二。若爾，則無遍計所執所遍計事，能遍計名，遍計所執全非有故。《解深密經》云：「**於我甚深密意言說，不能如實了解，於如是法雖生信解，然於其義，隨言執著，謂一切法決定皆無自性，一切諸法，決定不生，決定不滅，決定本來寂靜，決定自性涅槃。由**

མེད་ཚུལ་ནི་དེ་ལྟར་དུ་བཤད་ཀྱི་དེ་ལྟ་མིན་པར་ངོ་བོ་ཉིད་གསུམ་ག་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པ་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་བཤད་ན་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་པའི་མདོ་སྡེ་ལ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་ཞེན་པ་ཡིན་ལ། དེ་ལྟ་ན་མེད་ལྟའམ་ཆད་པར་ལྟ་བ་ཐོབ་པར་འགྱུར་ཏེ་ངོ་བོ་ཉིད་གསུམ་ག་ལ་སྐུར་བ་འདེབས་པས་མཚན་ཉིད་མེད་པར་ལྟ་བ་ཅན་དུ་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ལྟར་གཞན་དབང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་མེད་ན་སྐྱེ་བ་དང་འགག་པ་མི་རུང་བས་དེ་ལ་སྐུར་བ་འདེབས་པ་ཡིན་ལ། ཡོངས་གྲུབ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མེད་ན་དངོས་པོའི་གཤིས་སུ་མི་འགྱུར་བའི་ལུགས་སོ། །གལ་ཏེ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པར་ལྟ་བ་ངོ་བོ་ཉིད་གཞན་གཉིས་ལ་སྐུར་འདེབས་ཡིན་དུ་ཆུག་ཀྱང་ཀུན་བརྟགས་ལ་སྐུར་འདེབས་སུ་ཇི་ལྟར་འགྱུར་སྙམ་ན། ངོ་བོ་ཉིད་གཞན་གཉིས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མེད་ན་དེ་གཉིས་མེད་པར་འགྱུར་ལ། དེ་ལྟ་ན་ཀུན་བརྟགས་འདོགས་པའི་གཞི་དང་འདོགས་པ་པོའི་ཐ་སྙད་ཀྱང་མེད་པས་ཀུན་བརྟགས་ཡེ་མེད་དུ་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ཡང་དགོངས་འགྲེལ་ལས། ངའི་དགོངས་ཏེ་བཤད་པ་ཟབ་མོ་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་རབ་ཏུ་མི་ཤེས་ཏེ་ཆོས་དེ་ལ་མོས་ཀྱང་ཆོས་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ནི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ།།
ཆོས་འདི་དག་ཐམས་ཅད་ནི་མ་སྐྱེས་པ་ཁོ་ནའོ། །མ་འགགས་པ་ཁོ་ནའོ།།
གཟོད་མ་ནས་ཞི་བ་ཁོ་ནའོ། །རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཁོ་ནའོ་ཞེས་ཆོས་ཀྱི་དོན་ལ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་ཁོ་ནར་མངོན་པར་ཞེན་པར་བྱེད་དོ། །དེ་

是因緣，於一切法獲得無見，及無相見，由得無見無相見故，撥一切法皆是無相，誹撥諸法遍計所執相，誹撥諸法依他起相，圓成實相。何以故？勝義生！由有依他起相及圓成實相故，遍計執相方可施設。若於依他起相及圓成實相，見為無相，彼亦誹撥遍計所執相。是故說彼誹撥三相。」

於義隨言執著之言者，謂說無自性經說一切法於勝義中皆自性空，及自體空，自相空等。若於彼等如說而取，此宗說為如言執著。

於依他起及圓成實相見為無相者，是見彼二非由自相之所安立。何以故？以下顯示誹撥三自性之理。若如經說無自相生滅而執為實，

དག་གཞི་དེས་ན་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་མེད་པར་ལྟ་བ་དང་མཚན་ཉིད་མེད་པར་ལྟ་བ་འཐོབ་པར་འགྱུར་ཏེ། མེད་པར་ལྟ་བ་དང་མཚན་ཉིད་མེད་པར་ལྟ་བ་ཐོབ་ནས་ཀྱང་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལ་མཚན་ཉིད་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་སྐུར་བ་འདེབས་ཏེ། ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ཀུན་བརྟགས་པའི་མཚན་ཉིད་ལ་ཡང་སྐུར་བ་འདེབས། ཆོས་རྣམས་ཀྱི་གཞན་གྱི་དབང་གི་མཚན་ཉིད་དང་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད་ལ་ཡང་སྐུར་བ་འདེབས་སོ། །དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། དོན་དམ་ཡང་དག་འཕགས། འདི་ལྟར་གཞན་གྱི་དབང་གི་མཚན་ཉིད་དང་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད་ཡོད་ན་ནི་ཀུན་བརྟགས་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱང་རབ་ཏུ་ཤེས་པར་འགྱུར་ན། དེ་ལ་གང་དག་གཞན་གྱི་དབང་གི་མཚན་ཉིད་དང་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད་ལ་མཚན་ཉིད་མེད་པར་མཐོང་བ་དེ་དག་གིས་ནི་ཀུན་བརྟགས་པའི་མཚན་ཉིད་ལ་ཡང་སྐུར་བ་བཏབ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་ཏེ། དེ་ལྟ་བས་ན་དེ་དག་ནི་མཚན་ཉིད་རྣམ་པ་གསུམ་ཆར་ལ་ཡང་སྐུར་བ་འདེབས་པ་ཞེས་བྱའོ། །ཞེས་སོ། །དོན་ལ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་དུ་ཞེན་ཞེས་པའི་སྒྲ་ནི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་སྟོན་པའི་མདོ་སྡེ་ལས་ཆོས་ཐམས་ཅད་དོན་དམ་པར་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་དང་ངོ་བོ་ཉིད་དང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་སྟོང་ཞེས་གསུངས་པ་རྣམས་ཡིན་ལ་དེ་དག་ལ་ཇི་ལྟར་བསྟན་པ་ལྟར་འཛིན་པ་ནི་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་ཞེན་པར་འདོད་པའི་ལུགས་སོ། །གཞན་དབང་དང་ཡོངས་གྲུབ་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ལ་མཚན་ཉིད་མེད་པར་མཐོང་བ་ནི་དེ་གཉིས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པར་ལྟ་བ་སྟེ། དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། ཞེས་པ་མན་ཆད་ཀྱིས་ངོ་བོ་ཉིད

亦是誹撥依他起，故應當了知亦撥餘二。以若生滅，非由自相之所安立，此宗則謂生滅全無。

丁二、釋無生等所有密意：

如是已說無自性理，說無生等密意云何？謂依初後二無自性，密意而說。依初密意，《解深密經》云：「**當知我依相無自性性，密意說言一切諸法無生無滅、本來寂靜、自性涅槃。何以故？勝義生！若法自相都無所有，則無有生；若無有生，則無有滅；若無生無滅，則本來寂靜；若本來寂靜，則自性涅槃；若自性涅槃，則無少分更可令其般涅槃故。**」此說遍計所執，無生滅之理，謂無自相所安立故。若有

གསུམ་ག་ལ་སྐྱར་འདེབས་སུ་འགྲོ་བའི་རྒྱུ་མཚན་སྟོན་ནོ། །རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་སྐྱེ་བ་དང་འགག་པ་མེད་པར་གསུངས་པ་ལྟར་བཟུང་ན་ཡང་གཞན་དབང་ལ་སྐྱར་འདེབས་སུ་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་གཞན་གཉིས་ལ་ཡང་སྐྱར་འདེབས་སུ་འགྲོ་བ་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། སྐྱེ་འགག་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་ན་སྐྱེ་འགག་མེད་པར་འགྱུར་བའི་ལུགས་སོ། །

གཉིས་པ་ནི། ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའི་ཚུལ་དེ་ལྟར་ཡིན་ན་སྐྱེ་བ་མེད་པ་སོགས་གང་ལ་དགོངས་ནས་གསུངས་ཤེ་ན། འདི་ནི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་དང་པོ་དང་ཐ་མ་ལ་དགོངས་ནས་གསུངས་ཏེ། དེ་ཡང་དང་པོ་ནི་དགོངས་འགྲེལ་ལས། དེ་ལ་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་ལ་དགོངས་ནས་ངས་ཆོས་ཐམས་ཅད་མ་སྐྱེས་པ་མ་འགགས་པ་གཟོད་མ་ནས་ཞི་བ་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའོ་ཞེས་བསྟན་ཏོ། །དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། དོན་དམ་ཡང་དག་འཕགས། འདི་ལྟར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མེད་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་མ་སྐྱེས་པ་ཡིན་མ་སྐྱེས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་མ་འགགས་པ་ཡིན། མ་སྐྱེས་པ་དང་མ་འགགས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་ནི་གཟོད་མ་ནས་ཞི་བ་ཡིན། གཟོད་མ་ནས་ཞི་བ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཡིན། རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ལ་ནི་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་བཟླ་བར་བྱ་བ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་དེ། ཞེས་གསུངས་སོ། །ཀུན་བརྟགས་ལ་སྐྱེ་འགག་མེད་པའི་རྒྱུ་མཚན་དུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པ་བཀོད་པའི་ཕྱིར་སྐྱེ་འགག

生滅，則必由自相安立，故亦顯示依他起性，有由自相安立生滅。離生滅者，定是無為非煩惱法。是故說為本來寂靜，自性涅槃。諸憂惱者，此中是說諸煩惱故。(出憂惱，即藏文之涅槃義也。)依後密意，《解深密經》云：「**我亦依於法無我性所顯勝義無自性性，密意說言，一切諸法無生無滅、本來寂靜、自性涅槃。何以故？法無我性所顯勝義無自性性，於常常時，於恒恒時，諸法法性安住無為，一切雜染不相應故。於常常時，於恒恒時，法性安住，故無為，由無為故，無生無滅。一切雜染不相應故，本來寂靜、自性涅槃。**」支那大疏，釋常常時，謂前前時。釋恒恒時，謂後後時。

ཡོད་ན་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པ་དང་གཞན་དབང་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་སྐྱེ་འགག་ཡོད་པར་ཡང་བསྟན་ནོ། །སྐྱེ་འགག་དང་བྲལ་བ་ནི་འདུས་མ་བྱས་ཡིན་པས་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་ཀྱི་ཆོས་སུ་མི་རུང་བའི་ཕྱིར་གཟོད་མ་ནས་ཞི་བ་དང་རང་བཞིན་གྱིས་མྱ་ངན་ལས་འདས་པར་བསྟན་ཏེ་མྱ་ངན་ནི་འདིར་ཀུན་ཉོན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཉིས་པ་ཡང་དགོངས་འགྲེལ་ལས། ཡང་དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་ཆོས་བདག་མེད་པས་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ་ལ་དགོངས་ནས་ངས་ཆོས་ཐམས་ཅད་མ་སྐྱེས་པ་མ་འགགས་པ་གཟོད་མ་ནས་ཞི་བ་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའོ་ཞེས་བསྟན་ཏོ། །དེ་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། འདི་ལྟར་དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་ཆོས་བདག་མེད་པས་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ་ནི་རྟག་པ་རྟག་པའི་དུས་དང་ཐེར་ཟུག་ཐེར་ཟུག་གི་དུས་སུ་རྣམ་པར་གནས་པ་ཁོ་ན་ཡིན་ལ། དེ་ནི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་འདུས་མ་བྱས་པ་ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བ་ཡིན་ཏེ། རྟག་པ་རྟག་པའི་དུས་དང་ཐེར་ཟུག་ཐེར་ཟུག་གི་དུས་སུ་ཆོས་ཉིད་དེ་ཉིད་ཀྱི་རྣམ་པར་གནས་པ་འདུས་མ་བྱས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་འདུས་མ་བྱས་པའི་ཕྱིར་མ་སྐྱེས་པ་དང་མ་འགགས་པ་ཡིན་ལ། དེ་ནི་ཉོན་མོངས་པ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར་གཟོད་མ་ནས་ཞི་བ་དང་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཡིན་ཏེ། ཞེས་གསུངས་སོ། །རྟག་པ་རྟག་པའི་དུས་ནི་སྔ་མ་སྔ་མའི་དུས་དང་ཐེར་ཟུག་ཐེར་ཟུག་གི་དུས་ནི་ཕྱི་མ་ཕྱི་མའི་དུས་ལ་རྒྱ་ནག་གི་འགྲེལ་ཆེན་ལས་བཤད་དོ། །འོན་འདིར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའི་གཞི་གསུམ་ག་ལ་མཛད་ནས་སྐྱེ་

若爾，此中無自性意，通指三事。無生等義，不取中間無自性事。《集論》則云：「**於遍計所執自性，由相無性故；於依他起自性，由生無性故；於圓成實自性，由勝義無性故。又於彼說言一切諸法無生、無滅、本來寂靜、自性涅槃，依何密意說。如無自性，無生亦爾；如無生，無滅亦爾；如無生無滅，本來寂靜亦爾；如本來寂靜，自性涅槃亦爾。**」總依三相說無生等，其義云何耶？支那大疏說：「**經中不說依他起生無自性為密意者，是顯非無緣生義故。集論說者，是依無自然生，及無因生故。**」然經中義謂依他起有自相生滅，故說無生滅不取依他起。又依他起，多是雜染所攝，故亦不作後二句意趣。（本來寂靜自性涅槃二句）集論意趣，謂依三自性各各所無自性，如其無自性，如是則無生、無滅、

བ་སོགས་མེད་པའི་གཞི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་བར་པ་ལ་མི་མཛད་པ་དང་། ཀུན་ལས་བཏུས་ལས་ཀྱང་ཀུན་བརྟགས་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ལ་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་དང་གཞན་གྱི་དབང་ལ་སྐྱེ་བ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་དང་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་ལ་དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །མ་སྐྱེས་པ་མ་འགགས་པ་གཟོད་མ་ནས་ཞི་བ་རང་བཞིན་གྱིས་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཞེས་འབྱུང་བའི་དགོངས་པ་གང་ཡིན་ཞེ་ན། ཇི་ལྟར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་དེ་ལྟར་མ་སྐྱེས་སོ། །ཇི་ལྟར་མ་སྐྱེས་པ་དེ་ལྟར་མ་འགགས་སོ། །ཇི་ལྟར་མ་སྐྱེས་པ་དང་མ་འགགས་པ་དེ་ལྟར་གཟོད་མ་ནས་ཞིའོ། །ཇི་ལྟར་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་སོ། །ཞེས་མཚན་ཉིད་གསུམ་གའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་མ་སྐྱེས་པ་སོགས་སུ་བཤད་པའི་དོན་ཅི་ཡིན་ཞེ་ན། འདི་ལ་རྒྱ་ནག་གི་འགྲེལ་ཆེན་ལས། མདོ་ལས་གཞན་དབང་སྐྱེ་བ་མེད་པ་སོགས་ཀྱི་དགོངས་གཞིར་མ་གསུངས་པ་ནི་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའི་དོན་མེད་པ་མིན་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར་ཡིན་ལ། ཀུན་ལས་བཏུས་ལས་བཤད་པ་ནི་བདག་ཉིད་ཀྱིས་སྐྱེ་བ་དང་རྒྱུ་མེད་ལས་སྐྱེ་བ་མེད་པའི་དབང་དུ་བྱས་པར་བཤད་དོ། །གཞན་དབང་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་སྐྱེ་བ་དང་འགག་པ་ཡོད་པས་སྐྱེ་འགག་མེད་པར་གསུངས་པ་གཞན་དབང་ལ་དགོངས་པ་མིན་ལ་གཞན་དབང་ཕལ་ཆེར་ཀུན་ཉོན་གྱིས་བསྡུས་པས་ཞིག་ཕྱི་མ་གཉིས་ཀྱི་གཞིར་མ་མཛད་པ་ནི་མདོ་འདིའི་དགོངས་པའོ། །ངོ་བོ་ཉིད་གསུམ་གྱི་རང་རང་གི་སྐབས་ཀྱི་ངོ་བོ་མེད་རྒྱུ་དེའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་ཇི་ལྟར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་དེ་ལྟར་མ་སྐྱེས་པ་དང་མ་

本來寂靜、自性涅槃。

丙三、明三自性體：

若遍計執是相無自性，云何遍計執性？《解深密經》云：「**若於分別所行遍計所執相所依行相中，假名安立以為色蘊，或自性相，或差別相。假名安立為色蘊生，為色蘊滅，及為色蘊永斷、遍知，或自性相、或差別相，是名遍計所執相。**」

此初三句，顯示施設遍計所執所依。以下顯示遍計之理。若云：此是色蘊，是為假立自性，若云色蘊生等是為假立差別，下當詳釋。

若依他起是生無自性，云何依他起性？《解深密經》云：「**若即分別所行，遍計所執相所依行相，是名依他起相。**」（初句明誰境，二句明施設遍計執所依，三句明自體。）

འགགས་ལ་གཟོད་མ་ནས་ཞི་བ་དང་། གདོད་ནས་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཡང་ཡིན་པ་ལ་དགོངས་ནས་ཀུན་ལས་བཏུས་ལས་དེ་ལྟར་བཤད་དོ། །

གསུམ་པ་ནི། ཀུན་བརྟགས་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཡིན་ན་ཀུན་བརྟགས་ཉིད་གང་ཡིན་སྙམ་ན། དེ་ནི་དགོངས་འགྲེལ་ལས། རྣམ་པར་རྟོག་པའི་སྤྱོད་ཡུལ་ཀུན་བརྟགས་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་གནས་འདུ་བྱེད་ཀྱི་མཚན་མ་ལ་གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོ་ཞེས་ངོ་བོ་ཉིད་དམ་བྱེ་བྲག་གི་མཚན་ཉིད་དུ་མིང་དང་བརྡར་རྣམ་པར་བཞག་པ་དང་། གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོ་སྐྱེའོ་ཞེའམ་འགག་པ་ཞེའམ་གཟུགས་ཀྱི་ཕུང་པོ་སྤང་བ་དང་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་ཞེས་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་དམ་བྱེ་བྲག་གི་མཚན་ཉིད་དུ་མིང་དང་བརྡས་རྣམ་པར་བཞག་པ་གང་ལགས་པ་དེ་ནི་ཀུན་བརྟགས་པའི་མཚན་ཉིད་ལགས་ཏེ། ཞེས་གསུངས་སོ། །དེ་ལ་ཚིག་དང་པོ་གསུམ་གྱིས་ནི་ཀུན་བརྟགས་འདོགས་པའི་གཞི་བསྟན་ལ་དེ་མན་ཆད་ཀྱིས་ཀུན་ཏུ་བརྟགས་ཚུལ་སྟོན་ཏེ། འདི་གཟུགས་ཕུང་ངོ་ཞེས་ངོ་བོ་དང་གཟུགས་ཕུང་སྐྱེའོ་ཞེས་སོགས་སུ་བཏགས་པ་ནི་བྱེ་བྲག་གམ་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་ཚུལ་ཡིན་ཏེ་ཞིབ་ཏུ་འཆད་པར་འགྱུར་རོ། །གཞན་དབང་སྐྱེ་བ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཡིན་ན་གཞན་དབང་གང་ཡིན་སྙམ་ན། དེ་ནི་དགོངས་འགྲེལ་ལས། རྣམ་པར་རྟོག་པའི་སྤྱོད་ཡུལ་ཀུན་བརྟགས་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་གནས་འདུ་བྱེད་ཀྱི་མཚན་མ་གང་ལགས་པ་དེ་ནི་གཞན་གྱི་དབང་གི་མཚན་ཉིད་ལགས་ཏེ་ཞེས་གསུངས་ཏེ། དང་པོས་གང་གི་ཡུལ་ཡིན་པ་དང་གཉིས་པས་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་གདགས་གཞི་དང་

若圓成實是勝義無自性，云何圓成實性？《解深密經》云：「**若即於此分別所行遍計所執相所依行相中，由遍計所執相不成實故，即此自性無自性性，法無我真如清淨所緣，是名圓成實相。**」

言法等者，謂法無我真如，緣彼修習，清淨諸障，即圓成實相。何為法無我？謂無自性性。後言性者，義為即也。無何自性耶？謂「**即此自性**」，是明前說遍計所執自性。言即此者，遮遣餘性。義謂非無餘二自性之性，唯無遍計所執自性，是圓成實。前云若即於此者，謂從分別乃至行相中，顯依他起是空所依。言遍計所執相不成實者，謂遍計所執空即圓成實，極為明顯。故許此經所說空義，是真了義。又許後自性由前二自性空，是圓成實，亦成相違。

གསུམ་པས་རང་གི་ངོ་བོ་བསྟན་ཏོ། །ཡོངས་གྲུབ་དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཡིན་ན་དེ་ཉིད་གང་ཡིན་སྙམ་ན། དེ་ནི་དགོངས་འགྲེལ་ལས། རྣམ་པར་རྟོག་པའི་སྤྱོད་ཡུལ་ཀུན་བརྟགས་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་གནས་འདུ་བྱེད་ཀྱི་མཚན་མ་དེ་ཉིད། ཀུན་བརྟགས་པའི་མཚན་ཉིད་དེར་ཡོངས་སུ་མ་གྲུབ་ཅིང་ངོ་བོ་ཉིད་དེ་ཁོ་ནས་ངོ་བོ་ཉིད་མ་མཆིས་པ་ཉིད་ཆོས་ལ་བདག་མ་མཆིས་པ། དེ་བཞིན་ཉིད་རྣམ་པར་དག་པའི་དམིགས་པ་གང་ལགས་པ་དེ་ནི་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད་ལགས་ཏེ་ཞེས་གསུངས་སོ། །ཆོས་ལ་ཞེས་སོགས་ཀྱིས་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་དེ་བཞིན་ཉིད་ཅེས་བརྗོད་པ་གང་ལ་དམིགས་ནས་བསྒོམས་པས་སྒྲིབ་པ་དག་པར་འགྱུར་བ་དེ་ཉིད་ཡོངས་གྲུབ་ཏུ་ངོས་བཟུང་ངོ་། །ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་དེ་གང་ཞེ་ན་ངོ་བོ་ཉིད་མ་མཆིས་པ་ཉིད་དེ་ཉིད་ནི་དེ་ཁོ་ན་ཞེས་པའི་དོན་ནོ། །གང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཡིན་སྙམ་པ་ལ། ངོ་བོ་ཉིད་དེ་ཁོ་ནས་ཞེས་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་གོང་དུ་སྨོས་པ་ལ་གསུངས་ནས་ཁོ་ནས་ཞེས་པས་ནི་གཞན་གཅོད་པས་ངོ་བོ་ཉིད་གཞན་གཉིས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མ་མཆིས་པ་ལ་མི་བྱེད་ཀྱི་ཀུན་བརྟགས་ཁོ་ནའི་ངོ་བོ་མེད་པ་ལ་ཡོངས་གྲུབ་ཏུ་བྱེད་ཅེས་པའི་དོན་ནོ། །དེ་ཉིད་གོང་མས་བཤད་པ་ནི་རྣམ་པར་རྟོག་པ་ཞེས་པ་ནས་དེ་ཉིད་ཅེས་པའི་བར་གྱིས་གཞན་དབང་སྟོང་གཞིར་བསྟན་ནས་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་དུ་མ་གྲུབ་ཅེས་པས་དེ་ཉིད་ཀུན་བརྟགས་ཀྱིས་སྟོང་པ་ལ་ཡོངས་གྲུབ་ཏུ་ཤིན་ཏུ་གསལ་བས། མདོ་འདིས་སྟོང་ཚུལ་བསྟན་པ་ངེས་དོན་དུ་འདོད་པ་དང་ངོ་བོ་ཉིད་ཐམ་ངོ་བོ་ཉིད་དང་པོ་གཉིས་ཀྱིས

又空之相，非遣餘法，猶如地上空無有瓶。是依他起空無遍計執性，如補特伽羅，空無實法。是故經云：**「由遍計所執相不成實故。」**又此所空遍計所執，此經兩處明遍計所執，唯說假立自性差別，未說其餘遍計所執，其理后釋。

如於色蘊，如是於餘四蘊，十二處，十二緣起，四食、六界、十八界、一一法中，皆應廣說三相。於苦諦中，施設所依如前。假名安立以為苦諦，苦諦遍知，或自性相，或差別相，是遍計所執。依他起相同前。圓成實亦同前說，即此自性無自性性。如是於餘諦，皆應廣說。七類菩提分法，亦應廣說。施設所依如前，假名安立以為正定，及為正定能治所治等，如前廣說。或自性相，或差別相，是遍計所執。所餘二相如苦諦說。

སྟོང་པ་ཡོངས་གྲུབ་ཏུ་འདོད་པ་ཡང་འགལ་བའོ། །སྟོང་ལུགས་ཀྱང་ས་ཕྱོགས་བུམ་པས་སྟོང་པ་ལྟར་དོན་གཞན་དུ་ཡོད་པ་བཀག་པ་མིན་གྱི་གང་ཟག་རྫས་སུ་མེད་པ་ལྟར་གཞན་དབང་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་ངོ་བོར་གྲུབ་པས་སྟོང་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱིར་མདོ་ལས། དེ་ཉིད་ཀུན་བརྟགས་པའི་མཚན་ཉིད་དེར་ཡོངས་སུ་མ་གྲུབ་ཅིང་། ཞེས་གསུངས་སོ། །གང་གིས་སྟོང་པའི་ཀུན་བརྟགས་ནི་མདོ་འདིའི་ཀུན་བརྟགས་ངོས་བཟུང་བའི་སྐབས་གཉིས་ཀར་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་པ་ཙམ་མིན་པའི་ཀུན་བརྟགས་གཞན་མ་གསུངས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི་འཆད་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལྟར་གཟུགས་ཕུང་ལ་ཇི་ལྟར་སྦྱར་བ་བཞིན་དུ་ཕུང་པོ་ལྷག་མ་བཞི་དང་སྐྱེ་མཆེད་བཅུ་གཉིས་དང་རྟེན་འབྲེལ་བཅུ་གཉིས་དང་ཟས་བཞི་དང་ཁམས་དྲུག་དང་བཅོ་བརྒྱད་པོ་རེ་རེ་ལ་ཡང་མཚན་ཉིད་གསུམ་གསུམ་སྦྱར་བར་གསུངས་སོ། །སྡུག་བདེན་ལ་ནི་གདགས་གཞི་སྔར་བཞིན་ལ་སྡུག་བསྔལ་གྱི་བདེན་པའོ་ཞེས་ངོ་བོ་དང་སྡུག་བདེན་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་ཞེས་བྱེ་བྲག་ཏུ་མིང་དང་བརྡས་བཞག་པ་ཀུན་བརྟགས་དང་། གཞན་དབང་སྔར་བཞིན་དང་ཡོངས་གྲུབ་ཀྱང་སྔར་དང་འདྲ་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་དེ་ཁོ་ནས་ངོ་བོ་ཉིད་མ་མཆིས་པ་ཞེས་གསུངས་ཤིང་། དེ་བཞིན་དུ་བདེན་པ་ལྷག་མ་ལ་ཡང་སྦྱར་རོ། །བྱང་ཕྱོགས་སོ་ཚན་བདུན་ལ་ཡང་སྦྱར་ཏེ་གདགས་གཞི་སྔར་བཞིན་ལ་ཡང་དག་པའི་ཏིང་ངེ་འཛིན་ཞེས་ངོ་བོ་དང་དེའི་མི་མཐུན་ཕྱོགས་དང་གཉེན་པོ་སོགས་སྔར་བཤད་པ་རྣམས་ལ་དེ་དང་དེའི་འོ་ཞེས་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་པའི་ཀུན་བརྟགས་དང་། ངོ་

此是勝義生啓白大師，謂我領解如前所問，從色蘊乃至道支，於彼一一，皆立三相，如來於彼密意宣說三無自性。

丙四、白彼結成義分二：

丁一、引經，丁二、略釋經義。今初：

如是經中，有說諸法皆有自相，有說諸法皆無自相，有善分別有無自相成三類經。此三合為善分未分有無自性，二類所攝。善分別者，其義不可更作餘解，故是了義。未分別者，義須更解，故非了義。此復有二：故二類經是不了義，一是了義。由前所說自當了知，即此內容之義，依時次第配三法輪了不了義。如《解深密經》勝義生白佛云：**「世尊初於一時，在婆羅奈斯仙人墮處，施鹿林中，惟為發趣聲聞乘者，以四諦相轉正法輪，雖是甚奇甚為希有，一切世間諸天人等先無**

བོ་ཉིད་གཞན་གཉིས་སྡུག་བདེན་བཞིན་གསུངས་སོ། །དེ་དག་ནི་སྔར་འགལ་སྤོང་དྲིས་པའི་སྐབས་སུ་བཤད་པའི་གཟུགས་ཕུང་ནས་ལམ་གྱི་ཡན་ལག་གི་བར་གྱི་རེ་རེ་ལ་ཡང་མཚན་ཉིད་གསུམ་གསུམ་གྱི་འཇོག་ལུགས་བྱས་ནས་དེ་ལ་དགོངས་ནས་སྟོན་པས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་གསུམ་དུ་བཤད་པར་བདག་གིས་གོའོ་ཞེས་དོན་དམ་ཡང་དག་འཕགས་ཀྱིས་སྟོན་པ་ལ་གསོལ་བའོ། །

བཞི་པ་ལ་གཉིས། མདོ་དགོད་པ་དང་། དེའི་དོན་ཅུང་ཟད་བཤད་པའོ༔ དང་པོ་ནི། དེ་ལྟར་ན་གསུང་རབ་ལ་ཆོས་རྣམས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པ་དང་ཆོས་རྣམས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པར་སྟོན་པ་དང་། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་མ་གྲུབ་ལེགས་པར་ཕྱེ་བའི་མདོ་སྡེ་གསུམ་བྱུང་ཞིང་དེ་དག་ཀྱང་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོད་མེད་ལེགས་པར་ཕྱེ་མ་ཕྱེ་གཉིས་སུ་འགྱུར་ལ་ཕྱེ་བ་ནི་དོན་གཞན་དུ་དྲང་བར་མི་བྱ་བས་ངེས་པའི་དོན་དང་། མ་ཕྱེ་བ་ནི་དོན་གཞན་དུ་དྲང་དགོས་པས་དྲང་བའི་དོན་ཡིན་ལ། དེ་ལ་ཡང་གཉིས་ཡོད་པས་མདོ་སྡེ་གཉིས་དྲང་དོན་དང་གཅིག་ངེས་དོན་དུ་སྔར་བཤད་པ་རྣམས་ཀྱི་ཤུགས་ཀྱིས་ཤེས་པར་འགྱུར་རོ། །ཤུགས་ལ་གནས་པའི་དོན་དེ་ཉིད་དུས་ཀྱི་རིམ་པའི་སྒོ་ནས་འཁོར་ལོ་གསུམ་དང་སྦྱར་བའི་དྲང་ངེས་སུ་འགྱུར་ཚུལ་དོན་དམ་ཡང་དག་འཕགས་ཀྱིས་སྟོན་པ་ལ་ཞུས་པ་ནི་དགོངས་འགྲེལ་ལས། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་དང་པོར་ཡུལ་ཝ་ར་ཎ་སིར་དྲང་སྲོང་སྨྲ་བ་རི་དྭགས་ཀྱི་ནགས་སུ་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པ་རྣམས་ལ་འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞིའི་རྣམ་

有能如法轉者。世尊彼時所轉法輪，有上、有容、是未了義，是諸諍論安足處所。世尊在昔第二時中，惟為發趣修大乘者，依一切法皆無自性，無生無滅、本來寂靜、自性涅槃，以空性相轉正法輪，雖更甚奇甚為希有。世尊彼時所轉法輪，亦是有上，有所容受，猶未了義是諸諍論安足處所。世尊今於第三時中，普為發趣一切乘者，依一切法皆無自性，無生無滅、本來寂靜、自性涅槃，以善辨相轉正法輪，第一甚奇最為希有。世尊於今所轉法輪，無上、無容、是真了義，非諸諍論安足處所。」

པ་བསྟན་པས་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ངོ་མཚར་རྨད་དུ་བྱུང་བ་སྔོན་ལྷར་གྱུར་པའམ་མིར་གྱུར་པ་སུས་ཀྱང་མཐུན་པར་འཇིག་རྟེན་དུ་མ་བསྐོར་བ་གཅིག་རབ་ཏུ་བསྐོར་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རབ་ཏུ་བསྐོར་བ་དེ་ཡང་བླ་ན་མཆིས་པ་སྐབས་མཆིས་པ་དྲང་བའི་དོན་རྩོད་པའི་གཞིའི་གནས་སུ་གྱུར་པ་ལགས། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མ་མཆིས་པ་ཉིད་ལས་བརྩམས། སྐྱེ་བ་མ་མཆིས་པ་དང་འགག་པ་མ་མཆིས་པ་དང་གཟོད་མ་ནས་ཞི་བ་དང་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཉིད་ལས་བརྩམས་ནས་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པ་རྣམས་ལ། སྟོང་པ་ཉིད་སྨོས་པའི་རྣམ་པས་ཆེས་ངོ་མཚར་རྨད་དུ་བྱུང་བའི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་གཉིས་པ་བསྐོར་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བ་དེ་ཡང་བླ་ན་མཆིས་པ་སྐབས་མཆིས་པ་དྲང་བའི་དོན་རྩོད་པའི་གཞིའི་གནས་སུ་གྱུར་པ་ལགས་ཀྱི། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མ་མཆིས་པ་ཉིད་ལས་བརྩམས། སྐྱེ་བ་མ་མཆིས་པ་དང་འགག་པ་མ་མཆིས་པ་དང་གཟོད་མ་ནས་ཞི་བ་དང་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་ཉིད་ལས་བརྩམས་ནས་ཐེག་པ་ཐམས་ཅད་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པ་རྣམས་ལ། ལེགས་པར་རྣམ་པར་ཕྱེ་བ་དང་ལྡན་པ་ངོ་མཚར་རྨད་དུ་བྱུང་བའི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་གསུམ་པ་བསྐོར་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བ་འདི་ནི་བླ་ན་མ་མཆིས་པ་སྐབས་མ་མཆིས་པ་ངེས་པའི་དོན་ལགས་ཏེ་རྩོད་པའི་གཞིའི་གནས་སུ་གྱུར་པ་མ་ལགས

丁二、略釋經義分二：

戊一、略釋經文義，戊二、略釋了不了義。今初：

初轉法輪中，初句顯處所，次句顯所化機。從「**以四諦**」至「**如法轉**」者，顯示法輪自性。言「**四諦相**」者，顯所詮法。「**甚奇**」等，是讚嘆。「**彼時**」等，顯非了義。言「**有上**」者，謂過此上尚有勝教。「**有容**」者，謂除此外有容勝教，有容他破。未說空性而說實有，是未了義。「**有諍論**」者，謂聲聞人諍論依處，是圓測釋。然經文義，初句有上者，謂過此上有真了義。第二句文，謂於此義如言執著，容有敵者攻難過失。支那疏中，譯為「**有難**」，其義亦爾。第三句文，謂此中義須作餘解。第四句義，謂未顯了分辨其義，故於其義可興異

སོ༔ ༔ཞེས་གསུངས་སོ། །

གཉིས་པ་ལ་གཉིས། མདོའི་ཚིག་དོན་ཅུང་ཟད་བཤད་པ་དང་། དྲང་ངེས་ཀྱི་ཚུལ་ཅུང་ཟད་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ནི། དེ་ལ་འཁོར་ལོ་དང་པོ་བསྐོར་བ་ལ་གནས་ནི་ཚིག་དང་པོས་བསྟན་ལ་གདུལ་བྱ་ནི་གཉིས་པས་སོ། །འཕགས་པའི་ཞེས་པ་ནས་བསྐོར་ཏེ་ཞེས་པའི་བར་གྱིས་འཁོར་ལོའི་ངོ་བོ་བསྟན་ནོ།། བདེན་པ་བཞིའི་རྣམ་པ་བསྟན་ཞེས་པ་ནི་བརྗོད་བྱ་གང་ལས་བརྩམས་ནས་བསྟན་པའོ༔ ༔ངོ་མཚར་སོགས་ནི་དེའི་བསྔགས་པའོ། །དེ་ཡང་ཞེས་སོགས་ནི་ངེས་དོན་མིན་པར་སྟོན་པའོ། །དེ་ལ་བླ་ན་མཆིས་པ་ནི་འདིའི་གོང་ན་ཁྱད་པར་ཅན་གྱི་བསྟན་པ་ཡོད་པའོ། །སྐབས་མཆིས་པ་ནི་འདི་ལས་སྐབས་ཁྱད་པར་ཅན་གྱི་བསྟན་པ་ཡོད་པའོ། །སྟོང་པ་ཉིད་མི་སྟོན་ཞིང་ཡོད་པར་སྟོན་པས་དྲང་བའི་དོན་ནོ༔ ༔རྩོད་པ་དང་བཅས་པ་ནི་གཞན་གྱིས་གཞིག་པར་བྱ་བ་དང་ཉན་ཐོས་སྡེ་བ་རྣམས་ཀྱི་རྩོད་པ་སྣ་བའི་གནས་སུ་གྱུར་པའོ། །ཞེས་ལྷེན་ཚིག་གིས་བཤད་དོ།། མདོའི་དོན་ནི་དང་པོ་ནི་བླ་ན་སྟེ་འདིའི་གོང་ན་ངེས་དོན་གཞན་ཡོད་པའོ།། གཉིས་པ་ནི། འདིའི་དོན་ཇི་ལྟར་བསྟན་པ་ལྟར་ཁས་བླངས་པ་ལ་གྲོལ་བ་གཞན་གྱི་སྐྱོན་གྱི་སྐབས་མཆིས་པའོ། །འདི་ལ་རྒྱ་ནག་གི་འགྲེལ་པ་ལས་གྲོལ་བ་དང་བཅས་པ་ཞེས་ཀྱང་བསྒྱུར་བས་དོན་དེ་ལྟར་རོ། །གསུམ་པ་ནི་འདིའི་དོན་གཞན་དུ་དྲང་དགོས་པའོ། །བཞི་པ་ནི་དོན་འདི་ལྟར་ཡིན་སྟོན་པས་གསལ་པོར་མ་ཕྱེ་བས་དོན་ལ་མི་མཐུན་པར་རྩོད་པའོ། །འཁོར་ལོ་གཉིས་པ་ལ་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་

諍。第二法輪中，從**「依一切法」**至涅槃者，顯所詮法。**「惟為」**等，顯化所機。**「以空性相」**，有疏為說法無我。支那大疏謂以隱密相，義即祕密，彼釋較善。義謂後二法輪所詮，同依無自性說，惟宣說相別。第二法輪未如前辨自性有無，故名隱密相。後則分辨，故名顯了。圓測三藏惟說觀待第三為有上等。天竺真諦論師雖有異解，未見善哉，故茲不錄。自宗如前。

第三法輪中，所詮與第二同。所化，謂為發趣一切乘者。前二法輪別為大小乘機，此通二機。善分辨者，如前所說，於色等一一法皆立三相，及於彼等明三無性。言於今所轉法輪，加近詞者，指無間所

ཞེས་པ་ནས་བརྩམས་ནས་ཞེས་པའི་བར་ནི་བརྗོད་བྱ་གང་ལས་བརྩམས་པའོ།། ཐེག་པ་ཞེས་སོགས་ནི་གང་ལ་བསྐོར་བའི་གདུལ་བྱའོ། །སྟོང་པ་ཉིད་སྨོས་པའི་རྣམ་པས་ཞེས་པའི་དོན་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་བསྟན་པ་ལ་འགྲེལ་པ་ཁ་ཅིག་གིས་བཤད་ལ། རྒྱ་ནག་གི་འགྲེལ་ཆེན་ལས། མི་མངོན་པའི་རྣམ་པས་ཞེས་ཀྱང་འབྱུང་ལ་དེའི་དོན་ཡོད་པ་མཁྱུད་པ་ལ་བཤད་དོ། །འགྱུར་ནི་དེ་ལེགས་ལ་དོན་ནི་འཁོར་ལོ་ཕྱི་མ་གཉིས་བརྗོད་བྱ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ལས་བརྩམས་ནས་སྟོན་པར་འདྲ་བ་ལ་སྟོན་ཚུལ་གྱི་ཁྱད་པར་ནི་བར་པས་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོད་མེད་སྤྱིར་ལྟར་མ་ཕྱེ་བས་མི་མངོན་པའི་རྣམ་པས་ཞེས་གསུངས་ལ་ཐ་མས་ཕྱེ་བས་ལེགས་པར་རྣམ་པར་ཕྱེ་བཞིན་གསུངས་སོ། །སྡེ་སྣོད་གསུམ་པ་ལྷེན་ཚིག་གིས་གསུམ་པ་ལ་ལྟོས་ནས་ལྡན་ཡོད་པ་སོགས་ལས་མ་བཤད་ཅིང་། རྒྱ་གར་གྱི་མཁན་པོ་ཡང་དག་བདེན་པའི་བཤད་པ་བཀོད་མོད་ཀྱང་ལེགས་པར་མི་སྣང་བས་མ་བྲིས་ལ། རང་གི་ལུགས་ནི་སྔ་མ་ལྟར་རོ། །འཁོར་ལོ་གསུམ་པ་ལ་བརྗོད་བྱ་གང་ལས་བརྩམས་པ་བར་པ་དང་འདྲ་ཞིང་། གདུལ་བྱ་ནི་ཐེག་པ་ཐམས་ཅད་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པ་སྟེ་སྔ་མ་གཉིས་ནི་ཐེག་པ་ཆེ་ཆུང་སོ་སོ་བ་ཡིན་ལ་འདི་ནི་གཉི་གའི་དབང་དུ་བྱས་པའོ། །ལེགས་པར་ཕྱེ་བ་ནི་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་རེ་རེ་ལ་མཚན་ཉིད་གསུམ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་དང་དེ་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་ཚུལ་གསུམ་གསུམ་དུ་ཕྱེ་བའོ། །ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བ་འདི་ནི་ཞེས་ཉེ་བའི་ཚིག་གིས་སྨོས་པ་ནི་དེ་མ་ཐག་ཏུ་སྨོས་པའི་ལེགས་པར་རྣམ་པར་ཕྱེ

說善辨法輪《解深密經》，及餘如是善辨諸經。雖是三時所說諸經，若未如是分別自性有無之理，亦非所指。言無上者，顯此法輪之殊勝，最上希有，更無過勝，故名「**無上**」。無容後勝，無容後破，故名「**無容**」。俱顯有無，故是「**了義**」。非諸諍論所依之處。是圓測釋。除無容初義，餘同余前釋有上等反面之義。前二類經，如言執義，容有過難，此中無者，是因如所言義，須否更作他解也！有諍無諍，謂如經說有無自性義，如其決擇為是為非，智者觀察無可諍處，非說全無餘人諍論。

戊二、略釋了不了義：

支那大疏說初法輪名**四諦法輪**、第二名**無相法輪**、第三名**勝義決定法輪**。若順經文，第三應名**善辨法輪**。

བའི་འཁོར་ལོ་དགོངས་འགྲེལ་དང་དེ་བཞིན་དུ་ཕྱེ་བ་རྣམས་ལ་ཟེར་བ་ཡིན་གྱི། དུས་ཐ་མར་གསུངས་ཀྱང་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོད་མེད་ཀྱི་རྩུལ་འདི་བཞིན་དུ་མ་ཕྱེ་བའི་མདོ་སྡེ་རྣམས་ལ་ཟེར་བ་མིན་ནོ། །འཁོར་ལོ་དེའི་ཆེ་བ་ནི་བླ་ན་མ་མཆིས་པ་སོགས་ཀྱིས་སྟོན་ཏེ། འདི་མཆོག་ཏུ་རྨད་དུ་བྱུང་ཞིང་དེ་ལས་ལྷག་པ་གཞན་མེད་པས་བླ་ན་མ་མཆིས་པ་དང་། ཕྱིས་མཆོག་ཏུ་འགྱུར་བའི་སྐབས་དང་གཞིག་པའི་སྐབས་མེད་པས་སྐབས་མ་མཆིས་པ་དང་། ཡོད་མེད་ཇོགས་པར་བསྟན་པས་ངེས་པའི་དོན་དང་། རྩོད་པ་སྨྲ་བའི་གཞིའི་གནས་མིན་པའོ། །ཞེས་ལེན་ཚིག་གིས་བཤད་པ་ནི་སྐབས་མེད་པའི་སྔ་མ་མ་གཏོགས་པ་སྔར་བདག་གིས་བླ་ན་ཡོད་པ་སོགས་ཀྱི་དོན་བཤད་པ་ལས་བཟློག་པ་དང་དོན་འདྲའོ། །མདོ་སྡེ་སྔ་མ་གཉིས་ཀྱི་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པའི་དོན་ལ་སྐྱོན་གྱི་སྐབས་ཡོད་ལ་འདི་ལ་མེད་པ་ནི་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པའི་དོན་དེ་ལས་གཞན་དུ་དྲང་དགོས་མི་དགོས་ཀྱི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་ཡིན་ལ། རྩོད་པ་ཡོད་མེད་ནི་མདོ་སྡེའི་དོན་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོད་མེད་སྟོན་པས་དེ་ལྟར་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ཡིན་མིན་ལ་མཁས་པས་བརྟགས་ན་རྩོད་ས་མེད་པ་ལ་བྱ་ཡི་རྩོད་པ་གཞན་མེད་པར་སྟོན་པ་མིན་ནོ། །

གཉིས་པ་ནི། དེ་འདྲ་བའི་འཁོར་ལོ་དང་པོ་ལ་བདེན་བཞིའི་ཆོས་འཁོར་དང་གཉིས་པ་ལ་མཚན་ཉིད་མེད་པ་དང་། གསུམ་པ་ལ་དོན་དམ་རྣམ་པར་ངེས་པའི་འཁོར་ལོ་ཞེས་རྒྱ་ནག་གི་འགྲེལ་ཆེན་ལས་བཏགས་ལ། མདོ་འདི་ཉིད་ཀྱི་ཚིག་དང་བསྟུན་ན་གསུམ་པ་ལ་ལེགས་པར་རྣམ་པར་ཕྱེ་བའི་འཁོར་ལོ་

此經所立了不了義者，謂以善辨未辨，立為了不了義之所依。即總說諸法皆有自相，與總說無相，及善辨有無之三經。由前問經離相違過，及其答文，并一一法立三自相，於彼密意說三無性。又依彼等結白前後三轉法輪了不了義，最為明顯。故是顯示於第一時依四諦相初轉法輪說有自相等是不了義，非盡顯示凡初時說一切經典。譬如初時在婆羅奈斯，為五苾芻，說諸學處，謂當圓整著裙等，此中無須更斷疑故。如是第二亦唯指說無自性等，雖是第二時說，若未依於無自性等，亦無問經離相違時之疑，故於此中不須明彼為不了義。說第三法輪為了義者，是指如前說善分辨者，非指一切，即此經中亦極顯然。

ཞེས་བྱའོ། །དེ་ལ་མདོ་འདིས་དྲང་ངེས་སུ་འཇོག་པའི་ཚུལ་ནི་ལེགས་པར་ཕྱེ་མ་ཕྱེ་གཉིས་ཡིན་ལ། དྲང་ངེས་སུ་འཇོག་པའི་གཞི་ནི་ཆོས་རྣམས་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོད་མཉམ་དུ་གསུངས་པ་དང་། མེད་མཉམ་དུ་གསུངས་པ་དང་། ཡོད་མེད་ལེགས་པར་ཕྱེ་བ་གསུམ་ཡིན་པ་ནི། མདོ་སྡེ་ལ་འགལ་སྤྱོང་གི་དྲི་བ་དང་དེའི་ལན་བཏབ་པ་དང་། ཆོས་རེ་རེ་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་གསུམ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་བྱས་ནས་དེ་ལ་དགོངས་ནས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་བཤད་ཚུལ་ཞུས་པ་དང་། དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་དུས་སྔ་ཕྱིར་གསུངས་པའི་འཁོར་ལོ་གསུམ་གྱི་དྲང་ངེས་ཞུས་པ་ལས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་དུས་དང་པོར་བདེན་པ་བཞི་ལ་བརྩམས་ནས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཡོད་པ་སོགས་སུ་གསུངས་པའི་འཁོར་ལོ་དང་པོ་དྲང་དོན་དུ་སྟོན་པ་ཡིན་གྱི། དུས་དང་པོར་གསུངས་ཚད་ཀྱི་གསུང་རབ་ཐམས་ཅད་ལ་མིན་ཏེ། དཔེར་ན་དུས་དང་པོར་ཨ་ར་ཋ་སིར་ལྷ་སྡེ་ལ་ཤམ་ཐབས་ཟླུམ་པོར་བགོ་བར་བྱའོ། །ཞེས་པ་ལ་སོགས་པའི་བསླབ་བྱ་གསུངས་པ་ལ་འདིར་དོགས་པ་གཅོད་མི་དགོས་པ་བཞིན་ནོ། །དེ་བཞིན་དུ་གཉིས་པ་ཡང་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་སོགས་སུ་གསུངས་པ་ལ་བྱ་ཡི། དུས་གཉིས་པར་གསུངས་ཀྱང་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་སོགས་ལས་མ་བརྩམས་པའི་མདོ་སྡེ་ལ་འགལ་སྤྱོང་དྲིས་པ་ལྟར་གྱི་དོགས་པ་མེད་པས་དེ་འདིར་དྲང་དོན་དུ་སྟོན་མི་དགོས་སོ། །འཁོར་ལོ་གསུམ་པ་ངེས་དོན་དུ་བཤད་པ་ཡང་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་ལེགས་པར་ཕྱེ་བ་རྣམས་ཡིན་གྱི། ཐམས་ཅད་མིན་པ་ནི་མདོ་ཉིད་ལས་ཀྱང་ཤིན་

譬如臨涅槃時，所說隨順清淨略毗奈耶，非此經說彼為了義故，此經為成何義而辨法輪了不了義耶？謂對所化機，為欲遮遣於未辨諸法一向宣說皆有自相，及無自相，如言執著，及為顯示遍計所執是無自相，餘二自性是有自相，及依他起上遍計所執空之空性，是道所緣究竟勝義。故說初二法輪，是不了義，後是了義。

是故有師，依止此經成立第三時所說一切經皆是了義。佛為引攝執我外道所說數經，許為如實。唯除法性，餘一切法皆是錯亂覺慧假立，無少自性。唯法性真實，分辨如此真不真實，許是前說善辨之義。有餘師說，若如此經所辨了不了義，則如前家說，故破此了不了義之理，謂非如實言。

ཏུ་གསལ་ལ། དཔེར་ན་སྒྲ་ངན་ལས་འདའ་ཁར་འདུལ་བ་མདོར་བསྡུས་ཞེས་བྱ་བ་རྟུང་མཐུན་དུ་གྲགས་པ་གསུངས་ཀྱང་དེ་མདོ་འདིས་ངེས་དོན་དུ་སྟོན་པ་མིན་པ་བཞིན་ནོ། །

མདོ་འདིས་ཅི་ཞིག་འགྲུབ་པར་འདོད་ནས་ཆོས་འཁོར་གྱི་དྲང་ངེས་ཕྱེ་བ་ཡིན་སྙམ་ན། ཆོས་རྣམས་ལ་སོ་སོར་མ་ཕྱེ་བར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་དང་མ་གྲུབ་པར་བསྟན་པ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་དུ་འཛིན་པ་བཟློག་ནས་ཀུན་བརྟགས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་ཅིང་། ངོ་བོ་ཉིད་གཞན་གཉིས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་དང་གཞན་དབང་ལ་ཀུན་བརྟགས་ཀྱིས་སྟོང་པའི་སྟོང་ཉིད་ལམ་གྱི་དམིགས་པའི་དོན་དམ་མཐར་ཐུག་ཏུ་དེའི་གདུལ་བྱ་ལ་བསྟན་པར་བཞེད་ནས་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་འཁོར་ལོ་དང་པོ་གཉིས་དྲང་དོན་དང་ཐ་མ་ངེས་དོན་དུ་གསུངས་སོ། །དེའི་ཕྱིར་ཁ་ཅིག་གིས་མདོ་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་དུས་གསུམ་པར་གསུངས་པའི་མདོ་ཐམས་ཅད་ངེས་དོན་དུ་བསྒྲུབས་ནས་གཞན་སྡེའི་རིགས་ཅན་བདག་ཏུ་སྨྲ་བ་ལ་ཞེན་པ་རྣམས་དྲང་བའི་ཕྱིར་དུ་གསུངས་པ་འགའ་ཞིག་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་འདོད་ཅིང་། ཆོས་ཉིད་མ་གཏོགས་པའི་ཆོས་ཅན་ཐམས་ཅད་འཁྲུལ་པའི་བློས་བརྟགས་པ་མ་གཏོགས་པ། རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་ཅིང་ཆོས་ཉིད་བདེན་པར་གྲུབ་པའི་བདེན་མི་བདེན་རྣམ་པར་ཕྱེ་བ་ནི་སྔར་བཤད་པའི་ལེགས་པར་རྣམ་པར་ཕྱེ་བའི་དོན་དུ་འདོད་དོ། །དེ་ལ་གཞན་དག་གིས་ནི་མདོ་འདིས་དྲང་ངེས་ཕྱེ་བ་ལྟར་ཡིན་ན་ཕྱོགས་སྔ་མས་སྨྲ་བ་ལྟར་འགྱུར་རོ་སྙམ་ནས་

如是兩家，皆未詳觀此經，問經離相違過，及佛答釋，并依彼而立了不了義。唯於分辨了不了義時，妄興諍端。

乙二、解釋經義分二：
丙初、無著論師正依《解深密經》，丙二、依於此經決擇真實。今初：

《攝決擇分》云：「**勝義具足五相，如《解深密經》應當了知。**」引《解深密經勝義諦品》。「**諸法相者，如《解深密經》應當了知**」引宣說三相之法相品。「**諸法無自性相，如解深密經應當了知。**」引無自性品，問經離相違過及了不了義等。如是說有八識身，及究竟種性決定等，皆引《解深密經》所說。《菩薩地真實義品》，及彼《決擇分》，《攝大乘論》，皆引《解深密經》，說依他起上假立自性差別遍計執空，

དྲང་ངེས་ཀྱི་ཚུལ་དེ་སྙིང་པོ་བཞིན་པ་མིན་ནོ་ཞེས་འགོག་གོ །དེ་གཉིས་ཀས་ཀྱང་མདོ་འདིར་མདོ་སྡེ་ལ་འགལ་སྤོང་གི་དྲི་བ་བྱུང་ལུགས་དང་། དེ་ལ་སྟོན་པས་ལན་བཏབ་ལུགས་དང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་དྲང་ངེས་སུ་བཞག་ལུགས་རྣམས་ལ་ཞིབ་ཏུ་མ་བརྟགས་པར་དྲང་ངེས་ཀྱི་རྣམ་དབྱེ་བྱས་པའི་སྐབས་ཙམ་ཞིག་ལ་རྟོད་པར་སྣང་ངོ་། །

གཉིས་པ་ལ་གཉིས། སློབ་དཔོན་ཐོགས་མེད་ཀྱིས་གཙོ་བོར་དགོངས་འགྲེལ་ལ་བརྟེན་ཚུལ་དང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ནི། བསྡུ་བ་ལས། དོན་དམ་པ་མཚན་ཉིད་ལྔ་དང་ལྡན་པ་ཡང་དགོངས་འགྲེལ་ལས་འབྱུང་བ་བཞིན་ཤེས་པར་བྱའོ། །ཞེས་དགོངས་འགྲེལ་གྱི་དོན་དམ་པའི་ལེའུ་རྣམས་དྲངས་ཤིང་། ཆོས་རྣམས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ནི་དགོངས་འགྲེལ་ལས་འབྱུང་བ་བཞིན་བལྟ་བར་བྱའོ། །ཞེས་མཚན་ཉིད་གསུམ་སྟོན་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ལེའུ་རྣམས་དྲངས་ལ། ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའི་མཚན་ཉིད་ནི་དགོངས་འགྲེལ་ལས་འབྱུང་བ་བཞིན་བལྟ་བར་བྱའོ། །ཞེས་མདོ་སྡེ་ལ་འགལ་སྤོང་གི་དྲིས་ལན་དང་དྲང་ངེས་ལ་སོགས་པ་རྣམས་སྟོན་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའི་ལེའུ་རྣམས་དྲངས་སོ། །དེ་བཞིན་དུ་རྣམ་ཤེས་ཚོགས་བརྒྱད་དང་མཐར་ཐུག་རིགས་ངེས་པ་ཡང་དགོངས་འགྲེལ་ནས་གསུངས་པ་རྣམས་དྲངས་སོ། །བྱང་སའི་དེ་ཁོ་ནའི་ལེའུ་དང་དེའི་རྣམ་པར་གཏན་ལ་དབབ་པ་དང་། ཐེག་བསྡུས་ལས་ཀྱང་དགོངས་འགྲེལ་ལས་གཞན་དབང་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་

為圓成實義，以多異門而廣決擇。《莊嚴經論》、《辨中邊論》等所說真實義，及諸釋論中所說要義，皆與此經義極符順，故於此宗，決擇此經之義，最為根本。

丙二、依於此經決擇真實分三：
丁初、總明離二邊，丁二、別破增益邊，丁三、由此分辨諸經了不了義。
初又分三：戊初、《菩薩地》所說，戊二、《決擇分》所說，戊三、餘論所說。
初又分二：己初、見為增益損減，己二、破彼二見。今初：

《菩薩地》云：「云何而有？**謂離增益實無妄執，及離損滅實有妄執，如是而有。**」謂離增益損減而有。所言增益損減云何？此二亦如《菩薩地》云：「**於色等法，於色等事，謂有假說自性自相，於實無事起增益執。**」此說增益相。「**於假說相處，於假說相依，離言自**

བཏགས་པའི་ཀུན་བརྟགས་ཀྱིས་སྟོང་པ་ཡོངས་གྲུབ་ཏུ་གསུངས་པ་ཉིད་བཤད་པའི་རྣམ་གྲངས་མང་པོས་གཏན་ལ་འབེབས་པར་མཛད་དོ། །མདོ་སྡེ་རྒྱན་དང་དབུས་མཐའ་ལ་སོགས་པར་དེ་ཁོ་ནའི་དོན་བཤད་པ་དང་དེ་དག་གི་འགྲེལ་པ་རྣམས་སུ་བསྟན་པའི་གནད་རྣམས་ཀྱང་མདོ་སྡེ་འདིའི་དོན་དང་ཤིན་ཏུ་མཐུན་པས་ལུགས་འདི་ལ་མདོ་སྡེ་འདིའི་དོན་གཏན་ལ་འབེབས་པ་ནི་རྩ་བར་སྣང་ངོ་།།

གཉིས་པ་ལ་གསུམ། མཐའ་གཉིས་སྤོང་ཚུལ་སྤྱིར་བསྟན་པ། སྒྲོ་འདོགས་ཀྱི་མཐའ་བྱེ་བྲག་ཏུ་དགག་པ། དེས་གསུང་རབ་ཀྱི་དྲང་ངེས་འབྱེད་པའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ལ་གསུམ། བྱང་ས་ནས་བཤད་པའི་ཚུལ་དང་། བསྡུ་བ་ནས་བཤད་པའི་ཚུལ་དང་། དེ་དག་ལས་གཞན་པའི་གཞུང་ནས་བཤད་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ལ་གཉིས། སྒྲོ་སྐུར་དུ་ལྟ་བའི་ཚུལ་དང་། དེ་གཉིས་འགོག་པའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ནི། བྱང་ས་ལས། ཇི་ལྟར་ཡོད་ཅེན་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པ་ལ་སྒྲོ་བཏགས་པའི་ལེགས་པར་མ་ཟིན་པ་སྤངས་པ་དང་ཡང་དག་པ་ལ་སྐུར་བ་བཏབ་པའི་ལེགས་པར་མ་ཟིན་པ་སྤངས་པ་ཡོད་དོ། ཞེས་སྒྲོ་སྐུར་སྤངས་པའི་ཚུལ་གྱིས་ཡོད་དོ་ཞེས་གསུངས་པའི་སྒྲོ་འདོགས་དང་སྐུར་འདེབས་ནི་ཇི་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན་ཞེ་ན། དེ་གཉིས་ནི་བྱང་ས་ལས། གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་རྣམས་དང་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་དངོས་པོ་ལ་འདོགས་པའི་ཚིག་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པ་ལ་སྒྲོ་བཏགས་ནས་མངོན་པར་ཞེན་པ་གང་ཡིན་པ་དང་། ཞེས་པ་འདིས་སྒྲོ་འདོགས་ཚུལ་གསུངས་ལ། བཏགས་

性，謂一切種皆無所有。於勝義有真實有事，起損減執。當知此二於佛所說法毗奈耶俱為失壞。」此前半段明損減執。當知以下，顯示失壞大乘深法。於色乃至事者，明遍計所執處。假說自性者，是指由言說假立之自性，非指能立之言說，《攝決擇分》等極為明顯。《菩薩地》中餘處之文，皆如是知。若於假說自性自相非實有上，執有彼自相者，是增益執。「**假說相依**」者，是釋假說相處，謂遍計所執假施設處。於「**勝義有**」「**離言自性**」，執「**一切種皆無所有**」者，是損減執。由是因緣，若謂遍計所執勝義有者，是增益執。若謂餘二自性非勝義有者，是損減執。以初是世俗有，後二是勝義有故。如於勝義有撥為無

པའི་ཚིག་གི་མཚན་མའི་གཞི་བཏགས་པའི་ཚིག་གི་མཚན་མའི་རྟེན་དུ་གྱུར་པ། བརྗོད་དུ་མེད་པའི་བདག་ཉིད་ཀྱིས་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་ཡང་དག་པའི་དངོས་པོ་ལ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐམས་ཅད་དུ་མེད་དོ་ཞེས་སྐུར་བ་འདེབས་ཤིང་རྒྱུད་གཞོན་པར་བྱེད་པ་གང་ཡིན་པ་འདི་གཉིས་ནི་ཆོས་འདུལ་བ་འདི་ལས་རབ་ཏུ་ཉམས་པ་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོ། །ཞེས་པ་སྨྲ་མས་ནི་སྐུར་བ་འདེབས་ཚུལ་བསྟན་ལ་རྒྱུད་གཞོན་ཞེས་པ་མན་ཆད་ཀྱིས་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ཆོས་ཟབ་མོ་ལས་ཉམས་པར་བསྟན་ནོ། །གཟུགས་ཞེས་པ་ནས་དངོས་པོ་ལ་ཞེས་པའི་བར་གྱིས་ཀུན་བརྟགས་འདོགས་པའི་གཞི་བསྟན་ཏེ། དེ་ལ་འདོགས་པའི་ཚིག་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཅེས་པ་ནི་ཚིག་གིས་བཏགས་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ལ་བྱའི། འདོགས་བྱེད་ཀྱི་ཚིག་ལ་མི་བྱ་སྟེ་བསྒྲུབ་ལ་སོགས་པ་ནས་གསལ་བར་བཤད་དོ། །བྱུང་སའི་སྐབས་གཞན་དུ་བྱུང་བ་རྣམས་ཀྱང་དེ་ལྟར་ཤེས་པར་བྱའོ། །ཚིག་གིས་བཏགས་པའི་ངོ་བོ་དེ་ཉིད་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པ་མིན་པ་ལ་དེའི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཡོད་དོ་ཞེས་ཞེན་པ་ནི་སྒྲོ་འདོགས་སོ། །བཏགས་པའི་ཚིག་གི་མཚན་མའི་གཞི་ནི་བཏགས་པའི་ཚིག་གི་མཚན་མའི་རྟེན་ཞེས་པས་བཤད་དེ་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་གདགས་གཞིའོ།། དེ་ཉིད་བརྗོད་དུ་མེད་པའི་ཚུལ་གྱིས་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་ལ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐམས་ཅད་དུ་མེད་དོ་ཞེས་འཛིན་པ་ནི་སྐུར་འདེབས་སོ། །དེ་ལྟར་བྱས་ན་ཀུན་བརྟགས་དོན་དམ་པར་ཡོད་དོ། །ཞེས་པ་ནི་སྒྲོ་འདོགས་དང་ངོ་བོ་ཉིད་གཞན་གཉིས་དོན་དམ་པར་མེད་དོ་ཞེས་པ་ནི་སྐུར་འདེབས་ཡིན་ཏེ། དང་པོ་ཀུན་རྫོབ་དང་གཞན

者，說名損減。則於勝義無執為有者，應名增益。此處僅於遍計所執執有自相，說為增益，雖未明說執彼自相為勝義有，然自相有即勝義有，是此論義。故於此宗，若遍計執勝義有者，即增益執。又《解深密經》，說依他起，是遍計所執所依行相，自性差別假施設處。故此論說於假說相處勝義實有撥為皆無。雖是正說依他起相，然彼若非勝義實有，則圓成實亦勝義無，故俱說二相無，有過失。《菩薩地》云：**「若於色等諸法起損減執，即無真實，亦無虛妄，如是二種皆不應理。」**於依他起事起損減執者，非唯說云名言中無，或總云無，是如上說於勝義有撥云全無。

己二、破彼二見：

增益損滅若如是者，破彼二見其理云何？其增益邊，謂隨於何法

གཉིས་དོན་དམ་པར་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་ལ་མེད་པར་ལྟ་བ་སྐུར་འདེབས་སུ་བཤད་པའི་ཟླས་དྲངས་ན་དོན་དམ་པར་མེད་པ་ལ་ཡོད་པར་ལྟ་བ་སྒྲོ་འདོགས་སུ་བཤད་དགོས་ལ་སྐབས་འདིར་ཀུན་བརྟགས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ལ་སྒྲོ་འདོགས་སུ་གསུངས་ཀྱིས་དེ་དོན་དམ་པར་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ཞིག་གིས་གསལ་བར་མ་བསྟན་ཀྱང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་ན་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་གཞུང་གི་དོན་ཡིན་པས་ཀུན་བརྟགས་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་སྒྲོ་འདོགས་སུ་འགྲོ་བའི་ཕྱོགས་སོ། །དགོངས་འགྲེལ་ལས། ཀུན་བརྟགས་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་གནས་འདུ་བྱེད་ཀྱི་མཚན་མ་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་འདོགས་པའི་གཞི་གཞན་དབང་ལ་གསུངས་པས། གཞུང་འདིས་བཏགས་པའི་ཚིག་གི་མཚན་མའི་གཞི་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་ལ་མེད་ཅེས་གསུངས་པའི་དངོས་བསྟན་གཞན་དབང་ཡིན་མོད་ཀྱང་། དེ་དོན་དམ་པར་མེད་ན་ཡོངས་གྲུབ་ཀྱང་དོན་དམ་དུ་མེད་པར་འགྱུར་བས་གཉིས་ཀ་ལ་བཤད་པ་ལ་སྐྱོན་མེད་དེ་བྱང་ས་ལས། གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་དངོས་པོ་ཙམ་ལ་སྐུར་པ་འདེབས་པ་ལ་ནི་དེ་ཁོ་ན་ཡང་མེད་ལ་འདོགས་པ་ཡང་མེད་དེ་དེ་གཉིས་ཀ་ཡང་མི་རིགས་སོ།། ཞེས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཏེ་དངོས་པོ་གཞན་དབང་ལ་སྐུར་བ་འདེབས་ཚུལ་ནི་ཐ་སྙད་དུ་མེད་དོ་ཞེས་པའམ་སྤྱིར་མེད་དོ་ཞེས་པ་མིན་གྱི་སྔར་གོང་དུ་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་ལ་མེད་ཅེས་པ་སྐུར་འདེབས་སུ་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །

གཉིས་པ་ནི། གལ་ཏེ་སྒྲོ་སྐུར་བྱེད་ཚུལ་དེ་ལྟར་ཡིན་ན་དེ་གཉིས་སྤོང་

增益自性及彼差別，即明彼法勝義空理，便能破除，如下詳釋。損減之義，《菩薩地》文如上所引，後又破云：「**譬如要有色等諸蘊，方有假立補特伽羅，非無實事而有假立補特伽羅。如是要有色等諸法實有唯事，方可得有色等諸法假說所表，非無唯事而有色等假說所表。若唯有假無有實事，既無依處假亦應無。**」此中所破損減敵者，非餘外道，亦非自教諸聲聞部，彼等不許假名依處色等實事無自相故。故如決擇分說是大乘宗。彼說諸法皆無自相，故是宣說無性諸師。彼等非許依他起等諸法一切總無及名言無，是說非勝義有。故若破云「**無唯**

ཚུལ་ཇི་ལྟར་ཡིན་སྙམ་ན། དེ་ལ་སྒྲོ་འདོགས་ཀྱི་མཐའ་ནི་ཆོས་གང་ལ་ཡང་དེའི་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་པ་དེས་དེ་དོན་དམ་པར་སྟོང་པར་བསྟན་པས་འགོག་སྟེ་ཞིབ་ཏུ་འཆད་པར་འགྱུར་རོ། །སྐུར་འདེབས་ནི་བྱུང་ས་ལས། དེ་མ་ཐག་ཏུ་དྲངས་པའི་ལུང་དེ་དང་དེའི་རྗེས་ཐོགས་སུ་འདི་ལྟ་སྟེ་དཔེར་ན་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་ཕུང་པོ་རྣམས་ཡོད་ན་གང་ཟག་གདགས་སུ་རུང་གི་མེད་དུ་ཟིན་ན་ནི་དངོས་པོ་མེད་པ་ལ་གང་ཟག་གདགས་སུ་མེད་དོ། །དེ་བཞིན་དུ་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་དངོས་པོ་ཙམ་ཡོད་ན་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་འདོགས་པའི་ཚིག་ཉེ་བར་གདགས་སུ་རུང་གི་མེད་དུ་ཟིན་ན་དངོས་པོ་མེད་པ་ལ་གདགས་པའི་ཚིག་གིས་ཉེ་བར་འདོགས་པ་མེད་དོ། །དེ་ལ་འདོགས་པའི་གཞི་མེད་དུ་ཟིན་ན་ནི་གཞི་མེད་པར་འགྱུར་བས་འདོགས་པ་ཡང་མེད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་གསུངས་པས་བཀག་གོ །དེ་ལ་འདིར་སྐུར་འདེབས་འགོག་པའི་ཕྱོགས་སྔ་ཁས་ལེན་མཁན་ནི་གཞན་སྟེར་འོང་དོན་མེད་ལ་རང་སྡེ་ཡང་ཉན་ཐོས་སྡེ་པ་ལ་མིང་དང་བརྡས་ཐ་སྙད་འདོགས་པའི་གཞིའི་གཟུགས་སོགས་ཀྱི་དངོས་པོ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མེད་ཅེས་ཁས་ལེན་པ་ཡང་མེད་དོ། །དེས་ན་བསྡུ་བ་ལས་བཤད་པ་ལྟར་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ་ཡིན་ལ་དེ་ཡང་ཆོས་རྣམས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་ཅེས་སྨྲ་བའི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་སྨྲ་བ་རྣམས་སོ། །དེ་དག་གིས་ནི་གཞན་དབང་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་རྣམས་སྤྱིར་མི་སྲིད་པ་དང་ཐ་སྙད་དུ་མེད་ཅེས་འདོད་པ་གཏན་མིན་པས་དོན་དམ་པར་མ་གྲུབ་ཅེས་སྨྲའོ། །དེས་ན་

事」者，是如前說，於勝義有真實有事破謂非有。以此宗意，雖遍計執無有自相及勝義無，不須斷無，然餘二性，若勝義無，或無自相，則成斷無。又此宗想，依他起性心心所法依自因緣而生者，若是自相生，即勝義生。此若無者，則唯妄心假計而生，心心所事生全非有。故若答云：「**依他起性所有生滅，唯就錯覺執為生滅，故其生滅於世俗有，不成損減。**」不能釋難。猶如說云，就錯執繩為蛇之心，繩可是蛇，然繩非蛇。依他起之因果，唯就錯執有因果心，是為因果，然依他起自無因果。若如是許，則不能安立從善惡業生苦樂果，故不能離損減執過。若謂非許如是因果，則許因果是有自相，故勝義有義善成立。由依此想故說若無假所依處，假亦非有，何有一切諸法唯假，

དངོས་པོ་ཙམ་མེད་ན་ཞེས་འགོག་པ་ནི་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་དོན་དམ་པར་ཡོད་པའི་ཡང་དག་གི་དངོས་པོ་མི་སྲིད་ཅེས་འགོག་པ་ཡིན་ཏེ། འདིའི་ལུགས་ཀྱིས་ཀུན་བརྟགས་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པ་དང་དོན་དམ་པར་མེད་ན་མེད་མི་དགོས་ཀྱང་། ངོ་བོ་ཉིད་གཞན་གཉིས་དོན་དམ་པར་རམ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་ན་མེད་པ་ཡིན་ནོ། །གཞན་དབང་སེམས་སེམས་བྱུང་རང་གི་རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་བ་དེ་རང་གི་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པའི་སྐྱེ་བ་ཡིན་ན་དོན་དམ་པའི་སྐྱེ་བར་འགྱུར་ལ། དེ་མིན་ན་བློས་སྐྱེ་བར་རློམས་ནས་སྐྱེའོ་ཞེས་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་ཟད་ཀྱི་སེམས་སེམས་བྱུང་གི་དངོས་པོ་ལ་སྐྱེ་བ་ཡོད་པར་མི་འགྱུར་རོ་སྙམ་དུ་ལུགས་འདིས་བསམས་སོ། །དེས་ན་གཞན་དབང་གི་སྐྱེ་འགག་བློ་འཁྲུལ་བས་སྐྱེ་འགག་ཏུ་ཞེན་པ་ཙམ་གྱི་ངོར་ཡིན་པས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་སྐྱེ་འགག་ཡོད་པས་སྐུར་འདེབས་སུ་མི་འགྱུར་རོ་ཞེས་པས་ལན་མི་ཐེབས་ཏེ། ཐག་པ་ལ་སྦྲུལ་དུ་ཞེན་པའི་འཁྲུལ་ངོར་ཐག་པ་སྦྲུལ་ཡིན་ལ་སྤྱིར་ཐག་པ་སྦྲུལ་དུ་གྲུབ་མ་མྱོང་ཞེས་པ་དང་འདྲ་བར་གཞན་དབང་གི་རྒྱུ་འབྲས་ཀྱང་རྒྱུ་འབྲས་བདེན་འཛིན་གྱི་འཁྲུལ་ངོར་རྒྱུ་འབྲས་ཡིན་གྱི། གཞན་དབང་ཁོ་རང་རྒྱུ་འབྲས་སུ་མ་གྲུབ་ཅེས་འདོད་ན་ནི་དེ་འདྲ་ཁས་བླངས་ཀྱང་དགེ་སྡིག་ལས་བདེ་སྡུག་སྐྱེ་བའི་ལས་འབྲས་གཞག་ས་མེད་པར་སོང་བས་སྐུར་འདེབས་སྤོང་མི་ནུས་ལ། དེ་འདྲ་མིན་པའི་རྒྱུ་འབྲས་འདོད་ན་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རྒྱུ་འབྲས་ཡིན་པས་དོན་དམ་པར་ཡོད་པའི་དོན་གྲུབ་པ་ཡིན་ནོ་སྙམ་དུ་བསམས་ནས། གདགས་གཞི་མེད་ན་

及唯此是真實耶？故是最極斷無見者。《菩薩地》云：「如有一類補特伽羅，聞說難解大乘相應，空性相應，密意趣義甚深經典，不能如實解所說義，起不如理虛妄分別，由不巧便所引尋思，起如是見，立如是論，一切唯假是為真實，若作是觀是為正觀。彼於虛妄所安處所實有唯事，撥為非有。是則一切虛妄皆無，何當得有一切唯假是為真實。由此道理，彼於真實及以虛妄，二種俱謗都無所有，由謗真實及虛妄故，當知是名最極無者。」《菩薩地》又說：「世尊依彼密意說言，寧如一類起我見者，不如一類惡取空者，前者唯於所知迷惑，然不誹謗一切所知，不由此緣生奈落迦，於他求法不為虛誑，於諸學處不生慢

འདོགས་པ་ཡང་མེད་པས་ཆོས་ཐམས་ཅད་བཏགས་པ་ཙམ་ཡིན་པ་དང་དེ་ཉིད་དེ་ཁོ་ནའི་དོན་དུ་བྱེད་པ་གཉིས་ཀ་མི་སྲིད་པས་ ཆད་ལྟའི་གཙོ་བོར་འགྱུར་རོ་ཞེས་བཤད་དེ། བྱང་སལས། དེ་བས་ན་གང་ཟག་ཁ་ཅིག་ཤེས་པར་དཀའ་བའི་མདོ་སྡེ་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་དང་ལྡན་པ་ཟབ་མོ་སྟོང་པ་ཉིད་དང་ལྡན་པ་དགོངས་པའི་དོན་བསྟན་པ་དག་ཐོས་ནས་བཤད་པའི་དོན་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་མ་ཤེས་ནས་ཚུལ་བཞིན་མ་ཡིན་པར་རྣམ་པར་བརྟགས་ཏེ་རིགས་པ་མ་ཡིན་པས་བསྐྱེད་པའི་རྟོག་པ་ཙམ་གྱིས་འདི་ཐམས་ཅད་ནི་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་ཟད་དོ། འདི་ནི་དེ་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ་སུ་འདི་ལྟར་ལྟ་བ་དེ་ནི་ཡང་དག་པར་ལྟ་བ་ཡིན་ནོ་ཞེས་དེ་ལྟར་ལྟ་ཞིང་དེ་སྐད་སྨྲའོ། །དེ་དག་གི་ལྟར་ན་འདོགས་པའི་གཞིའི་དངོས་པོ་ཙམ་ཡང་མེད་པས་འདོགས་པ་དེ་ཉིད་ཀྱང་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐམས་ཅད་དུ་མེད་པར་འགྱུར་ན་གདགས་པ་ཙམ་གྱི་དེ་ཁོ་ན་ལྟ་ཡོད་པར་ག་ལ་འགྱུར་ཏེ། དེ་བས་ན་རྣམ་གྲངས་དེས་ན་དེ་དག་གིས་ནི་དེ་ཁོ་ན་དང་བཏགས་པ་དེ་གཉིས་ཀ་ལ་ཡང་སྐུར་བ་བཏབ་པར་འགྱུར་ཏེ། བཏགས་པ་དང་དེ་ཁོ་ན་ལ་སྐུར་བ་བཏབ་པས་ན་མེད་པར་ལྟ་བའི་གཙོ་བོ་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོ་ཞེས་གསུངས་ཤིང་། དེ་ལ་དགོངས་ནས་གང་ཟག་ཏུ་ལྟ་བ་ནི་སླ་ཡི་སྟོང་ཉིད་ལ་ལོག་པར་ཞེན་པ་དེ་ནི་དེ་ལྟ་མིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་ཏེ། སྔ་མ་ནི་ཤེས་བྱ་ལ་རྨོངས་པ་ཙམ་ཡིན་གྱི་ཤེས་བྱ་ཐམས་ཅད་ལ་སྐུར་བ་མི་འདེབས་ཤིང་གཞི་དེས་དམྱལ་བར་མི་སྐྱེ་ལ། གཞན་ཆོས་འདོད་པ་ཡང་ཕུང་བར་མི་བྱེད་བསླབ་པའི་གཞི་ལ་ཡང་གཡེལ་བར་མི་འགྱུར་ལ། ཕྱི་མ་ནི་དེ་དག

緩，後者與此相違。」由是因緣，《菩薩地》又說：「於此無彼，由彼為空，餘實是有，如是知者，名為無倒悟入空性。謂於如前色等諸事，由其假說自性皆空，是前句義。餘實是有者，謂假所依唯事及唯假有。」由何故空？謂遍計執。空所依事，謂依他起。由前空後所顯空性，即圓成實。此等有無之義，如前已說。

如是遠離增益執故，即離有邊，離損減故，即離無邊，故亦即是顯示無二，如是空性即是究竟勝義。《菩薩地》云：「先所說有，今說非有，有及非有二俱遠離，法相所攝真實性事，是名無二。由無二故，說名中道遠離二邊，亦名無上。」

戊二、《決擇分》所說分二：

己初、敘述敵宗問答彼義，己二、破其所答。今初：

《攝決擇分》云：「於大乘中，或有一類惡取空故作如是言，由

ལས་བཟློག་པར་འགྱུར་བས་སོ་ཞེས་བྱང་ས་ལས་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་བྱས་ན་གང་ལ་གང་མེད་པ་དེ་ནི་དེས་སྟོང་ཞིང་ལྷག་མ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཡོད་པ་ཡིན་ལ་དེ་ལྟར་མཐོང་བ་ནི་སྟོང་ཉིད་ལ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་ཞུགས་པ་ཡིན་ཏེ། གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་དངོས་པོ་རྣམས་དེ་དག་ཏུ་ཚིག་གིས་བཏགས་པའི་ངོ་བོས་སྟོང་པ་ནི་ཚིག་སྨྲ་མའི་དོན་ཡིན་ལ། ལྷག་མ་ཡོད་པ་ནི་གདགས་གཞིའི་དངོས་པོ་ཙམ་དང་འདོགས་པ་ཙམ་ཡོད་པར་བྱང་ས་ལས་གསུངས་ཏེ། གང་གིས་སྟོང་པ་ནི་ཀུན་བརྟགས་དང་གང་སྟོང་པའི་གཞི་གཞན་དབང་དང་སྨྲ་མས་ཕྱི་མ་སྟོང་པའི་སྟོང་པ་ཡོངས་གྲུབ་ཡིན་ལ་དེ་དག་གི་ཡོད་མེད་ཀྱི་དོན་ནི་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་རོ།། དེ་ལྟར་སྒྲོ་འདོགས་ཀྱི་མཐའ་སྤངས་པས་ནི་ཡོད་པའི་མཐའ་དང་སྐུར་འདེབས་སྤངས་པས་མེད་པའི་མཐའ་སྤངས་པས་གཉིས་སུ་མེད་པར་རབ་ཏུ་ཕྱེ་བ་ཡང་ཡིན་ཞིང་། འདི་འདྲ་བའི་སྟོང་ཉིད་ནི་དོན་དམ་པའི་མཐར་ཐུག་ཏུ་བཤད་དེ། བྱང་ས་ལས། དངོས་པོ་སྨྲ་གང་ཡིན་པ་དང་དངོས་པོ་མེད་པ་འདི་གཉིས་ཀྱི་ཡོད་པ་དང་མེད་པ་ལས་རྣམ་པར་གྲོལ་བའི་ཆོས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་བསྡུས་པའི་དངོས་པོ་དེ་ནི་གཉིས་སུ་མེད་པ་ཡིན་ནོ། །གཉིས་སུ་མེད་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་དབུ་མའི་ལམ་མཐའ་གཉིས་སྤངས་པ་བླ་ན་མེད་པ་ཞེས་བྱ་སྟེ་ཞེས་སོ། །

གཉིས་པ་ལ་གཉིས། ཕྱོགས་སྔ་མ་དགོད་ཅིང་དེའི་དོན་ལ་དྲིས་ལན་བྱ་བ་དང་། ལན་བཏབ་པའི་ཕྱོགས་དགག་པའོ། །དང་པོ་ནི། བསྡུ་བ་ལས༑ ཐེག་པ་ཆེན་པོ་པ་ལ་ལ་རང་གིས་ཉེས་པར་བཟུང་བས་འདི་སྐད་ཅེས་ཀུན་

世俗故一切皆有，由勝義故一切皆無。」此述諸中觀師，分辨諸法有無差別，謂一切法於勝義無，於名言有。次云：「**應告彼言，長老！何者勝義？何者世俗？如是問已，彼若答言，若一切法皆無自性，是名勝義。若於諸法無自性中，自性可得是名世俗。何以故？無所有中建立世俗假設名言而起說故。**」此問何為二諦，其答即是敵者。此問何為勝義者？是問勝義諦所相事，非問言勝義無，於何勝義中無，無處勝義。若不爾者，答云諸法皆無自性，是名勝義，不應道理。以中觀師於法無我勝義中有，而不立為勝義有故。問何為世俗者，是問世俗諦，由於何世俗前立為諦實，非問言名言有，有處之名言。若不爾

རྫོབ་ཏུ་ནི་ཐམས་ཅད་ཡོད་ལ་དོན་དམ་པར་ནི་ཐམས་ཅད་མེད་དོ་ཞེས་ཟེར་རོ།།

ཞེས་གསུངས་ཏེ། ཆོས་ཀུན་དོན་དམ་པར་ནི་མེད་ལ་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པའོ་ཞེས་སྨྲ་བའི་དབུ་མ་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ཡོད་མེད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཕྱེ་བ་བརྗོད་པའོ།།

དེ་ནས་དེ་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་དོན་དམ་པ་ནི་གང་ཡིན་ཀུན་རྫོབ་ནི་གང་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་པར་བྱའོ། །དེ་སྐད་དྲིས་པ་ན་གལ་ཏེ་འདི་སྐད་ཅེས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་དོན་དམ་པ་ཡིན་ལ། ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའི་ཆོས་དེ་དག་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་དམིགས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཡིན་ནོ། །ཇི་ཅིའི་ཕྱིར་ཞེ་ན། འདི་ལྟར་དེ་ནི་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པ་དག་ལ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་བྱེད་པ་དང་འདོགས་པ་དང་མངོན་པར་བརྗོད་པ་དང་ཐ་སྙད་དུ་བྱེད་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་ལན་འདེབས་པར་གྱུར་ན། ཞེས་པ་ནི་བདེན་གཉིས་གང་ཡིན་དྲིས་ནས་དེའི་ལན་བཏབ་པ་ཕྱོགས་སྔར་མཛད་པའོ། །དེ་ལ་འདིར་དོན་དམ་གང་ཡིན་དྲིས་པ་ནི་དོན་དམ་བདེན་པའི་མཚན་གཞི་དྲིས་པ་ཡིན་གྱི་དོན་དམ་པར་མེད་ཅེས་པའི་ཧི་འདྲ་ཞིག་ཏུ་མེད་པས་དོན་དམ་དུ་མེད་པའི་མེད་ས་དྲིས་པ་མིན་ཏེ། གཞན་དུ་ན་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་དོན་དམ་མོ་ཞེས་སྨྲ་བར་མི་རིགས་ཏེ། དབུ་མ་པས་དོན་དམ་དུ་འདོད་པའི་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་དུ་ཡོད་པས་དོན་དམ་དུ་ཡོད་པར་མི་འཇོག་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཀུན་རྫོབ་གང་ཡིན་དྲིས་པ་ཡང་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པ་ཞེས་པ་གང་གི་ངོར་བདེན་པ་འཇོག་པའི་ཀུན་རྫོབ་དྲིས་པ་ཡིན་གྱི་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པའི་ཡོད་སའི་ཐ་སྙད་དེ་གང་ཡིན་ཞེས་དྲིས་པ་མིན་ཏེ། གཞན་དུ་ན་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ

者，答云，於無自性中執有自性是名世俗，不應道理。以彼是實執，其所執境，雖於名言，中觀論師亦說為無故。以言無自性時，所無之自性，是諦實性故。

己二、破其所答分二：

庚初、顯他宗相違，庚二、明自宗無違。今初：

先破所明世俗，《決擇分》云：「**應告彼曰，汝何所欲，自性可得為從名言世俗因生，為唯名言世俗說有？若從名言世俗因生，既從名言世俗因生，而云非有，不應道理。若唯名言世俗說有，無依處故，而有名言世俗，不應道理。**」

此中義者，謂於勝義無自性中執有自性之世俗，即內名言。爾時為由前念同類因生耶？抑唯由世俗名言分別假立耶？若如初義，謂由因生，而云非有不應理者，是說非勝義有。以此是諍於勝義中有無事

ལ་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་འཛིན་པ་ཀུན་རྫོབ་པོ་ཞེས་སྨྲ་བར་མི་རིགས་ཏེ། དེ་ནི་བདེན་འཛིན་ཡིན་པས་དེའི་ཞེན་ཡུལ་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་མེད་པར་དབུ་མ་པས་འདོད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། ངོ་བོ་ཉིད་མེད་ཅེས་པའི་མེད་རྒྱུའི་ངོ་བོ་ནི་བདེན་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ལ་བྱ་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

གཉིས་པ་ལ་གཉིས། གཞན་གྱི་གྲུབ་མཐའ་ལ་འགལ་བ་བསྟན་པ་དང་། རང་གི་གྲུབ་མཐའ་ལ་འགལ་བ་སྤང་བའོ། །དང་པོ་ནི། དེ་ལ་ཕྱོགས་མར་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་ངོས་འཛིན་འགོག་པ་ནི་བསྒྲུ་བ་ལས། དེ་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་དམིགས་པ་དེ་མངོན་པར་བརྗོད་པ་དང་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་པར་འདོད་དམ། འོན་ཏེ་མངོན་པར་བརྗོད་པ་དང་ཀུན་རྫོབ་ཙམ་ཞིག་ཡིན་པར་འདོད། གལ་ཏེ་མངོན་པར་བརྗོད་པ་དང་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་ན་ནི་དེས་ན་མངོན་པར་བརྗོད་པ་དང་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བ་ཡིན་པས་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱར་མི་རུང་ངོ་། །གལ་ཏེ་མངོན་པར་བརྗོད་པ་དང་ཀུན་རྫོབ་ཙམ་ཞིག་ཡིན་ན་ནི་དེས་ན་གཞི་མེད་པར་མངོན་པར་བརྗོད་པ་དང་ཀུན་རྫོབ་ཅེས་བྱར་མི་རུང་ངོ་ཞེས་གསུངས་སོ། །དེའི་དོན་ནི་འདི་ཡིན་ཏེ་དོན་དམ་པར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོད་དོ་སྙམ་དུ་འཛིན་པའི་ཀུན་རྫོབ་དེ་ནང་གི་མངོན་པར་བརྗོད་པར་ཡང་འགྱུར་ལ་དེའི་ཚེ་རང་གི་རིགས་འདྲ་སྔ་མའི་རྒྱུས་བསྐྱེད་པ་ཡིན་ནམ; ཀུན་རྫོབ་པ་དང་མངོན་པར་བརྗོད་པའི་རྣམ་རྟོག་གིས་བཏགས་པ་ཙམ་ཞིག་ཡིན། དང་པོ་ལྟར་ན་རྒྱུས་བསྐྱེད་པས་ཡོད་པ་མིན་ཞེས་པ་མི་རུང་ཞེས་པ

故，及彼敵者許勝義無，非云總無故。若如二義，唯由分別假立，不應道理。以無假立所依處故。若唯由世俗名言分別假立，則餘諸法皆唯爾故。

次破所明勝義，即前論云：「**又應告言，長老！何緣諸可得者，此無自性。如是問已，彼若答言，顛倒事故。復應告言，汝何所欲，此顛倒事為有為無，若言有者，說一切法皆無自性是名勝義，不應道理。若言無者，顛倒事故，諸可得者此無自性，不應道理。**」

此中義者，謂彼諸法，現有自相自性可得，而云彼無，如何應理，即能緣量為違害故。若謂如是能緣之心不相妨害，以彼覺心是錯誤事故。若爾，彼錯誤心是有自相，說無自性是勝義諦，不應道理。若云

ནི་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་མིན་ཞེས་པ་ཡིན་ཏེ་འདིར་དོན་དམ་དུ་ཡོད་མེད་རྩོད་པའི་སྐབས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། ཕ་རོལ་པོས་དོན་དམ་དུ་མེད་པར་ཁས་བླངས་ཀྱི་སྐྱོན་མེད་ཅེས་མ་སྨྲས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཉིས་པ་ལྟར་ན་རྟོག་པས་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་མི་རུང་སྟེ། འདོགས་པའི་གཞི་མེད་པའི་ཕྱིར་ཏེ་ཀུན་རྫོབ་དང་མངོན་པར་བརྗོད་པ་རྟོག་པས་བཏགས་ཙམ་ཡིན་ན་གཞན་རྣམས་ཀྱང་དེ་ཙམ་དུ་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །དོན་དམ་པའི་ངོས་འཛིན་འགོག་པ་ནི་དེ་ཉིད་ལས། དེ་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་ཚེ་དང་ལྡན་པ་ཅིའི་ཕྱིར་ན་གང་དམིགས་པ་དེ་མེད་པ་ཡིན་ཞེས་ཀྱང་བརྗོད་པར་བྱའོ། །དེ་སྐད་ཅེས་དྲིས་པ་ན་གལ་ཏེ་དེ་འདི་སྐད་ཅེས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་དངོས་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་ལན་འདེབས་པར་གྱུར་ན། དེ་ལ་འདི་སྐད་ཅེས་བརྗོད་པར་བྱ་སྟེ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་དེ་ཡོད་པར་འདོད་དམ་འོན་ཏེ་མེད་པར་འདོད། གལ་ཏེ་ཡོད་ན་ནི་དེས་ན་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཉིད་ནི་དོན་དམ་པའོ་ཞེས་བྱར་མི་རུང་ངོ་། །གལ་ཏེ་མེད་ན་ནི་དེས་ན་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་དངོས་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་གང་དམིགས་པ་དེ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་དོ་ཞེས་བྱར་མི་རུང་ངོ་། ཞེས་གསུངས་སོ། །དེའི་དོན་ནི་ཆོས་འདི་དག་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་མཚན་དམིགས་བཞིན་དུ་དེ་མེད་ཅེས་ཇི་ལྟར་རིགས་ཏེ། དེ་ལ་ནི་དེ་ལྟར་དམིགས་པའི་ཚད་མས་གནོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་དེ་ལྟར་དམིགས་པའི་བློས་མི་གནོད་དེ་བློ་དེ་ཉིད་འཁྲུལ་པའི་དངོས་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེ་ན། འོ་ན་འཁྲུལ་བ་དེ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་ན་ནི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་དོན་དམ་དུ་མི་རུང་

無者，而云是錯誤故，雖現可得而非是有，不應道理。此雖亦觀勝義有無，然義相同，又前觀察易於了解，故如上說。

如是此中，若遍計執及圓成實於勝義無，唯名言有，未顯其過。唯審觀察世俗之識及錯亂識勝義有無而顯過者，是破依他起於勝義無唯世俗有，以此即是圓成實之有法，及遍計執能遍計者所遍計事。故諸智者，最要辨此勝義有無。又如《決擇分》云：「**若於依他起自性，或圓成實自性中所有遍計所執自性妄執，應知名增益邊。**」又云：「**損減邊者，謂於依他起自性，及圓成實自性諸有法中，謗其自相言無所有。如是真義理門，由遠離二邊理門，應隨決了。**」謂後二自性，是有自相，若謗非有，是於自相起損減執，故《菩薩地》與此分中，增減二邊，及斷除法，所說相同。

ལ༔ མེད་ན་ནི་འཁྲུལ་བའི་ཕྱིར་དམིགས་ཀྱང་མེད་དོ། །ཞེས་པ་དེ་མི་འཐད་དོ།། འདིར་ཡང་དོན་དམ་དུ་ཡོད་མེད་ཀྱི་བརྟག་པ་བྱ་དགོས་མོད་ཀྱང་དོན་འདྲ་ཞིང་བརྟག་པ་སྔ་མ་གོ་སླ་བས་དེ་ལྟར་བཤད་དོ། །དེ་ལྟར་ན་འདིར་ཀུན་བརྟགས་དང་ཡོངས་གྲུབ་གཉིས་དོན་དམ་པར་མེད་ཅིང་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པ་ལ་སྐྱོན་མ་བསྟན་པར་ཀུན་རྫོབ་པའི་ཤེས་པ་དང་འཁྲུལ་པའི་ཤེས་པ་དོན་དམ་པར་ཡོད་མེད་ལ་བརྟགས་ནས་སྐྱོན་བསྟན་པ་ནི། གཞན་དབང་དོན་དམ་པར་མེད་ལ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པ་བཀག་པ་ཡིན་ཏེ། འདི་ཉིད་ཡོངས་གྲུབ་ཀྱི་ཆོས་ཅན་དང་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་འདོགས་པ་པོ་དང་གདགས་གཞི་ཡིན་པས་མཁས་པ་རྣམས་གཙོ་བོར་འདི་ཉིད་དོན་དམ་པར་ཡོད་མེད་ལ་རྩོད་པ་ཡིན་ནོ། །གཞན་ཡང་བསྡུ་བ་ལས། དེ་ལ་གཞན་གྱི་དབང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་དང་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པ་ལ་ཀུན་བརྟགས་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་མངོན་པར་ཞེན་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་སྒྲོ་འདོགས་པའི་མཐའ་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོ་ཞེས་དང་། སྐུར་བ་འདེབས་པའི་མཐའ་ནི་གཞན་གྱི་དབང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་དང་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོད་པ་ལ་མེད་དོ་ཞེས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ལ་སྐུར་བ་འདེབས་པ་གང་ཡིན་པ་སྟེ་དེ་ལྟར་མཐའ་གཉིས་རྣམ་པར་སྤངས་པའི་ཚུལ་གྱིས་དེ་ཁོ་ནའི་དོན་གྱི་ཚུལ་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་བྱའོ། །ཞེས་ངོ་བོ་ཉིད་ཐ་མ་གཉིས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པ་ལ་དེར་མ་གྲུབ་པོ་ཞེས་པ་རང་མཚན་ལ་སྐུར་འདེབས་སུ་གསུངས་ཏེ། བྱང་ས་དང་འདི་གཉིས་སྒྲོ་སྐུར་གྱི་མཐའ་དང་དེ་སྤོང་ཚུལ་གཅིག་གོ །ཀུན་བརྟགས་མེད་པ་ཡང་དོན་དམ་དུ་ཡིན་གྱི་ཐ་སྙད་དུ་མེད་པ་མིན

言無遍計所執者，亦由勝義非由名言。《決擇分》云：「**此諸現觀，由如是名由如是言所安立故，當言是彼自性？當言非彼自性？答世俗說故，當言是彼自性。第一義故，當言非彼自性。**」又云：「**若諸名言熏習之想所建立識，緣遍計所執自性為境。乃至此唯假有，非勝義有故。**」以是二我遍計所執，雖於所知決定非有，然非由彼一切遍計所執，皆悉非有。故破實有及勝義有，而立假有及名言有。

故《解深密經》一類大疏，說遍計執於二諦俱無。能所二取依他起性，緣生如幻於世俗有。圓成實性，是真勝義，於無性有是勝義有。其說非此經意。違《攝大乘論》引《解深密經》成立無外境，說內外二取是遍計執，亦違《菩薩地》及《決擇分》。又彼引有決定論文，

ཏེ༑ བསྡུ་བ་ལས། མངོན་པར་རྟོགས་པ་དེ་དག་མིང་གང་དང་མངོན་པར་བརྗོད་པ་གང་གིས་རྣམ་པར་འཇོག་པ་དེའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡིན་པར་བརྗོད་པར་བྱའམ་འོན་ཏེ་དེའི་ངོ་བོ་ཉིད་མ་ཡིན་པར་བརྗོད་པར་བྱ་ཞེ་ན། སྨྲས་པ། ཐ་སྙད་ལས་ནི་དེའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡིན་པར་བརྗོད་པར་བྱའོ། །དོན་དམ་པར་ནི་དེའི་ངོ་བོ་ཉིད་མ་ཡིན་པར་བརྗོད་པར་བྱའོ། །ཞེས་དང་། དེ་ལ་མངོན་པར་བརྗོད་པ་ལ་ཡོངས་སུ་གོམས་པའི་མིང་ལ་བརྟེན་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་དམིགས་པ་ཀུན་བརྟགས་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་ཞེས་གསུངས་ནས་འདི་ལྟར་དེ་ནི་བཏགས་པའི་ཡོད་པ་ཡིན་གྱི་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་གསུངས་སོ།། དེས་ན་བདག་གཉིས་ཀྱི་ཀུན་བརྟགས་ལྟ་བུ་ཤེས་བྱ་ལ་མི་སྲིད་ཀྱང་དེ་ཙམ་གྱིས་ཀུན་བརྟགས་ཐམས་ཅད་མི་སྲིད་པ་མིན་པས་རྫས་སུ་ཡོད་པ་དང་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་དགག་ལ་བཏགས་ཡོད་དང་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་གཞག་གོ།

དེའི་ཕྱིར་དགོངས་འགྲེལ་གྱི་འགྲེལ་ཆེན་ཁ་ཅིག་ལས་ཀུན་བརྟགས་བདེན་པ་གཉིས་ཀར་མེད་ལ་གཟུང་འཛིན་གཉིས་ཀྱི་གཞན་དབང་གི་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བ་སྒྱུ་མ་བྱུས་པ་དང་འདྲ་བར་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པ་དང་། ཡོངས་གྲུབ་དོན་དམ་པ་ཡང་ཡིན་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པ་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་བཤད་པ་ནི་མདོ་དེའི་དགོངས་པ་མིན་ནོ། །ཐེག་བསྡུས་སུ་དགོངས་འགྲེལ་དྲངས་ཏེ་ཕྱི་རོལ་མེད་པར་བསྒྲུབས་ནས་ཕྱི་ནང་གི་གཟུང་འཛིན་ཀུན་བརྟགས་སུ་བཤད་པ་དང་འགལ་ཞིང་། བྱང་ས་དང་བསྡུ་བ

故有說是無著所造，太無觀察。《決擇分》中除《解深密經》序品而外，所餘諸品多已引訖，於諸難處已善決擇，故彼論師亦無別造解釋必要。末代有人，謂初自性世俗亦無；中性於世俗有，於勝義無；後性於勝義有；說是無著兄弟意趣者，亦出此宗之外。尤彼所說依他起於世俗中有之義，謂唯由亂心於彼妄執有生滅等，而彼事上實無生滅，當知此即《菩薩地》所說究竟誹謗依他起性。由是因緣亦謗所餘二性故俱謗三相，最極斷見者。於許《解深密經》為了義之宗中，是無可免相違過失。

《辨了不了義善說藏論》卷二

庚二、明自宗無違：

若如《菩薩地》及《決擇分》說依他起是勝義有者，云何《解深密經》說凡諸有為皆非勝義？如云：「**如八支聖道展轉異相，若一切法真如勝義法無我性亦異相者，是則真如勝義法無我性亦應有因，若**

དང་ཡང་འགལ་ལ་དེར་རྣམ་ངེས་ཀྱི་ལུང་ཡང་དྲངས་པས། ཁ་ཅིག་དེ་ཐོགས་མེད་ཀྱིས་མཛད་ཟེར་བ་ནི་མ་བརྟགས་པ་ཆེན་པོའོ། །བསྡུ་བར་དགོངས་འགྲེལ་གྱི་སྙིང་གཞིའི་ལེའུ་མ་གཏོགས་པ་ལེའུ་ལྷག་མ་རྣམས་ཞལ་མོ་ཆེ་དྲངས་ཤིང་དཀའ་གནས་རྣམས་ལེགས་པར་གཏན་ལ་ཕབ་འདུག་པས་སློབ་དཔོན་འདིས་འགྲེལ་པ་ཟུར་དུ་མཛད་དགོས་པར་ཡང་མི་སྣང་ངོ་། །ཕྱིས་ཀྱི་ཁ་ཅིག་ཀུང་ངོ་བོ་ཉིད་དང་པོ་ཐ་སྙད་དུ་ཡང་མེད་པར་པ་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་ཀྱང་དོན་དམ་པར་མེད་ཐ་མ་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་ཐོགས་མེད་སྐུ་མཆེད་ཀྱི་དགོངས་པར་འཆད་པ་ཡང་ལུགས་འདི་ལས་ཕྱི་རོལ་ཏུ་གྱུར་པ་ཡིན་ལ། ཁྱད་པར་དུ་གཞན་དབང་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པའི་དོན་འཕྲུལ་པའི་བློས་དེ་ལ་སྐྱེ་འགག་སོགས་ཡོད་པར་ཞེན་པ་ཙམ་ཡིན་གྱི། དངོས་པོ་ལ་སྐྱེ་འགག་སོགས་མེད་དོ་ཞེས་འདོད་པ་ནི། གཞན་དབང་ལ་སྐུར་འདེབས་ཀྱི་མཐར་ཐུག་དེའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་ངོ་བོ་ཉིད་གཞན་གཉིས་ལ་ཡང་སྐུར་བ་བཏབ་པས་མཚན་ཉིད་གསུམ་ག་ལ་སྐུར་འདེབས་ཆད་ལྟའི་གཙོ་བོར་སྟོར་བྱུང་ས་ལས་བཤད་པ་དེ་ཡིན་ཞིང་། མདོ་སྡེ་དགོངས་འགྲེལ་ངེས་དོན་ཡིན་པར་འདོད་པའི་ཕྱོགས་ལ་སྣང་དུ་མེད་པའི་འགལ་བར་ཤེས་པར་གྱིས་ཤིག།

གཉིས་པ་ནི། གལ་ཏེ་བྱུང་ས་དང་བསྡུ་བ་ལས། གཞན་དབང་དོན་དམ་པར་ཡོད་པར་གསུངས་པ་ལྟར་ཡིན་ན་དགོངས་འགྲེལ་ལས། ཇི་ལྟར་འཕགས་པའི་ལམ་ཡན་ལག་བརྒྱད་པ་ཕན་ཚུན་མཚན་ཉིད་ཐ་དད་པ་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་དུ། གལ་ཏེ་ཆོས་དེ་དག་གི་དེ་བཞིན་ཉིད་དོན་དམ་པ་ཆོས་བདག་མེད་པ

從因生，應是有為。若是有為，應非勝義。」《辨中邊論》云：「勝義唯一性。」其釋亦云：「勝義諦者，應知唯一圓成實性。」《莊嚴經論》說勝義諦具五相時，說無生滅。如云：「非有無自他，無生滅增減，非淨非不淨，是為勝義相。」釋論亦云：「由遍計所執，及依他起相，故非是有，由圓成實相，故非是無。」《決擇分》云：「問：相當言世俗有？當言勝義有？答：當言世俗有。」又云：「問：分別當言世俗有？當言勝義有？答：當言世俗有。」豈不相違耶？

ཡང་མཚན་ཉིད་ཐ་དད་པ་ཡིན་པར་འགྱུར་ན་ནི་དེས་ན་དེ་བཞིན་ཉིད་དོན་དམ་པ་ཆོས་ལ་བདག་མེད་པ་ཡང་རྒྱུ་དང་བཅས་པ་ཡིན་པར་འགྱུར་རོ། །རྒྱུ་ལས་བྱུང་བ་ཉིད་ཡིན་ན་ནི་འདུས་བྱས་ཡིན་པར་འགྱུར་རོ། །འདུས་བྱས་ཡིན་ན་ནི་དོན་དམ་པ་ཡིན་པར་མི་འགྱུར་རོ། །ཞེས་འདུས་བྱས་ཡིན་ན་དོན་དམ་མིན་པར་གསུངས་པ་དང་། དབུས་མཐའ་ལས། དམ་པའི་དོན་ནི་གཅིག་པུའོ། །ཞེས་གསུངས་ཤིང་དེའི་འགྲེལ་པ་ལས་ཀྱང་། དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་ནི་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་གཅིག་པུར་རིག་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་དང་། མདོ་སྡེའི་རྒྱན་ལས་ཀྱང་། ཡོད་མིན་མེད་མིན་དེ་བཞིན་མིན་གཞན་མིན། །སྐྱེ་དང་འཇིག་མེད་བྲི་བར་མི་འགྱུར་ཏེ། །འཕེལ་བ་མེད་ཅིང་རྣམ་པར་དག་པའང་མེད།། རྣམ་པར་དག་འགྱུར་དེ་ནི་དོན་དམ་མཚན། །ཞེས་དོན་དམ་བདེན་པ་མཚན་ཉིད་ལྷ་ལྡན་དུ་གསུངས་པའི་སྐབས་སུ་སྐྱེ་འཇིག་མེད་པར་བཤད་ཅིང་འགྲེལ་པར་ཡང་ཀུན་བརྟགས་དང་གཞན་དབང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པ་མིན་ལ་ཡོངས་གྲུབ་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མེད་པ་མིན་པར་གསུངས་པ་དང་། བསྡུ་བ་ལས་ཀྱང་། རྒྱུ་མཚན་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པ་བརྗོད་པར་བྱའམ་དོན་དམ་པར་ཡོད་པར་བརྗོད་པར་བྱ་ཞེ་ན། སྨྲས་པ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པར་བརྗོད་པར་བྱའོ། །ཞེས་དང་། རྣམ་པར་རྟོག་པ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པར་བརྗོད་པར་བྱའམ། དོན་དམ་པར་ཡོད་པར་བརྗོད་པར་བྱ་ཞེ་ན། སྨྲས་པ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པར་བརྗོད་པར་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་རྣམས་དང་ཇི་ལྟར་མི་འགལ་ཞེ་ན། ཇི་ལྟར་མི་འགལ་བ་བཤད་པར་བྱ་སྟེ།

不違之理，茲當解釋，謂安立世俗及勝義有，有二理門。第一理門，由名言增上建立有者，名世俗有，非是由彼增上安立，由自相有者，立為「**勝義有**」。如經多云：「**此亦是由世間名言增上，非由勝義。**」此即中觀師與內外道諸實事師，於勝義世俗有無諍論之處。依此增上，如前所說第一自性，於世俗有，非於勝義。後二自性於勝義有，於世俗無。故《菩薩地》，及《決擇分》如前而說。

又《決擇分》云：「**若諸名言熏習之想所建立識，緣色等想事，計為色等性。此性非實物有，非勝義有，是故如此色等想法，非真實有，唯是遍計所執自性，當知假有。若遣名言熏習之想所建立識，如其色等想事緣離言說性，當知此性是實物有，是勝義有。**」

འདི་ལྟར་ཀུན་རྫོབ་དང་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་ལ་འཇོག་ཚུལ་གཉིས་ཡོད་དེ།
དང་པོ་ནི། ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་བཞག་པའི་ཡོད་པ་ལ་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པ་དང་།
དེའི་དབང་གིས་བཞག་པ་མིན་གྱི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པ་ལ་དོན་དམ་པར་
ཡོད་པར་བཞག་པ་སྟེ། མདོ་ལས་དེ་ཡང་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་
ཡིན་གྱི་དོན་དམ་པར་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་མང་དུ་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ། །འདི་
ནི་དབུ་མ་པ་དང་རང་གཞན་གྱི་སྡེ་བ་དངོས་པོར་སྨྲ་བ་རྣམས་དོན་དམ་པ་དང་ཐ་
སྙད་དུ་ཡོད་མེད་རྩོད་པའི་གཞིར་གྱུར་པའོ། །དེའི་དབང་དུ་བྱས་ན་སྔར་བཤད་
པའི་ངོ་བོ་ཉིད་དང་པོ་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་ལ་དོན་དམ་པར་མེད་པ་དང་། ངོ་བོ་ཉིད་ཐ་
མ་གཉིས་དོན་དམ་པར་ཡོད་ལ་ཐ་སྙད་དུ་མེད་པས་བྱུང་ས་དང་བསྡུ་བ་ལས་སྔར་
ལྟར་གསུངས་ཤིང་། ཡང་བསྡུ་བ་ལས། མངོན་པར་བརྗོད་པ་ལ་ཡོངས་སུ་
གོམས་པའི་མིང་ལ་གནས་པའི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་དམིགས་པ་གཟུགས་ལ་
སོགས་པའི་མིང་ཅན་གྱི་དངོས་པོ་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་བདག་ཉིད་གང་གིས་
ཡོད་པ་དེ་ནི་བདག་ཉིད་དེས་རྫས་དང་དོན་དམ་པ་གཉིས་ཀར་ཡང་མེད་དོ། །དེ་
ལྟ་བས་ན་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་མིང་ཅན་གྱི་ཆོས་དེ་དག་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོད་པ་མ་
ཡིན་པ་ལས་དེས་ཀུན་བརྟགས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་བཏགས་པ་ལས་ཡོད་པ་ཡིན་
པར་རིག་པར་བྱའོ། །མངོན་པར་བརྗོད་པ་ལ་ཡོངས་སུ་གོམས་པ་རྣམ་པར་
བསལ་བའི་མིང་ཅན་གྱི་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་དམིགས་པ་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་
མིང་ཅན་གྱི་དངོས་པོ་བརྗོད་དུ་མེད་པའི་བདག་ཉིད་གང་གིས་ཡོད་པ་དེ་ནི། རྫས་

實有假有，亦如《決擇分》云：「**若有諸法，不待所餘不依所餘施設自相，應知略說是實有相。若有諸法，待於所餘依於所餘施設自相，應知略說是假有相，非實物有。**」謂如依蘊假立為我，或為有情。又於此宗若不觀待先取餘法而不可取，待餘可取是假有法，與非唯由名言建立是自相有，亦不相違。如賴耶習氣，雖亦說是假有，而與前說是勝義有，全不相違。若是唯由名言分別施設假有，則成相違。

第二理門，如《辨中邊論》云：「**勝義諦亦三，謂義、得、正行。**」其釋論云：「**一義勝義，謂真如，勝智之義，名勝義故。**」勝為無漏

དང་དོན་དམ་པ་གཉི་གར་ཡང་དེ་བཞིན་དུ་ཡོད་པར་རིག་པར་བྱའོ། །ཞེས་ཀྱང་གསུངས་སོ། །

རྟེན་བཏགས་ཀྱང་བསྒྲུབ་བ་ལས། གང་ཅི་ཡང་རུང་སྟེ། དེ་ལས་གཞན་པ་དག་ལ་མི་ལྟོས་ཤིང་། དེ་ལས་གཞན་པ་དག་ལ་མི་བརྟེན་པར་རང་གི་མཚན་ཉིད་འདོགས་པར་བྱེད་པ་དེ་ནི་མདོར་ན་རྫས་སུ་ཡོད་པ་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའོ། །གང་ཅི་ཡང་རུང་སྟེ་དེ་ལས་གཞན་པ་དག་ལ་ལྟོས་ཤིང་། དེ་ལས་གཞན་པ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་རང་གི་མཚན་ཉིད་འདོགས་པར་བྱེད་པ་དེ་ནི་མདོར་ན་བཏགས་པའི་ཡོད་པ་ཡིན་པར་རིག་པར་བྱའི་རྫས་སུ་ཡོད་པ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། ཞེས་ཕུང་པོ་ལ་བརྟེན་ནས་བདག་གམ་སེམས་ཅན་དུ་བཏགས་པ་དེའི་དཔེར་མཛད་དོ། །ཆོས་གཞན་བཟུང་བ་ལ་མ་ལྟོས་པར་གཟུང་དུ་མེད་ཅིང་ལྟོས་ནས་གཟུང་དགོས་པའི་བཏགས་ཡོད་དང་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་མ་བཞག་པར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་གཉིས་ཀྱང་ལུགས་འདི་ལ་མི་འགལ་བས་ཀུན་གཞིའི་བག་ཆགས་ལྟ་བུ་བཏགས་ཡོད་དུ་གསུངས་ཀྱང་སྔར་བཤད་པའི་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་མི་འགལ་ལོ། །མིང་དང་རྟོག་པས་བཏགས་པའི་བཏགས་ཡོད་དང་ནི་འགལ་ལོ། །འཇིག་རྩལ་གཉིས་པ་ལྟར་ན་དབུས་མཐའ་ལས། དོན་དང་ཐོབ་དང་སྒྲུབ་པ་ནི། །དོན་དམ་རྣམ་པ་གསུམ་དུ་འདོད། །ཅེས་གསུངས་པའི་འགྲེལ་པ་ལས་དོན་དོན་དམ་པ་ནི་དེ་བཞིན་ཉིད་དེ་ཡེ་ཤེས་དམ་པའི་དོན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་དམ་པ་ནི་ཟག་མེད་ཀྱི་མཉམ་གཞག་གི་ཡེ་ཤེས་ལ་བྱས་ནས་དེའི་

根本正智，其義即境，故云勝義，或勝之義。謂無我義真如，彼亦即是清淨所緣勝義。於彼勝義無餘二性唯圓成實。故如上說。《辨中邊論》又云：「**淨所行有二，依一圓成實。**」釋論亦顯然說云：「**唯依圓成實立，所餘二性，非二淨智境故。**」言二智者，謂二障淨智。此宗由許彼智是親自證，智亦應是境。答，由待何境為達真實，意取彼境故無過失。如斯勝義，是無為法，雖於如斯勝義非有，然於自相建立勝義中有，非由名言增上建立，此宗無違。智藏《集論》云：「**識離能所取，許為勝義有，度慧海彼岸，瑜伽師論說。**」此勝義有，亦就前理門。中觀諸論，與瑜伽師，諍論有無依他起者，非依名言增上，

དོན་ཏེ། ཡུལ་ཡིན་པས་དམ་པའི་དོན་ནམ་དོན་དམ་པ་ཞེས་གསུངས་པ་ནི་བདག་མེད་པའི་དོན་དེ་བཞིན་ཉིད་དེ་དེ་ནི་རྣམ་པར་དག་པའི་དམིགས་པའི་དོན་དམ་ཡང་ཡིན་ནོ། །དེར་ནི་ངོ་བོ་ཉིད་གཞན་གཉིས་མེད་ཀྱི་ཡོངས་གྲུབ་གཅིག་པུ་ཡིན་པས་དེ་ལྟར་གསུངས་ཏེ། དབུས་མཐའ་ལས། རྣམ་དག་སྤྱོད་ཡུལ་རྣམ་གཉིས་ཏེ། །གཅིག་པུ་བོ་ནར་བརྗོད་པ་ཡིན། །ཞེས་དང་། དེའི་འགྲེལ་པ་ལས༑ ཡོངས་སུ་གྲུབ་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་བརྗོད་དེ་ངོ་བོ་ཉིད་གཞན་ནི་རྣམ་པར་དག་པའི་ཡེ་ཤེས་རྣམ་པ་གཉིས་ཀྱི་ཡུལ་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསལ་བར་གསུངས་སོ༑ །ཡེ་ཤེས་གཉིས་ནི་སྒྲིབ་པ་གཉིས་དག་པར་བྱེད་པའི་ཡེ་ཤེས་སོ། །ལུགས་འདིས་ཡེ་ཤེས་དེ་རང་རིག་ཏུ་བཞེད་པས་ཡེ་ཤེས་ཀྱང་ཡུལ་དུ་འགྱུར་རོ་སྙམ་ན། ཡུལ་གང་ལ་ལྟོས་ནས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་དོན་རྟོགས་པའི་ཡུལ་དེ་ལ་དགོངས་པས་སྐྱོན་མེད་དོ། །དེས་ན་དེ་འདྲ་བའི་དོན་དམ་ནི་འདུས་མ་བྱས་དང་དེ་འདྲ་བའི་དོན་དམ་དུ་མ་གྲུབ་ཀྱང་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་གིས་བཞག་པ་མིན་པའི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གནས་པའི་དོན་དམ་དུ་གྲུབ་པ་འདི་པ་ལ་མི་འགལ་ལོ། །ཡེ་ཤེས་སྙིང་པོ་ཀུན་ལས་བཏུས་ལས། གཟུང་དང་འཛིན་པ་ལས་གྲོལ་བའི། །རྣམ་ཤེས་དམ་པའི་དོན་དུ་ཡོད། །བློ་མཚོའི་ཕ་རོལ་ཕྱིན་པ་ཡི། །རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པའི་གཞུང་དུ་གྲགས། །ཞེས་གསུངས་པ་ཡང་དོན་དམ་པར་ཡོད་ཚུལ་སྔ་མ་ལ་དགོངས་སོ༑ །དབུ་མ་པའི་བསྟན་བཅོས་དུ་མ་ནས་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བ་དང་རྩོད་པ་ན་གཞན་དབང་ཡོད་མེད་ལ་རྩོད་པ་ཡང་ཐ་སྙད་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་པ་མིན་གྱི། དོན་

皆是評論勝義有無，故應善辨二種勝義。論師兄弟論中，亦多依後種建立勝義。初二自性世俗有者，如《決擇分》說相及分別世俗有之因緣，一、**雜染起故**，二、**施設器故**。

其中初義如《解深密經》，說清淨所緣名為勝義。故若緣何法而起雜染，即由彼義立世俗有，與集論同。第二義者，謂是名言假立自性及是施設名言依處，名世俗有。相是言說依處之事。

《解釋正理論》云：「**謂於世間錯亂識境，及於出世無錯識境，密意宣說二諦，為世俗諦及勝義諦。由能顯了是世俗故，彼所決諦名世俗諦，以是顯了所詮事故，譬如二足登處名為足橙，船所渡處名為船墩。**」

དམ་པར་ཡོད་མེད་ལ་རྟོད་པ་ཡིན་པས་དོན་དམ་པ་དེ་གཉིས་ལེགས་པར་ཕྱེད་དགོས་སོ། །སློབ་དཔོན་སྐྱ་མཆེད་ཀྱི་གཞུང་དུ་ནི་དོན་དམ་པའི་རྣམ་གཞག་ཕྱི་མའི་ཕྱོགས་ལ་བརྟེན་པ་མང་དུ་འབྱུང་ངོ་། །ངོ་བོ་ཉིད་དང་པོ་གཉིས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་ཚུལ་ནི། བསྡུ་བ་ལས། རྒྱུ་མཚན་དང་རྣམ་རྟོག་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པའི་རྒྱུ་མཚན་དུ། ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་ཀུན་ནས་སློང་བའི་ཕྱིར་དང་གདགས་པའི་གཞི་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཞེས་གསུངས་པའི་དང་པོ་ནི། དགོངས་འགྲེལ་ལས། རྣམ་པར་དག་པའི་དམིགས་པ་ལ་དོན་དམ་དུ་བཤད་པའི་བླུས་དྲངས་པ་ན་གང་ལ་དམིགས་པས་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་ཀུན་ནས་སློང་བའི་དོན་གྱིས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པར་བཞག་སྟེ་ཀུན་ལས་བཏུས་དང་མཐུན་ནོ། །གཉིས་པ་ནི། མིང་དང་བརྡའི་ཐ་སྙད་ཀྱིས་བཏགས་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་དང་ཐ་སྙད་འདོགས་པའི་མཚན་མའི་གཞིར་གྱུར་པས་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པ་ཞེས་བྱའོ། །རྒྱུ་མཚན་ནི་མདོན་པར་བརྗོད་པའི་ཚིག་གི་གནས་སུ་གྱུར་པའི་དངོས་པོ་ལ་བཤད་དོ། །རྣམ་བཤད་རིགས་པ་ལས་ཀྱང་། འཇིག་རྟེན་པའི་ཤེས་པ་འཁྲུལ་བའི་ཡུལ་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཤེས་པའི་ཡུལ་ལ་དགོངས་ནས་བདེན་པ་གཉིས་པོ་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པ་དང་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་གསུངས་སོ། །བརྗོད་པ་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཡིན་པས་དེས་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་བྱ་བའི་བདེན་པ་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པ་ཡིན་ཏེ་གང་ལ་བརྗོད་པ་འཇུག་པ་སྟེ། དཔེར་ན་ཀང་པ་གཉིས་ཀྱིས་བཀྲལ་བར་བྱ་བའི་འབབ་སྟེགས་ལ་ཀང་པའི་འབབ་སྟེགས་ཞེས་བྱ་བ་དང་། ཀོ་གྲུས་བཀྲལ་བར་བྱ་བའི་འབབ་སྟེགས་ལ་ཀོ་གྲུའི་

《攝決擇分》說：「通達真如根本正智，是勝義有。意謂無前立世俗有二因緣故。說後得智是世俗有及勝義有者，由緣世俗相故，說名世俗有。由施設器相故，及起雜染緣故，名世俗有，與由有自相故，名勝義有，亦不相違。《解釋正理論》敘《聲聞乘諍》云：「**勝義空性經說，有業異熟而無作者，若是勝義，云何一切諸法，皆無自性？若是世俗，於世俗中可有作者，云何無耶？**」答彼難曰：「**當知何是世俗勝義，由此能知彼二中有，當問何為二諦？若謂名、顯了、假立、言說，是名世俗。諸法自相，是名勝義。若爾業及異熟，俱於名有，亦自相有。故彼二法，隨欲皆有。**」其勝義有是前理門，其世俗有是

འཕབ་སྐྱེགས་ཞེས་བྱ་བ་ལྟ་བུའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ། །བསྡུ་བ་ལས། དེ་བཞིན་ཉིད་རྟོགས་པའི་མཉམ་གཞག་གི་འཕགས་པའི་ཡེ་ཤེས་ནི་དོན་དམ་པར་ཡོད་པར་གསུངས་ཏེ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པར་འཇོག་པའི་རྒྱུ་མཚན་སྔ་མ་གཉིས་མེད་པ་ལ་དགོངས་སོ། །དེའི་རྗེས་ཐོབ་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ནི་ཀུན་རྫོབ་དང་དོན་དམ་གཉིས་ཀར་ཡོད་པར་གསུངས་ཏེ། ཐ་སྙད་ཀྱི་མཚན་མ་ལ་དམིགས་པའི་སྒོ་ནས་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པར་གསུངས་སོ། །ཐ་སྙད་འདོགས་པའི་གཞིའི་མཚན་མར་གྱུར་པ་དང་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་སྐྱོང་བའི་དམིགས་པ་བྱེད་པས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པ་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་དང་མི་འགལ་ཏེ། རྣམ་བཤད་རིགས་པ་ལས། ཉན་ཐོས་སྡེ་པས་དོན་དམ་པ་སྟོང་པ་ཉིད་ལས། ལས་དང་རྣམ་སྨིན་ཡོད་ལ་བྱེད་པ་པོ་ནི་མི་དམིགས་སོ་ཞེས་གསུངས་པ་དེ་དོན་དམ་པ་ཡིན་ན་ཇི་ལྟར་ན་ཆོས་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད། ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡིན་ན་ནི་དེར་བྱེད་པ་པོ་ཡོད་པས་དེ་མི་དམིགས་སོ། །ཞེས་ཇི་ལྟར་བརྗོད་ཅེས་བརྩད་པའི་ལན་དུ་ཀུན་རྫོབ་དང་དོན་དམ་གང་ཡིན་ཤེས་ན་དེ་ལས་དེ་གཉིས་སུ་ཡོད་པ་ཤེས་པས་དེ་གཉིས་གང་ཡིན་དྲིས་པ་ན། མིང་དང་བརྗོད་པ་དང་གདགས་པ་དང་ཐ་སྙད་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཡིན་ལ། ཆོས་རྣམས་ཀྱི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ནི་དོན་དམ་པ་ཡིན་ནོ་ཞེ་ན། འོ་ན་དེ་ལྟ་ན་ལས་དང་རྣམ་པར་སྨིན་པ་གཉིས་མིང་དུ་ཡང་ཡོད། རང་གི་མཚན་ཉིད་དུ་ཡང་ཡོད་པས་དེ་གཉིས་ཇི་ལྟར་འདོད་པར་ཡོད་དུ་རྟོག་ལ་རག་གོ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ་དོན་དམ་པར་ཡོད་ཚུལ་ནི་སྔ་མ་དང་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་ཚུལ་ནི་ཕྱི་མ་

後理門，義於彼二俱應云有。又說：「**於彼勝義雖許是有，然此不許說勝義中一切諸法皆無自性，是了義教，故於此宗無相違過。補特伽羅，是世俗有非實物有，業及異熟，是世俗有，亦實物有，以是世間識境界故。於第二理門，非勝義有，彼二亦非出世智境，以彼智境是離言說總相故。**」有大乘師，說一切法皆無自相，唯世俗有，則有前文所說妨難。依《釋正理論》說，極為明顯。

《辨中邊論》云：「**謂假、行、顯了。**」此於粗分真實世俗諦中分為三種，**一、假世俗**，**二、行世俗**，**三、顯了世俗**。如其次第，配三自性。諸餘經中，說真如等世俗有者，應知即依第三世俗密意而說。

如是若能詳辨，上下諸宗實有、假有、世俗有勝義有，及一宗中，安立彼等差別道理，則能善決擇諸重要宗派。及能了知，實事師說眾

ལྟར་ཏེ། དེ་གཉིས་ཀར་ཡོད་ཅེས་པའི་དོན་ནོ། །དོན་དམ་དེར་ཡོད་པར་འདོད་ཀྱང་དོན་དམ་པར་ཆོས་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་པ་ནི་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་མི་འདོད་པས་འདི་པ་ལ་མི་འགལ་ལོ། །གང་ཟག་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་ཀྱང་རྫས་སུ་མེད། ལས་དང་རྣམ་སྨིན་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་ཅིང་རྫས་སུ་ཡང་ཡོད་ལ། འཇིག་རྟེན་པའི་ཤེས་པའི་ཡུལ་ཡིན་པས་འཇོག་ཚུལ་གཉིས་པའི་དོན་དམ་དུ་མེད་པ་དང་། དེ་གཉིས་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་ཤེས་པའི་ཡུལ་མིན་ཏེ་དེའི་ཡུལ་ནི་བརྗོད་དུ་མེད་པ་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་དང་། ཐེག་ཆེན་པ་ཁ་ཅིག་ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་གི་མཚན་ཉིད་དུ་མེད་ལ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པར་གསུངས་སོ། །ཞེས་སྨྲ་བ་ལ་སྦྱར་གྱི་གླན་ཀ་དེ་འཇུག་པར་རྣམ་བཤད་རིགས་པ་ལས་བཤད་པ་འདི་ཡང་ཤིན་ཏུ་གསལ་ལོ། །དབུས་མཐའ་ལས། བཏགས་པ་དང་ནི་ཤེས་པ་དང་། །དེ་བཞིན་བརྗོད་པར་རིགས་པ་ཡིན། །ཞེས་རིགས་པའི་དེ་ཁོ་ན་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པ་ལ་བཏགས་པའི་ཀུན་རྫོབ་དང་ཤེས་པའི་ཀུན་རྫོབ་དང་བརྗོད་པའི་ཀུན་རྫོབ་གསུམ་དུ་མཛད་ནས། ངོ་བོ་ཉིད་གསུམ་དང་སྦྱར་བའི་ཕྱིམ་ནི་མདོ་གཞན་ལས་དེ་བཞིན་ཉིད་ལ་སོགས་པ་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པར་གསུངས་པའི་དགོངས་པ་འཆད་པ་ལ་ཤེས་དགོས་སོ། །དེ་ལྟར་གྲུབ་མཐའ་གོང་འོག་གི་རྫས་བཏགས་དང་ཀུན་རྫོབ་དང་དོན་དམ་པར་ཡོད་ཚུལ་དང་གྲུབ་མཐའ་གཅིག་གི་ཡང་དེ་དག་གི་འཇོག་ཚུལ་མི་འདྲ་བའི་ཁྱད་པར་ཞིབ་པར་ཕྱེད་ན་གྲུབ་མཐའ་གཞལ་ཅན་རྣམས་ལེགས་པར་གཏན་ལ་འབེབས་ནུས་ཤིང་། དངོས་པོར་སྨྲ་བས་

多假有，及世俗有。然中觀師尚須於彼立勝義無。若未能爾，徒欲分辨上下諸宗差別而已。

戊三、餘論所說分二：
己初、《莊嚴經論》所說，己二、《辨中邊論》所說。今初：

《莊嚴論》云：「**自然自體無，自性不堅住，如執取不有，故許無自性。**」謂於三有為相，及如凡愚所執自性，非是有故。密意說言，皆無自性。《集論》則說，方廣分經依彼二義，及三無性，密意說言皆無自性，謂諸法仗緣是無自性，無自然故。此義如《中觀明論》，釋為無自體生。諸法已滅不能仍生彼法體性，是無自性，無自體故。現在未滅是無自性，以剎那法於第二時不能安住自體性故。總謂未來苗芽不自然生，過去苗芽不重複生，現在苗芽不能住於第二時故，說

བཏགས་ཡོད་དང་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པར་ཁས་བླངས་པ་མང་པོ་དབུམ་པས་དེ་དག་ལ་དོན་དམ་པར་མེད་པར་སྒྲུབ་དགོས་པ་རྣམས་ཤེས་པར་འགྱུར་ལ། གཞན་དུ་ན་གྲུབ་མཐའ་གོང་འོག་གི་ཁྱད་པར་འབྱེད་པ་ལ་དཀའ་བ་ཙམ་དུ་ཟད་དོ།།

གསུམ་པ་ལ་གཉིས། མདོ་སྡེ་རྒྱན་ལས་བཤད་པའི་ཚུལ་དང་། དབུས་མཐའ་ལས་བཤད་པའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ནི། རྒྱན་ལས། རང་དང་རང་གི་མཚན་ཉིད་དུ། །མེད་ཕྱིར་རང་གི་ངོ་བོ་ལ། །མི་གནས་ཕྱིར་དང་འཛིན་བཞིན་དེ༑ ༑མེད་ཕྱིར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་འདོད། །ཅེས་འདུས་བྱས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་གསུམ་དང་བྲིས་པས་ཞེན་པ་བཞིན་གྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ལ་དགོངས་ནས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་པར་བཤད་དོ། །ཀུན་ལས་བཏུས་ལས་ནི། དེ་གཉིས་དང་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་གསུམ་ལ་དགོངས་ནས་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པ་ལས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་པར་བཤད་དོ། །ཆོས་རྣམས་རྐྱེན་ལ་རག་ལས་པས་རང་དབང་མེད་པའི་ཕྱིར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་དོ། །འདིའི་དོན་ནི་རང་གི་བདག་ཉིད་ཀྱིས་སྐྱེ་བ་མེད་པ་ལ་དབུམ་སྣང་བར་བཤད་པ་ལྟར་རོ། །ཆོས་གང་འགགས་པ་ནི་སླར་ཡང་ཆོས་དེའི་བདག་ཉིད་དུ་མི་སྐྱེ་བས་རང་གི་བདག་ཉིད་དུ་མེད་པའི་ཕྱིར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་དོ༑ ༑སྐྱེས་ལ་མ་འགགས་པ་ནི་སྐད་ཅིག་མ་ཡིན་པས་རང་གི་ངོ་བོ་ལ་དུས་གཉིས་པར་མི་གནས་པའི་ཕྱིར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་དོ། །མདོར་ན་མྱུ་གུ་མ་འོངས་པ་རང་གི་དབང་གིས་མི་སྐྱེ་ཞིང་མྱུ་གུ་འདས་པ་བསྐྱར་ནས་མྱུ་གུའི་བདག་ཉིད་དུ་མི་སྐྱེ་ལ་མྱུ་གུ་ད་ལྟར་བ་རང་གྲུབ་པའི་དུས་གཉིས་པར་མི་སྡོད་པས་དུས་གསུམ་གྱི་

三世諸法皆無自性。如諸愚夫，或執常樂我淨，或妄執餘遍計所執相，由無彼自性故，名無自性，是世親釋。言餘者，謂執能取所取實體各異，如無自性無生亦爾。如無生故，無滅亦爾等，前前為因，成立後後。即前論云：「**由無性故成，後後所依止，無生滅本靜，自性般涅槃。**」如前已釋。

論又云：「**於始自餘相，自相自然異，雜染及差別，說無生法忍。**」經說得無生法忍，此釋諸法無生之理。其中始者，謂生死中無始初生，自謂前念先生諸法，彼法自體不復更生。餘謂後念，先無之相後不新生，是釋論說。此義如《中觀明論》，說生死中先無有情後不新生，要前者滅同類乃生，故法先無則後無生。自相，謂遍計所執，彼畢竟

ཆོས་རྣམས་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་བཤད་ཅེས་པའོ། །བྲིས་པས་གཙང་བདེ་རྟག་བདག་གམ་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་གཞན་དུ་ཞེན་པ་ལྟར་གྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་དབྱིག་གཉེན་གྱིས་བཤད་དོ། །གཞན་ནི་གཟུང་འཛིན་རྫས་གྲ་དང་དུ་ཞེན་པའོ། །ཇི་ལྟར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་དེ་ལྟར་མ་སྐྱེས་ལ། མ་སྐྱེས་པའི་ཕྱིར་དེ་ལྟར་མ་འགགས་ཞེས་སོགས་སྨྲ་སྨྲ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་ནས་ཕྱི་མ་ཕྱི་མ་འགྲུབ་པ་ནི་དེ་ཉིད་ལས། ཕྱི་མ་ཕྱི་མའི་རྟེན་ཡིན་པས། །ངོ་བོ་ཉིད་ནི་མེད་པ་ཡིན། །སྐྱེ་མེད་འགག་མེད་གཟོད་ནས་ཞི། །རང་བཞིན་མྱ་ངན་འདས་པ་གྲུབ། །ཅེས་གསུངས་ཏེ་བཤད་ཟིན་ཏོ། །

ཡང་། ཐོག་མ་དང་ནི་དེ་ཉིད་གཞན་ཉིད་དང་། །རང་གི་མཚན་ཉིད་རང་དང་གཞན་དུ་འགྱུར། །ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་དང་ཁྱད་པར་ལ། །སྐྱེ་བ་མེད་པའི་ཆོས་ལ་བཟོད་པར་བཤད། །ཅེས་མི་སྐྱེ་བའི་ཆོས་ལ་བཟོད་པ་ཐོབ་ཅེས་གསུངས་པའི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་སྐྱེ་བ་མེད་ཚུལ་བཤད་དོ། །དེ་ལ་ཐོག་མ་ནི་འཁོར་བ་ལ་ཐོག་མའི་སྐྱེ་བ་མེད་པ་དང་། དེ་ཉིད་ནི་སྔམ་སྔ་ཆོས་གང་སྔར་སྐྱེས་པ་དེ་དག་སླར་དེའི་ངོ་བོར་སྐྱེ་བ་མེད་པ་དང་གཞན་ནི་ཕྱི་མ་སྔ་སྔོན་མེད་པའི་རྣམ་པར་མི་སྐྱེ་བ་ལ་འགྲེལ་པས་བཤད་དོ། །དེའི་དོན་ནི་འཁོར་བ་ན་སྔོན་མེད་པའི་སེམས་ཅན་མི་སྐྱེ་བ་དང་སྔར་འགགས་པ་དང་རིགས་མཐུན་པ་སྐྱེ་བས་ཆོས་སྔོན་མེད་པ་མི་སྐྱེ་བ་ལ་དགུམ་སྣང་བར་བཤད་པ་ལྟར་རོ། །རང་མཚན་ནི་ཀུན་བརྟགས་ལ་སྔེ་དེ་ལ་ནམ་ཡང་སྐྱེ་བ་མེད་དོ། །རང་གི་མི་སྐྱེ་བ་ནི་གཞན་དབང་

不生。無自然生，謂依他起。無變異生，謂圓成實。無雜染生，謂得盡智時。無差別生，謂佛法身。如此解釋無自性義及無生義者，因此宗不許說一切法勝義性空，及諸有為勝義無生，為真了義。

其三世法無自性義唯除現在，及如愚執無自性義，亦共小乘兩宗。毗婆沙師說法生後有住作用，住後又有壞滅作用。

若謂《解深密經》說依他起猶如幻事，《莊嚴論》說一切有為皆如幻事，故諦實有非彼正義。

答：非如幻等，即便決定不說諦實，要在採取幻喻等義。《莊嚴論》云：「**猶如起幻師，譬虛妄分別，如彼諸幻相，譬說二種迷。**」世親釋說，譬如幻師，於木石等，誦以咒術為迷惑因，虛妄分別依他起性亦爾，是初二句義。譬如幻相現為象馬等像，依他起性，現為異

ལའོ༑ ཀུན་གཞན་འགྱུར་གྱི་སྐྱེ་བ་མེད་པ་ནི་ཡོངས་གྲུབ་ལའོ། །ཉོན་མོངས་མི་སྐྱེ་བ་ནི་ཟད་པ་ཤེས་པ་ཐོབ་པ་ལའོ། ཁྱད་པར་དུ་སྐྱེ་བ་མེད་པ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་སྐུ་ལའོ། །ངོ་བོ་ཉིད་མེད་ལུགས་དང་སྐྱེ་བ་མེད་ཚུལ་འདི་བཞིན་འཆད་པ་ནི་ཆོས་ཐམས་ཅད་དོན་དམ་པར་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་སྟོང་པ་དང་འདུས་བྱས་རྣམས་ལ་དོན་དམ་པར་སྐྱེ་བ་མེད་པར་བཤད་པ་སླ་ཇི་བཞིན་པར་མི་འདོད་པའི་ལུགས་སོ།།
དེ་ལ་དུས་གསུམ་གྱི་ཆོས་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་ཚུལ་གྱི་དཔེར་བ་མ་གཏོགས་པ་དང་༑ ཁྱིས་པས་ཞེན་པ་བཞིན་གྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་ཚུལ་སྒྱུ་མ་ནི་ཉན་ཐོས་སྡེ་གཉིས་དང་ཐུན་མོང་བའོ། །ཁྱེ་བྲག་ཏུ་སླ་བ་ནི་སྐྱེས་ཟིན་པའི་འོག་ཏུ་གནས་པའི་བྱ་བ་དང་དེའི་འོག་ཏུ་འཇིག་པའི་བྱ་བ་འཇུག་པར་འདོད་དོ། །
གལ་ཏེ་དགོངས་འགྲེལ་ལས་གཞན་དབང་སྒྱུ་མ་བཞིན་དུ་གསུངས་ཤིང་། རྒྱན་ལས་ཀྱང་འདུས་བྱས་ཐམས་ཅད་སྒྱུ་མ་བཞིན་དུ་གསུངས་པས་བདེན་པར་གྲུབ་པ་དེ་དག་གི་དོན་མིན་ནོ་ཞེ་ན། སྒྱུ་མ་ལ་སོགས་པ་བཞིན་དུ་བཤད་པས་བདེན་པར་མི་སྟོན་པའི་ངེས་པ་མེད་དེ་སྒྱུ་མ་ལ་སོགས་པ་དཔེར་བྱེད་ལུགས་ལ་རག་ལས་སོ། །དེ་ཡང་རྒྱན་ལས། ཇི་ལྟར་སྒྱུ་མ་དེ་བཞིན་དུ། །ཡང་དག་མ་ཡིན་ཀུན་རྟོག་འདོད། །སྒྱུ་མའི་རྣམ་པ་ཇི་ལྟ་བར། །དེ་བཞིན་གཉིས་སུ་འཁྲུལ་པ་བརྗོད། །ཅེས་གསུངས་པ་འདིས་སྒྱུ་མ་དཔེར་བྱེད་ལུགས་བསྟན་ཏེ། འཁྲུལ་པའི་གཞི་བོང་བ་དང་ཤིང་ལ་སོགས་པ་སྒྱུ་མའི་སྔགས་ཀྱིས་བཏབ་པ་ནི་ཀུན་རྟོག་གཞན་དབང་དང་འདྲ་སྟེ་རྐང་པ་དང་པོ་གཉིས་ཀྱི་དོན་ནོ། །སྒྱུ་མའི་

體能取所取亦爾。是後二句義。

《莊嚴論》又云：「**如彼無體故，如是為勝義，如彼可得故，如是為世俗。**」釋論中說：如於幻上全無象等，如是於依他起全無二取，是勝義諦。如於幻事見有象馬體性可得，如是虛妄遍計所執，見有可得，是世俗諦。《莊嚴經論》釋經中義，謂內六處無我命等，現似為有，說如幻事。又外六處實非補特伽羅我所受用，現似為有說如夢相。未曾說為內外有為自性本空，現有自性之喻。《攝大乘論》，釋《般若經》幻事等喻譬依他起。「**云何實無外義而成所行境界，為除此疑，說幻事喻。云何無義心心法轉，為除此疑，說陽焰喻。云何無義有愛非愛受用差別，為除此疑，說所夢喻等。**」即以幻事作不實喻，亦須分別中觀唯識於不實義，引喻之理勿令紊亂。

རྣམ་པ་རྟ་གླང་ལ་སོགས་པའི་གཟུགས་སུ་སྣང་བ་ནི། གཞན་དབང་གཟུང་འཛིན་རྒྱུད་ཆད་གཉིས་སུ་སྣང་བ་དང་འདྲ་སྟེ་ཕྱི་མ་གཉིས་ཀྱི་དོན་དུ་དབྱིག་གཉེན་གྱིས་བཤད་དོ། །ཡང་རྒྱན་ལས། ཇི་ལྟར་དེ་ལ་དེ་མེད་པ། །དེ་བཞིན་དུ་ནི་དོན་དམ་འདོད། །ཇི་ལྟར་དེ་ནི་དམིགས་འགྱུར་པ། །དེ་བཞིན་དུ་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཉིད།། ཅེས་སྒྱུ་མ་ལ་གླང་པོ་ཆེ་ལ་སོགས་པ་མེད་པ་བཞིན་དུ་གཞན་དབང་ལ་གཟུང་འཛིན་གཉིས་མེད་པ་དོན་དམ་དང་སྒྱུ་མ་དེ་རྟ་གླང་གི་ངོ་བོར་དམིགས་པ་བཞིན་དུ་ཡང་དག་པ་མིན་པ་ལ་ཀུན་བརྟགས་པ་དེ་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པར་དམིགས་སོ་ཞེས་འགྲེལ་པར་བཤད་དོ། །རྒྱན་ལས། ནང་གི་སྐྱེ་མཆེད་དྲུག་བདག་དང་སྲོག་ལ་སོགས་པར་མེད་བཞིན་དུ་དེར་སྣང་བའི་ཆ་ནས་སྒྱུ་མ་དང་། །ཕྱིའི་སྐྱེ་མཆེད་དྲུག་གང་ཟག་གི་བདག་གི་ཉེ་བར་སྤྱོད་བྱར་མེད་བཞིན་དུ་དེར་སྣང་བའི་ཆ་ནས་རྨི་ལམ་ལྟ་བུར་མདོ་སྡེ་ལས་གསུངས་པར་བཤད་ཀྱི་ཕྱི་ནང་གི་འདུས་བྱས་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་བཞིན་དུ་དེར་སྣང་བའི་དཔེར་མ་གསུངས་སོ། །ཐེག་བསྡུས་ལས་ཀྱང་ཡུམ་གྱི་མདོར་གསུངས་པའི་སྒྱུ་མ་ལ་སོགས་པའི་དཔེར་གཞན་དབང་བསྟན་པའི་དཔེ་དོན་སྦྱོར་བ་ན། ཕྱི་རོལ་གྱི་དོན་མེད་ན་ཡུལ་དུ་ཇི་ལྟར་དམིགས་སྙམ་པ་བཟློག་པའི་ཕྱིར་སྒྱུ་མ་དང་། དོན་མེད་ན་སེམས་དང་སེམས་བྱུང་ཇི་ལྟར་སྐྱེ་སྙམ་པ་བཟློག་པའི་ཕྱིར་སྨིག་རྒྱུ་དང་། དོན་མེད་ན་ཡིད་དུ་འོང་མི་འོང་ལ་ཇི་ལྟར་སྤྱོད་སྙམ་པ་བཟློག་པའི་ཕྱིར་རྨི་ལམ་ལ་སོགས་པ་དཔེར་བཤད་དོ། །སྒྱུ་མ་སོགས་མི་བདེན་པའི་དཔེར་བྱེད་པ་ལ་ཡང་དབུ་སེམས་སོ་སོའི་མི་བདེན་ལུགས

己二、《辨中邊論》所說：

《中邊論》云：「**虛妄分別有，於此二都無，此中唯有空，於彼亦有此。故說一切法，非空非不空，有無及有故，是則契中道。**」初頌顯示空相，次頌顯示妙契中道。如云：「**若於此非有，由彼觀為空，所餘非無故，如實知為有。**」若能如是正知有無，則能無倒悟入空性。此亦顯示彼義，故正明空性。言「**於此**」者，謂空依處，即虛妄分別依他起性。言「**非有**」之所無者，即能取所取有實異體遍計所執。言「**於此都無**」者，顯示前由後空。若彼非有彼餘何有，謂分別有及第三句，顯依他起及圓成實。其第四句，除餘疑惑。世親菩薩如是解釋，何法為空？及由何空義？安慧論師更為光顯。如《疏鈔》云：「**有作**

གྱི་དཔེར་བྱེད་ལུགས་མ་འདྲེས་པར་ཕྱེད་པར་བྱའོ། །

གཉིས་པ་ནི། དབུས་མཐའ་ལས། ཡང་དག་མ་ཡིན་ཀུན་རྟོག་ཡོད།། དེ་ལ་གཉིས་པོ་ཡོད་མ་ཡིན། །སྟོང་པ་ཉིད་ནི་འདི་ལ་ཡོད། །དེ་ལ་ཡང་ནི་དེ་ཡོད་དོ། །སྟོང་པ་མ་ཡིན་མི་སྟོང་མིན། །དེ་ལྟ་བས་ན་ཐམས་ཅད་བཤད།། ཡོད་པས་མེད་པས་ཡོད་པས་ན། །དེ་ནི་དབུ་མའི་ལམ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ་ཚིགས་བཅད་དང་པོས་སྟོང་ཉིད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་དང་། གཉིས་པས་དེ་ཉིད་དབུ་མའི་ལམ་དུ་བསྟན་ཏོ། །དེ་ལ་གང་ན་གང་མེད་པ་དེ་ནི་དེས་སྟོང་པ་དང་འདི་ལ་ལྷག་མ་ཡོད་པ་ནི་འདིར་ཡོད་པའོ་ཞེས་ཡོད་མེད་ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་ཤེས་པ་ནི་སྟོང་ཉིད་ལ་འཇུག་པ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་གསུངས་ལ། འདིས་ཀྱང་དེ་སྟོན་པའི་ཕྱིར་སྟོང་ཉིད་ཡང་དག་པ་བསྟན་ཏོ། །གང་ན་ཞེས་པ་ནི་སྟོང་གཞི་སྟེ་དེ་ནི་ཡང་དག་པ་མ་ཡིན་པའི་ཀུན་རྟོག་སྟེ་གཞན་དབང་ངོ་། །གང་མེད་ཅེས་པའི་མེད་རྒྱུ་ནི་གཟུང་འཛིན་རྫས་ཐ་དད་པ་གཉིས་པོ་སྟེ་ཀུན་བརྟགས་སོ།། དེ་ལ་ཡོད་མ་ཡིན་ཞེས་པས་ནི་སྟོང་མ་དེ་ཕྱི་མ་འདིས་སྟོང་པར་བསྟན་ཏོ། །དེ་མེད་ན་དེའི་ཤུལ་དུ་ལྷག་མ་ལུས་པའི་ཡོད་པ་དེ་གང་ཡིན་སྙམ་ན། ཀུན་རྟོག་ཡོད་ཅེས་པ་དང་། རྐང་པ་གསུམ་པས་གཞན་དབང་དང་ཡོངས་གྲུབ་གཉིས་ཡིན་ནོ་ཞེས་བསྟན་ལ། རྐང་པ་བཞི་པས་ནི་དོགས་པ་གཞན་ཞིག་གཅོད་དོ། །དབྱིག་གཉེན་གྱིས་གང་སྟོང་པ་དང་གང་གིས་སྟོང་པའི་དོན་དུ་དེ་ལྟར་བཤད་པ་དེ་ཉིད་བློ་བརྟན་གྱིས་གསལ་བར་བསྟན་པ་ནི་འགྲེལ་བཤད་ལས། ལ་ལ་དག་ཆོས་ཐམས

是思，一切諸法，都無自體，猶如兔角，故謗一切。為遮彼故，頌曰：虛妄分別有，謂有自體之增語。」「分別有」句，非唯齊彼，便為滿足，尚須引餘即「**有自體**」。由是非說分別略有，是自體有，或自相有。如是有者，圓成實性亦爾。

第二句文除疑之理。《疏鈔》又云：「**若如是者，經說一切諸法皆空，豈不違經？答：無相違。謂於此二都無虛妄分別，由離能取所取自性，故說名空，非全無自性，故不違經。**」此說若依他起有自性者，經說一切諸法皆自性空成相違失？答中謂彼分別，外現所取，內現能取，能所分離，於如是有，自性所空。密意說言，皆自性空，非說全無自相自體。無著兄弟論義實爾。即於彼有，亦名勝義有。故說依他

ཅན་རི་བོང་གི་རྭ་ལྟར་རང་བཞིན་ཡེ་མེད་དོ་སྙམ་དུ་སེམས་པ་དེའི་ཕྱིར་ཐམས་ཅད་ལ་སྐུར་བ་དགག་པའི་དོན་དུ། ཡང་དག་མ་ཡིན་ཀུན་རྟོག་ཡོད། །ཅེས་བྱ་བ་གསུངས་ཏེ་རང་བཞིན་གྱིས་ཞེས་བྱ་བ་ཚིག་གི་ལྷག་མའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ༔ ཀུན་རྟོག་ཡོད་ཅེས་པའི་ཚིག་དེ་དེ་ཙམ་གྱིས་མ་རྫོགས་པས་དེའི་ལྷག་མ་དབྱུང་དགོས་ལ་དེ་ཡང་རང་བཞིན་གྱིས་ཞེས་པ་འདིའོ། །དེ་ལྟར་ན་ཀུན་རྟོག་ཡོད་པ་ཙམ་མིན་གྱི་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་པའམ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ཡོད་པའོ། །ཡོད་ཚུལ་དེ་དག་ནི་ཡོངས་གྲུབ་ལ་ཡང་འདྲའོ། །ཚིག་གཉིས་པས་དོགས་པ་སེལ་ཚུལ་ཡང་དེ་ཉིད་ལས། །དེ་ལྟ་ན་མདོ་ལས་ཆོས་ཐམས་ཅད་སྟོང་པའོ་ཞེས་བཤད་པས་མདོ་དང་མི་འགལ་ལམ་ཞེ་ན། མི་འགལ་ཏེ་འདི་ལྟར། དེ་ལ་གཉིས་པོ་ཡོད་མ་ཡིན། །ཡང་དག་པ་མ་ཡིན་པ་ཀུན་ཏུ་རྟོག་པ་གཟུང་བ་དང་འཛིན་པའི་ངོ་བོ་དང་བྲལ་བས་སྟོང་པ་ཞེས་བྱའི་རང་བཞིན་ཡེ་མེད་པ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ་དེའི་ཕྱིར་མདོ་དང་མི་འགལ་ལོ། །ཞེས་གཞན་དབང་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་ན་ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་པས་སྟོང་ངོ་ཞེས་གསུངས་པ་དང་འགལ་ལོ་ཞེས་པའི་ལན་དུ་ཀུན་རྟོག་དེ་ཕྱིའི་གཟུང་བ་དང་ནང་གི་འཛིན་པར་སྣང་བའི་གཟུང་འཛིན་རྒྱང་ཆད་དུ་སྣང་བ་དེ་ལྟར་དུ་ཡོད་པའི་ངོ་བོས་སྟོང་པ་ལ་དགོངས་ནས་ངོ་བོས་སྟོང་པར་གསུངས་ཀྱི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡེ་མེད་མིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་ཏེ་སྐུ་མཆེད་ཀྱི་གཞུང་གི་དོན་ནི་འདི་ཁོ་ན་ལྟར་ཡིན་ཞིང་དེ་ཉིད་ལ་དོན་དམ་པར་ཡོད་པར་ཡང་བཤད་པས་ལུགས་འདི་ལ་

起自體空，全非此宗之義。

第三句文除疑之理。《疏鈔》又云：「**若彼二取猶如兔角都無所有，虛妄分別於勝義中是自性有，如是則應全無空性。答：非如是。謂此中唯有空，於虛妄分別上，其能取所取無性，即是空性，故空性非無。**」言分別有及二都無，顯示有者為前，無者為後，故起疑惑謂無空性。難云：若其分別於勝義中是自性有者，是舉意許若有自相，即勝義有。答中不云我不許爾，於許彼上而作答釋。又此論師《三十頌釋》云：「**或執所知如識實有，或執內識亦如所知，唯世俗有，非勝義有，皆墮一邊。為遮彼二，故造斯論。**」說依他起非都無者，是如前引《菩薩地》說，破許全無或一切種無勝義事，非破彼許所知非有。

གཞན་དབང་རང་སྟོང་དུ་འཆད་པ་གཏན་མ་ཡིན་ནོ། །ཚིག་གསུམ་པས་དོགས་པ་སེལ་ཚུལ་ཡང་དེ་ཉིད་ལས། གལ་ཏེ་དེ་ལྟར་གཉིས་པོ་ནི་རི་བོང་གི་རྭ་ལྟར་ཡེ་མེད་ལ་ཡང་དག་པ་མ་ཡིན་པ་ཀུན་ཏུ་རྟོག་པ་ནི་དོན་དམ་པར་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་ན་དེ་ལྟ་ན་སྟོང་པ་ཉིད་མེད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེ་ན། དེ་ནི་དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟར་སྟོང་པ་ཉིད་ནི་འདི་ལ་ཡོད། །ཡང་དག་པ་མ་ཡིན་པ་ཀུན་ཏུ་རྟོག་པ་ལ་གཟུང་བ་དང་འཛིན་པ་མེད་པ་ཉིད་གང་ཡིན་པ་དེ་སྟོང་པ་ཉིད་ཡིན་པས་སྟོང་པ་ཉིད་མེད་པར་མི་འགྱུར་རོ་ཞེས་སོ། །ཀུན་རྟོག་ཡོད་པ་དང་གཉིས་པོ་མེད་ཅེས་པས་ཡོད་པ་སྔ་མ་དང་མེད་པ་ཕྱི་མ་ཡིན་པར་བསྟན་པས་སྟོང་ཉིད་མེད་སྙམ་པའི་དོགས་པ་བྱུང་བ་བསལ་ལོ། །ཀུན་རྟོག་དོན་དམ་པར་རང་བཞིན་གྱིས་ཡོད་ན་ཞེས་རྩོད་པ་ནི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་ན་དོན་དམ་པར་ཡོད་པར་འདོད་པའི་བསམ་པ་བླངས་པ་སྟེ། ལན་གྱིས་ཀྱང་དེ་ལྟར་ཁས་མ་བླངས་ཞེས་མི་ཟེར་གྱི། དེ་ལྟར་ཁས་བླངས་པའི་སྟེང་ནས་ལན་མཛད་དོ། །སུམ་ཅུ་པའི་འགྲེལ་པ་ལས་ཀྱང་། ཡང་ན་རྣམ་པར་ཤེས་པ་བཞིན་དུ་ཤེས་བྱ་ཡང་རྫས་ཉིད་དུ་ཁ་ཅིག་སེམས་པ་དང་། གཞན་དག་ཤེས་བྱ་བཞིན་དུ་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཡང་ཀུན་རྫོབ་ཉིད་དུ་ཡོད་ཀྱི། དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་མིན་ནོ་སྙམ་དུ་སེམས་པ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་སྨྲ་བ་འདི་རྣམ་པ་གཉིས་དགག་པའི་ཕྱིར་རབ་ཏུ་བྱེད་པ་བརྩམས་སོ། །ཞེས་སློབ་དཔོན་འདིས་གསུངས་སོ། །དེའི་ཕྱིར་གཞན་དབང་ཡེ་མེད་མིན། ཞེས་གསུངས་པ་ནི་སྔར་བྱུང་ས་དྲངས་པ་ལྟར་དོན་དམ་པར་ཡོད་པའི་དངོས་པོ་ཡེ་

第四句除疑理。謂於分別若有二空，何故不證？由於彼空，有現二相錯亂分別，以彼障故。

若一切法是一向空、不空、有、無，皆墮邊執非契中道，為遮彼故，說第二頌。由有空性虛妄分別，故說非空，由無所取能取性故，說非不空。一切法者，謂虛妄分別名有為，空性名無為。說者，謂般若經等說一切法非一向空，亦非一向不空，應如世親所釋，善符經義。若謂非空即圓成實，非不空者，即餘二性，非是經義。有者，謂有分別。無者，謂二取性。有故者，謂分別與空性更互而有，當如世親師徒所釋。有說彼二由一實有，餘一即空，違前而說，不應如彼所許而釋。安慧論師引《迦葉問品》別說有無各是一邊。彼二中間，即是觀

མེད་དམ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐམས་ཅད་དུ་མེད་ཅེས་འགོག་པ་ཡིན་གྱི་ཤེས་བྱ་ལ་མི་སྲིད་པར་འདོད་པ་བཀག་པ་མིན་ནོ། །རྐང་པ་བཞི་པས་ནི་གཉིས་སྟོང་ཀུན་རྟོག་ལ་གཏན་དུ་ཡོད་ན་ཅིའི་ཕྱིར་མི་རྟོགས་སྙམ་པའི་དོགས་པ་སེལ་ཏེ། སྟོང་ཉིད་དེ་ལ་གཉིས་སྣང་འཁྲུལ་པའི་ཀུན་རྟོག་ཡོད་པས་དེས་བསྒྲིབས་པའི་ཕྱིར་རོ།།

ཆོས་ཐམས་ཅད་མཐའ་གཅིག་ཏུ་སྟོང་པ་དང་མི་སྟོང་པ་དང་ཡོད་པ་དང་མེད་པ་ནི་མཐའ་ཉིད་དུ་འགྱུར་གྱི་དབུ་མའི་ལམ་མ་ཡིན་པས་དེ་དག་དགག་པའི་དོན་དུ་ཚིགས་བཅད་གཉིས་པ་གསུངས་ཏེ། ཀུན་རྟོག་དང་སྟོང་ཉིད་ཀྱིས་སྟོང་པ་མིན་ཞིང་གཟུང་འཛིན་གཉིས་ཀྱིས་མི་སྟོང་པ་མིན་པ་ཐམས་ཅད་ནི་ཀུན་རྟོག་གི་འདུས་བྱས་དང་སྟོང་ཉིད་ཀྱི་འདུས་མ་བྱས་སོ། །བཤད་པ་ནི་ཡུམ་གྱི་མདོ་ལ་སོགས་པ་ལས་འདི་ཐམས་ཅད་ནི་གཅིག་ཏུ་སྟོང་པ་ཡང་མ་ཡིན་ལ་མི་སྟོང་པ་ཡང་མ་ཡིན་ཞེས་བསྟན་པ་སྟེ་དེ་དང་མཐུན་པར་བྱས་པར་དབྱིག་གཉེན་གྱིས་བཤད་པ་ལྟར་བྱའི་སྟོང་པ་མ་ཡིན་པ་ཡོངས་གྲུབ་དང་མི་སྟོང་པ་མ་ཡིན་པ་ངོ་བོ་ཉིད་གཞན་གཉིས་ལ་འཆད་པ་དོན་མིན་ནོ། །ཡོད་པ་ནི་ཀུན་རྟོག་དང་མེད་པ་ནི་གཉིས་པོ་དང་ཡོད་པ་ནི་ཀུན་རྟོག་དང་སྟོང་ཉིད་གཉིས་ཕན་ཚུན་ཡོད་པ་ལ་དབྱིག་གཉེན་དཔོན་སློབ་ཀྱིས་བཤད་པ་ལྟར་བྱའི་དེ་གཉིས་གཅིག་དོན་གཞན་དུ་ཡོད་པས་ཅིག་ཤོས་སྟོང་པའོ་ཞེས་འདི་དག་ལས་བཟློག་སྟེ་འཆད་པ་དེ་དག་གི་བཞེད་པར་འཆད་པ་ལྟར་མི་བྱའོ། །འོད་སྲུངས་ཀྱི་ལེའུ་ལས་ཡོད་མེད་གཉིས་མཐའ་རེ་རེར་བཤད་ནས་དེ་གཉིས་ཀྱི་དབུས་ནི་ཆོས་རྣམས་ལ་སོ་སོར་རྟོག་པའི་དབུ་མའི་ལམ་

察諸法之中道，釋為是則契中道之義。故唯識宗解釋彼經是中道義，餘中觀師雖說彼二後勝於前，然此宗許彼二義同。

如是世親、安慧解釋之理，處處已說。

陳那論師於《八千總義論》中，解釋《八千頌》義，與《攝大乘論》相符。

法稱論師《釋量論》云：「**其中由無一，二亦俱失壞，是故彼二空，即是此實性。**」謂能取所取無異體空所顯空性，是依他起真實義性。彼又解釋經說諸法皆無自性之義，如云：「**諸事異相住，要依異相識，此識既迷誤，彼異亦誤謬。除能所取相，餘相無所有，由彼相空故，故說無自性。**」謂諸有事生等異相，非唯自證便能分別，要由現似二取相識乃能分辨。現二相識迷誤虛妄，由彼所立亦應虛妄。離

དུ་བཤད་པ་ཉིད་དེ་ནི་དབུ་མའི་ལམ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པ་འདིའི་དོན་དུ་བློ་བརྟན་གྱིས་བཤད་དོ། །དེས་ན་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་གྱི་ཚུལ་འདི་ཉིད་དབུ་མའི་དོན་དུ་འགྲེལ་པས་དབུ་མ་པ་གཞན་གྱི་ལྟར་ན་དེ་གཉིས་སྒྱུ་མ་ལས་ཕྱིམ་མཆོག་ཏུ་བཞེད་ཀྱང་ཚུལ་འདིས་དེ་གཉིས་དོན་གཅིག་ཏུ་མཛད་པ་ཡིན་ནོ། །

དེ་ལྟར་ན་དབྱིག་གཉེན་དང་བློ་གྲོས་བརྟན་པས་བཀྲལ་ཚུལ་ནི་སྐབས་སྐབས་སུ་བརྗོད་ཟིན་ལ། ཕྱོགས་ཀྱི་གླང་པོས་ཀྱང་བརྒྱད་སྟོང་པའི་དོན་རྣམས་ཐེག་བསྡུས་དང་མཐུན་པར་བརྒྱད་སྟོང་དོན་བསྡུས་སུ་བཀྲལ་ལོ། །ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པས་རྣམ་འགྲེལ་ལས། དེ་ལ་གཅིག་ནི་མེད་པས་ཀྱང་། །གཉིས་ཀའང་ཉམས་པར་འགྱུར་བ་ཡིན། །དེ་ཕྱིར་གཉིས་སྟོང་གང་ཡིན་པ། །དེ་ནི་དེ་ཡིའང་དེ་ཉིད་ཡིན། །ཞེས་གཟུང་འཛིན་རྫས་གཞན་གྱིས་སྟོང་པའི་སྟོང་ཉིད་གཞན་དབང་གི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དུ་གསུངས་ཤིང་། ཆོས་རྣམས་རང་བཞིན་མེད་པར་མདོ་སྡེ་ལས་གསུངས་པའི་དོན་ཡང་དེ་ཉིད་དུ་འགྲེལ་ཏེ། དངོས་རྣམས་ཐ་དད་གནས་པ་ནི། །དེ་ཐ་དད་ལ་བརྟེན་པ་ཡིན། །དེ་ནི་བསླད་པ་ཉིད་ཡིན་ན། །དེ་དག་ཐ་དད་ཀྱང་བསླད་འགྱུར། །གཟུང་དང་འཛིན་པའི་རྣམ་པ་ལས། །མཚན་ཉིད་གཞན་ནི་ཡོད་མ་ཡིན། །དེས་ན་མཚན་ཉིད་སྟོང་པའི་ཕྱིར། །རང་བཞིན་མེད་པར་རབ་ཏུ་བཤད། །ཅེས་དངོས་པོ་རྣམས་སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པར་ཐ་དད་དུ་འབྱེད་པ་ནི་རང་རིག་པ་ཙམ་གྱིས་མིན་གྱི་གཉིས་སུ་སྣང་བའི་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱིས་འབྱེད་དོ། །གཉིས་སྣང་ཡང་བསླད་པ་སྟེ་བརྫུན་པ་ཡིན་པས་དེས་རྣམ་པར

能所取既無餘相，所現二相如現非有，故說無性。《釋量論》又云：「**由蘊等差別，安立一切相，用別非彼性，故說彼離相。**」凡說色蘊等是所相，質礙等是能相，皆由能作所作差別，雖許彼相所依實有，然能作所作分則非實有，故密意說皆自相空，此說共小乘部。

《釋量論》又云：「**若一切無能，見種生芽等，若許是世俗，云何能如是。**」此與前文《決擇分》說同一宗要。此等解釋誠恐文繁，故不詳述。

丁二、別破增益邊分二：

戊一、明所破增益，戊二、如何破彼之理。今初：

此宗正理所破有二：一、**損減邊**。唯由惡宗假立，即是內教無自性宗，如前已說。二、**增益邊**。又有分別俱生二種，其分別者，即外

བཞག་པ་ཡང་བརྟུན་པར་འགྱུར་ལ། གཟུང་འཛིན་གྱི་རྣམ་པ་ལ་དོན་གཞན་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱང་མེད་ཅིང་། གཉིས་སུ་སྣང་བའི་མཚན་ཉིད་ཀྱང་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་བཞིན་དུ་མེད་པས་རང་བཞིན་མེད་དོ་ཞེས་བཤད་དོ། །ཡང་རྣམ་འགྲེལ་ལས། །ཕྱང་པོ་ལ་སོགས་བྱེ་བྲག་གིས། །མཚན་ཉིད་ཐམས་ཅད་བྱེད་པ་ཡི། །ཁྱད་པར་ཅན་དེ་འང་དེ་ཉིད་མིན། །དེས་ཀྱང་དེ་དག་མཚན་ཉིད་བྲལ། །ཞེས་གཟུགས་ཕྱང་ལ་སོགས་པ་མཚོན་བྱ་དང་། གཟུགས་སུ་རུང་བ་ལ་སོགས་པ་མཚོན་བྱེད་དུ་གསུངས་པ་ནི་ཐམས་ཅད་བྱ་བྱེད་ཀྱིས་ཁྱད་པར་དུ་བྱས་ལ། དེ་དག་གི་གཞི་རྫས་སུ་ཡོད་ཀྱང་བྱ་བྱེད་ཀྱི་ཆ་ནས་དེ་བོ་ན་ཉིད་དུ་མ་གྲུབ་པ་ལ་དགོངས་ནས་ཀྱང་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་སྟོང་ངོ་ཞེས་གསུངས་པར་བཤད་དེ་འདི་ནི་ཉན་ཐོས་སྡེ་པ་དང་ཡང་ཐུན་མོང་བའོ། །རྣམ་འགྲེལ་ལས། གལ་ཏེ་ཐམས་ཅད་ནུས་མེད་ན།། ས་བོན་སོགས་ནི་མྱུག་སོགས་ལ། །ནུས་མཐོང་གལ་ཏེ་དེ་ཀུན་རྫོབ། །འདོད་ན་ཇི་ལྟར་དེ་ལྟར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་པ་ནི་སྔར་བསྒྲུབ་པ་ལས་གསུངས་པ་དང་གནད་གཅིག་གོ །འདི་དག་གི་བཀྲལ་ཚུལ་ཞིབ་པ་ནི་མངས་སུ་དོགས་ནས་མ་བྲིས་སོ། །

གཉིས་པ་ལ་གཉིས། དགག་བྱ་སྒྲོ་འདོགས་ངོས་གཟུང་བ་དང་། དེ་ཇི་ལྟར་འགོག་པའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ནི། ལུགས་འདིའི་རིགས་པའི་དགག་བྱ་ལ་གཉིས་ཡོད་པའི་སྐུར་འདེབས་ནི་གྲུབ་མཐས་བཞག་པ་བོན་དང་། དེ་ཡང་རང་སྡེ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་སྨྲ་བའི་ལུགས་སུ་སྨྲར་བཤད་པ་བཞིན་ནོ། །སྒྲོ་

教及內教小乘兩宗所計。其俱生中，增益人我至下宣說。故今當說增益法我，以諸宗派妄計法我，亦為成立俱生所執法我有故，及是正理正所破故。此宗教典除說執異體能取所取，是法我執外，多未宣說餘法我執。解深密經，說依他起，由遍計執自性差別皆無自相，是相無自性，即法無我。由此返顯於依他起執其假立自性差別是有自相，即法我執。《菩薩地》，《決擇分》，《攝大乘論》，亦多勵力成立彼所執空所顯空性，是究竟中道義，及法無我圓成實。故若未知於依他起增益法我遍計所執，必不能知此宗之法我執，及法無我。若執遍計所執是有自相，即法我執。其遍計所執者，謂於蘊等假名安立此即為色，此

འདོགས་ལ་ནི་ཀུན་བརྟགས་དང་ལྷན་སྐྱེས་གཉིས་ཡོད་ལ་ཀུན་བརྟགས་ནི་གཞན་སྡེ་དང་རང་སྡེ་དོན་སྨྲ་གཉིས་ཀྱི་ལུགས་སོ། །ལྷན་སྐྱེས་ལ་གང་ཟག་གི་བདག་ཏུ་སྒྲོ་འདོགས་པ་ནི་འོག་ཏུ་སྟོན་པས་ཆོས་ཀྱི་བདག་ཏུ་སྒྲོ་འདོགས་པ་བཤད་པར་བྱ་སྟེ། གྲུབ་མཐས་ཆོས་བདག་བཏགས་པ་ཡང་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱིས་བཟུང་བའི་ཆོས་བདག་སྒྲུབ་པའི་དོན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་རིགས་པའི་དགག་བྱའི་གཙོ་བོ་ཡང་དེ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདིའི་གཞུང་མང་པོར་གཟུང་འཛིན་རྫས་གཞན་དུ་འཛིན་པ་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་དུ་བཤད་པ་མ་གཏོགས་པ་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་གཞན་མ་བཤད་ཀྱང་། མདོ་སྡེ་དགོངས་འགྲེལ་ལས། གཞན་དབང་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་ཀུན་བརྟགས་པའི་ངོ་བོར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་མེད་པས་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་དུ་བཤད་པའི་ཤུགས་ཀྱིས་གཞན་དབང་ལ་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་པ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་འཛིན་པ་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་དུ་བསྟན་ལ། བྱང་ས་དང་བསྡུ་བ་དང་ཐེག་བསྡུས་ལས་ཀྱང་ངེས་ཇི་ལྟར་བཟུང་བས་སྟོང་པའི་སྟོང་ཉིད་དབུ་མའི་དོན་མཐར་ཐུག་པ་དང་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ཀྱི་ཡོངས་གྲུབ་ཏུ་འབད་པ་དུ་མས་བསྒྲུབས་པས། གཞན་དབང་ལ་ཆོས་བདག་སྒྲོ་བཏགས་པའི་ཀུན་བརྟགས་འདི་ཇི་ལྟར་ཡིན་མི་ཤེས་ན་ལུགས་འདིའི་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་དང་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་མཐའ་ཆོད་པར་མི་ཤེས་སོ།།

ཀུན་བརྟགས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་འཛིན་པ་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་དུ་འདོད་པའི་ཀུན་བརྟགས་ནི་ཕུང་པོ་ལ་སོགས་པ་ལ་འདི་གཟུགས་སོ་ཞེས་ངོ་བོ་

為色生等，或自性相，或差別相，假安立性。然於彼中蘊等容有，故執彼有非是增益。要執蘊等於彼自性，為自相有，乃是增益。

其破色等是名言境，由自相成。若破能詮親境，然親所詮、能詮、總相、總名，是無事者，小乘兩宗皆已極成。故依他起由彼故空，無須更成。又以成立彼空之量，亦不能成法無我性。緣彼空修，亦不能淨諸所知障。故與《解深密經》，說遍計執無自相空，即法無我圓成實性，及菩薩地說彼空性是所知障清淨所緣，皆成相違。又破色等是言說所取之境，若破取境所依自相有者，則破依他起是自相有。若唯就取境自體破自相有，然比量所量共相無事，經部極成，故不應理。又《轉有經》云：「**以彼彼諸名，詮彼彼諸法，此中無有彼，是諸法**

དང་འདི་གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་བའོ་ཞེས་སོགས་ཁྱད་པར་དུ་མིང་དང་བརྡར་བཏགས་པའི་ངོ་བོའོ། །དེ་ཙམ་ཞིག་ཏུ་ནི་ཕུང་པོ་ལ་སོགས་པ་ཡོད་པས་དེར་ཡོད་པར་འཛིན་པ་སྒྲོ་འདོགས་མིན་གྱི་ཕུང་སོགས་ངོ་བོ་དེར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པར་འཛིན་པ་སྒྲོ་འདོགས་སོ། །

གལ་ཏེ་གཟུགས་སོགས་མིང་དང་བརྡའི་ཡུལ་ཡིན་པ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་འགོག་པ་དེ་རྗོད་བྱེད་ཀྱི་དངོས་ཡུལ་ཡིན་པ་འགོག་ན་དངོས་ཀྱི་བརྗོད་བྱ་དང་རྗོད་བྱེད་དོན་སྤྱི་དང་སྒྲ་སྤྱི་དངོས་མེད་དུ་དོན་སྨྲ་རྣམས་ལ་གྲུབ་ཟིན་པས་གཞན་དབང་དེས་སྟོང་པར་བསྒྲུབ་མི་དགོས་པ་དང་། དེས་སྟོང་པར་གྲུབ་པའི་ཚད་མས་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་མི་འགྲུབ་ཅིང་དེ་ལ་དམིགས་ནས་བསྒོམས་པས་ཤེས་སྒྲིབ་དག་པར་མི་འགྱུར་བས། དགོངས་འགྲེལ་ལས་ཀུན་བརྟགས་རང་མཚན་དུ་གྲུབ་པས་སྟོང་པ་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ཡོངས་གྲུབ་ཏུ་བཤད་ཅིང་བྱུང་ས་ལས་སྟོང་པ་དེ་ཤེས་སྒྲིབ་དག་པར་བྱེད་པའི་དམིགས་པར་བཤད་པ་དང་འགལ་ལོ། །གཟུགས་སོགས་རྗོད་བྱེད་ཀྱི་ཞེན་ཡུལ་ཡིན་པ་འགོག་པ་ལ་ཞེན་ཡུལ་གྱི་གཞི་ལྡོག་རང་མཚན་གྱིས་ཡོད་པ་འགོག་ན་གཞན་དབང་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པ་བཀག་པར་འགྱུར་ལ། ཞེན་ཡུལ་གྱི་རང་ལྡོག་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པ་འགོག་ན་འང་རྗེས་དཔག་ཚད་མའི་གཞལ་བྱ་སྤྱི་མཚན་དངོས་པོར་མེད་པར་མདོ་སྡེ་པས་ཀྱང་གྲུབ་པས་མི་འཐད་དོ། །གཞན་ཡང་སྲིད་པ་འཕོ་བའི་མདོ་ལས༑ མིང་ནི་གང་དང་གང་གིས་སུ། །ཆོས་རྣམས་གང་དང་གང་བརྗོད་པ།།

法性。」此教於小乘部亦皆成立。未見《解深密經》所說遍計所執空之法性更能過此。又此空理中全無破除異體能取所取之真唯識義。故說彼是法無我性及所知障清淨所緣，云何應理？

故當說此宗何緣能無彼等相違。茲當解釋，如此空理。《菩薩地》說是所知障淨智所緣，及是無上永離二邊契中之道。《攝大乘論》說由入此門悟入唯識。故小乘宗非已極成。故許此違品增益，謂執色等於假名安立自性差別中，是自相有。諸小乘部亦有彼宗。以破彼時，《菩薩地》中引聖教破，若破他教，則必不可引自師教，故所破境定有自教。又非是破無自性師與瑜伽師所有別派，定是小乘部，故不引申《解深密經》，唯引於彼極成三經，而為破執。

དེ་ལ་དེ་ནི་ཡོད་མ་ཡིན། །འདི་ནི་ཆོས་རྣམས་ཆོས་ཉིད་དོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་ལུང་ཉན་ཐོས་སྡེ་པ་ལ་ཡང་གྲུབ་པས་དེ་ལས་ལྷག་པར་དགོངས་འགྲེལ་གྱི་ཀུན་བརྟགས་ཀྱིས་སྟོང་པའི་ཆོས་ཉིད་ལ་ཡང་མི་སྣང་ངོ་། །སྟོང་ཚུལ་འདི་ལ་གཟུང་འཛིན་རྫས་ཐ་དད་བཀག་པའི་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་གྱི་དོན་མེད་པས་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ཤེས་སྒྲིབ་དག་པར་བྱེད་པའི་དམིགས་པར་བཤད་པ་ཡང་ཇི་ལྟར་འཐད། །

དེས་ན་ལུགས་འདི་ལ་འགལ་བ་དེ་དག་ཇི་ལྟར་མེད་པའི་རྒྱུ་མཚན་བཤད་པར་གྱིས་ཤིག་ཅེ་ན། བཤད་པར་བྱ་སྟེ་སྟོང་ཚུལ་འདི་བྱང་ས་ལས་ཤེས་སྒྲིབ་དག་པར་བྱེད་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་དམིགས་པ་དང་དབུ་མའི་ལམ་མཐའ་གཉིས་སྤངས་པ་གོང་ན་མེད་པར་བཤད་ཅིང་། ཐེག་བསྡུས་ལས་འདིའི་སྒོ་ནས་འཇུག་པ་དེ་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་དུ་འཇུག་པར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ཉན་ཐོས་སྡེ་པས་གྲུབ་ཟིན་པ་མིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་འདིའི་བཟློག་ཕྱོགས་ཀྱི་སྒྲོ་འདོགས་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་མིང་གིས་བཏགས་པ་དེར་གཟུགས་སོགས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་འཛིན་པའི་གྲུབ་མཐའི་ཁས་ལེན་ཀྱང་ཉན་ཐོས་སྡེ་པ་ལ་ཡོད་དོ། །འདི་ལྟར་འདི་འགོག་པར་བྱང་ས་ལས་ལུང་གིས་ཀྱང་བཀག་ཅིང་གཞན་སྡེ་ལ་རང་གི་སྟོན་པའི་ལུང་གིས་འགོག་ཏུ་མི་རུང་བས་དགག་པའི་ཡུལ་ལ་རང་སྡེ་ཡང་ཡོད་ལ། ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་སྨྲ་བ་དང་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པའི་ཁྱད་པར་ལ་འགོག་པ་མིན་པས་ཉན་ཐོས་སྡེ་བའོ། །དེའི་ཕྱིར་དགོངས་འགྲེལ་གྱི་ལུང་མ་དྲངས་པར་དེ་དག་ལ་

此中先明俱生增益。《決擇分》云：「**復次，由五因緣，當知愚夫，如名如言於所詮事執有自性。**」謂若問言此事用何以為自性？答言是色自性，非答言是色名為第一因緣。此中義者，謂若問云：言色之義以何為性？則必答云：色是自性，而不能說，言色之義，唯色假名，為其自性。是故假立色名言時，青即施設為色名言依處。若觀察彼如何現顯，則覺非由名言安立，是由自體增上實爾。若執彼青如現實有是於青上假名為色，增益執著為自相有，諸愚夫類有如是執由前文成立，小乘兩宗亦許彼執是應理執。彼雖許聲所詮自體是分別假立，然許彼所依分，是自相有。故此與彼豈得相等，其增益差別遍計所執，

གྲུབ་པའི་ལུང་གསུམ་གྱིས་བཀག་གོ །དེ་ལ་ཐོག་མར་སྒྲོ་འདོགས་ལྷན་སྐྱེས་ངོས་གཟུང་ན་བསྟུ་བ་ལས། དེ་ལ་བྱིས་པ་རྣམས་ནི་བརྗོད་པར་བྱ་བའི་དངོས་པོ་ལ་རྒྱུ་ལྟས་མིང་ཇི་ལྟ་བ་དང་བརྗོད་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་མངོན་པར་ཞེན་པར་རིག་པར་བྱ་སྟེ། ཞེས་གསུངས་ཤིང་དངོས་པོ་དེའི་ངོ་བོ་ཉིད་གང་ཡིན་དྲིས་ན་ངོ་བོ་ཉིད་གཟུགས་ཡིན་ནོ་ཞེས་ལན་འདེབས་ཀྱི་མིང་གཟུགས་ཡིན་ནོ་ཞེས་ལན་མི་འདེབས་པ་རྒྱུ་མཚན་དང་པོར་བཤད་དོ། །དེའི་དོན་ནི་གཟུགས་ཞེས་བརྗོད་པའི་དོན་དེའི་ངོ་བོ་ཉིད་གང་ཡིན་དྲིས་པ་ན་དེའི་ངོ་བོ་ཉིད་གཟུགས་ཡིན་ཞེས་སྨྲའི་གཟུགས་ཞེས་པའི་མིང་དུ་བཏགས་པ་ཙམ་ཞིག་གཟུགས་ཞེས་བརྗོད་པའི་དོན་དེའི་ངོ་བོ་ཉིད་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨྲ་རྒྱུ་མེད་དོ། །དེའི་ཕྱིར་གཟུགས་ཞེས་ཐ་སྙད་བཏགས་པའི་ཚེ་སྔོན་པོ་གཟུགས་ཀྱི་ཐ་སྙད་འདོགས་པའི་གཞི་ཡིན་པ་དེ་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་བལྟས་པས་ན་མིང་དང་བརྡས་བཞག་པ་མིན་པར་རང་གི་གནས་ལུགས་ཀྱི་དབང་གིས་གྲུབ་པ་བཞིན་དུ་སྣང་ངོ་། །སྔོན་པོ་དེ་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་བཞིན་དུ་གྲུབ་པར་འཛིན་པ་ནི་སྔོན་པོ་ལ་གཟུགས་སོ་ཞེས་མིང་དུ་བཏགས་པ་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་འཛིན་པའི་སྒྲོ་འདོགས་ཡིན་ལ། དེ་བྱིས་པ་རྣམས་ལ་ཡོད་པར་སྨྲར་བཤད་པ་དེས་འགྲུབ་ཅིང་དེ་འདྲ་བའི་འཛིན་སྟངས་དེ་འཐད་ལྡན་དུ་དོན་སྨྲ་སྡེ་གཉིས་ཀྱིས་ཀྱང་འདོད་པས་སྨྲའི་བརྗོད་བྱའི་རང་ལྡོག་རྟོག་བཏགས་ཡིན་ཀྱང་དེའི་གཞི་ལྡོག་ཏུ་རང་མཚན་འོང་བའི་ལུགས་དང་གལ་མཆུངས། ཁྱད་པར་དུ་ཀུན་བརྟགས་པ་ལ་སྒྲོ་འདོགས་ཚུལ་དང་ཆོས་གཞན་ལ་འདོགས་ཚུལ་

及增益餘法之理，亦由此當知。如是現有心境二時，如現彼二似有異體，執為實有，亦是增益法我妄執。其餘諍難下當詳答。

戊二、如何破彼之理分二：
己初、正破，己二、斷諍。今初：

《解深密經》，未說成立依他起上遍計所執空之理。為通達故，菩薩地及決擇分，各說三種正理。《攝大乘論》先設問云：「**云何得知，如依他起自性，遍計所執自性顯現，而非稱體？**」答云：「**由名前覺無、多名、不決定，成稱體、多體、雜體相違故。**」此中由稱體相違，成立依他起上遍計所執空。若顯了說，例如大腹，為瓶名言所依處所，若彼即是大腹體性，或自相有，則非名言增上安立。若如是者，隨名言覺，亦應不待名言，於未施設瓶名之前，於大腹上，亦應起覺知彼是瓶。由於一事多體相違而成立者，如敵者意，於一事上，而有百施

ཡང་དེས་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་བཞིན་དུ་ཡུལ་ཡུལ་ཅན་གཉིས་སུ་ཤར་བ་ན་གཉིས་ཀ་རྫས་ཐ་དད་དུ་སྣང་བ་བཞིན་དུ་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ཡང་ཆོས་ཀྱི་བདག་ཏུ་འཛིན་པའི་སྒྲོ་འདོགས་སོ། །སྟོང་པ་ལྷག་མའི་ལན་ནི་འཆད་པར་འགྱུར་རོ།།

གཉིས་པ་ལ་གཉིས། དགག་པ་དངོས་དང་། དེ་ལ་རྩོད་པ་སྤང་བའོ།།

དང་པོ་ནི། དགོངས་འགྲེལ་ལས་གཞན་དབང་ཀུན་བརྟགས་ཀྱིས་སྟོང་པར་སྒྲུབ་པའི་རིགས་པ་མ་གསུངས་པ་རྟོགས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་བྱང་ས་དང་བསྡུ་བ་ལས་རིགས་པ་གསུམ་གསུམ་གསུངས་ཤིང་། ཐེག་བསྡུས་ལས་ཀྱང་། གཞན་གྱི་དབང་གི་ངོ་བོ་ཀུན་བརྟགས་པའི་བདག་ཉིད་དུ་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་དེ་ཡི་བདག་ཉིད་མ་ཡིན་པར་ཅི་མངོན་ཞེ་ན། ཞེས་དྲི་བ་བཀོད་པའི་ལན་དུ། མིང་གི་སྔ་རོལ་བློ་མེད་ཕྱིར། །མང་བའི་ཕྱིར་དང་མ་ངེས་ཕྱིར། །དེ་ཡི་བདག་ཉིད་བདག་མང་དང་། །བདག་འདྲེས་འགལ་བས་འགྲུབ་པར་འགྱུར། །ཞེས་གསུངས་སོ།། དེ་ལ་ཆོས་དེའི་བདག་ཉིད་དུ་འགལ་བས་གཞན་དབང་ཀུན་བརྟགས་ཀྱིས་སྟོང་པ་འགྲུབ་ཚུལ་གོ་སླ་བར་བརྗོད་ན། ལྷོ་ཕྱིར་བ་བུམ་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱི་གཞིའམ་གནས་ཡིན་པ་དེ་ལྷོ་ཕྱིར་བའི་གནས་ལུགས་སམ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་ན། བརྡའི་དབང་གིས་མ་བཞག་པར་འགྱུར་ལ་དེ་ལྟ་ན་བརྡའི་ཡུལ་ཅན་གྱི་བློ་ཡང་བརྡ་ལ་མི་ལྟོས་པས། བུམ་པའི་མིང་བཏགས་པའི་སྔ་རོལ་ནས་ལྷོ་ཕྱིར་བ་ལ་བུམ་པོའ་སྙམ་པའི་བློ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་རོ། །དོན་གཅིག་ཉིད་དོན་གྱི་བདག་ཉིད་མང་པོར་འགལ་བས་འགྲུབ་པ་ནི་ཕྱོགས་སྔ་ལྟར་ན་དོན་གཅིག་ལ་བརྒྱ་བྱིན་དང་

因陀羅壞聚落等多名轉時，皆由事體增上而轉，應成多體。如於分別現顯，即彼事體如是住故。不雜亂事雜體相違而成立者，如敵者意，於二丈夫同名近護，一名轉時，則彼二事應成一體，起近護覺無差別故。名及分別，皆由事體增上於彼二轉故。若執色等分別依處是勝義有，或自相有，與執假名依處是自相有相同。故不善名言此名是此者，亦有所破增益，破彼之理亦皆相同。《菩薩地》破云：「**要先有事，然後謂此是此制立假說，先未如是立假說時，彼事應無自性。若未立時先有自性後立假說，是則未立假說之時，應於此事而起色覺。**」

小乘兩宗雖作是說，若彼施設名言親境，於事自性是自相有，則應不待施設名言起名覺等，有上過失。然說色等分別所依名言處所，是自相有，無彼過失，然過相等。

དབང་པོ་དང་གྲོང་འཇོམས་ལ་སོགས་པའི་མིང་དུ་མ་འཇུག་པ་དེ། དངོས་པོའི་དབང་གིས་འཇུག་དགོས་ལ་རྟོག་པ་ལ་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་དེ་བཞིན་དུ་དངོས་པོ་ལ་གནས་པའི་ཕྱིར་དོན་དེ་དུ་མར་འགྱུར་རོ། །དོན་མ་འདྲེས་པའི་ངོ་བོ་འདྲེས་པར་འགལ་བས་འགྲུབ་པ་ནི་ཕྱོགས་སྔ་ལྟར་ན། སྐྱེས་བུ་གཉིས་ལ་ཉེར་སྦྱར་ཞེས་པའི་མིང་གཅིག་འཇུག་པའི་ཚེ་འདི་ཉེར་སྦྱར་སོ་སོའམ་པའི་བློ་སྐྱེ་བ་ལ་ཁྱད་པར་མེད་པའི་ཕྱིར་དང་། དེའི་མིང་དང་རྟོག་པ་ཡང་དངོས་པོའི་དབང་གིས་དེ་གཉིས་ལ་འཇུག་པའི་ཕྱིར་དོན་གཉིས་དོན་གཅིག་ཏུ་འགྱུར་རོ། །གཟུགས་སོགས་རྟོག་པའི་ཞེན་གཞི་ཡིན་པ་དེ་དོན་དམ་པའམ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་འཛིན་ནའང་མིང་དུ་བཏགས་པའི་གནས་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པར་འཛིན་པ་དང་འདྲ་བས༑ འདིའི་མིང་འདིའོ་ཞེས་བརྡ་མི་ཤེས་པ་ལ་ཡང་དགག་བྱ་སྒྲོ་འདོགས་ཡོད་ལ་དེ་འགོག་པའི་རིགས་པ་ཡང་འདྲའོ། །ཁྱུང་སར་དོན་སྤྱར་ཡོད་ལ་འདི་འདིའོ་ཞེས་མིང་ཕྱིས་འདོགས་ན་དེ་ལྟར་མ་བཏགས་པའི་ཚེ་དོན་དེའི་ངོ་བོ་མེད་པར་འགྱུར་ལ། མ་བཏགས་པའི་ཚེ་ཡང་ངོ་བོ་ཡོད་པ་ལ་ཕྱིས་འདོགས་ན་མིང་མ་བཏགས་པའི་དུས་སུ་འདི་གཟུགས་སོ་སྙམ་པའི་བློ་སྐྱེ་བར་འགྱུར་ཞེས་བཀག་གོ།

གང་ལ་བརྗོད་འདོགས་པའི་དངོས་ཀྱི་ཡུལ་དེ་དོན་དེའི་ངོ་བོར་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་ན་བརྗོད་འབྲེལ་བྱས་པར་མི་ལྟོས་པར་མིང་གི་བློ་སྐྱེ་བ་སོགས་ཀྱི་སྐྱོན་ཡོད་མོད་ཀྱང་། གཟུགས་སོགས་བརྗོད་འདོགས་པའི་གནས་དང་རྟོག་པའི་ཞེན་གཞི་ཡིན་པ་དེ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ལ་སྐྱོན་དེར་མི་འགྱུར་རོ། །ཞེས

如是色等分別所依，雖彼亦是名言所立遍計所執，然是量成不可破壞。若謂此即彼事自相，則是唯名假立遍計所執，彼於所知決定非有。故名言所立又有二類，謂量成不成。然此宗許凡是名言所安立者，即無因果。小乘兩宗，若破色等分別所依名言處所為有自相，則不能知立彼等有。此非因明所說自相。

譬如無瓶是為滅無，然與地基可同處所，而不須破滅無有事二者相違。如是內識雖分別依處分，是遍計執非勝義有。然彼內識是勝義有亦不相違。故「**以彼彼諸名**」等，雖是聲聞部經，然與彼釋非無差別，如大眾部經，所說根本識，此宗則為阿賴耶識。若執前說，增益自性差別，或自相有或勝義有，即是正所知障。如彼所執決擇非有，

ཉན་ཐོས་སྡེ་པ་དག་སྣ་མོད་ཀྱང་འདྲའོ། །དེ་ལྟར་ན་གཟུགས་སོགས་རྟོག་པའི་ཞེན་གཞི་ཡིན་པ་དེ་མིང་དང་བརྡས་བཞག་པའི་ཀུན་བརྟགས་ཡིན་མོད་ཀྱང་ཚད་མས་གྲུབ་པས་དགག་མི་ནུས་ལ། དེ་ཉིད་དངོས་པོ་དེ་དག་གི་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ནི་མིང་ཙམ་གྱིས་བཞག་པའི་ཀུན་བརྟགས་ཤེས་བྱ་ལ་མི་སྲིད་པ་ཡིན་པས་མིང་དང་བརྡས་བཞག་པ་ལ་ཚད་མས་གྲུབ་མ་གྲུབ་གཉིས་ཡོད་དོ། །འོན་ཀྱང་མིང་དང་བརྡས་བཞག་པ་ཙམ་ཡིན་ཕྱིན་ཆད་དེ་ལ་རྒྱུ་འབྲས་མི་རུང་བར་འདི་པ་འདོད་དོ། །དོན་སྣ་གཉིས་ཀྱིས་གཟུགས་སོགས་རྟོག་པའི་ཞེན་གཞི་དང་བརྡ་འདོགས་པའི་གནས་སུ་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པ་ཁེགས་ན་དེ་དག་ཡོད་པར་འཇོག་མི་ཤེས་ཏེ་ཚད་མ་པ་ལ་གྲགས་པའི་རང་མཚན་ནི་མིན་ནོ། །དཔེར་ན་བུམ་མེད་མེད་དགག་ཡིན་ཞིང་དེ་དང་ས་ཕྱོགས་གཞི་མཐུན་དུ་འདུ་ཡང་མེད་དགག་དང་དངོས་པོ་གཉིས་འགལ་བ་མི་འགོག་པ་ལྟར། རྣམ་ཤེས་རྟོག་པའི་ཞེན་གཞི་ཡིན་པ་དེ་དོན་དམ་པར་མ་གྲུབ་པའི་ཀུན་བརྟགས་ཡིན་པ་དང་རྣམ་ཤེས་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པ་གཉིས་ཀྱང་མི་འགལ་ལོ། །དེའི་ཕྱིར་མིང་ནི་གང་དང་གང་གིས་སུ།། ཞེས་སོགས་ཉན་ཐོས་སྡེ་བ་ལ་གྲུབ་པའི་མདོ་ཡིན་ཡང་དེ་དག་གིས་བཤད་པ་དང་དོན་ཁྱད་པར་མེད་པ་མིན་ཏེ། དཔེར་ན་ཕལ་ཆེན་སྡེ་པའི་ལུང་ལས་རྩ་བའི་རྣམ་པར་ཤེས་པ་ཞེས་འབྱུང་བ་འདི་པས་ཀུན་གཞི་ལ་བཤད་པ་བཞིན་ནོ། །སྔར་བཤད་པའི་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་པ་རང་མཚན་གྱིས་སམ་དོན་དམ་པར་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ནི་ཤེས་སྒྲིབ་ཀྱི་གཙོ་བོ་ཡིན་པས་དེས་བཟུང་བ་ལྟར་མེད་པ་

即所知障清淨所緣，實應正理。

由此諸理云何悟入唯識義耶？謂若破諸法從色乃至一切種智名言處所分別所依，是勝義有。則執能詮之名，所詮之義，及依名義所詮自性差別之意言，知如所現其義非有，故其能取無不迷亂。由此便能悟入唯識無能所取。《攝大乘論》云：「**以諸菩薩如是如實為入唯識勤修加行，即於似文似義意言，推求文名唯是意言，推求依此文名之義；亦唯意言，推求名義自性差別，唯是假立。若時證得唯是意言，爾時證知若名若義自性差別，皆是假立。自性差別義相無故，同不可得。由四尋思，及由四種如實遍智，於此似文似義意言，便能悟入唯**

གཏན་ལ་ཕབ་པའི་དོན་ནི་ཤེས་སྒྲིབ་དག་བྱེད་ཀྱི་དམིགས་པར་ཡང་འཐད་དོ།།

རིགས་པ་འདི་དག་གིས་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་ལ་ཇི་ལྟར་འཇུག་སྙམ་ན། གཟུགས་ནས་རྣམ་མཁྱེན་གྱི་བར་གྱི་ཆོས་རྣམས་མིང་གི་ཐ་སྙད་འདོགས་པའི་གནས་དང་རྣམ་རྟོག་གི་ཞེན་པའི་གཞི་ཡིན་པ་དེ་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པ་ཁེགས་པ་ན། རྗོད་བྱེད་ཀྱི་མིང་དང་བརྗོད་བྱའི་དོན་དང་མིང་དོན་འབྲེལ་བ་ལ་བརྟེན་ནས་བརྗོད་བྱའི་དོན་གྱི་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་སྣང་བའི་ཡིད་ཀྱི་རྟོག་པ་ནི། ཇི་ལྟར་སྣང་བ་ལྟར་གྱི་ཞེན་སའི་དོན་མེད་པས་དེ་ལྟར་འཛིན་པ་མ་འཁྲུལ་བ་ཡང་མེད་དོ་སྙམ་ནས་གཟུང་འཛིན་གཉིས་མེད་པའི་རྣམ་རིག་ཙམ་ལ་འཇུག་སྟེ། ཐེག་བསྡུས་ལས། འདི་ལྟར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་ལ་འཇུག་པར་བརྩོན་པ་དེ་ལྟ་བུ་དེ་ཡི་གེ་དང་དོན་སྣང་བའི་ཡིད་ཀྱི་བརྗོད་པ་དེ་ལ་ཡི་གེའི་མིང་དེ་ཡང་ཡིད་ཀྱི་རྟོག་པ་ཙམ་དུ་ཟད་པར་ཡང་དག་པར་རྟོག་གོ །ཡི་གེ་ལ་བརྟེན་པའི་དོན་དེ་ཡང་ཡིད་ཀྱི་བརྗོད་པ་ཙམ་དུ་ཟད་པ་ཉིད་དུ་ཡང་དག་པར་རྟོག་གོ། མིང་དེ་ཡང་ངོ་བོ་ཉིད་དང་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་པར་ཟད་པ་ཙམ་དུ་ཡང་དག་པར་རྟོག་གོ །དེའི་ཕྱིར་ཡིད་ཀྱི་བརྗོད་པ་ཙམ་དུ་ཟད་པ་ཉིད་དུ་དམིགས་ཤིང་། མིང་དང་བཅས་པའི་དོན་ངོ་བོ་ཉིད་དང་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་པ་དང་བཅས་ཤིང་། ངོ་བོ་ཉིད་དང་ཁྱད་པར་དུ་བཅས་པ་དོན་གྱི་མཚན་ཉིད་དུ་མི་དམིགས་པ་ན་ཡོངས་སུ་ཚོལ་བ་བཞི་དང་། ཡང་དག་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་བཞི་པོ་དག་གིས་ཡི་གེ་དང་དོན་སྣང་བའི་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་པར་རྟོག་པ་དེ་དག་ལ་རྣམ་པར་རིག་པ

有識性。」

若謂此是觀待分別意識破能所取，非以正理觀待堅固習氣所起無分別識破能所取。云何便能悟入唯識？答云：無過。謂所取青，是執外境分別依處，由以正理破彼自相，便能成立見青是分別依處之取青識於境迷亂，以彼見似有自相故。若彼已成則彼青色離似自識非有實物，亦得善成。

若爾，正理破除內識分別依處是勝義有。則應成立似彼自證於境迷亂，以彼見似有自相故。若此亦成，則於彼識自領納體應無自相。是則棄捨瑜伽師宗。

答：無彼過。以自證分不見內識為分別所依，其取青識則見青色為執外境所依處故。以分別依處，於離二取自證等前，不可顯現，於有二取執青識前則可顯現，無相違故。現似分別依處，要有現似二取之理，謂以彼總相，於分別現時，定須現為二取相故。識則不同，此

ཙམ་ཉིད་དུ་འཇུག་གོ །ཞེས་གསུངས་སོ། །གལ་ཏེ་འདི་ཡིད་ཤེས་རྟོག་པ་ལ་ལྟོས་པའི་གཟུང་འཛིན་ཁེགས་པ་ཡིན་ལ། བག་ཆགས་བརྟན་པ་ལས་བྱུང་བའི་རྟོག་མེད་ཀྱི་ཤེས་པ་ལ་ལྟོས་པའི་གཟུང་འཛིན་རིགས་པས་ཁེགས་པ་མིན་པས་རྣམ་རིག་ཙམ་ལ་འཇུག་པར་ཇི་ལྟར་འཐད་ཅེ་ན། སྐྱོན་མེད་དེ་འདི་ལྟར་སྔོན་པོ་གཟུང་བ་དོན་གཞན་དུ་འཛིན་པའི་རྟོག་པའི་ཞེན་གཞི་ཡིན་པ་རང་མཚན་གྱིས་ཡོད་པ་རིགས་པས་ཁེགས་ན་སྔོན་པོ་ཞེན་གཞི་ཡིན་པ་སྣང་བའི་སྔོ་འཛིན་དེ་སྣང་ཡུལ་ལ་འཁྲུལ་བར་འགྲུབ་སྟེ། དེ་སྣང་བ་ན་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་སྣང་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་གྲུབ་ན་སྔོན་པོ་དེ་རང་སྣང་བའི་ཤེས་པ་ལས་རྫས་གཞན་དུ་མེད་པ་གྲུབ་བོ། །འོན་རྣམ་ཤེས་རྟོག་པའི་ཞེན་གཞི་ཡིན་པ་དེ་དོན་དམ་པར་གྲུབ་པ་རིགས་པས་ཁེགས་ན་དེ་སྣང་བའི་རང་རིག་དེ་སྣང་ཡུལ་ལ་འཁྲུལ་བར་འགྲུབ་སྟེ། དེ་སྣང་བ་ན་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པར་སྣང་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་གྲུབ་ན་རྣམ་ཤེས་དེ་མྱོང་བའི་ངོ་བོར་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པ་མེད་པས་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པའི་གྲུབ་པའི་མཐའ་དོར་བར་འགྱུར་རོ་ཞེ་ན། དེའི་སྐྱོན་མེད་དེ་རང་རིག་ལ་རྣམ་ཤེས་རྟོག་པའི་ཞེན་གཞི་ཡིན་པ་མི་སྣང་ལ་སྔོ་འཛིན་ལ་སྔོན་པོ་ཕྱི་རོལ་ཏུ་ཞེན་པའི་ཞེན་གཞི་ཡིན་པ་སྣང་བའི་ཕྱིར་ཏེ། ཞེན་གཞི་ཡིན་པ་དེ་གཉིས་སྣང་ནུབ་པའི་རང་རིག་ལ་སོགས་པ་ལ་འཆར་དུ་མི་རུང་ཞིང་གཉིས་སྣང་ཅན་གྱི་སྔོ་འཛིན་ལ་སྣང་བ་མི་འགལ་བའི་ཕྱིར་རོ། །རྟོག་པའི་ཞེན་གཞི་དེ་སྣང་བ་ན་གཉིས་སྣང་ཡོད་དགོས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི་དེའི་སྤྱི་རྟོག་པ་ལ་འཆར་བ་ན་ངེས་པར་གཉིས་སྣང་

於分別現總相時，唯能現為領納相故。又不應說，於分別前定現二相，故是相等。以於分別現有二相，與現彼境自有二相，義不同故。若不爾者，應許分別定不顯現無二相事。然不應理，無二相事應非有故。

若謂青是分別所依，唯由分別增上安立，於離分別則皆不現。幻相象馬，於離分別應不顯現，唯由分別所安立故。

是故《解深密經》宣說，假立自性差別遍計執空是圓成實，其中亦非不破異體能取所取，彼經於奢摩他時，明破外境故。

遍計執中一切共相及虛空等，總有多種，《解深密經》皆未說者，以是由何遍計執空，立為圓成實時，彼非所須故。又彼多種，雖非名言所能安立，然亦非由自相安立，唯是分別所施設故。

གི་རྣམ་པ་ཅན་དུ་འཆར་བའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་ཤེས་པ་ལ་མཚུངས་པ་མ་ཡིན་ཏེ་
རྟོག་པ་ལ་སྤྱི་འཆར་བ་ནའང་སྒྲོང་ཙམ་གྱི་རྣམ་པ་ཅན་དུ་འཆར་བའི་ཕྱིར་
རོ། །རྟོག་པ་ལ་གཉིས་སྣང་ངེས་པར་ཡོད་པས་མཚུངས་སོ་ཞེས་སྨྲ་མི་ནུས་ཏེ།
རྟོག་པ་ལ་གཉིས་སྣང་ཡོད་པ་དང་ཡུལ་དེ་གཉིས་སྣང་གི་རྣམ་པར་འཆར་བ་
གཉིས་དོན་མི་གཅིག་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་གཉིས་སྣང་ནུབ་པ་རྣམ་རྟོག་
ལ་འཆར་མི་སྲིད་པར་ཁས་བླང་དགོས་ན་དེ་ཡང་མི་རིགས་ཏེ་གཉིས་སྣང་ནུབ་པ་
མི་སྲིད་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །གལ་ཏེ་སྔོན་པོ་རྟོག་པའི་ཞེན་གཞི་ཡིན་པ་དེ་
རྟོག་པའི་དབང་གིས་བཞག་པ་ཙམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རྟོག་བྲལ་ལ་མི་སྣང་ངོ་སྙམ་ན།
སྒྱུ་མ་རྟ་གླང་ཡིན་པ་ཡང་རྟོག་བྲལ་ལ་མི་སྣང་བར་འགྱུར་ཏེ་རྟོག་པས་བཞག་པ་
ཙམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་པའི་ཀུན་
བརྟགས་ཀྱིས་སྟོང་པ་ཡོངས་གྲུབ་ཏུ་དགོངས་འགྲེལ་ལས་གསུངས་པ་དེ་ལ་
གཟུང་འཛིན་རྫས་གཞན་བཀག་པ་མེད་པ་ཡང་མིན་ནོ། །མདོ་དེ་ལས་ཞི་གནས་
ཀྱི་སྐབས་སུ་ནི་ཕྱི་རོལ་དགག་པ་གསལ་བར་གསུངས་སོ། །ཕྱིར་ཀུན་བརྟགས་
ལ་སྤྱི་མཚན་ཐམས་ཅད་དང་ནམ་མཁའ་ལ་སོགས་པ་དུ་མ་ཞིག་ཡོད་ཀྱང་
དགོངས་འགྲེལ་ལས་མ་གསུངས་པ་ནི། ཀུན་བརྟགས་གང་གིས་སྟོང་པ་ཡོངས་
གྲུབ་ཏུ་འཇོག་པའི་སྐབས་སུ་དེ་དག་མི་མཁོ་བས་སོ། །དེ་དག་གི་མང་པོ་ཞིག་
མིང་དང་བརྡས་འཇོག་མི་ནུས་པའི་ཡོད་པ་ཡིན་ཡང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་
པ་མིན་ཏེ་རྟོག་པས་བཏགས་པ་ཙམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། །

觀外破除能取所取。《攝大乘論》說如夢影等理。《二十論》說，破無方分微塵道理。法稱論師說破能所取相相似而生之理。陳那菩薩，說破和合及極微塵，是所取道理。《攝大乘論》，釋《般若經》，凡云無者，一切皆破遍計所執。若未了知，《解深密經》破遍計所執道理，則唯說為異體能取所取遍計所執，故於瑜伽自宗亦須說有無量不應理事。又說常無常等，全無著處，則以此宗極難解釋。是故有說，全無著處依根本定說。辨別此是此非有著處者，依後得時說者，是辯說窮竭。

《菩薩地》，《攝大乘》，《集論》等中說四尋思，四如實智，是為決擇唯識正見，悟入唯識最勝之門，亦是煩惱根本分別及所知障之對治。欲知彼義，須善了知《解深密經》破遍計所執之理，及最微細所

ཕྱི་རོལ་ལ་ལྟོས་པའི་གཟུང་འཛིན་འགོག་པ་ནི་ཐེག་བསྡུས་སུ་རྨི་ལམ་དང་གཟུགས་བརྙན་ལ་སོགས་པའི་རིགས་པ་དང་ཉི་ཤུ་པར་རྡུལ་ཆ་མེད་འགོག་པའི་རིགས་པ་དང་། ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པས་གཟུང་འཛིན་གྱི་མཚན་ཉིད་སྐྱེས་ལ་འདྲ་བ་འགོག་པའི་རིགས་པ་དང་ཕྱོགས་གླང་གིས་རྡུལ་འདུས་པ་དང་ཕྲ་རབ་གཟུང་དོན་ཡིན་པ་འགོག་པའི་རིགས་པ་རྣམས་ཡིན་ནོ། །ཡུམ་གྱི་མདོ་ནས་མེད་ཅེས་གསུངས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཀུན་བརྟགས་འགོག་པ་ཐེག་བསྡུས་ལས་གསུངས་པ་རྣམས་ལ་དགོངས་འགྲེལ་གྱི་ཀུན་བརྟགས་འགོག་ཚུལ་འདི་མི་ཤེས་ན༔ གཟུང་འཛིན་རྫས་གཞན་གྱི་ཀུན་བརྟགས་ཁོ་ན་ལ་བཤད་པས་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བ་དག་གི་ལུགས་ལ་ཡང་ཆེས་མི་རིགས་པ་དུ་མ་ཞིག་སྨྲ་དགོས་ལ། རྟག་མི་རྟག་ལ་སོགས་པ་གང་དུ་ཡང་གཟུང་ས་མེད་པར་གསུངས་པ་རྣམས་ཀྱང་ལུགས་འདིས་བཤད་པར་ཤིན་ཏུ་དཀའ་འོ། །དེའི་ཕྱིར་གང་དུ་གཟུང་ས་མེད་པར་གསུངས་པ་རྣམས་ལ་མཉམ་གཞག་དང་། འདི་ཡིན་འདི་མིན་ཕྱེ་ནས་གཟུང་ས་ཡོད་པར་གསུངས་པ་རྗེས་ཐོབ་ཤན་འབྱེད་པའི་དུས་ལ་དགོངས་སོ་ཞེས་སྨྲ་དགོས་པ་ཡང་བྱུང་སྟེ་ཟེར་རྒྱུས་ཕོངས་པ་ཡིན་ནོ། །བྱུང་ས་དང་ཐེག་བསྡུས་དང་ཀུན་ལས་བཏུས་ལ་སོགས་པར་ཚོལ་བ་བཞི་དང་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་བཞི་གསུངས་པ་ནི་རྣམ་རིག་པའི་ལྟ་བ་གཏན་ལ་འབེབས་བྱེད་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་ལ་འཇུག་པའི་སྒོ་དམ་པ་ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་ཀྱིའང་གཞི་བྱེད་པའི་རྣམ་རྟོག་ཤེས་སྒྲིབ་ཀྱི་གཉེན་པོར་གསུངས་ལ། དེ་དག་གི་དོན་ཤེས་པ་ལ་དགོངས་འགྲེལ་

破增益。尤須了知，以彼正理，破除異體能取所取，悟入唯識。然見尚無能觀察者，故為諸具慧，略示觀察之門。

己二、斷諍：

《解深密經》說，由於依他起執著遍計所執自性，起諸煩惱，由彼作業流轉生死。若於依他起見遍計所執相無自性，彼等即得次第還滅。聲聞、獨覺、菩薩三乘，皆由此道，此行跡故，而得涅槃。皆共此一妙清淨道，皆同此一究竟清淨。更無第二依他起上遍計執空，除前所引，亦未說餘。是故聲聞獨覺證法無我，是否此經之義？若云是者，前謂不共，則成相違。若云不是，則此經義當如何釋？《菩薩地》亦說，由自性分別，差別分別，總執分別，能生戲論所依，分別所緣事，彼為所依止，而生薩迦耶見及以彼見，生諸煩惱，流轉生死。由

ལས་གསུངས་པའི་ཀུན་བརྟགས་འགོག་པའི་རིགས་པ་དང་དགག་བྱའི་སྒྲོ་འདོགས་ཕྲ་མོ་ནས་ཤེས་དགོས་པར་སྣང་། ཁྱད་པར་དུ་རིགས་པ་དེ་དག་གིས་གཟུང་འཛིན་རྫས་གཞན་ཁེགས་ནས་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་ལ་འཇུག་པའི་ཚུལ་ཤེས་དགོས་པར་སྣང་ཡང་དཔྱོད་པ་ཙམ་ཡང་མ་ཞུགས་པར་མཐོང་ནས་བློ་གྲོས་ཅན་རྣམས་ལ་དཔྱོད་པའི་སྒོ་ཙམ་ཞིག་བསྟན་ནོ། །

གཉིས་པ་ནི། དགོངས་འགྲེལ་ལས། གཞན་དབང་ལ་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་དུ་མངོན་པར་ཞེན་པས་ཉོན་མོངས་པ་སྐྱེད་ཅིང་དེས་ལས་བསགས་ནས་འཁོར་བར་འཁོར་ལ། གཞན་དབང་ལ་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་མཐོང་ན་དེ་དག་རིམ་པ་བཞིན་ལྡོག་པར་གསུངས་ནས་ཉན་རང་དང་བྱང་སེམས་གསུམ་གས་ལམ་འདི་ཉིད་དང་སྒྲུབ་པ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་འཐོབ་པས་དེ་དག་གི་རྣམ་པར་དག་པའི་ལམ་དང་རྣམ་པར་དག་པ་ཡང་གཅིག་སྟེ་གཉིས་པ་མེད་པར་གསུངས་ཤིང་། གཞན་དབང་ཀུན་བརྟགས་ཀྱིས་སྟོང་ཚུལ་སྨར་བཤད་པ་ལས་གཞན་པ་ཡང་མ་གསུངས་སོ། །དེའི་ཕྱིར་ཉན་རང་གིས་ཀྱང་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་རྟོགས་པ་མདོ་འདིའི་དོན་དུ་བྱེད་དམ་མི་བྱེད་བྱེད་ན་སྔར་སྨྲན་མོང་མ་ཡིན་པར་བཤད་པ་རྣམས་དང་འགལ་ལོ། །མི་བྱེད་ན་མདོའི་དོན་ཇི་ལྟར་བཤད་ཅེ་ན། འདི་ལ་བྱང་སར་ཡང་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་རྟོག་པ་དང་རིལ་པོར་འཛིན་པའི་རྣམ་རྟོག་གིས་རྣམ་རྟོག་གི་དམིགས་པའི་དངོས་པོ་སྤྲོས་པའི་གནས་སྐྱེད་ལ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་འཇིག་ལྟ་སྐྱེ་ཞིང་དེས་ཉོན་མོངས

四尋思四如實智，了知分別所取義無，彼等即滅。由是因緣，是許於諸法上假立自性差別執自相有法我妄執，是薩迦耶見之根本。其法我執，作補特伽羅我執所依者，即許聲聞獨覺不證法無我之中觀師，亦復共許。其中若能盡法我執，補特伽羅我執，亦必隨滅。然未能盡法我執者，補特伽羅我執非不可滅。故雖未滅生死究竟根本，然脫離生死亦不相違。是故經言由此道者，雖是通達依他起上遍計所執相空之道，然非定須法無我道。以於依他起遍計所執空中，《集論》說有依於補特伽羅無我而立故。由通達補特伽羅無我淨諸煩惱，於斷煩惱解脫之中大乘小乘全無差別，故云共一妙清淨道，同一清淨。《解深密經》釋大乘經義，謂諸蘊等是依他起。於彼等上增益法我，是遍計執。彼由此空，立法無我圓成實性。由此當知，五蘊依他起，由補特伽羅

གཞན་རྣམས་བསྐྱེད་ནས་འཁོར་བར་འཁོར་ལ། ཚོལ་བ་བཞི་དང་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་བཞིས་རྣམ་རྟོག་གིས་བཟུང་བའི་དོན་མེད་པར་ཤེས་ན་དེ་དག་ལྡོག་པར་གསུངས་སོ། །དེ་ལྟར་ན་ཆོས་རྣམས་ལ་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་པ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་འཛིན་པའི་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་གྱིས་འཇིག་ལྟའི་རྩ་བ་བྱེད་པར་བཞེད་ལ། ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་གྱིས་གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་གྱི་གཞི་བྱེད་པ་ནི་ཙན་རང་ལ་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་རྟོགས་པ་མེད་པར་བཞེད་པའི་དབུ་མ་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་བཞེད་དོ། །དེ་ལ་ནི་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་ཟད་ན་གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་ལྡོག་ཀྱང་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་མ་ཟད་ན་གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་མི་ལྡོག་པ་མིན་པས་འཁོར་བའི་གཞི་མཐར་གཏུགས་པ་མ་ལོག་ཀྱང་འཁོར་བ་ལས་གྲོལ་བ་མི་འགལ་ལོ། །དེའི་ཕྱིར་ལམ་འདི་ཉིད་ཅེས་གསུངས་པ་ནི་གཞན་དབང་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་སྟོང་པར་རྟོགས་པའི་ལམ་ལ་བྱེད་ཀྱང་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ཀྱི་ལམ་ལ་བྱ་མི་དགོས་ཏེ། གཞན་དབང་ཀུན་བརྟགས་ཀྱིས་སྟོང་པ་ལ་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་པ་ཡང་ཀུན་ལས་བཏུས་ལས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གང་ཟག་གི་བདག་མེད་རྟོགས་པས་ཉོན་མོངས་དག་པར་བྱེད་པ་དང་ཉོན་མོངས་སྤངས་པ་ཙམ་གྱི་རྣམ་གྲོལ་ལ་ཐེག་པ་ཆེ་ཆུང་ཁྱད་མེད་པས་རྣམ་དག་གི་ལམ་དང་རྣམ་དག་གཅིག་པར་ཡང་གསུངས་སོ། །ཕུང་པོ་ལ་སོགས་པ་གཞན་དབང་དང་དེ་ལ་ཆོས་ཀྱི་བདག་ཏུ་སྒྲོ་བཏགས་པ་ཀུན་བརྟགས་དང་དེ་དེས་སྟོང་པ་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ཀྱི་ཡོངས་གྲུབ་ཏུ་འཇོག

我遍計所執空，是補特伽羅無我圓成實性。如是三性建立，即是小乘經義。是故初轉法輪所化之機，是堪通達補特伽羅無我相無自性之器；非堪通達法無我相無自性之器；亦是《解深密經》所兼解釋。說善辨法輪，普為發趣一切乘者，亦即此義。

若於假立自性差別，及異體能所取遍計所執空時，皆以依他起性為空依處，彼由前二故空立圓成實者，世親《三經除害論》云：「**其中眼者，謂法性眼。言以眼者，謂以遍計及分別眼。所言空者，是離之增語。如是耳以耳空等，皆當了知。**」此說圓成實性，為空依處，由其所餘二自性空，復云何通？

པ་ཐེག་ཆེན་གྱི་མདོའི་དོན་དུ་དགོངས་འགྲེལ་གྱིས་བཀྲལ་བའི་ཤུགས་ཀྱིས། ཕྱུང་བོའི་གཞན་དབང་གང་ཟག་གི་བདག་གི་ཀུན་བརྟགས་ཀྱིས་སྟོང་པ་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་ཀྱི་ཡོངས་གྲུབ་ཏུ་འཇོག་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་དེ་ཙམ་ཞིག་ཐེག་དམན་གྱི་མདོའི་དོན་དུ་གོ་ནུས་ལ། དེའི་ཕྱིར་འཁོར་ལོ་དང་པོ་གསུངས་པའི་གདུལ་བྱ་ནི་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་པའི་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་རྟོགས་པའི་སྣོད་དུ་རུང་ལ། ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་པའི་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་རྟོགས་པའི་སྣོད་དུ་མི་རུང་བ་ལ་གསུངས་པར་དགོངས་འགྲེལ་གྱིས་ཤུགས་ཀྱིས་འགྲེལ་པས། ལེགས་པར་རྣམ་པར་ཕྱེ་བའི་ཆོས་འཁོར་ཐེག་པ་ཐམས་ཅད་ལ་ཞུགས་པའི་ཆེད་དུ་གསུངས་པའི་དོན་ནི་དེའོ། །ཀཱལ་ཏེ་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་པ་དང་གཟུང་འཛིན་རྫས་གཞན་གྱི་ཀུན་བརྟགས་ཀྱིས་སྟོང་པའི་སྐབས་ཐམས་ཅད་དུ་གཞན་དབང་ཉིད་སྟོང་གཞིར་བྱས་ནས། དེ་སྟམ་གཉིས་ཀྱིས་ཡིན་པའི་རྩུལ་གྱིས་སྟོང་པ་ཡོངས་གྲུབ་ཏུ་བྱ་དགོས་ན། དབྱིག་གཉེན་གྱིས་ཡུམ་གསུམ་གནོད་འཇོམས་ལས། དེ་ལ་མིག་ཅེས་བྱ་བ་ནི་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་མིག་གོ །མིག་གིས་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཀུན་བརྟགས་པ་དང་རྣམ་པར་བརྟགས་པའི་མིག་གིས་སོ། །སྟོང་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བྲལ་ཞེས་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་གོ །དེ་བཞིན་དུ་རྣ་བ་རྣ་བས་སྟོང་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་ལ་ཡང་སྦྱར་བར་བྱའོ། །ཞེས་ཡོངས་གྲུབ་སྟོང་གཞིར་བྱས་ནས་ངོ་བོ་ཉིད་གཞན་གཉིས་ཀྱིས་སྟོང་པར་གསུངས་པ་ཇི་ལྟར་དྲང་ཞེ་ན། དེ་ལ་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བ་དང་དབུ་མ

答：若瑜伽師及中觀師，任於何宗，決擇法無我圓成實時，當以何為空依處者？要觀法我執為於何事執為法我。譬如執繩為蛇，恐怖憂苦。若欲除苦，應須以繩為空依處，顯示彼繩由蛇而空。不可以繩蛇空作空依處，再說彼上空無所餘實繩實蛇。又法我執，唯由宗派熏心立者，如執實有無方分極微，與彼和合所取外事，及無前後時分剎那與彼相續恒轉內識，唯於彼宗諸人方有，所餘有情一切皆無。若唯顯示無彼之空，於無始來相續隨轉俱生我執全無損害。故須顯示俱生我執為於何事妄執為我，即明彼事如其所執其我是空。應知破除惡宗假立，亦即屬於破此支分。由是因緣，當如通常諸有情類，於見聞等義及眼色等內外諸事依他起上妄執為我，即當以此為空依處，決擇其

པ་སྤྱིའི་ལུགས་ལ་ཡང་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ཀྱི་ཡོངས་གྲུབ་གཏན་ལ་འབེབས་པ་ན་སྟོང་གཞི་གང་ལ་བྱ་དགོས་པ་ནི་ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་གྱིས་གཞི་གང་ལ་ཆོས་ཀྱི་བདག་ཏུ་བཟུང་བ་དེ་ལ་རག་ལས་ཏེ། དཔེར་ན་ཐག་པ་ལ་སྦྲུལ་དུ་བཟུང་ནས་སྐྲག་པའི་སྡུག་བསྔལ་བསལ་བར་འདོད་པ་ན་ཐག་པ་སྟོང་གཞིར་བཟུང་ནས་དེ་སྦྲུལ་གྱིས་སྟོང་ངོ་ཞེས་བསྟན་དགོས་ཀྱི། ཐག་པ་སྦྲུལ་གྱིས་སྟོང་པ་སྟོང་གཞིར་བཟུང་ནས་དེ་ཐག་པ་དང་སྦྲུལ་དོན་གཞན་དུ་ཡོད་པས་སྟོང་ངོ་ཞེས་བརྗོད་དུ་མི་རུང་བ་བཞིན་ནོ། །ཆོས་ཀྱི་བདག་འཛིན་ཡང་རྡུལ་ཕྲ་རབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆ་མེད་དང་དེ་བསགས་པའི་གཟུང་བ་དང་། དུས་སྔ་ཕྱིའི་ཆ་ཤས་མེད་པའི་ཤེས་པ་སྐད་ཅིག་མ་དང་དེ་འཐུད་པའི་རྒྱུན་གྱི་ཤེས་པ་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ལྟ་བུ་གྲུབ་མཐས་བློ་བསྒྱུར་བ་ཁོ་ནས་བཏགས་པ་རྣམས་ནི་གྲུབ་མཐའ་སྨྲ་བ་དེ་དག་ཁོ་ན་ལ་ཡོད་ཀྱི་སེམས་ཅན་གཞན་ལ་མེད་དོ། །དེས་ན་དེ་ཙམ་ཞིག་མེད་པའི་སྟོང་པ་བསྟན་ཡང་ཐོག་མ་མེད་པ་ནས་རྗེས་སུ་ཞུགས་པའི་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་བདག་འཛིན་ལ་ཅི་ཡང་མི་གནོད་པས། ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་བདག་འཛིན་གྱིས་གང་ལ་བདག་ཏུ་བཟུང་བའི་གཞི་དེ་ཇི་ལྟར་བཟུང་བ་ལྟར་གྱི་བདག་གིས་སྟོང་ངོ་ཞེས་བསྟན་དགོས་ཤིང་། གྲུབ་མཐས་བཏགས་པ་འགོག་པ་ཡང་དེ་འགོག་པའི་ཡན་ལག་ཏུ་ཤེས་དགོས་སོ།།

དེ་ལྟར་བྱས་ན་སེམས་ཅན་རང་དགའ་བ་རྣམས་ཀྱིས་ནི་མཐོང་བ་དང་ཐོས་པ་ལ་སོགས་པའི་དོན་མིག་དང་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་ཕྱི་ནང་གི་དངོས་པོ་གཞན་དབང་འདི་ཙམ་ལ་བདག་ཏུ་འཛིན་པས་དེ་ཉིད་སྟོང་གཞིར་བཟུང་ནས་སྟོང་པ་

空。非於圓成實上執有真實餘二自性而起迷亂，豈是決擇圓成實性，由其所餘二自性空而為無我。又執有法我，非執有他實事，如執某處有火，以自內心是見外境內心似各別有，如其所見便執為實，其能對治謂當顯示所見心境無有異體能取所取，非說無餘能取所取。

故《辨中邊論釋》云：「**非如寺中空無苾芻，是如繩體空非是蛇。**」法我空理，應知亦爾。莫如世說：「**鬼祟東門，俑送西門。**」當觀我執所依依他起性，彼所執我，遍計執空，即圓成實。修此空性能治我執，除此法外修習餘空，則於我執全無損害。《除害論》所說，謂分別心似能詮總名所詮總義，名遍計眼；見似能取色處為體性之眼，名

གཏན་ལ་དབབ་དགོས་ཀྱི་ཡོངས་གྲུབ་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་གཞན་གཉིས་དོན་གཞན་དུ་
ཡོད་དོ་སྙམ་དུ་བཟུང་ནས་འཁྲུལ་བ་མིན་པས་ཡོངས་གྲུབ་ངོ་བོ་ཉིད་གཞན་གཉིས་
དོན་གཞན་དུ་ཡོད་པས་སྟོང་ངོ་ཞེས་བདག་མེད་གཏན་ལ་འབེབས་པ་ག་ལ་ཡིན།
ཆོས་བདག་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ཡང་ལ་ལ་མེ་ཡོད་པར་འཛིན་པ་ལྟ་བུ་དོན་གཞན་
ཞིག་ཡོད་པར་འཛིན་པ་མིན་ཏེ། རང་གི་སེམས་ཕྱིའི་ཡུལ་དང་ནང་གི་ཡུལ་ཅན་
དུ་སོ་སོ་ཀྲུངས་ཆད་དུ་སྣང་བ་ན་ཇི་ལྟར་སྣང་བ་དེ་བཞིན་དུ་གྲུབ་པར་འཛིན་པས་
དེའི་གཉེན་པོར་ཡུལ་ཡུལ་ཅན་དུ་སྣང་བ་དེ་གཟུང་འཛིན་རྫས་གཞན་དུ་མ་གྲུབ་
ཅེས་སྟོན་གྱི་གཟུང་འཛིན་དོན་གཞན་དུ་དེ་ལ་མེད་དོ་ཞེས་སྟོན་པ་མིན་ནོ། །དེས་
ན་དབུས་མཐའི་འགྲེལ་བཤད་ལས་ཀྱང་གཙུག་ལག་ཁང་དགེ་སློང་ལ་སོགས་
པས་སྟོང་བ་ལྟར་མིན་གྱི་ཐག་པ་སྦྲུལ་གྱིས་སྟོང་བ་ལྟར་ཡིན་པར་གསུངས་ཏེ།
ཆོས་བདག་གིས་སྟོང་ཚུལ་གཞན་ཡང་དེ་ལྟར་རོ། །དེས་ན་འཇིག་རྟེན་ན་འདྲེ་
ཤར་སྒོར་གནོད་པ་ལ་སླུད་ནུབ་སྒོར་གཏོང་ཞེས་པ་ལྟར་མ་སོང་བར་གང་ལ་
བདག་ཏུ་བཟུང་བའི་གཞི་གཞན་དབང་དེ་ཇི་ལྟར་བཟུང་བ་ལྟར་གྱི་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་
བདག་གིས་སྟོང་པ་ཡོངས་གྲུབ་ཡིན་པའི་སྟོང་ཚུལ་དེ་འདྲའི་སྟོང་ཉིད་བསྒོམས་
ན། བདག་འཛིན་གྱི་གཉེན་པོར་འགྲོ་བ་ཡིན་གྱི་ལུགས་དེ་ལས་གཞན་པའི་སྟོང་
ཚུལ་གྱི་སྟོང་པ་བསྒོམས་ན་ནི་བདག་འཛིན་ལ་ཅི་ཡང་མི་གནོད་དོ། །གནོད་
འཇོམས་ཀྱིས་བཤད་པ་ནི་རྟོག་པ་ལ་རྗོད་བྱེད་སྒྲ་སྤྱི་དང་བརྗོད་བྱ་དོན་སྤྱི་སྣང་བ་ནི་
ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་མིག་དང་། གཟུང་བ་གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་ལ་དེ་འཛིན་པའི་

分別眼。由離能詮總名所詮總義不可言說，及離眼上別現二取，自內證根本智所了圓成實性，名法性眼。其眼法性是根本聖智親所證義，遠離能詮所詮能取所取二相。由餘二性，說根本智境界為空。以前二相，是遍計執，以後二相，是分別故。即彼論云：「**其所詮能詮之眼事，是遍計眼；能取所取體性之眼相，是分別眼。即彼遠離能所詮相不可言說，離諸現相，唯自內證圓成實性，是法性眼。**」又云：「**若汝作意修勝義時，諸行相事，皆不得現，故當知彼於勝義無，於世俗有。**」此說聖根本智義無二相故，非說決擇因位正見法無我性圓成實之理。

བདག་ཉིད་ཀྱི་མིག་ཏུ་སྣང་བ་ནི་རྣམ་བཏགས་ཀྱི་མིག་དང་། སྒྲ་དོན་གྱི་སྤྱིར་གྱུར་པའི་བརྗོད་པར་བྱ་བྱེད་དང་བྲལ་བས་བརྗོད་དུ་མེད་ཅིང་། མིག་གི་གཟུང་འཛིན་དུ་སོ་སོར་སྣང་བར་གྱུར་པ་དང་བྲལ་ཏེ་མཉམ་གཞག་སོ་སོ་རང་རིག་གིས་རིག་པའི་ཡོངས་གྲུབ་ནི་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་མིག་ཏུ་འདོད་པས། མིག་གི་ཆོས་ཉིད་དེ་འཕགས་པའི་མཉམ་གཞག་གིས་རིག་པའི་ངོ་ན་བརྗོད་བྱ་རྗོད་བྱེད་དང་གཟུང་འཛིན་དུ་སྣང་བའི་གཉིས་སྣང་དང་བྲལ་བ་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་གཞན་གཉིས་ཀྱི་མཉམ་གཞག་གི་ཡུལ་དེ་སྟོང་ཞེས་བྱ་སྟེ་གཉིས་སྣང་སྣུམ་ནི་ཀུན་བརྟགས་དང་ཕྱི་མ་ནི་རྣམ་བཏགས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་ཡང་དེ་ཉིད་ལས། དེ་ལ་བརྗོད་པར་བྱ་བ་དང་བརྗོད་པའི་རྣམ་པར་བཟུང་བའི་མིག་ཅེས་བྱ་བའི་དངོས་པོ་ནི་ཀུན་བརྟགས་པའི་མིག་ཡིན་ནོ། །དེ་ཉིད་གཟུང་བ་དང་འཛིན་པའི་བདག་ཉིད་དུ་གནས་པ་མིག་གི་རྣམ་པར་སོ་སོར་སྣང་བ་ནི་རྣམ་པར་བཏགས་པའི་མིག་གོ། དེ་ཉིད་བརྗོད་པར་བྱ་བ་དང་བརྗོད་པའི་རྣམ་པ་དང་བྲལ་ཞིང་བརྗོད་དུ་མེད་པ་སྣང་བ་དང་བཅས་པར་གྱུར་པ་དང་བྲལ་ཏེ་སོ་སོ་རང་གིས་རིག་པ་ཡོངས་སུ་གྲུབ་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་ནི་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་མིག་ཅེས་བྱའོ། །ཞེས་དང་། འདི་ལྟར་ཁྱོད་དོན་དམ་པ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་སྒོམ་པའི་ཚེ་འདུ་བྱེད་ཀྱི་མཚན་མའི་དངོས་པོ་མི་སྣང་བས་དོན་དམ་པར་ནི་དེ་མེད་ཀྱི་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་ཡོད་པར་ཤེས་པར་གྱིས་ཤིག ཅེས་འཕགས་པའི་མཉམ་གཞག་གི་ངོ་ན་གཉིས་སྣང་མེད་པ་ལ་བཤད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་དེ་གཞིའི་ལྟ་བ་ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ཀྱི་ཡོངས་གྲུབ་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་ཚུལ་མིན་

又《除害論》，雖於略有聖根本智義，說為勝義有，然許根本智證真實者，一切皆許有其義境，故彼豈是諍勝義有無之勝義有。以觀察真實正理，思擇所得之勝義有，非彼所許。彼於空空，及勝義空，無為空時，於如是許廣分別破，即可知故，因恐文繁，故茲不錄。

《般若經》中從色乃至一切種智，於一一法皆立三相。謂空依處名分別，所破名遍計，此空法性名圓成實。是故須說其分別眼，由遍計眼空，名法性眼。若說根本智義出前二性空後一性為經義者，未見善哉。又此論中說聲聞人八種分別，指如釋論。《二萬釋論》(解脫軍造) 即有彼文。又破依他起及圓成實，堪忍觀察真實正理所觀察故。又與世親釋《正理論》，如《解深密經》，釋《般若經》所有密意，極

ནོ། །ཀ་གནོད་འཇོམས་ལས་འཕགས་པའི་མཉམ་གཞག་གི་ངོ་ན་ཡོད་པ་ཙམ་ལ་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་ཞེས་བཤད་ཀྱང་མཉམ་གཞག་གིས་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་རྟོགས་པར་འདོད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱང་རང་གི་ཡུལ་ཅན་གྱི་ངོ་ན་ཡུལ་ཡོད་པར་འདོད་པ་ཁོ་ན་ཡིན་པས་དོན་དམ་པར་ཡོད་མེད་རྩོད་པའི་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་དེ་ག་ལ་ཡིན། ཡིན་ལུགས་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་པའི་དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་དེས་གཏན་མི་འདོད་པ་ནི། སྟོང་པ་ཉིད་སྟོང་པ་ཉིད་དང་དོན་དམ་པ་སྟོང་ཉིད་དང་འདུས་མ་བྱས་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་སྐབས་སུ་དེ་ལྟར་འདོད་པ་ལ་དམིགས་ཀྱིས་ཕྱེ་བའི་དགག་པ་དུ་མ་བརྗོད་པས་ཤེས་ཏེ་མངས་པས་འཇིགས་ནས་མ་བྲིས་སོ། །ཡུམ་གྱི་མདོ་ཉིད་ལས། གཟུགས་ནས་རྣམ་མཁྱེན་གྱི་བར་རེ་རེ་ལ་གསུམ་གསུམ་གྱི་རྣམ་གཞག་བྱས་ནས་སྟོང་གཞི་རྣམ་བཏགས་དགག་བྱ་ཀུན་བརྟགས་ཀྱིས་སྟོང་པ་ཆོས་ཉིད་ཡོངས་གྲུབ་ཏུ་བཤད་པས་རྣམ་བཏགས་ཀྱི་མིག་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་མིག་གིས་སྟོང་པ་ནི་ཆོས་ཉིད་དུ་བཤད་དགོས་པའི་ཕྱིར། མཉམ་གཞག་གི་ངོ་ན་སྣམ་གཉིས་ཀྱིས་ཕྱི་མ་སྟོང་པ་མདོའི་དོན་དུ་འཆད་པ་ཡང་ལེགས་པར་མི་སྣང་ངོ། །

འདི་ལས་ཉན་ཐོས་ཀྱི་སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་རྣམ་རྟོག་བརྒྱད་རྣམ་འགྲེལ་དུ་བ་འཕངས་པ་བཞིན་དུ་ཉི་ཁྲི་རྣམ་འགྲེལ་ན་ཡོད་ཅིང་། གཞན་དབང་དང་ཡོངས་གྲུབ་གཉིས་ཀ་ཡིན་ལུགས་དཔྱོད་པའི་རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་བཀག་པའི་ཕྱིར་དང་། དབྱིག་གཉེན་གྱིས་ཡུམ་གྱི་མདོའི་དགོངས་པའི་དོན་དགོངས་འགྲེལ་གྱིས་བཤད་པ་བཞིན་དུ་བྱེད་དགོས་པར་རྣམ་བཤད་རིགས་པ་ལས་བཤད་པ་དང་བཤད་རྩོལ་

不符合。故非世親所造，如諸古書，說是牙軍所造，當是彼造。

丁三、由此分辨諸經了不了義：

無著兄弟解釋諸法真實之理，既如上說。初轉法輪依有外境，說有能取所取，解為未了義。其意趣所依，如《二十論》云：「**識從自種生，似境相而轉，為成內外處，故佛說為二。**」為何而說，即彼論云：「**依彼所化生，世尊密意趣，說為色等處，如化生有情。**」說從內外處生觀色等識者，為令通達除彼等外無見者等故，如言執義所有違害，即破外境諸理。增益諸法自性差別遍計所執，即是法界法處，故於彼二未加分別說有自相，亦非了義。

《集論》中說，《方廣分》說一切諸法皆無自性，依三無性密意

ཆེས་ཤིན་ཏུ་མི་མཐུན་པའི་ཕྱིར་དཔྱིག་གཉེན་གྱིས་མཛད་པ་མིན་ལ། སློབ་དཔོན་གྱི་ཡི་གེ་སྙིང་པོ་རྣམས་ལས་དེ་སྐད་ཅེས་བྱ་བ་ཞིག་ནས་མཛད་པར་གྲགས་པ་ལྟར་ཡིན་ནོ། །

གསུམ་པ་ནི། དངོས་པོའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་སློབ་དཔོན་སྤྱི་མཆེད་ཀྱིས་བཀྲལ་བའི་ཚུལ་དེ་ལྟར་བྱས་ན། འཁོར་ལོ་དང་པོ་ལས་ཕྱི་རོལ་གྱི་དབང་དུ་བྱས་པའི་གཟུང་འཛིན་གཉིས་གསུངས་པ་དྲང་དོན་དུ་འགྲེལ་བའི་དགོངས་གཞི་ནི་ཉི་ཤུ་པ་ལས། རང་གི་ས་བོན་གང་ལས་སུ། །རྣམ་རིག་སྣང་བ་གང་འབྱུང་བ།། དེ་དང་དེ་ཡི་སྐྱེ་མཆེད་ནི། །རྣམ་པ་གཉིས་སུ་ཐུབ་པས་གསུངས། །ཞེས་གསུངས་པ་དང་། དགོས་པ་ཡང་དེ་ཉིད་ལས། གཟུགས་སོགས་སྐྱེ་མཆེད་ཡོད་པར་ནི། །དེས་འདུལ་བ་ཡི་སྐྱེ་བོ་ལ། །དགོངས་པའི་དབང་གིས་གསུངས་པ་སྟེ། །བརྫུས་ཏེ་འབྱུང་བའི་སེམས་ཅན་བཞིན། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཡིན་ཏེ། ཕྱི་ནང་གི་སྐྱེ་མཆེད་ལས་གཟུགས་ལྟ་བ་སོགས་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་འབྱུང་བར་བསྟན་པ་ན་དེ་དག་ལས་མ་གཏོགས་པའི་ལྟ་བ་པོ་ལ་སོགས་པ་མེད་པར་རྟོགས་པའི་དོན་དུའོ། །སྨྲ་ཧྲི་བཞིན་པ་ལ་གནོད་བྱེད་ནི་ཕྱི་རོལ་འགོག་པའི་རིགས་པ་རྣམས་སོ། །ཆོས་རྣམས་ལ་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་པའི་ཀུན་བརྟགས་ནི་ཆོས་ཀྱི་ཁམས་དང་སྐྱེ་མཆེད་ཡིན་པས་དེ་གཉིས་ལ་མ་ཕྱེ་བར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་གསུངས་པ་ཡང་དྲང་དོན་ནོ། །ཀུན་ལས་བཏུས་ལས་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པ་ལས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་གསུམ་ལ་དགོངས་ནས་གསུངས་པར་བཤད་ཅིང་། ཐེག་བསྡུས་ལས་ཤིན་ཏུ

而說。《攝大乘論》說，《方廣分》中凡說無所有，一切皆說遍計所執；凡說如幻等喻，皆說依他起；凡說四清淨，皆說圓成實。其所說經即是般若，故說第二法輪是未了義，即指般若，一類之經。《解釋正理論》，於《般若等》經，說無自性等，破如言執義。《解深密經》說，凡說一切法皆無自性，此等皆非了義。故許《般若經》，是第二法輪。此不了義，與初法輪說能所取，是不了義之理，極不相同。以內眼識，從自親種異熟習氣成熟而生，於此種子及彼現相，密意說有眼處色處。此意趣義，不可說為諸小乘經所詮正義。依三無性密意宣說為無自性，則可說是《般若經》義故。又有外處，可以說是小乘經義。若未分別無自性理，說於勝義全無自性，不可說是《般若經》義故。

ཀྲུས་པ་ལས་མེད་ཅེས་གསུངས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཀུན་བརྟགས་དང་སྒྱུ་མ་ལ་སོགས་པའི་དཔེ་བསྟན་པ་རྣམས་ཀྱིས་གཞན་དབང་དང་རྣམ་པར་བྱང་བ་བཞིས་ཡོངས་གྲུབ་བསྟན་པར་གསུངས་པའི་མདོ་ནི་ཡུམ་གྱི་མདོར་སྣང་བས་འཁོར་ལོ་གཉིས་པ་དྲང་དོན་དུ་བཤད་པ་ཡང་དེ་ཉིད་དང་དེ་དང་མཐུན་པ་རྣམས་ལ་བཞེད་དོ༑ རྣམ་བཤད་རིགས་པར་ཡང་ཡུམ་གྱི་མདོ་ལས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་སོགས་སུ་བཤད་པ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་འདོད་པ་བཀག་ཅིང་། དགོངས་པ་ངེས་པར་འགྲེལ་པའི་མདོ་ལས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པ་དེ་ཐམས་ཅད་ངེས་པའི་དོན་མ་ཡིན་པར་འགྱུར་ལ། ཞེས་གསུངས་པས་ཡུམ་གྱི་མདོ་འཁོར་ལོ་གཉིས་པར་བཞེད་དོ། །འདི་དྲང་དོན་དུ་འཆད་ཚུལ་ནི་འཁོར་ལོ་དང་པོ་ལས་གཟུང་འཛིན་གསུངས་པ་དྲང་དོན་དུ་འགྲོ་ལུགས་དང་ཆེས་ཤིན་ཏུ་མི་འདྲ་སྟེ། འདི་ལྟར་མིག་གི་རྣམ་ཤེས་རྣམ་སྨིན་གྱི་བག་ཆགས་ཞེས་བྱ་བ་རང་གི་ས་བོན་སྨིན་པ་གང་ལས་བྱུང་བའི་ས་བོན་དང་སྣང་བ་ལ་དགོངས་ནས་མིག་དང་གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཆེད་ཡོད་པར་གསུངས་པའི་དགོངས་པའི་དོན་ནི་ཐེག་དམན་གྱི་མདོ་དེ་དག་གི་བརྗོད་བྱའི་དོན་དུ་མི་རུང་ལ། གང་ལ་དགོངས་ནས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་གསུངས་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་ཚུལ་གསུམ་ནི་ཡུམ་གྱི་མདོའི་དོན་དུ་འཆད་པའི་ཕྱིར་དང་། ཕྱི་རོལ་དོན་གྱི་སྐྱེ་མཆེད་ཡོད་པ་ཐེག་དམན་གྱི་མདོའི་དོན་དུ་འཆད་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་ཚུལ་མ་ཕྱེ་བར་དོན་དམ་པར་ངོ་བོ་ཡེ་མེད་དུ་འདོད་པར་ཡུམ་གྱི་མདོའི་དོན་ཡིན་པར་མི་འཆད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་འདི་དག་གིས་མ་

故非釋云：「彼無分別，說一切法於勝義中皆無自性，雖是《般若經》義，然非了義。」謂當釋云：「不可如言而取彼義，唯於彼文義猶未定，尚須解釋，故非了義。其解釋法，謂遍計所執諸法，由其自相不成實故，名為勝義無自性。依他起諸法，由於清淨所緣不成實故，名為勝義無自性。圓成實諸法，由是勝義，亦是諸法無我性故，名為勝義無自性。」故不許如言取義者，為般若經所化之機。其所化機，能達彼經之義如《解深密經》所釋。故後二法輪意趣相同。

又於《方廣》雖能信解，若如言執義，謂彼經義是如言義，皆須破除。謂彼經義非如言義，《解深密經》明了解釋，故是了義。其《般若經》，則於彼義未明分別，不可如言而取其義，故非了義。如言取義所有妨難，謂若如言取義，則執三相皆無自相，成損減失，如前已說。

ཕྱེ་བར་ཆོས་ཐམས་ཅད་དོན་དམ་པར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་འཆད་པ་ཡུམ་གྱི་མདོའི་དོན་ཡིན་ཡང་དེ་དྲང་དོན་ཡིན་ཞེས་མི་འགྲེལ་གྱི་དེ་འདྲ་བ་དེ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་གཟུང་དུ་མི་རུང་བའི་ཕྱིར་དོན་དེ་ཙམ་ཞིག་ཏུ་མ་ངེས་ཀྱི་ད་དུང་དེའི་དོན་བཤད་དགོས་པའི་སྒོ་ནས་དྲང་དོན་དུ་འཆད་དོ། །འཆད་ལུགས་ནི་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པས་དོན་དམ་པར་ངོ་བོ་མེད་པ་དང་། གཞན་དབང་གི་ཆོས་རྣམས་རྣམ་པར་དག་པའི་དམིགས་པའི་དོན་དམ་དེར་མ་གྲུབ་པས་དོན་དམ་པར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་དང་ཡོངས་གྲུབ་ཀྱི་ཆོས་རྣམས་དོན་དམ་པ་ཡང་ཡིན་ལ་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་བདག་གི་ངོ་བོར་མེད་པས་དོན་དམ་པར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་དོ་ཞེས་དེ་ལྟར་འགྲེལ་བའོ། །དེའི་ཕྱིར་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པའི་དོན་དུ་འཛིན་པ་ནི་ཡུམ་གྱི་མདོ་གང་གི་ཆེད་དུ་གསུངས་པའི་གདུལ་བྱར་མི་འདོད་པས་དེའི་ཆེད་དུ་བྱ་བའི་གདུལ་བྱ་ནི་མདོ་དེའི་དོན་དགོངས་འགྲེལ་གྱིས་བཀྲལ་བ་བཞིན་དུ་རྟོགས་པ་ལ་བཞེད་པས་འཁོར་ལོ་ཕྱི་མ་གཉིས་ཀྱི་དགོངས་པ་ནི་གཅིག་ཡིན་ནོ། །ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པ་ལ་སོགས་ཀྱང་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་བཟུང་ནས་མདོ་དེའི་དོན་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པའི་དོན་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྒྲུབ་བཀག་ནས་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པའི་དོན་མིན་པའི་མདོ་ཡི་དོན་ཡོད་པ་དེ་དགོངས་འགྲེལ་གྱིས་གསལ་བར་འཆད་པས་དེ་ལ་ངེས་དོན་དང་། ཡུམ་གྱི་མདོས་དོན་དེ་གསལ་བར་མ་ཕྱེ་ཞིང་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་གཟུང་དུ་མི་རུང་བས་དྲང་དོན་ཞེས་ཟེར་རོ། །སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་ལ་གནོད་བྱེད་ནི་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་བཟུང་ན་མཚན་ཉིད་གསུམ་ག་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པར་འཛིན་པའི་སྐུར་

《解釋正理論》云：「**般若波羅蜜多經，說一切諸法皆無自性，如是等類，已多宣說。此經又說欲入菩薩無過失者。**」乃至「**亦說悔除一切諸惡罪等。**」次云：「**若無自性等文，是如言義，則此一切皆成相違。以諸所取皆非有故。從如是因，感如是果，如是所取皆不得成。又如是所取為取何事？欲何所取？由是因緣，於彼諸文不應定執為如言義。若爾云何？為密意語。**」此顯若無自性等，是如言義，有相違過。相違之理，謂若無自性而為證得如是如是事，應當勤學般若，說有所取與欲得欲，及說布施感大財位等因果，皆不應理。此中主要，謂依他起不應道理。又云：「**許《般若經》是了義者，亦說彼等唯由世間名言而立，非由勝義。**」謂於取捨及因果等如已數說，非是總許

འདེབས་སུ་སྦྱར་གསུངས་པ་དེ་ཉིད་དོ། །རྣམ་བཤད་རིགས་པ་ལས་ཀྱང་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལས། ཆོས་ཐམས་ཅད་ནི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་དེ་ལྟ་བུ་ལ་སོགས་པ་འདི་ལན་མང་དུ་བསྟན་ལ། ཡང་དེ་ཉིད་ལས་བཤད་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སྐྱོན་མེད་པ་ལ་འཇུག་པར་འདོད་པ་དང༌། ཞེས་པ་ནས་སྡིག་པ་ཐམས་ཅད་སོ་སོར་བཤགས་པ་ལ་སོགས་པ་ཡང་བསྟན་པའོ། །ཞེས་པའི་བར་དུ་བཤད་ནས། གལ་ཏེ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ལ་སོགས་པའི་ཚིག་རྣམས་སྒྲ་ཇི་བཞིན་ཁོ་ནའི་དོན་ཡིན་ན་འདི་ཐམས་ཅད་དང་འགལ་བར་འགྱུར་ཏེ། བླང་བར་བྱ་བ་རྣམས་ཅི་ཡང་མེད་པའི་ཕྱིར་རྒྱུ་འདི་ལས་འདི་ལྟ་བུར་འགྱུར་རོ་ཞེས་དེ་ལྟར་བླང་བ་ནི་རུང་བ་མ་ཡིན་ནོ། །ཡང་ན་དེ་ལྟར་བླང་བར་བྱ་བ་ནི་ཅི་ཞིག་བླང་བར་བྱ་བ་ནི་ཅི་ཞིག་བླང་བར་སེམས། དེ་ལྟ་བས་ན་ཚིག་དེ་རྣམས་ནི་སྒྲ་ཇི་བཞིན་གྱི་དོན་དུ་ངེས་པར་གཟུང་བར་མི་བྱའོ། །འོ་ན་ཅི་ཞེ་ན་དགོངས་པ་ཅན་ནོ།། ཞེས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ལ་སོགས་པ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་ཡིན་ན་ནང་འགལ་སྟོན་ནོ།། འགལ་ཚུལ་ནི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་ན་འདི་དང་འདི་ཐོབ་པར་འདོད་པས་ཡུམ་ལ་བསླབ་པར་བྱ་ཞེས་པའི་བླང་བྱ་དང་ཐོབ་འདོད་ཀྱི་འདོད་པ་དང༌། སྦྱིན་པས་ཡོངས་སྤྱོད་ཆེན་པོ་སོགས་སུ་འགྱུར་བའི་རྒྱུ་འབྲས་མི་རུང་ཞེས་སྨྲ་སྟེ་གཙོ་ཆེར་གཞན་དབང་མི་རུང་ཞེས་བཞེད་དོ། །ཡུམ་གྱི་མདོ་ངེས་དོན་དུ་བཞེད་པ་རྣམས་ཀྱང་དེ་ཡང་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་དུ་ཡིན་གྱི་དོན་དམ་པར་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་བླང་དོར་དང་རྒྱུ་འབྲས་སོགས་ལ་ཡང་ཡང་གསུངས་པ་ལྟར་འདོད་ཀྱི་ཕྱིར་ངོ་བོ་ཡེ་མེད

全無自性，或名言無。經中雖未一一宣說，然已總說。若許勝義無是如言義，此則破其因果等事皆不得成。《菩薩地》及《決擇分》亦說若於勝義一切不成，是損減邊，已破除故。凡依勝義所說經典分其了不了義，要觀如言有無正理而為違害。若善了知破勝義有，復善了知即於如是所破事上，以量安立繫縛解脫等。則於此宗所說妨難，皆能答覆。若不爾者，謂若芽生由量成立即勝義生。唯由亂識覺其為生，故於世俗彼等一切皆悉應理。此說不能斷彼妨難。則依瑜伽諸師解釋，反為端嚴。

解不了義雖有多門，然瑜伽師解第二法輪是不了義者，唯應如是，諸具慧者應當了知。

《解深密經》說三法輪，非以弟子集會，及大師年歲等安立。是以所詮，復是依於決擇無我義立。謂初一類，於婆羅尼斯說，補特伽

དམ་ཐ་སྙད་དུ་མེད་པར་མི་འདོད་ལ་མདོ་ནས་རེ་རེ་ལ་མ་སྦྱར་ཡང་སྤྱི་ལ་སྦྱར་ཞིན་པས་དོན་དམ་པར་མེད་པ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པར་འདོད་ན་རྒྱུ་འབྲས་སོགས་མི་རུང་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་ཏེ། བྱུང་ས་དང་བསྡུ་བ་ལས་ཀྱང་དོན་དམ་པར་ཐམས་ཅད་མ་གྲུབ་པ་སྐྱུར་འདེབས་སུ་བཤད་ཅིང་བཀག་པའི་ཕྱིར་རོ། །དོན་དམ་པ་ལ་བརྩམས་ནས་གསུངས་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་དྲང་ངེས་འབྱེད་པ་ནི་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་ལ་རིགས་པའི་གནོད་པ་ཡོད་མེད་ལ་ཐུག་ལ་འདིར་གནོད་པ་བསྟན་པ་ལ་ནི། དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་ལེགས་པོར་འགོག་ཤེས་ཤིང་དེ་ལྟར་ཁེགས་པའི་དངོས་པོ་ལ་རྒྱུ་འབྲས་དང་འཆིང་གྲོལ་སོགས་ཚད་མས་གྲུབ་པར་འཇོག་ལེགས་པོར་ཤེས་ན་ལན་ཐེབས་སོ། །དེ་ལྟ་མིན་པར་སྨྱུ་གུའི་སྐྱེ་བ་ཚད་མས་གྲུབ་ན་དོན་དམ་པའི་སྐྱེ་བར་སོང་ནས་འབྲུལ་ཤེས་ཀྱིས་སྐྱེ་བར་རློམ་པའི་ངོར་སྐྱེ་བས་ཀུན་རྫོབ་ཏུ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་འཐད་དོ། །ཞེས་སྨྲ་བས་ནི་གནོད་པ་སྤོང་མི་ནུས་པས་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བ་རྣམས་ཀྱིས་བཀག་པའི་ཚུལ་འདི་ལ་བརྟེན་ན་མཛེས་སོ། །དྲང་དོན་དུ་འགྲེལ་ལུགས་ལ་སྐབས་མང་པོ་ཡོད་ཀྱང་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བས་འཁོར་ལོ་གཉིས་པ་དྲང་དོན་དུ་འགྲེལ་ལུགས་ནི་དེ་ཁོ་ན་ལྟར་ཡིན་པར་བློ་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཤེས་པར་གྱིས་ཤིག །

དགོངས་འགྲེལ་ལས་འཁོར་ལོ་རིམ་པ་གསུམ་གསུངས་པ་ནི་འཁོར་གྱི་འདུ་ཐེབས་དང་སྟོན་པའི་སྐུ་ཚེའི་ཚིགས་ལ་སོགས་པས་འཇོག་པ་མིན་གྱི་བརྗོད་བྱའི་ངོས་ནས་ཡིན་ནོ། །དེ་ཡང་བདག་མེད་པའི་དོན་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་

羅無我，唯除蘊等少數法外，未破實有，多說實有。次一類法，未詳分別，總破蘊等一切諸法為真實有。後一類法，別別分說，第一自性是無自相，餘二自性是有自相。是依此理而為安立。離此所說，宣說餘義諸經，非此觀察了不了義所依之處。《般若波羅蜜多教授論》云：**「若有經義，是如言義，則彼經典，唯真了義。以彼義中無第二義，即彼之義決定唯爾，故名了義。為以何經決定其義？有出自定，有由他定，有由俱定。」**第一許為《楞伽經》及《解深密經》等，意謂彼等，顯了分別有無自性。第二許為《八千頌》等，意謂彼中，未如《解深密經》分別有無自性。第三許為《二萬頌》等，意謂此中《彌勒問品》，破除顛倒如言執義，釋不了義。《解深密經》，亦解釋彼為不了

དབང་དུ་བྱས་པ་སྟེ། དང་པོར་ཨ་ར་ཎྞ་སིར་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་གསུངས་
ཞིང་ཕུང་པོ་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་ཅུང་ཤས་གཅིག་མ་གཏོགས་པ་བདེན་པར་གྲུབ་
པ་མ་བཀག་ཅིང་བདེན་པར་ཡོད་པ་མང་དུ་གསུངས་པའི་སྐོར་གཅིག་གོ །དེ་
ནས་རྣམ་དབྱེ་མ་མཛད་པར་ཕུང་སོགས་ཀྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་བདེན་པར་གྲུབ་པ་
བཀག་པའི་སྐོར་གཅིག་གོ །དེ་ནས་དེ་ལ་ངོ་བོ་ཉིད་དང་པོ་རང་གི་མཚན་ཉིད་
ཀྱིས་མ་གྲུབ་ཅིང་གཞན་གཉིས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ཚུལ་སོ་སོར་ཕྱེ་
བའི་སྐོར་གཅིག་བྱུང་བས་དེའི་དབང་དུ་མཛད་པ་སྟེ། སྟོན་ཚུལ་དེ་དག་ལས་
གཞན་དུ་སྟོན་པའི་མདོ་སྡེ་གཞན་རྣམས་འདིའི་དྲང་ངེས་དཔྱོད་པའི་གཞིར་འོང་
དོན་མེད་དོ། །ཤེར་ཕྱིན་མན་ངག་ལས་མདོ་གང་དག་གི་དོན་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་ཡིན་
པ་དེ་ནི་ངེས་པའི་དོན་ཁོ་ནའོ། །དོན་དེ་ལ་ནི་དོན་གཉིས་པ་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ་
འདིའི་དོན་ངེས་པ་ཁོ་ནའོ་ཞེས་བྱ་བས་ན་ངེས་པའི་དོན་ཏོ། །གང་གིས་དོན་ངེས་
ཤེ་ན་མདོ་དེ་ཉིད་དང་དེ་ལས་གཞན་པ་དང་གཉིས་ཀས་ཀྱང་ངོ་། །ཞེས་བཤད་དེ།
དང་པོ་ནི་ལང་གཤེགས་དང་དགོངས་འགྲེལ་སོགས་ལ་འདོད་དེ་དེ་དག་གིས་ངོ་
བོ་ཉིད་ཡོད་མེད་གསལ་བར་ཕྱེའོ་སྙམ་དུ་བསམས་སོ། །གཉིས་པ་ནི་བརྒྱད་
སྟོང་པ་སོགས་ལ་འདོད་དེ་འདི་ལས་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོད་མེད་དགོངས་འགྲེལ་བཞིན་དུ་
ཕྱེ་བ་མེད་པ་ལ་བསམས་སོ། །གསུམ་པ་ནི་ཏི་ཁྲི་ལ་སོགས་ལ་འདོད་དེ་འདིའི་
བྱམས་ཞུས་ཀྱི་ལེའུར་སྒྲ་ཇི་བཞིན་གྱི་དོན་དུ་ཞེན་པའི་ཕྱིན་ཅི་ལོག་སྤོང་བ་དྲང་དོན་
གྱི་བཤད་པ་ཡོད་པ་དང་དགོངས་འགྲེལ་གྱིས་ཀྱང་འདིའི་དྲང་དོན་འགྲེལ་བས་

義，以第二經，無《彌勒問品》故。若如是者，則許《彌勒問品》建立三相，與《解深密經》所說義同。若彼二義同，雖為應理，然世親菩薩於般若說無自性等，引《解深密》等諸餘經典，成非了義。顯示於《般若經》如言執義，前後相違。未引《彌勒問品》成立，故非無著兄弟意趣。然此二相似極難分別，若彼二義同，則一切諸法勝義無性唯名言有，不可釋為般若經中密意之義，當如唯識而釋。亦是最大應觀擇處。於中觀時，更當廣說。

附錄：

若於諸法諸事隨起言說，即於彼法彼事有自性者，如是一法一事，應有眾多自性。何以故？以於一法一事，制立眾多假說而詮表故，亦非眾多假說詮表決定可得，謂隨一假說，於彼法彼事，有體有分，有其自性，非餘假說。是故一切假說，若具不具，於一切法於一切事，皆非有體有分，有其自性。

又如前說色等諸法，若隨假說有自性者，要先有事，然後隨欲制立假說。先未制立彼假說時，彼法彼事應無自性。若無自性，無事制立假說詮表，不應道理。假說詮表既無所有，彼法彼事隨其假說而有自性，不應道理。

又若諸色未立假說詮表以前，先有色性，後依色性制立假說攝取色者。是則離色假說詮表，於色想法於色想事，應起色覺，而實不起。由此因緣由此道理，當知諸法離言自性。如說其色如是受等，如前所說乃至涅槃，應知亦爾。〔瑜伽三十六菩薩地〕

若謂諸相自性安立，即稱其量假立名言，此假名言依相而立，是則於相假立名前應有彼覺，如已立名。又於一相所立名言，有眾多故有差別故，應有眾多差別體性。是故名言依相而立，不應道理。

若謂諸相如名安立，由名勢立相自性起，是則彼相假立名前應無自性。彼既無有，假立名言亦應無有。是故二種俱成無過。又假名言有眾多故有差別故，應有眾多差別體性。又依他過，由彼諸相但依於他假建立故，是故一切假立名言如其自性，不應道理。〔瑜伽七十三決擇分〕

སྙམ་དུ་བསམས་སོ། །བར་པ་ལ་བྱམས་ཞུས་ཀྱི་ལེའུ་མེད་པའི་གནད་ཀྱིས་སོ།། དེའི་ལྟར་ན་བྱམས་ཞུས་ཀྱི་ལེའུས་མཚན་ཉིད་གསུམ་རྣམ་པར་བཞག་པ་དང་དགོངས་འགྲེལ་གྱིས་བཤད་པ་གཉིས་དོན་གཅིག་ཏུ་བཞེད་དོ། །དེ་གཉིས་དོན་གཅིག་ན་དེ་ལྟར་འཐད་ཀྱང་དབྱིག་གཉེན་གྱིས་ཡུམ་གྱི་མདོ་ལས་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་སོགས་སུ་གསུངས་པ་དགོངས་འགྲེལ་ལ་སོགས་མདོ་སྡེ་གཞན་གྱིས་དྲང་དོན་དུ་བསྒྲུབས་ཤིང་། ཡུམ་གྱི་མདོ་ཉིད་ལ་ནི་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་ལ་སྔ་ཕྱིའི་འགལ་བ་བསྟན་གྱི་བྱམས་ཞུས་ཀྱི་ལེའུས་མ་བསྒྲུབས་པས་སྐུ་མཆེད་ཀྱི་དགོངས་པ་མིན་ནོ། །འདི་གཉིས་འདྲ་མོ་ཡོད་པས་ཁྱད་པར་དབྱེ་དཀའ་བ་དང་དེ་གཉིས་དོན་གཅིག་ན་ཆོས་ཐམས་ཅད་དོན་དམ་པར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་ལ་ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པ་ཡུམ་གྱི་མདོའི་དགོངས་པའི་དོན་དུ་བཤད་དུ་མི་རུང་བ་རྣམ་རིག་པ་ལྟར་འགྱུར་ཞིང་དཔྱད་གཞི་ཡང་ཤིན་ཏུ་འགངས་ཆེ་སྟེ་དབུ་མ་པའི་སྐབས་སུ་བཤད་པར་བྱའོ།།

《辨了不了義善說藏論》卷三

甲二、依止《無盡慧經》分二：

乙一、標經所說，乙二、解釋經義。今初：

龍猛父子雖未明說依辨了不了義經而辨了不了義，然由解釋經義之理義已顯說。其《顯句論》、《般若燈疏》、《中觀光明論》等，說依《無盡慧經》如是安立了不了義。故今此中依據彼經，如彼經云：「**何等名為了義契經？何等名為不了義契經？若有安立顯示世俗，此等即名不了義經。若有安立顯示勝義，此等即名了義契經。若有顯示種種字句，此等即名不了義經。若有顯示甚深難見難可通達，此等是名了義契經。若有由其種種名言宣說有我、有情、命者、養者、士夫、補**

༄། གཉིས་པ་བློ་གྲོས་མི་ཟད་པས་ བསྟན་པ་ལ་བརྟེན་ནས་དྲང་ངེས་འབྱེད་པའི་ཕྱོགས་ལ་གཉིས། མདོ་ནས་ཇི་ལྟར་གསུངས་པ་དགོད་པ་དང་། དེའི་དོན་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བའོ། །དང་པོ་ནི། མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཡབ་སྲས་ཀྱིས་དྲང་ངེས་འབྱེད་པའི་མདོའི་ཁུངས་དངོས་སུ་སྨོས་ནས་དྲང་ངེས་ཕྱེ་བ་མེད་ཀྱང་མདོའི་དོན་བཤད་པའི་ཚུལ་ལས་ནི་དོན་གྱིས་བཤད་པ་ཡོད་དོ། །དེ་ཡང་ཚིག་གསལ་དང་ཤེས་རབ་སྒྲོན་མའི་འགྲེལ་བཤད་དང་དབུ་མ་སྣང་བ་རྣམས་སུ་བློ་གྲོས་མི་ཟད་པས་བསྟན་པ་ཁུངས་སུ་མཛད་ནས་དེ་བཞིན་དུ་དྲང་ངེས་འཇོག་པར་གསུངས་པས་འདིར་མདོ་དེ་ཁུངས་སུ་བྱའོ། །མདོ་སྡེ་དེ་ལས་ཇི་སྐད་དུ། ངེས་པའི་དོན་གྱི་མདོ་སྡེ་ནི་གང་དྲང་བའི་དོན་གྱི་མདོ་སྡེ་ནི་གང་ཞེ་ན། མདོ་སྡེ་གང་དག་ཀུན་རྫོབ་སྒྲུབ་པ་བསྟན་པ་དེ་དག་ནི་དྲང་བའི་དོན་ཞེས་བྱའོ། །མདོ་སྡེ་གང་དག་དོན་དམ་བསྒྲུབ་པ་བསྟན་པ་དེ་དག་ནི་ངེས་པའི་དོན་ཞེས་བྱའོ། །མདོ་སྡེ་གང་དག་ཚིག་དང་ཡི་གེ་སྣ་ཚོགས་པ་བསྟན་པ་དེ་དག་ནི་དྲང་བའི་དོན་ཞེས་བྱའོ། །མདོ་སྡེ་གང་དག་ཟབ་མོ་བལྟར་དཀའ་བ་རྟོགས་པར་དཀའ་བ་བསྟན་པ་དེ་དག་ནི་ངེས་པའི་དོན་ཞེས་བྱའོ། །མདོ་སྡེ་གང་དག་བདག་དང་སེམས་ཅན་

特伽羅，意生、儒童、作者、受者、無主宰中顯似主宰，此等名為不了義經。若有顯示空性、無相、無願、無作、無生、不生、無有情、無命者、無補特伽羅、無主宰等諸解脫門，此等是名了義契經。此即說名依了義經，不依不了義經。」

其初二段，顯以二諦為了不了義，謂就所詮分了不了。中間二段，釋顯示世俗者，謂以種種文說種種義。顯示勝義者，謂顯示一味永離戲論難通達義，非別安立。後二段明如何顯示，為顯示世俗及勝義之理。若說似有我有情等，是明世俗。又非唯說彼，即凡觀待作者，宣說作用及所作事，一切皆是。凡說諸法空無生等，即是宣說諸法無性。

དང་སྲོག་དང་གསོ་བ་དང་སྐྱེས་བུ་དང་གང་ཟག་དང་ཤེད་ལས་སྐྱེས་དང་ཤེད་བུ་དང་བྱེད་པ་པོ་དང་ཚོར་བ་པོ་སྣད་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་བཤད་པར་བྱ་བ་བདག་པོ་མེད་པ་ལ་བདག་པོ་ལྟ་བུར་བསྟན་པ་དེ་དག་ནི་དྲང་བའི་དོན་ཞེས་བྱའོ། །མདོ་སྡེ་གང་དག་དངོས་པོ་སྟོང་པ་ཉིད་དང་མཚན་མ་མེད་པ་དང་སྨོན་པ་མེད་པ་དང་མངོན་པར་འདུ་བྱེད་པ་མེད་པ་དང་སྐྱེ་བ་མེད་པ་དང་མ་སྐྱེས་པ་དང་། སེམས་ཅན་མེད་པ་དང་སྲོག་མེད་པ་དང་གང་ཟག་མེད་པ་དང་བདག་པོ་མེད་པ་རྣམ་པར་ཐར་པའི་སྒོ་སྟོན་པ་དེ་དག་ནི་ངེས་པའི་དོན་ཞེས་བྱ་སྟེ། འདི་ནི་ངེས་པའི་དོན་གྱི་མདོ་སྡེ་ལ་རྟོན་གྱི་དྲང་བའི་དོན་གྱི་མདོ་སྡེ་ལ་མི་རྟོན་པ་ཞེས་བྱའོ། །ཞེས་གསུངས་སོ།། དེ་ལ་དང་པོ་གཉིས་ཀྱིས་ནི་བདེན་པ་གཉིས་པོ་ལ་དྲང་ངེས་སུ་མཛད་དེ་བརྗོད་བྱའི་སྒོ་ནས་དྲང་ངེས་ཕྱེ་བའོ། །ཕྱི་མ་གཉིས་ཀྱིས་ནི་ཀུན་རྫོབ་སྟོན་པ་ནི་ཚིག་མི་འདྲ་བ་སྣ་ཚོགས་པས་དོན་སྣ་ཚོགས་སྟོན་པ་དང་དོན་དམ་སྟོན་པ་ནི་རྟོགས་དཀའ་བའི་དོན་སྤྲོས་པ་རྣམ་པར་བཅད་པའི་རོ་གཅིག་པ་སྟོན་པར་བཤད་དེ་འཇོག་ཚུལ་ལོགས་པ་མིན་ནོ། །ཇི་འདྲ་ཞིག་བསྟན་པས་ཀུན་རྫོབ་དང་དོན་དམ་པ་བསྟན་པར་འགྲོ་བའི་བསྟན་ལུགས་ནི་ཐ་མ་གཉིས་ཀྱིས་སྟོན་ཏེ། བདག་དང་སེམས་ཅན་སོགས་ཡོད་པ་ལྟར་བསྟན་པ་ནི་ཀུན་རྫོབ་སྟོན་པ་སྟེ། དེ་ཡང་དེ་ཙམ་ཞིག་སྟོན་པ་མིན་གྱི་བྱེད་པ་པོ་དེ་ལ་ལྟོས་ནས་བྱ་བ་དང་བྱེད་པའི་དངོས་པོ་ཡོད་པར་སྟོན་པ་ཐམས་ཅད་ལ་བྱའོ། །དངོས་པོ་རྣམས་སྟོང་པ་ཉིད་དང་སྐྱེ་བ་མེད་པ་སོགས་སུ་བཤད་པ་ནི་ཆོས་རང་བཞིན་མེད་པར་བཤད་པ་ཡིན་ལ་སེམས་ཅན་མེད་

凡說無有情等，即是宣說補特伽羅皆無自性。凡如是說者，即是顯示勝義。即由此中宣說二種，故證前文亦須俱說法及補特伽羅。又此非以餘一常法為所別事說無生等，是如經說即以蘊等諸法及補特伽羅為所別事，顯示彼等皆非實有。由於彼事斷除實有即是勝義，故名顯示勝義。

《三摩地王經》亦云：「**當知善逝宣說空，是為了義經差別，若說有情數取士，其法皆是不了義。**」《顯句論》說此經分了不了，與前經義同。

不了義經，雖為引誘所化而說，然非以彼為不了之義，是謂彼經之義，即於彼經或於餘經，須否更為引去解釋也。義須引釋又有二種：第一理門，如云：「**應殺害父母。**」此說所殺父母者，除正說義父母之外，而須釋為業有及愛。第二理門，如云：「**從黑白業生苦樂果。**」若有說云：由二種業感生苦樂，即彼二之真理，除彼更無彼二真理，

པ་སོགས་སུ་སྟོན་པ་ནི་གང་ཟག་རང་བཞིན་མེད་པར་བཤད་པ་སྟེ། སྟོན་ལུགས་དེ་ལྟར་སྟོན་པ་ནི་དོན་དམ་སྟོན་པའོ། །འདི་ལ་གཉིས་བཤད་པའི་གནད་ཀྱིས་གོང་མ་ལ་ཡང་ཆོས་དང་གང་ཟག་གཉིས་ཀ་ཡོད་པར་སྟོན་པ་དགོས་སོ། །འདི་ཡང་ཆོས་རྟག་པ་གཞན་ཞིག་ཁྱད་གཞིར་བཟུང་ནས་སྐྱེ་བ་མེད་པ་སོགས་སུ་བཤད་པ་མིན་གྱི་མདོ་ཉིད་ལས་གསུངས་པ་ལྟར་ཕུང་པོ་ལ་སོགས་པའི་དངོས་པོ་དང་གང་ཟག་ཁྱད་གཞིར་བཟུང་ནས་དེ་དག་བདེན་པ་མེད་པར་བསྟན་པ་སྟེ་གཞི་དེ་དག་བདེན་པར་གྲུབ་པ་རྣམ་པར་བཅད་པ་ཙམ་དེ་ཉིད་དོན་དམ་ཡིན་པས་དོན་དམ་སྟོན་པ་ཞེས་བྱའོ། །ཏིང་ངེ་འཛིན་རྒྱལ་པོ་ལས་ཀྱང་། སྟོང་པ་བདེ་བར་གཤེགས་པས་བཤད་པ་ལྟར། །ངེས་དོན་མདོ་སྡེ་དག་གི་བྱེ་བྲག་ཤེས། །གང་ལས་སེམས་ཅན་གང་ཟག་སྐྱེས་བུ་བསྟན། །ཆོས་དེ་ཐམས་ཅད་དྲང་བའི་དོན་དུ་ཤེས༔ །ཞེས་དྲང་ངེས་ཕྱེ་བ་ཡང་སྔ་མ་དང་དོན་མཐུན་པར་ཚིག་གསལ་ལས་བཤད་དོ། །དྲང་དོན་གྱི་མདོ་སྡེས་གདུལ་བྱ་ཁྲིད་བར་བྱ་བ་ཡང་ཡིན་མོད་ཀྱང་དེ་ནི་དྲང་ཞེས་པའི་དོན་མིན་གྱི་མདོའི་དོན་དེའམ་དེ་ལས་གཞན་དུ་དྲང་དགོས་མི་དགོས་ཀྱི་དྲང་ཚུལ་དེ་ཡིན་ནོ། །དོན་དྲང་དགོས་པ་འདི་ལ་གཉིས་ལས། ཕ་དང་མ་ནི་བསད་བྱས་ཤིང་། ཞེས་ཕ་མ་བསད་པར་གསུངས་པ་ནི་དངོས་ཟིན་གྱི་དོན་ཕ་མ་ལས་གཞན་དུ་ལས་ཀྱི་སྲིད་པ་དང་སྲེད་པ་ལ་དྲང་དགོས་པ་ལྟ་བུ་ནི་ཚུལ་གཅིག་གོ །ཚུལ་གཉིས་པ་ནི། ལས་དཀར་ནག་ལས་འབྲས་བུ་བདེ་སྡུག་འབྱུང་བར་གསུངས་པ་ལ་ལས་གཉིས་ཀྱིས་བདེ་སྡུག་བསྐྱེད་པ་དེ་དེ་གཉིས་ཀྱི་

故彼經之真實義，唯爾決定，除彼不可更向餘引。當為釋云：彼二義之真實，應須除彼更作餘釋也。故《中觀光明論》云：「**何等名為了義？謂有正量依於勝義增上而說，此義除此，餘人不能向餘引故。**」若如所說其義有無，即為了不了者，云有正量即足，然猶非足，故說依於勝義增上。故說從種生苗芽等，如所說義，雖有量成，然非依於勝義而說，仍非了義。除此義外引向餘義，如前已說。故說諸法無實生者，既有正量，如所說義若非彼法真實，而亦不可更向餘引，如是諸經是真了義。以由二種引釋門中皆不能引故。若因此義須否更向餘引增上而立了不了者，聖教為辨了不了義所相之事，須否更向餘引之

ཡིན་ལུགས་ཡིན་གྱི་དེ་མིན་པའི་དེ་དག་གི་ཡིན་ལུགས་མེད་པས། མདོ་དེའི་དོན་གྱི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ནི་དེར་ངེས་པས་དེ་ལས་གཞན་དུ་དྲང་དུ་མི་རུང་ངོ་ཞེས་སྨྲ་བ་ལ། དེའི་དོན་གཉིས་ཀྱི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ནི་དངོས་ཟིན་དེ་ལས་གཞན་དུ་དྲང་དགོས་སོ་ཞེས་འཆད་པ་ལྟ་བུའོ། །དེས་ན་དབུ་མ་སྣང་བ་ལས། ངེས་པའི་དོན་ཀྱང་གང་ལ་བྱ་ཞེ་ན། ཚད་མ་དང་བཅས་པ་དང་དོན་དམ་པའི་དབང་དུ་མཛད་ནས་བཤད་པ་གང་ཡིན་པ་སྟེ། དེ་ནི་དེ་ལས་ལོགས་ཤིག་ཏུ་གཞན་གྱིས་གང་དུ་ཡང་དྲང་བར་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། ཇི་ལྟར་བསྟན་པ་ལྟར་གྱི་དོན་ཡོད་མེད་ལ་དྲང་ངེས་སུ་བྱེད་ན་ཚད་མ་དང་བཅས་པས་ཚིག་ཀྱང་ངེས་མི་ཚིག་པས་དོན་དམ་པའི་དབང་དུ་མཛད་པ་ཞེས་གསུངས་སོ། །དེས་ན་ས་བོན་ལས་མྱུ་གུ་སྐྱེ་བ་སོགས་གསུངས་པ་ལ་བསྟན་པ་ལྟར་གྱི་དོན་ལ་ཚད་མའི་སྒྲུབ་བྱེད་ཡོད་ཀྱང་དོན་དམ་པའི་དབང་དུ་མཛད་པ་མིན་པས་དྲང་དོན་ཡིན་ཏེ་འདིའི་དོན་ལས་དོན་གཞན་འདྲེན་ལུགས་བཤད་ཟིན་པ་ལྟར་རོ། །དེས་ན་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་བདེན་པའི་སྐྱེ་བ་མེད་པར་གསུངས་པ་ནི་ཚད་མ་དང་ཡང་ལྡན་ལ་ཇི་ལྟར་བསྟན་པའི་དོན་དེ་ཆོས་དེའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མིན་པར་དོན་གཞན་དུ་ཡང་དྲང་མི་ནུས་པ་དེ་འདྲ་བའི་མདོ་སྡེ་རྣམས་ངེས་པའི་དོན་ཏེ། འདྲེན་ཚུལ་གཉིས་གང་གི་སྒོ་ནས་ཀྱང་གཞན་དུ་དྲང་བར་མི་ནུས་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདིའི་དོན་གཞན་དུ་དྲང་དགོས་མི་དགོས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ནས་དྲང་ངེས་འཇོག་པ་ན་གསུང་རབ་ཉིད་དྲང་ངེས་ཀྱི་མཚན་གཞིར་གཟུང་ལ། གཞན་དུ་དྲང་དགོས་མི་དགོས་ཀྱི་དོན་ལ་དྲང་ངེས་སུ

義立了不了，則以世俗勝義為了不了。如《本地分》說：「**依法不依人，法有文義二，義有了不了二。於了義中，依智不依識。**」《智慧光明莊嚴經》亦云：「**所有了義，是名勝義。**」《無盡慧經》說無生等，是名勝義。故定應知唯無生等，是名勝義，唯說彼義是真了義。

若因一處，於所破上未加簡別，不可便謂其無生等非如言義是不了義。如十萬頌，說諸法生等，是於世間世俗，非於勝義。一處已加則於餘處義亦加訖。故彼等處雖未明說，然彼亦是如言之義。

乙二、解釋經義分二：

丙初、龍猛菩薩如何解釋經義，丙二、彼諸弟子如何解釋。

初又分二：丁一、釋緣起義即無性義，丁二、讚彼即是經心要義。今初：

有經於生滅等有無俱說，又有經中說無生等是真了義，亦有經說

འཇོག་པ་ན་ཀུན་རྫོབ་དང་དོན་དམ་ལ་དྲང་ངེས་སུ་བྱ་སྟེ། ས་ཡི་དངོས་གཞི་ལས་གང་ཟག་ལ་མི་རྟོན་པར་ཆོས་ལ་རྟོན་པའི་ཆོས་ལ་ཚིག་དོན་གཉིས་དང་དོན་ལ་དྲང་ངེས་གཉིས་དང་ངེས་དོན་ལ་རྣམ་ཤེས་ལ་མི་རྟོན་ཡེ་ཤེས་ལ་རྟོན་ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ། །ཡེ་ཤེས་སྣང་བ་རྒྱན་གྱི་མདོ་ལས་ཀྱང་། ངེས་པའི་དོན་གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་དོན་དམ་པའོ། །ཞེས་གསུངས་ལ། བློ་གྲོས་མི་ཟད་པས་བསྟན་པ་ལས། སྐྱེ་བ་མེད་པ་ལ་སོགས་པ་དོན་དམ་པར་བསྟན་པས་སྐྱེ་བ་མེད་པ་ལ་སོགས་པ་ཁོ་ན་དོན་དམ་པ་དང་དེ་སྟོན་པ་རྣམས་ཁོ་ན་ངེས་པའི་དོན་དུ་གཟུང་ངོ་། །དགག་བྱ་ལ་ཁྱད་པར་སྦྱར་བས་དེར་མ་སྦྱར་བའི་སྐྱེ་བ་མེད་པ་ལ་སོགས་པ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་མིན་པས་ངེས་དོན་མ་ཡིན་ནོ་སྙམ་དུ་མི་གཟུང་སྟེ། དཔེར་ན་འབུམ་ལས། དེ་ཡང་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཐ་སྙད་དུ་ཡིན་གྱི་དོན་དམ་པར་མིན་ནོ། །ཞེས་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་སྐྱེ་བ་སོགས་ལ་སྐབས་གཅིག་ཏུ་སྦྱར་ན་སྐབས་གཞན་དུ་ཡང་དོན་གྱིས་སྦྱར་ཟིན་པས་དངོས་སུ་མ་སྨོས་པ་དེ་དག་ཀྱང་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་ཡིན་ནོ། །

གཉིས་པ་ལ་གཉིས། མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་མདོའི་དོན་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བ་དང་། དེའི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ལ་གཉིས། རྟེན་འབྱུང་གི་དོན་རང་བཞིན་མེད་པའི་དོན་དུ་བཀྲལ་ཚུལ་དང་། དེ་ཉིད་གསུང་རབ་ཀྱི་དོན་གྱི་སྙིང་པོར་བསྟགས་པའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ནི། མདོ་ལས་སྐྱེ་འགག་ལ་སོགས་པ་ཡོད་པ་དང་མེད་པ་གཉིས་ཀའང་བཤད་ལ།

是不了義。謂說無勝義生，或自相生等，如言執義有理違害；故說無有自相之性及生滅等，意說遍計所執。所餘二性，是有自相。爾時由破何事說為無我？其法我者，謂於諸法增益自性及差別性是有自相，及執異體能取所取遍計所執。即說彼等所遠離性，為究竟真實亦皆應理。然彼違害經實非有，謂若自性是勝義有或自相有，則說諸果觀待因緣極相違故。故仗因緣，即無自相。有說若無自相，繫縛、解脫、取、捨、因、果等皆不得成，是於自相性空究竟能立，執為究竟違害。此即龍猛菩薩釋《般若經》及順彼諸經義，不可更向餘引，即於彼義而為決定，是為能立了義之理。及顯不順彼諸經，如言執義正理妨難，

མདོ་ཁ་ཅིག་ལས་སྐྱེ་བ་མེད་པ་སོགས་གསུངས་པ་ངེས་དོན་དང་། ཁ་ཅིག་ལས་དྲང་དོན་དུ་བཤད་པ་རྣམས་ལས། དོན་དམ་པར་རམ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་སྐྱེ་བ་སོགས་མེད་པར་བཤད་པའི་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་ལ་རིགས་པའི་གནོད་པ་ཡོད་ན། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ངོ་བོ་དང་སྐྱེ་འགག་སོགས་མེད་པ་ཀུན་བརྟགས་ལ་དགོངས་ཤིང་གཞན་གཉིས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་དང་། དེའི་ཚེ་གང་བཀག་པས་བདག་མེད་པར་སྟོན་པའི་ཆོས་ཀྱི་བདག་ནི་ཆོས་རྣམས་ལ་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་པའི་ངོ་བོར་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་དང་། གཟུང་འཛིན་རྫས་ཐ་དད་ཀྱི་ཀུན་བརྟགས་ཙམ་ལ་བཤད་ནས། དེ་དག་གིས་དབེན་པ་ཉིད་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མཐར་ཐུག་པར་འཆད་པ་ཡང་རིགས་ན། གནོད་པ་དེ་ནི་ཡོད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། འདི་ལྟར་དོན་དམ་པར་རམ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་ཡོད་ན་འབྲས་བུ་རྣམས་རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ལ་ལྟོས་པར་ཤིན་ཏུ་འགལ་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་རག་ལས་པ་ཉིད་ཀྱིས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་མེད་པ་ཡིན་པ་ལ། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་ན་བཅིངས་གྲོལ་དང་བླང་དོར་དང་རྒྱུ་འབྲས་སོགས་མེད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེས་སྨྲ་བ་ནི། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་མཐར་ཐུག་པ་ལ་གནོད་བྱེད་མཐར་ཐུག་པར་འཛིན་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་འཆད་པ་འདི་ནི་མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་ཡུམ་གྱི་མདོ་དང་དེ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པའི་གསུང་རབ་རྣམས་ཀྱི་དོན་གཞན་དུ་དྲང་དུ་མི་རུང་བར་དོན་དེར་ངེས་པའི་ངེས་དོན་དུ་སྒྲུབ་པའི་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་རིགས་པ

而開大車所行軌轍。《解深密經》說，若見無自相起損減見俱謗三相者，非說凡如是見者，一切皆爾，是說不具勝慧之機。故是依於所化意樂而作是說，非佛本意。以勝慧機即由因果建立，而能通達無自相空，以於此機彼即滅損減見勝方便故。待彼所化，則般若經是未了義，解深密經是真了義。如《四百論》說：「**對非說無我法器之機，我、無我二，說前為勝。**」《中論》亦云：「**若此等皆空，無生亦無滅，則諸四聖諦，於汝皆應無。**」此等諍云：若謂諸法自相皆空，則無生滅，生死涅槃一切建立，皆不應理。是於般若經等如言執義，顯示違害之理。其答文云：「**若此不皆空，無生亦無滅，則諸四聖諦，於汝皆應**

དང་། དེ་དག་དང་མི་མཐུན་པར་སྟོན་པའི་མདོ་རྣམས་ཀྱི་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་ལ་
རིགས་པའི་གནོད་པ་སྟོན་པའི་ཤིང་རྟའི་སྲོལ་ཕྱེ་བ་ཡིན་ནོ། །རང་གི་མཚན་ཉིད་
ཀྱིས་མ་གྲུབ་པར་མཐོང་ན་མཚན་ཉིད་གསུམ་གལ་སྐུར་འདེབས་ཀྱི་ལྟ་བ་སྐྱེ་བར་
དགོངས་འགྲེལ་ལས་གསུངས་པ་ནི། དེ་ལྟར་གང་མཐོང་ཐམས་ཅད་ལ་མིན་གྱི་
བློ་མཆོག་དང་མི་ལྡན་པའི་གདུལ་བྱ་ལ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་གདུལ་བྱའི་བསམ་
པའི་དབང་གིས་དེ་ལྟར་གསུངས་ཀྱི་སྟོན་པའི་བཞེད་པ་མིན་ཏེ། བློ་མཆོག་གི་
གདུལ་བྱས་ནི་རྒྱུ་འབྲས་རྣམ་པར་གཞག་དགོས་པ་ཉིད་ཀྱིས་རང་གི་མཚན་ཉིད་
ཀྱིས་སྟོང་པར་རྟོགས་པས་དེ་ལ་ནི་དེ་ཉིད་སྐུར་འདེབས་ཀྱི་ལྟ་བ་འགོག་པའི་
ཐབས་སུ་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །གདུལ་བྱ་དེ་ལ་ལྟོས་ཏེ་ཡུམ་གྱི་མདོ་དྲང་དོན་
དང་དགོངས་འགྲེལ་ངེས་དོན་དུ་འགྲོ་སྟེ། བཞི་བརྒྱ་པ་ལས། བདག་མེད་པ་
བསྟན་པའི་སྣོད་དུ་མི་རུང་བའི་གདུལ་བྱ་ལ་བདག་དང་བདག་མེད་བསྟན་པ་
གཉིས་སྨྲ་མཆོག་ཏུ་གསུངས་པ་བཞིན་ནོ། །རྩ་ཤེ་ལས་ཀྱང་། གལ་ཏེ་འདི་
དག་ཀུན་སྟོང་ན། །འབྱུང་བ་མེད་ཅིང་འཇིག་པ་མེད། །འཕགས་པའི་བདེན་པ་
བཞི་པོ་རྣམས། །ཁྱོད་ལ་མེད་པར་ཐལ་བར་འགྱུར། །ཞེས་སོགས་ཀྱིས།
ཆོས་རྣམས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པའི་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་ན་སྐྱེ་འཇིག་མི་
རུང་བས་འཁོར་འདས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་མི་འཐད་པར་བརྗོད་པ་ནི་ཡུམ་
གྱི་མདོ་ལ་སོགས་པ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་ལ་གནོད་བྱེད་ཀྱི་རིགས་པ་བསྟན་པའོ།།
དེའི་ལན་དུ། གལ་ཏེ་འདི་ཀུན་མི་སྟོང་ན། །འབྱུང་བ་མེད་ཅིང་འཇིག་པ་མེད།།

無。」此等是說若自性不空，生滅緣起皆不得成，一切建立悉不應理。自性空宗，如是一切則皆應理。說性空義，即緣起義。龍猛菩薩中論等中，以諸正理決擇此理者，是釋經說生等無實，如言執義，無有少分正理違害。若無違害，則由餘門更無方便能釋彼等是不了義，故亦善成彼等是真了義。由此意趣**《顯句論》**云：「**阿闍黎耶為辨了義不了義經，造此中論。**」諸法從滅至異八事，有經說有，有經說無，二者相違。為答此諍，故如上說。又彼論云：「**由未了知如是言說所有密意，或有疑惑何為此中真實言說，何為此中密意言說，或有劣慧執不了義為真了義。為以教理二門，除彼疑惑及彼倒解，阿闍黎耶故造**

འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞི་པོ་རྣམས། །ཁྱོད་ལ་མེད་པར་ཐལ་བར་འགྱུར།།
ཞེས་སོགས་ཀྱིས་རང་བཞིན་གྱིས་མི་སྟོང་བ་ལ་སྐྱེ་འཇིག་གི་རྟེན་འབྲེལ་མི་རུང་བས་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་མི་འཐད་ལ་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་ཕྱོགས་ལ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཆེས་འཐད་དོ་ཞེས་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་དོན་རྟེན་འབྱུང་གི་དོན་དུ་གསུངས་སོ། །སློབ་དཔོན་གྱིས་ཚུལ་འདི་ཉིད་དབུ་མའི་བསྟན་བཅོས་རྣམས་སུ་རིགས་པས་གཏན་ལ་འབེབས་པས་ནི། སྐྱེ་བ་ལ་སོགས་པ་བདེན་པ་མེད་པར་གསུངས་པའི་གསུང་རབ་ཀྱི་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་ལ་རིགས་པའི་གནོད་པ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པར་འཆད་པ་ཡིན་ལ། དེ་མེད་ན་སྒོ་གཞན་ནས་དེ་དག་དྲང་དོན་དུ་འགྲེལ་བའི་ཐབས་ཀྱང་མེད་པས་དེ་རྣམས་ངེས་པའི་དོན་དུ་ཤིན་ཏུ་འགྲུབ་པ་ལ་དགོངས་ནས་ཚིག་གསལ་ལས། སློབ་དཔོན་གྱིས་དྲང་བ་དང་ངེས་པའི་དོན་གྱི་མདོའི་རྣམ་པར་དབྱེ་བ་བསྟན་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དབུ་མའི་བསྟན་བཅོས་འདི་མཛད་པ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་ཆོས་རྣམས་ལ་འགག་པ་ནས་དོན་ཐ་དད་པའི་བར་བརྒྱད་ཡོད་པར་གསུངས་པ་དང་མེད་པར་གསུངས་པ་གཉིས་འགལ་ལོ་ཞེས་བརྩད་པའི་ལན་དུ་དེ་ལྟར་གསུངས་ཤིང་། ཡང་དེ་ཉིད་ལས། དེ་ལྟ་བུར་བསྟན་པའི་དགོངས་པ་མི་ཤེས་པས། འདིར་དེ་ཁོ་ནའི་དོན་ཅན་གྱི་བསྟན་པ་ནི་གང་ཞིག་ཡིན། དགོངས་པ་ཅན་ནི་འདིར་གང་ཞིག་ཡིན་སྙམ་དུ་གང་ཞིག་ཐེ་ཚོམ་དུ་འགྱུར་བ་དང་། གང་ཞིག་བློ་ཞན་པ་ཉིད་ཀྱིས་དྲང་བའི་དོན་གྱི་བསྟན་པ་ལ་ངེས་པའི་དོན་དུ་རྟོགས་པ་དེ་གཉི་གའི་ཐེ་ཚོམ་དང་ལོག་པའི་ཤེས་པ་དག་རིགས་པ་དང་ལུང་

斯論。」《集經論》中，問：何為甚深法？答：引《十萬頌》，《金剛能斷》，《七百頌般若》等，諸說甚深之經。理聚諸論，皆以彼等經義為真了義。如其所說，不可他解。義決定故，除彼許餘為密意說。《釋菩提心論》云：「**為斷愚夫怖，故佛說此等，一切皆唯識，然非如實義。**」此說破除外境，成立唯識，是有自性，非如實言。《寶鬘論》亦云：「**猶如諸教師，先令讀字母，如是佛對機，說其堪忍法。為一類說法，令止諸罪惡，有為令修福，有說令依二，有令俱不依，對修菩提者，說甚深可畏，空悲心要法。**」初頌顯示佛於所化，與慧相稱而為說法。其次三句，依增上生而為說法。次之一句，對於二部小乘

གཉིས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བསལ་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར། སློབ་དཔོན་གྱིས་འདི་བརྟམས་སོ།། ཞེས་ཀྱང་གསུངས་སོ། །མདོ་ཀུན་ལས་བཏུས་པ་ལས་ཆོས་ཟབ་མོ་གང་ཡིན་དྲིས་པའི་ལན་དུ་འབུམ་དང་རྡོ་རྗེ་གཅོད་པ་དང་ཤེར་ཕྱིན་བདུན་བརྒྱ་པ་ལ་སོགས་པ་ཟབ་མོ་སྟོན་པའི་མདོ་རྣམས་དྲངས་ཤིང་། རིགས་ཚོགས་ཀྱིས་ཀྱང་འདི་དག་གི་དོན་ཇི་ལྟར་བསྟན་པ་ལས་གཞན་དུ་དྲང་དུ་མི་རུང་བར་ངེས་པར་མཛད་པའི་ཕྱིར་དེ་དག་ངེས་པའི་དོན་དང་དེ་དག་ལས་གཞན་དུ་གསུངས་པ་རྣམས་དགོངས་པ་ཅན་དུ་བཞེད་དེ། བྱང་ཆུབ་སེམས་འགྲེལ་ལས། འདི་དག་ཐམས་ཅད་སེམས་ཙམ་ཞེས། །ཐུབ་པ་ཡིས་ནི་གང་གསུངས་པ། །བྱིས་རྣམས་སྐྲག་པ་སྤང་དོན་ཏེ། །དེ་ནི་དེ་བཞིན་ཉིད་མ་ཡིན། །ཞེས་ཕྱི་རོལ་བཀག་ནས་སེམས་ཙམ་ཞིག་ལ་རང་བཞིན་སྒྲུབ་པ་སྒྲ་ཇི་བཞིན་པ་མིན་པར་གསུངས་ལ་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས་ཀྱང་། བརྡ་སྤྲོད་པ་དག་ཇི་ལྟ་བུར། །ཡི་གེའི་ཕྱི་མོ་ཀློག་འཇུག་ལྟར།། དེ་བཞིན་སངས་རྒྱས་གདུལ་བྱ་ལ། །ཇི་ཙམ་བཟོད་པའི་ཆོས་སྟོན་ཏེ། །ཁ་ཅིག་ལ་ནི་སྡིག་པ་ལས། །རྣམ་པར་བཟློག་ཕྱིར་ཆོས་སྟོན་ཏོ། །ཁ་ཅིག་བསོད་ནམས་བསྒྲུབ་པའི་ཕྱིར། །ཁ་ཅིག་ལ་ནི་གཉིས་རྟེན་པ། །ཁ་ཅིག་ལ་ནི་གཉིས་མི་རྟེན།། ཟབ་མོ་ཁྲུ་འཁྲིག་ཅན་འཇིགས་པ། །སྟོང་ཉིད་སྙིང་རྗེའི་སྙིང་པོ་ཅན། །བྱང་ཆུབ་སྒྲུབ་པ་ཁ་ཅིག་ལའོ། །ཞེས་སོགས་བཅད་དང་པོས་སྟོན་པས་གདུལ་བྱ་བློ་དང་ཇི་ཙམ་འཚམ་པའི་ཆོས་སྟོན་པ་དང་། དེ་ནས་རྐང་པ་གསུམ་གྱིས་མངོན་མཐོ་ལས་བརྩམས་ཏེ་སྟོན་པ་དང་། དེ་ནས་གཅིག་གིས་དོན་སྣ་གཉིས་ཀྱི་རིགས

種性，依補特伽羅無我及有二取而為說法。再次一句，對於一類大乘種性，說無二取而有二空。再次三句，對緣大乘上慧之機，依可怖法皆無自性，及大悲心而為說法。以是若時見說無實，即不能立繫縛解脫等一切建立。爾時須分有實不實，為說一分無我，漸次引導。以無安立因果依處，其少分空，亦不可立故。故有經破補特伽羅自性，多不破蘊。有經破除異體二取，而不破除二空自性。若時能達緣起之義即無性義，是則無須如上分別。以於無性之事，即能許可一切建立皆應理故。以是因緣於業果等少斷見過大乘種性，亦有眾多，雖破粗分實有，然不能破細分。更有眾多破細分者，則無正量所立一切建立，

ཅན་ལ་གང་ཟག་གི་བདག་ནི་མེད་ཀྱི་གཟུང་འཛིན་གཉིས་ཡོད་པ་ལས་བརྩམས་
ནས་དང་། དེ་ནས་གཅིག་གིས་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་རིགས་ཅན་འགའ་ཞིག་ལ་
གཟུང་འཛིན་གཉིས་མེད་ཀྱི་གཉིས་སྟོང་ཡོད་པ་དང་། དེ་ནས་གསུམ་གྱིས་ནི་
གདུལ་བྱ་བློ་རབ་ཀྱི་ཐེག་ཆེན་ལ་དམིགས་པ་ཅན་རྣམས་སྐྲག་པ་སྐྱེ་བའི་ཆོས་རང་
བཞིན་མེད་པ་དང་སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོ་ལས་བརྩམས་ནས་སྟོན་པར་གསུངས་སོ།།
དེས་ན་ཇི་སྲིད་དུ་གང་བདེན་པ་མེད་པར་བསྟན་པ་དེ་ལ་བཅིངས་གྲོལ་སོགས་ཀྱི་
རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་བཞག་པས་མི་ཆོག་པ་དེ་སྲིད་དུ་ཁ་ཅིག་མི་བདེན་ལ་ཁ་
ཅིག་བདེན་པའི་རྣམ་དབྱེ་མཛད་དགོས་ཏེ། བདག་མེད་པའི་ཕྱོགས་རེ་བསྟན་
ནས་རིམ་གྱིས་འཁྲིད་དགོས་ལ་རྒྱུ་འབྲས་འཇོག་པའི་གཞི་མེད་ན་ཉི་ཚེ་བའི་སྟོང་
པ་དེ་ཡང་གཞག་ཏུ་མི་རུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེའི་ཕྱིར་གང་ཟག་ལ་རང་བཞིན་
བཀག་ནས་ཕུང་པོ་ལ་ཞལ་ཆེར་མ་བཀག་པ་དང་། གཟུང་འཛིན་རྫས་གཞན་
བཀག་ནས་གཉིས་སྟོང་ལ་རང་བཞིན་མི་འགོག་པའི་ཚུལ་གསུངས་སོ། །
གང་གི་ཚེ་རྟེན་འབྱུང་གི་དོན་ཉིད་རང་བཞིན་མེད་པའི་དོན་དུ་རྟོགས་པར་ནུས་པ་ན
དེ་འདྲ་བའི་རྣམ་དབྱེ་མཛད་དོན་མེད་དེ། རང་བཞིན་བཀག་པའི་གཞི་དེ་ཉིད་ལ
རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་འཐད་པ་ཁས་བླངས་པས་ཆོག་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟ
ནའང་ཐེག་པ་མཆོག་གི་རིགས་ཅན་ལ་ཡང་ལས་འབྲས་སོགས་ལ་ཆད་པར་ལྟ
བའི་ཉེན་ཆུང་བ་རྣམས་ལ་ནི་དགག་བྱ་བདེན་པ་རགས་པ་འགའ་ཞིག་བཀག་ཀྱང
ཕྲ་མོ་ནས་མི་ཤེས་པ་ཤིན་ཏུ་མང་ལ། ཕྲ་མོ་ནས་འགོག་པ་རྣམས་ལ་ནི་ཚད་

故《解深密經》所分了不了義，是於大乘引多眾生最大善權方便。如釋彼經，是依眾生增上而說，如是與彼隨順諸經，亦當了知。又作諸論釋彼等密意者，如所釋義，雖非自許，當知亦因所化增上，為順彼意而造論釋。

丁二、讚彼即是經心要義：

如是若以因緣生因，即謂諸法皆無自性，說性空義，即緣起義。論師見此較佛餘說最為殊勝，是無上聖法，故諸論中多就宣說緣起門中稱讚世尊。如《中論》云：「**佛說緣起法，不生亦不滅，不斷亦不常，不來亦不去，不一亦不異，滅戲論寂固，敬禮正等覺，最勝說法者。**」《六十正理論》云：「**為當以何法，能斷諸生滅，敬禮能仁王，**

མས་གྲུབ་པའི་རྣམ་གཞག་ཐམས་ཅད་བྱ་ས་མེད་པར་སོང་བ་ཆེས་ཤིན་ཏུ་མང་བས་མདོ་དགོངས་འགྲེལ་གྱིས་དྲང་ངེས་ཕྱེ་བ་དེ་ནི་གདུལ་བྱ་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་ཞིག་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་བཀྲི་བའི་ཐབས་མཁས་ཆེན་པོར་སྣང་ངོ་། །མདོ་སྡེ་དེ་གདུལ་བྱའི་དབང་གིས་གསུངས་པར་བཤད་པ་དེ་བཞིན་དུ་དེ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པར་སྟོན་པ་རྣམས་ཀྱང་ཤེས་པར་བྱ་ལ། དེ་དག་གི་དགོངས་པ་འགྲེལ་བའི་བསྟན་བཅོས་མཛད་པ་པོས་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བ་ལྟར་གྱི་དོན་དེ་རང་ལུགས་ལ་མི་བཞེད་པའི་བསྟན་བཅོས་ཀྱང་གདུལ་བྱའི་དབང་གིས་དེའི་བསམ་པ་དང་མཐུན་པར་བཀྲལ་བར་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་བྱའོ། །

གཉིས་པ་ནི། དེ་ལྟར་རྒྱུ་དང་རྐྱེན་ལ་བརྟེན་ནས་འབྱུང་བའི་གཏན་ཚིགས་ཉིད་ཀྱིས་ཆོས་རྣམས་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མེད་དོ། །ཞེས་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པའི་དོན་རྟེན་འབྱུང་གི་དོན་དུ་གསུངས་པ་འདི་ཉིད་རང་གི་སྟོན་པ་སྟོན་པ་གཞན་ལས་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པའི་འཕགས་ཆོས་བླ་ན་མེད་པར་གཟིགས་ནས་སློབ་དཔོན་གྱིས་གཞུང་མང་པོར་བཅོམ་ལྡན་འདས་ལ་རྟེན་འབྱུང་གསུངས་པའི་སྒོ་ནས་བསྟོད་དེ། རྩ་བ་ཤེས་རབ་ལས། གང་གིས་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་། །འགག་པ་མེད་པ་སྐྱེ་མེད་པ། །ཆད་པ་མེད་པ་རྟག་མེད་པ། །འོང་བ་མེད་པ་འགྲོ་མེད་པ། །ཐ་དད་དོན་མིན་དོན་གཅིག་མིན། །སྤྲོས་པ་ཉེར་ཞི་ཞི་བསྟན་པ། །རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་སྨྲ་རྣམས་ཀྱི། །དམ་པ་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །ཞེས་དང་། རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པ་ལས་ཀྱང་། གང་གིས་སྐྱེ

宣說諸緣起。」《迴諍論》云：「**佛說空緣起，中道為一義，敬禮佛世尊，無等最勝說。**」《不思議讚》云：「**佛說緣起法，即是無自性，敬禮無等智，難喻不思議。**」初論宣說，緣起遠離生滅等八。第二論說，由緣起因遠離生滅。第三論說，緣起、中道、與自性空同是一義。第四論說，即由彼因故生滅等遠離自性。一切佛經，皆依世俗勝義二諦而轉，若不了知二諦差別，即不能知聖教真實。由二諦門解釋佛經，亦即此理。以諸宣說種種緣設緣生法者，一切皆是世俗諦法，由彼道理成無性空，唯爾即是勝義諦故。《七十空性論》云：「**由一切諸法，**

དང་འཇིག་པ་དག །ཚུལ་འདི་ཡིས་ནི་སྤངས་གྱུར་པ། །རྟེན་ཅིང་འབྱུང་བ་གསུང་བ་ཡི། །ཐུབ་དབང་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །ཞེས་དང་། རྩོད་ཟློག་ལས་ཀྱང་། གང་གིས་སྟོང་དང་རྟེན་འབྱུང་དང་། །དབུ་མའི་ལམ་དུ་དོན་གཅིག་པར། །གསུང་མཆོག་མཚུངས་པ་མེད་པ་ཡི། །སངས་རྒྱས་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །ཞེས་དང་། བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པར་བསྟོད་པ་ལས་ཀྱང་། གང་གིས་དངོས་པོ་རྟེན་འབྱུང་རྣམས། །ངོ་བོ་མེད་པ་ཉིད་དུ་གསུངས། །ཡེ་ཤེས་མཉམ་མེད་བསམ་མི་ཁྱབ། །དཔེ་མེད་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །ཞེས་གསུངས་ཏེ༑ དང་པོས་རྟེན་འབྱུང་འགག་སོགས་བརྒྱད་དང་བྲལ་བར་གསུངས་པ་དེ་གཉིས་པས་རྟེན་འབྱུང་ཡིན་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་དེ་དག་དང་བྲལ་བ་དང་། གསུམ་པས་རྟེན་འབྱུང་དང་དབུ་མའི་ལམ་དང་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པ་རྣམས་དོན་གཅིག་པ་དང་། བཞི་པས་རྒྱུ་མཚན་དེས་འགག་སོགས་རང་མཚན་གྱིས་གྲུབ་པའི་ངོ་བོ་དང་བྲལ་བར་བསྟན་ནོ། །སྟོན་པའི་གསུང་རབ་ཐམས་ཅད་ནི་ཀུན་རྫོབ་དང་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་གཉིས་ལ་བརྩམས་ནས་འཇུག་ལ། དེ་གཉིས་ཀྱི་རྣམ་དབྱེ་མི་ཤེས་ན་བསྟན་པའི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མི་ཤེས་པས་བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་སྒོ་ནས་གསུང་རབ་འགྲེལ་པའི་ཚུལ་ཡང་དེ་ཉིད་ཡིན་ཏེ། གང་བརྟེན་ནས་བཏགས་པ་དང་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་བའི་ཆོས་ཅན་སྣ་ཚོགས་པ་ཞིག་བསྟན་པ་ཐམས་ཅད་ནི་ཀུན་རྫོབ་ཀྱི་བདེན་པ་ཡིན་ལ། དོན་དམ་པ་ནི་རྒྱུ་མཚན་དེས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་མེད་པའི་སྟོང་པ་དེ་ཙམ་ཞིག་ཏུ་ཟད་པའི་ཕྱིར་ཏེ། སྟོང

皆是自性空，故無等如來，說諸法緣起。唯彼即勝義，然佛薄伽梵，依世間名言，設一切種種。」如自疏云：「**勝義諦者，唯是一切緣起諸法自性本空。**」如此所說許勝義諦。除於所破加不同簡別之外，其於破事緣起法上唯遮所破之我，即安立為勝義諦者，兩宗符順，故立餘勝義不應道理。若許彼實有，亦復說為不可救治之見。如**《中論》**云：「**若復見有空，說彼不可治。**」**《出世讚》**亦云：「**為斷諸分別，故說空甘露，若復執彼空，佛說極可呵。**」此說彼為極可呵處。有法緣起與法性勝義諦，見有能依所依者，是於名言識前，非於根本無漏理智。故於彼前唯有法性，全無有法，而不相違。然於觀察諸法自相

ཉིད་བདུན་ཅུ་པ་ལས། དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་གྱིས། །སྟོང་པ་ཡིན་པས་དངོས་རྣམས་ཀྱི། །རྟེན་འབྱུང་འདི་ནི་དེ་བཞིན་གཤེགས། །མཚུངས་པ་མེད་པས་ཉེ་བར་བསྟན། །དམ་པའི་དོན་ནི་དེར་ཟད་དོ། །སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ནི། །འཇིག་རྟེན་ཐ་སྙད་བརྟེན་ནས་སུ། །སྣ་ཚོགས་ཐམས་ཅད་ཡང་དག་བཏགས། །ཞེས་སོ། །དེའི་རང་འགྲེལ་ལས། དོན་དམ་པ་ནི་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའི་དངོས་པོ་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་ངོ་ཞེས་བྱ་བ་དེར་ཟད་དོ། །ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་དུ་དོན་དམ་བདེན་པ་བཞེད་པས་དགག་བྱ་མི་འདྲ་བའི་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་མ་གཏོགས་པ་དགག་གཞི་རྟེན་འབྲེལ་ལ་རང་གི་དགག་བྱའི་བདག་རྣམ་པར་བཅད་པ་ཙམ་ལ་དོན་དམ་བདེན་པར་འཇོག་པ་ནི། ཤིང་རྟའི་སྲོལ་གཉིས་མཐུན་པས་དེ་ལས་གཞན་པའི་དོན་དམ་འཇོག་པ་མི་རིགས་ལ༑ དེ་ཉིད་བདེན་པར་འདོད་པ་ཡང་རྩ་ཤེ་ལས། གང་དག་སྟོང་པ་ཉིད་ལྟ་བ༑ ༑དེ་དག་བསྒྲུབ་ཏུ་མེད་པར་གསུངས། །ཞེས་གསོར་མི་རུང་བའི་ལྟ་བ་ཅན་དུ་བཤད་ཅིང༌། འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པར་བསྟོད་པ་ལས་ཀྱང༌། ཀུན་རྟོག་ཐམས་ཅད་སྤང་བའི་ཕྱིར། །སྟོང་ཉིད་བདུད་རྩི་སྟོན་མཛད་ན། །གང་ཞིག་དེ་ལ་ཞེན་གྱུར་པ། །དེ་ཉིད་ཁྱོད་ཀྱིས་ཤིན་ཏུ་སྨད། །ཅེས་ཤིན་ཏུ་སྨད་པའི་གནས་སུ་གསུངས་སོ། །ཆོས་ཅན་རྟེན་འབྲེལ་དང་ཆོས་ཉིད་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་གཉིས་རྟེན་དང་བརྟེན་པར་ཡོད་པ་ནི་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་ངོར་ཡིན་ལ་མཉམ་གཞག་ཟག་མེད་ཀྱི་རིགས་ཤེས་ཀྱི་ངོར་མིན་པས་དེའི་ངོ་ན་ཆོས་ཉིད་ཡོད་ཀྱང་ཆོས་ཅན་

實性，以如何有為勝義有者，若無有法，則彼法性無力獨立。故前宗說，若依他起緣起諸法自性空者，則圓成實亦無自相。此宗亦如是說。如云：「**有為不成故，無為如何成。**」經云：「**若色尚且不可獲得，豈能獲得色之真如。**」二宗皆多次宣說。《六十正理論》云：「**唯涅槃真實。**」言唯彼真實，諸行虛妄是欺誑法者，謂虛妄不實之義，此處說為欺誑。故彼違品真實之義，亦是不欺誑。非觀實性有無之時，以有自相說為真實。言欺誑者，如非饒益詐現饒益說為欺誑。此諸行等實無自相，現似自相，罔諸愚夫，故名虛妄，或名欺誑。涅槃勝義諦，於現量前，無有如前現欺誑事，是故說為不欺，真實。他宗不許人法

མེད་པར་མི་འགལ་མོད། ཆོས་རྣམས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གནས་ཚུལ་ལ་ཇི་ལྟར་ཡོད་དཔྱོད་པའི་དོན་དམ་དུ་ཡོད་པ་ལ་ནི་ཆོས་ཅན་མེད་ན་ཆོས་ཉིད་ཡན་གར་བ་ལ་གནས་པའི་མཐུ་མེད་པས་གཞན་དབང་གི་རྟེན་འབྲེལ་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་པས་སྟོང་ན་ཡོངས་གྲུབ་ཀྱང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པར་འགྱུར་ཞེས་ལུགས་སྔ་མས་ཀྱང་སྨྲ་ལ། ལུགས་འདིས་ཀྱང་དེ་ལྟར་སྨྲ་སྟེ། འདུས་བྱས་རབ་ཏུ་མ་གྲུབ་པས། །འདུས་མ་བྱས་ནི་ཇི་ལྟར་འགྲུབ། །ཅེས་གསུངས་ལ། མདོ་ལས་གཟུགས་ཉིད་ཀྱང་མི་དམིགས་ན་གཟུགས་ཀྱི་དེ་བཞིན་ཉིད་དམིགས་པར་ལྟ་ག་ལ་འགྱུར། ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་དུ་ལུགས་གཉིས་ཀས་ལན་དུ་མར་གསུངས་སོ། །རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པ་ལས། མྱངན་འདས་པ་བདེན་གཅིག་པུ༑ ཞེས་དེ་གཅིག་པུ་བདེན་གྱི་འདུ་བྱེད་རྣམས་བརྫུན་པ་སླུ་བའི་ཆོས་ཅན་ནོ་ཞེས་གསུངས་པ་ནི་མི་བདེན་པ་བརྫུན་པའི་དོན་སྐབས་འདིར་སླུ་བ་ལ་གསུངས་པས་དེའི་བཟློག་ཕྱོགས་བདེན་པའི་དོན་ཡང་མི་བསླུ་བ་ཡིན་གྱི་ཡིན་ལུགས་ལ་གྲུབ་མ་གྲུབ་དཔྱོད་པའི་ཚེ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ཡོད་པའི་བདེན་པ་མིན་ནོ། །སླུ་བ་ནི་དཔེར་ན་ཕན་འདོགས་པ་མིན་ཡང་ཕན་འདོགས་པ་ལྟར་བཅོས་ནས་འཁྲིད་པ་ལ་སླུ་ཞེས་བརྗོད་པ་བཞིན་དུ་འདུ་བྱེད་འདི་རྣམས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་བཞིན་དུ་དེར་སྣང་ནས་བྱིས་པ་སླུ་བས་བརྫུན་པའམ་སླུ་བ་ཟེར་ལ། མྱང་འདས་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་ནི་དེ་མངོན་སུམ་དུ་མཐོང་བའི་ངོར་སྔ་མ་ལྟར་སྣང་ནས་སླུ་བ་མེད་པས་མི་བསླུ་བའམ་བདེན་པ་ཞེས་གསུངས་སོ། །གང་ཟག་དང་ཆོས་

是緣生緣起，而許彼二是實有者，墮常斷見險惡之處。自宗雖許彼二是緣起性，而許實有及自相有，此等亦隨常斷見轉。故欲遠離常斷見者，當許人法是緣起性，猶如水月，自性本空，謂此道理，是離常斷最勝之門。《六十正理論》云：「**諸不許緣起，著我或世間，嗚呼彼當遭，常斷見等奪。若有許諸法，緣起而實有，彼亦云何能，不生常等過。若有許諸法，緣起如水月，非真亦非邪，彼不遭見劫。**」由非真實而離常見，由各能作自所作事，非是邪倒不能作事，遠離斷見。以是若許內外諸法是自性空，復說彼空是世俗斷見者，則與二大車軌，殷重成立緣起雙離常斷俱成相違。又多自許為中觀者，謂彼與自許諸

བརྟེན་ནས་འབྱུང་བའི་རྟེན་འབྲེལ་མི་འདོད་པར་དེ་གཉིས་བདེན་པར་འདོད་པའི་གཞན་སྡེ་ནི་རྟག་ཆད་ཀྱི་ལྟ་བའི་གཡང་དུ་ལྷུང་ལ། དེ་གཉིས་རྟེན་འབྲེལ་དུ་འདོད་ཀྱང་དེ་ཁོན་ཉིད་དུ་གྲུབ་པ་དང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་འདོད་པའི་རང་སྡེ་དེ་དག་ཀྱང་རྟག་ཆད་ཀྱི་ལྟ་བའི་དབང་དུ་འགྱུར་བས། རྟག་ཆད་ཀྱི་ལྟ་བ་དང་བྲལ་བར་འདོད་ན་གང་ཟག་དང་ཆོས་རྣམས་བརྟེན་ནས་འབྱུང་བ་རྒྱུ་ལྟ་བཞིན་དུ་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་ཁས་བླང་དེ་ཞེས་རྩུལ་འདི་ཉིད་རྟག་ཆད་སྤོང་བའི་སྒོ་དམ་པར་བཞེད་དེ། རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པ་ལས། གང་དག་གིས་ནི་མ་བརྟེན་པར། །བདག་གམ་འཇིག་རྟེན་མངོན་ཞེན་པ། །དེ་དག་ཀྱེམ་རྟག་མི་རྟག །ལ་སོགས་ལྟ་བས་འཕྲོགས་པ་ཡིན། །གང་དག་བརྟེན་ནས་དངོས་པོ་རྣམས། །དེ་ཉིད་དུ་ནི་གྲུབ་འདོད་པ། །དེ་དག་ལ་ཡང་རྟག་སོགས་སྐྱོན། །དེ་དག་ཇི་ལྟར་འབྱུང་མི་འགྱུར། །གང་དག་བརྟེན་ནས་དངོས་པོ་རྣམས། །ཆུ་ཡི་ཟླ་བ་ལྟ་བུར་ནི། །ཡང་དག་མ་ཡིན་ལོག་མིན་པར། །འདོད་པ་དེ་དག་ལྟས་མི་འཕྲོགས། །ཞེས་གསུངས་ཏེ་ཡང་དག་པར་མ་གྲུབ་པས་རྟག་ལྟ་སྤོང་ལ་རང་རང་གི་བྱ་བ་བྱེད་នུས་པས་ཆད་ལྟ་སྤོང་སྟེ་དེ་ལྟར་མི་ནུས་པའི་ལོག་པ་ཡང་མིན་ནོ། །དེས་ན་ཕྱི་ནང་གི་དངོས་པོ་འདི་རྣམས་རང་བཞིན་གྱིས་སྟོང་པར་ཡང་འདོད་ལ་སྟོང་པ་དེ་ཀུན་རྫོབ་ཆད་སྟོང་དེ་ཞེས་སླུ་བ་ནི་རྟེན་འབྲེལ་རྟག་ཆད་གཉིས་ཀ་དང་བྲལ་བར་ནན་ཏན་གྱིས་སྒྲུབ་པ་ཤིང་རྟ་ཆེན་པོའི་ལུགས་གཉིས་ཀ་དང་འགལ་བར་སླུབ་ཡིན་ལ་དབུ་མ་པར་རློམ་པ་མང་པོ་ཡང་དེ་དང་རང་ཉིད་ཀུན་

世俗法以自體空，二家相順。此二俱是倒執自空之義，即自宣揚我無方便顯示此諸內外緣起遠離常斷。若說諸事常住外道，由不許緣起故，許諸法實有，是自師宗，非可怪處。若許緣起依因緣生，而許實有，是最可笑處。《六十正理論》云：「**若諸說有者，執勝事而住，彼住其道故，無少分希有。若諸依佛道，說一切無常，諍執諸勝事，安住此甚奇。**」此說若於無實及無自相，而許不可立生滅等，是可笑處。

由此緣起遠離常斷極難通達，故佛念云：「**我所證得此甚深法，為他宣說莫能通達，且當默住。**」《中論》云：「**由知有執者，難達此**

རྟོག་རྣམས་རང་གི་ངོ་བོས་སྟོང་པར་འདོད་པ་གཉིས་མཐུན་པར་འདོད་པ་གཉིས་ཀ་ཡང་རང་སྟོང་གི་དོན་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་གཟུང་བ་ཡིན་ཞིང་། ཁོ་བོ་ཅག་ལ་ཕྱི་ནང་གི་རྟེན་འབྲེལ་འདི་རྣམས་རྟག་ཆད་དང་བྲལ་བར་སྟོན་པའི་ཐབས་མེད་དོ་ཞེས་སྨྲོག་པ་ཡང་ཡིན་ནོ། །དངོས་པོ་རྣམས་རྟག་པར་སྨྲ་བའི་ཕྱི་རོལ་པ་རྟེན་འབྲེལ་ཁས་མི་ལེན་པས་ཆོས་བདེན་པར་གྲུབ་པར་འདོད་པ་ནི། རང་གི་སྟོན་པའི་ལུགས་ཡིན་པས་མཚར་བའི་གནས་མིན་ལ་རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་ཞིང་འབྱུང་བའི་རྟེན་འབྲེལ་ཁས་བླངས་ནས་བདེན་པར་གྲུབ་པར་འདོད་པ་ནི་ཆེས་བཞད་གད་ཀྱི་གནས་སོ་ཞེས་གསུངས་ཏེ། རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པ་ལས། གལ་ཏེ་ཡོད་པར་སྨྲ་བ་རྣམས། །དངོས་མཆོག་བཟུང་ནས་གནས་པ་ནི། །ལམ་དེ་ཉིད་ལ་གནས་པ་སྟེ། །དེ་ལ་ཡ་མཚན་ཆུང་ངུའང་མེད། །སངས་རྒྱས་ལམ་ལ་བརྟེན་ནས་ནི། །ཀུན་ལ་མི་རྟག་སྨྲ་བ་རྣམས། །རྩོད་པས་དངོས་རྣམས་མཆོག་བཟུང་ནས། །གནས་པ་གང་ཡིན་དེ་རྨད་དོ། །ཞེས་སོ། །འདིས་ནི་བདེན་པར་མེད་པ་དང་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མེད་པ་ལ་སྐྱེ་འགག་སོགས་མཚན་ཉིད་པ་གཞག་ཏུ་མེད་པར་འདོད་པ་རྣམས་བཞད་གད་ཀྱི་གནས་སུ་གསུངས་སོ།།

རྟེན་འབྲེལ་རྟག་ཆད་དང་བྲལ་བ་འདི་ནི་ཆེས་ཤིན་ཏུ་རྟོགས་དཀའ་བས་སྟོན་པས་ཀྱང་ངས་ཆོས་ཟབ་མོ་ཁོང་དུ་ཆུད་པ་དེ་གཞན་ལ་བསྟན་ན་དེ་དག་གིས་མི་རྟོགས་པས་རེ་ཞིག་མི་སྨྲ་བར་གནས་པར་བྱའོ་སྙམ་དུ་དགོངས་པ་ཡིན་ཏེ། རྩ་ཤེ་ལས། དེ་ཕྱིར་ཐུབ་པས་ཆོས་འདི་ཡི། །གཏིང་རྟོགས་དཀའ་བར་མཁྱེན་གྱུར་ནས།།

法底，是故能仁意，退轉不說法。」若如前宗，無斯難事。言是故者，謂由倒執此理成大損失，由無勝慧亦難通達，故當斷除俱謗此法文義，及單謗義，并無安立業果等處諸斷無見，而當勵力知真實義。《寶鬘論》云：「**如是邪執者，當得諸衰損，善知獲安樂，及無上菩提。故於此當斷，誹謗及無見，為成一切義，當勤求正知。**」論師解釋甚深經義，宣說無量正理異門，當知餘門，皆是通達此義支分，於中觀義精勤修習。此正道理，已於餘處數數宣說，復欲廣造中觀論釋，故於此中略說爾許。

丙二、彼諸弟子如何解釋：

龍猛菩薩上首弟子，謂聖天論師，此造《瑜伽師四百論》，廣顯龍猛菩薩之軌。佛護、清辯、月稱、靜命等諸大中觀師，皆依為據等

ཐུབ་པའི་ཐུགས་ནི་ཆོས་བསྟན་ལས། །རབ་ཏུ་ལོག་པར་གྱུར་པ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་ཏེ། སྲོལ་ཕྱེ་བ་དང་པོ་ལྟར་ཡིན་ན་དེ་ཙམ་དུ་མི་དཀའ་འོ། །དེ་ཕྱིར་ཞེས་པ་ནི་ཚུལ་དེ་ལ་ལོག་པར་བཟུང་བས་ནི་ཕུང་བར་བྱེད་ལ། བློ་མཆོག་དང་མི་ལྡན་པས་ཀྱང་རྟོགས་པར་དཀའ་བ་ལ་བཤད་དོ། དེས་ན་ཚུལ་འདིའི་ཚིག་དང་དོན་གཉིས་ཀ་དང་དོན་སྟོང་བ་དང་རྒྱུ་འབྲས་སོགས་གཞག་ས་མེད་པའི་མེད་ལྟ་སྤངས་ལ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་ཀྱི་དོན་ཤེས་པ་ལ་འབད་པར་གྱིས་ཤིག་ཅེས་གསུངས་ཏེ། རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ་ལས། དེ་བཞིན་ལོག་པར་བཟུང་བ་དེས། །ཕུང་བ་དག་ནི་ཐོབ་འགྱུར་ཞིང་། །ལེགས་པར་ཤེས་པས་བདེ་བ་དང་། །བྱང་ཆུབ་བླ་ན་མེད་པ་འཐོབ༔ དེ་ཕྱིར་འདི་ལ་སྐྱོང་བ་དང་། །མེད་པའི་ལྟ་བ་སྤངས་ནས་ནི། །དོན་ཀུན་བསྒྲུབ་ཕྱིར་ཡང་དག་པའི། །ཤེས་ལ་ནན་ཏན་མཆོག་མཛོད་ཅིག །ཅེས་སོ༔ སློབ་དཔོན་གྱིས་གསུང་རབ་ཀྱི་ཟབ་དོན་འགྲེལ་པ་ལ་རིགས་པའི་རྣམ་གྲངས་མང་དུ་གསུངས་པ་གཞན་རྣམས་ནི་འདི་ཁོང་དུ་ཆུད་པའི་ཡན་ལག་ཏུ་ཤེས་པར་གྱིས་ལ་དབུ་མའི་དོན་ལ་སྦྱང་བར་བྱའོ། །རིགས་པའི་ཚུལ་འདི་ནི་གཞན་དུ་མང་དུ་བཤད་ཟིན་ཅིང་། རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཀྱི་རྣམ་འགྲེལ་ཡང་བྱེད་པར་འདོད་པས་འདིར་དེ་ཙམ་ལས་མི་སྤྲོའོ། །

གཉིས་པ་ནི། སློབ་དཔོན་འདི་ཡི་རྗེས་སུ་འབྲང་བའི་གཙོ་བོ་ནི་སློབ་དཔོན་འཕགས་པ་ལྷ་ཡིན་ཏེ། འདིས་རྣལ་འབྱོར་སྤྱོད་པ་བཞི་བརྒྱ་པར་སློབ་དཔོན་གྱི་སྲོལ་འདི་རྒྱས་པར་བཀྲལ་ཞིང་། སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་དང་ལེགས་

同菩薩。故如先覺，說此師徒之論，為根本論。故此當說聖父子後，解釋此等意趣之理。又勇論師，及龍菩提等雖有眾多大善巧王，然彼等所釋中觀之論，未見有譯，故當宣說餘有論者有大差別之宗。

此中分二：

丁初、自續中觀師如何解釋聖者諸論，

丁二、應成中觀師如何解釋聖者諸論。初又分二：

戊初、清辯論師如何解釋，戊二、靜命父子如何解釋。初中分三：

己初、於勝義中如何解說人法有無自性，

己二、於名言中如何解說有無外境，

己三、顯示破勝義有以何正理而為上首。今初：

論師所造諸中論中，《根本慧論》為主。其釋有八，謂《無畏論》、《提婆沙摩論》、《古拏摩底論》、《古拏室利論》、《悉提羅摩底論》，并佛護、清辯、月稱之疏。觀音禁說清辯是依提婆沙摩論釋現白論。

ལྷན་འབྱེད་ཟླ་བ་གྲགས་པ་དང་ཞི་བ་འཚོ་ལ་སོགས་པ་དབུ་མ་པ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་སློབ་དཔོན་དང་འདྲ་བར་ཡིད་ཆེས་པའི་ཁུངས་སུ་བྱེད་དོ། །དེའི་ཕྱིར་དཔོན་སློབ་གཉིས་ཀའི་གཞུང་ལ་གཞུང་ཕྱི་མོ་ཞེས་སྔ་རབས་པ་རྣམས་ཟེར་བ་ལྟར་ཡིན་པས་འདིར་འཕགས་པ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་རྗེས་སུ་དེ་དག་གི་དགོངས་པ་བཀྲལ་བའི་ཚུལ་བརྗོད་པར་བྱ་ལ། དེ་ཡང་སློབ་དཔོན་དཔའ་བོ་དང་ཀླུའི་བྱང་ཆུབ་ལ་སོགས་པ་མཁས་པའི་དབང་པོ་མང་པོ་ཡོད་མོད་ཀྱང་འདི་དག་གིས་བཀྲལ་བའི་དབུ་མའི་བསྟན་བཅོས་འགྱུར་བ་མི་སྣང་བས་དེ་ལས་གཞན་པ་གཞུང་ཡོད་པ་རྣམས་ཀྱི་ལུགས་ཁྱད་པར་ཅེ་བ་རྣམས་བཤད་པར་བྱའོ། །

འདི་ལ་གཉིས། དབུ་མ་རང་རྒྱུད་པས་འཕགས་པའི་གཞུང་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བ་དང་། དབུ་མ་ཐལ་འགྱུར་བས་འཕགས་པའི་གཞུང་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བའོ༑ ཁྱང་པོ་ལ་གཉིས། སློབ་དཔོན་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བ་དང་། ཞི་བ་འཚོ་ཡབ་སྲས་ཀྱིས་ཇི་ལྟར་བཀྲལ་བའོ། །དང་པོ་ལ་གསུམ། དོན་དམ་པར་གང་ཟག་དང་ཆོས་ལ་རང་བཞིན་ཡོད་མེད་ཇི་ལྟར་བཤད་པ་དང་། ཐ་སྙད་དུ་ཕྱི་རོལ་གྱི་དོན་ཡོད་མེད་ཇི་ལྟར་བཤད་པ་དང་། དོན་དམ་པར་ཡོད་པ་འགོག་པའི་རིགས་པའི་གཙོ་བོ་གང་ལ་བྱེད་བསྟན་པའོ། །དང་པོ་ནི། སློབ་དཔོན་གྱི་དབུ་མའི་བསྟན་བཅོས་རྣམས་ཀྱི་གཙོ་བོ་ནི། རྩ་བ་ཤེས་རབ་ཡིན་ལ། དེ་ལ་འགྲེལ་པ་ག་ལས་འཇིགས་མེད་དང་དེ་བཤར་མ་དང་གུ་ཎ་མ་ཏི་དང་གུ་ཎ་ཤྲི་དང་སྠི་ར་མ་ཏི་དང་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་དང་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་དང་ཟླ་བ

其《無畏論解二十七品》云：「**大德提婆亦云，聞者及所聞，說者甚希有，故略說生死，非有邊無邊。**」此引《四百論》證，故非自釋。佛護、清辯、月稱釋中，皆未略引彼釋，故亦可知。清辯解釋菩薩意趣時，如何解釋二無我勝義，若知此師決擇三相之理，則極明了。此如《般若燈論》云：「**此中若謂無色意言及色名言遍計所執性，是謗有事，以謗意言及名言故。**」此說遍計所執相無自性時，若謂遍計所執，是能遍計自性差別之分別與名者，彼二是蘊所攝，則謗依他起為相無自性。故許依他起是有自性。《解深密經》說：「**由無自相故，名**

གྲགས་པའི་འགྲེལ་པ་སྟེ་བརྒྱད་ཡོད་ཅིང་། ལེགས་ལྡན་འབྱེད་ནི་དེ་བཤར་མའི་འགྲེལ་པ་དཀར་པོ་རྣམ་པར་འཆར་བའི་རྗེས་སུ་འབྲང་བར་སྤྱན་རས་གཟིགས་བརྟུལ་ཞུགས་ཀྱིས་བཤད་དོ། །རབ་བྱེད་ཉེར་བདུན་པའི་འགྲེལ་པ་ག་ལས་འཇིགས་མེད་ལས། བཙུན་པ་འཕགས་པ་ལྷས་ཀྱང་། ཉན་པ་པོ་དང་མཉན་བྱ་ལ། སྨྲ་པོ་འབྱུང་བ་ཤིན་ཏུ་དཀོན། །དེ་ཕྱིར་མདོར་ན་འཁོར་བ་ནི། །མཐའ་ཡོད་མ་ཡིན་མཐའ་མེད་མིན། །ཞེས་བཤད་དོ། །ཞེས་བཞི་བརྒྱ་པའི་ལུང་ཤེས་བྱེད་དུ་དྲངས་པས་རང་འགྲེལ་གྱི་དོན་མེད་དོ། །སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་དང་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་དང་ཟླ་བ་གྲགས་པའི་འགྲེལ་པར་འགྲེལ་པ་དེའི་ཟུར་ཙམ་ཡང་མ་བྱུང་བས་ཀྱང་ཤེས་སོ། ལེགས་ལྡན་འབྱེད་ཀྱིས་འཕགས་པའི་དགོངས་པ་བཀྲལ་བ་ལ་དོན་དམ་པ་བདག་མེད་གཉིས་ཇི་ལྟར་བཤད་པ་ནི་སློབ་དཔོན་འདིས་མཚན་ཉིད་གསུམ་གཏན་ལ་ཕབ་ཚུལ་ཤེས་ན་གསལ་ཏེ། དེ་ཡང་ཤེས་རབ་སྒྲོན་མ་ལས། དེ་ལ་འདིར་གལ་ཏེ་གཟུགས་ཞེས་བྱ་བར་ཡིད་ལ་བརྗོད་པ་དང་ཚིག་ཏུ་བརྗོད་པའི་ཀུན་བརྟགས་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་གང་ཡིན་པ་དེ་མེད་དོ་ཞེ་ན་ནི། དངོས་པོ་ལ་སྐུར་བ་འདེབས་པ་ཡིན་ཏེ་ཡིད་ལ་བརྗོད་པ་དང་ཚིག་ཏུ་བརྗོད་པ་ལ་སྐུར་བ་འདེབས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་ཀུན་བརྟགས་ལ་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་དོ་ཞེས་སྨྲ་བའི་ཀུན་བརྟགས་དེ་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་འདོགས་པའི་རྟོག་པ་དང་མིང་ལ་བྱེད་ན་དེ་གཉིས་ཕུང་པོར་གཏོགས་པས་གཞན་དབང་ལ་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་མེད་པའི་སྐུར་འདེབས་སུ་བཤད་པས་གཞན་དབང་ལ་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོད་པར་

相無自性。」彼等即是決擇經意，故許依他起有自相性，極為顯了。《般若燈論》云：「**遍計所執，名、相、分別、正智、真如，五法之中悉皆不攝故是相無自性。**」此出敵者，是《攝決擇分》說彼非五法所攝。彼中說名，是不相應行，相是所遍計事，遍計執乃無事，故非四法。唯是分別假立，故亦非真如。辨中邊論說"名"攝在遍計執者，安慧師說，是名假立義，非名自性。彼論說相是依他起者，意說行相，以《攝決擇分》說相中亦有無為故。雖由五法不攝之理，是相無自性，然彼不攝，非相無自性義。名言中有，應成派論中，亦多說名自性、自體、及自相等，此師論中，復多說云：無有自性，自性不生，無實

བཞེད་དོ། །དེ་ཡང་དགོངས་འགྲེལ་ལས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པས་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་བཤད་ཅིང་འདི་དག་ཀྱང་མདོ་དེའི་དོན་གཏན་ལ་འབེབས་པ་ཡིན་པས། གཞན་དབང་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་ངོ་བོ་ཡོད་པར་བཞེད་པར་གསལ་ལོ། །ཤེས་རབ་སྒྲོན་མ་ལས། ཀུན་བརྟགས་མིང་དང་རྒྱུ་མཚན་དང་རྣམ་པར་རྟོག་པ་དང་ཡང་དག་པའི་ཡེ་ཤེས་དང་དེ་བཞིན་ཉིད་ལྔ་པོ་གང་གི་ཡང་ཁོངས་སུ་མི་གཏོགས་པས་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའོ་ཞེས་ཕྱོགས་སྔ་སྨྲངས་པ་ནི། བསྡུ་བ་ལས། དེ་ལྔའི་ཁོངས་སུ་མི་གཏོགས་པར་བཤད་པ་ཡིན་ལ། དེར་མིང་ལྷན་མིན་དུ་བཤད་ལ་རྒྱུ་མཚན་ཀུན་བརྟགས་ཀྱི་གདགས་གཞིར་བཤད་ཅིང་ཀུན་བརྟགས་དངོས་པོར་མེད་པས་ཆོས་བཞི་མ་ཡིན་ལ༑ རྟོག་པས་བཏགས་པ་ཙམ་དུ་ཟད་པས་དེ་བཞིན་ཉིད་ཀྱང་མ་ཡིན་ནོ།། དབུས་མཐའ་ལས། མིང་ཀུན་བརྟགས་སུ་བཤད་པ་ནི་མིང་གིས་བཏགས་པའི་དོན་ཡིན་གྱི་མིང་གི་ངོ་བོ་མིན་པར་བློ་བརྟན་གྱིས་བཤད་དོ། །དེར་རྒྱུ་མཚན་གཞན་དབང་དུ་བཤད་པ་ཡང་འདུ་བྱེད་ཀྱི་རྒྱུ་མཚན་ལ་དགོངས་ཏེ་དེ་ལ་འདུས་མ་བྱས་ཀྱང་བསྡུ་བ་ལས་བཤད་པས་སོ། །དེས་ན་ཆོས་ལྔར་མི་གཏོགས་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་ཡིན་ཀྱང་དེར་མི་གཏོགས་པ་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའི་དོན་མིན་ནོ། །ཐ་སྙད་དུ་ཡོད་པ་ལ་ཡང་དེའི་ངོ་བོ་ཉིད་དང་རང་བཞིན་དང་དེའི་རང་གིས་མཚན་ཉིད་སོགས་སུ་ཐལ་འགྱུར་བའི་གཞུང་ནས་བཤད་པ་ཡང་མང་ལ་རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པ་དང་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་མ་སྐྱེས

物等。故極難辨別。然釋《解深密經》所說，有、無相自性之義，是此論師許諸有事，於名言中有自相之證，最顯然者。故於人法，雖未通達無自相之自性，然亦自許完全通達二無我相，非唯由自相成，其由破何法立二無我之所破，下當廣說。

又《般若燈論》云：「**若謂任誰由彼二法所遍計義，彼即非有。譬如於繩妄起蛇覺，然遍計執非無所有，以現彼相亂覺所計雖無所有，然名言中於盤繩上彼非無故。**」此謂若說遍計所執非能遍計，是隨愚夫名言分別所假立義，彼中無相自性，如於繩上妄計為蛇，此顯彼喻非理之過。義云：若於色等假立自性差別之義，謂彼彼等，是相無自性，如於繩上妄計為蛇，謂無彼義。此不應理。若他於繩妄執為

པ་དང་རྫས་སུ་མ་གྲུབ་པ་ལ་སོགས་པ་སློབ་དཔོན་འདི་ཡི་གཞུང་ནང་མང་བས་དབྱེ་དཀའ་བར་སྣང་ནའང་དགོངས་འགྲེལ་ལས་གསུངས་པའི་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་ཡོད་མེད་ཀྱི་དོན་བཤད་པ་འདི་ཉིད་སློབ་དཔོན་འདིས་དངོས་པོ་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ཐ་སྙད་དུ་བཞེད་པའི་ཁུངས་གསལ་ཤོས་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་གང་ཟག་དང་ཆོས་ལ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པའི་རང་བཞིན་མེད་པར་མ་རྟོགས་ཀྱང་བདག་མེད་གཉིས་མཚན་ཉིད་ཚང་བར་རྟོགས་པར་བཞེད་ལ། རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་ཙམ་མིན་པའི་ཇི་འདྲ་ཞིག་བཀག་པས་བདག་མེད་གཉིས་སུ་འཇོག་པའི་དགག་བྱ་ནི་འཆད་པར་འགྱུར་རོ། །ཡང་ཤེས་རབ་སྒྲོན་མ་ལས༏ ཅི་སྟེ་གང་ཡང་རུང་བས་དེ་གཉིས་ཀྱིས་དོན་ཀུན་བརྟགས་པ་དེ་མེད་དེ། དཔེར་ན་ཐག་པ་ལ་སྦྲུལ་གྱི་བློ་བཞིན་ནོ་ཞེ་ན་ནི། ཀུན་བརྟགས་པ་མེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ༏ དེ་ལ་རྣམ་པ་འདྲ་བས་བློ་གྲོས་འཁྲུལ་བས་ཀུན་བརྟགས་པའི་དོན་མེད་ཀྱང་ཐ་སྙད་དུ་སྦྲུལ་འཁྲུལ་བ་ལ་དེ་མེད་པ་མ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་ཀུན་བརྟགས་དེ་འདོགས་བྱེད་མིན་གྱི་བྲིས་པ་གང་ཡང་རུང་བས་མིང་དང་རྟོག་པས་བཏགས་པའི་བཏགས་དོན་ཡིན་ལ་དེ་ལ་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་དེ། ཐག་པ་ལ་སྦྲུལ་དུ་བཏགས་པ་བཞིན་ཞེས་ཟེར་ན་དཔེར་མི་འཐད་པའི་སྐྱོན་སྤོན་ནོ། །དེའི་དོན་ནི་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ལ་འདི་དང་འདིའོ་ཞེས་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་དུ་བཏགས་པའི་དོན་དེ་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའི་དཔེར་ཐག་པ་ལ་སྦྲུལ་ལོ་སྙམ་དུ་བཏགས་པའི་བཏགས་དོན་མེད་པ་འཇོག་པ་མི་རིགས་ཏེ། དེ་ལ་ཕ་རོལ་པོས་ཐག་པ་ལ་